

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN 2392-5507

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารที่พิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความปริทัศน์ โดยมีกำหนดออกราย ๔ เดือน

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบความสมบูรณ์ตามรูปแบบเป็นขั้นแรก แล้วจัดส่งผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน ๒ ท่าน ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

ทัศนะ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความที่ในวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางการศึกษาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
๒. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางพระพุทธศาสนาและบูรณาการการศึกษากับศาสตร์สมัยใหม่

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระราชปรีดีทิพย์, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระสุรธมเมธาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระเมธีธรรมาจารย์, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระครูโสภณพุกาศาสตร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
พระราชสุตาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ จีร์ภัทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วงศพัทธ์ชาติเสถียรวงศ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระราชปรีดีทิพย์, ศาสตราจารย์ ดร.

พระราชวชิรเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

พระราชปรีดีทิพย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

พระครูสิริรัตนานันต์, รองศาสตราจารย์ ดร.

พระมหาสมบุญ วุฒิกโร, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสง นิลนามะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์

ดร.บุญมี พรรษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระเมธาวิเชียร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
 พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.
 ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ
 ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ
 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร
 รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี
 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา หุ่นวิไล
 รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง
 รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ผิวทองงาม
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
 ดร.เสน่ห์ เดชะวงศ์
 ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร
 ดร.อำนาจ บัวศิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 W.H.Taft University
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 มหาวิทยาลัยบูรพา
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยบูรพา
 นักวิชาการอิสระ

ฝ่ายจัดการ

พระมหาญาณวิวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ดร.

ดร.เกษม แสงนนท์

นายประวิทย์ ชัยสุข

นายวรรณพต ศรีวงษ์

พระสุรชัย สุรชัย, ดร.

ดร.ระวิง เรืองสังข์

นางสาววิลาวัลย์ บุญเพ็ง

นายไพรวลัย งามแสง

ฝ่ายศิลป์

ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข

นายไพรวลัย งามแสง

นายประวิทย์ ชัยสุข

กำหนดการออกเผยแพร่ ปีละ ๓ ฉบับ (ราย ๔ เดือน)

ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ ๓ เดือน กันยายน - ธันวาคม

กำหนดออก เดือนเมษายน

ปิดรับบทความต้นฉบับ ๑ ธันวาคม

กำหนดออก เดือนสิงหาคม

ปิดรับบทความต้นฉบับ ๑ เมษายน

กำหนดออก เดือนธันวาคม

ปิดรับบทความต้นฉบับ ๑ สิงหาคม

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซนซี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ : ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔, ๐๓๕-๕๔๒-๖๖๙๕, ๐๘๙-๙๖๑-๕๙๕๑

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU><http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/edmcu>

พิมพ์ที่

หจก. ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์

๔๔/๑๓๒ ซอยกำนันแมน ๓๖ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐๒-๘๐๒-๐๓๗๙ โทรสาร ๐๒-๘๐๒-๐๓๗๘

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม) ๒๕๖๑ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพวารสารตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารซึ่งได้รับการรับรองจาก TCI ในกลุ่มที่ ๒ เป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความวิชาการและบทความวิจัย ที่มีผู้เขียนส่งมาอย่างเข้มข้น เพื่อให้บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพวารสารให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ กองบรรณาธิการได้ปรับปรุงทั้งตัวรูปแบบและรายละเอียดของเนื้อหาภายในเล่มให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม) ๒๕๖๑ ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัย จำนวน ๑๙ บทความ คือ (๑) สมรรถนะของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต โดย นพดล พรมณี, วินัย ศรีกนก (๒) การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย พระศรีรัตนมุนี (ขวัญรัก เกษรบัว) (๓) กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา โดย อำนาจ บัวศิริ (๔) รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดย พระดารา อคฺคณฺญาโณ (ถา), อินตา ศิริวรรณ, พระมหาญาณวัฒน์ วุฑฺฒโน (๕) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดย ปิยะดา ก่อวุฒิกุลรังสี, อินตา ศิริวรรณ, วิชชุดา หนูวิไล (๖) รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดย พระครูปลัดไกรสอน ธมฺมรสี (คำน้อย), สีน งามประโคน, สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, วิชัย แหวนเพชร (๗) การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดย พระวรธนกร กิตติญาโณ (แก้วพิลา), สมศักดิ์ บุญปุ, ระวีง เรื่องสังข์, สมหมาย จันทรเรือง (๘) การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดย พระศรีรัตน สิริตโน (ศรีสง่า), สีน งามประโคน, อินตา ศิริวรรณ (๙) การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดย พระกัณตพัฒน์ สุภทฺโท (เจริญจรัสวาศน์), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, บุญเชิด ชำนิศาสตร์ (๑๐) การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดย กฤติกา ไหวพริบ, อินตา ศิริวรรณ, วิชชุดา หนูวิไล (๑๑) การบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต โดย พระมหาวิวัฒน์ วีรวิฑฺฒโน (จอมเกาะ), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ (๑๒) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดย พระมหาระวี กิตติโก (แสงทอง), พระราชวชิรเมธี, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, (๑๓) การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดย สุชีลา นิระพล, อินตา ศิริวรรณ, วิชชุดา หนูวิไล (๑๔) การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล โดย ประกิต รัชวัตร, สีน งามประโคน, อุทัย สติมัน (๑๕) รูปแบบการพัฒนาศูนย์การ

เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ โดย พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก), อินถา ศิริวรรณ, ระวีง เรื่องสังข์ (๑๖) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในภาคกลาง โดย พระครูศรีรัตนภักดิ์ (ปิยนันท์ ปิยจิตโต), สมศักดิ์ บุญปู, อำนาจ บัวศิริ (๑๗) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ โดย พระคณศ ปภัสโร (ทองผา), สมชัย ศรีนอก, บุญเลิศ จีระภัทร์ (๑๘) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร โดย พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, และ (๑๙) การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ โดย เปรมปวีร์ รักความซื่อ, อินถา ศิริวรรณ, วิชชุดา หุ่นวิไล

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความวิชาการและบทความวิจัยที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการศึกษาของประเทศไทย หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

๗

สารบัญ

๗

บทความวิชาการและบทความวิจัย :

สมรรถนะของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต
Desirable competencies of graduates in Educational Technology and
Communications of the job market

๑

นพดล พรามณี Noppadol Prammanee

วินัย ศรีกันท Vinai Srikanok

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
Enhancing the Morality and Ethics of Juvenil by Using Cultural Capital

๑๖

พระศรีรัตนมุนี (ขวัญรัก เกษรบัว) Phrasirattanamunee (Khaunrak Gaesonbau)

กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา
The Leadership Building Process According to the Threefold Learning

๒๖

อำนาจ บัวศิริ Amnaj Buasiri

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๓๕

Model of Academic Risk Management of Educational Institutes Under
the Office of Primary Educational Service Area

พระดารา อคฺคณฺญาโณ (ถาจ) Venerable Thach Ta Ra Aggannano

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม
โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
Guideline on Leadership Development Based on Kalyanamittadhamma for School Administrators
of Pom Nagaraj Sawathayanon School under the Secondary Educational Service Area Office 6

๔๕

ปิยะดา ก่อวุฒิกุลรังสี Piyada Korwutthikunrangsee

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan

วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai

- รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ๕๓
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
The Buddhist Decision - Making Model for School Administrators under
the Secondary Educational Service Area Office 1, Bangkok
พระครูปลัดไกรสอน ทุมมรสี (คำน้อย) Prakurparrudkaison tumrugsi
สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Sirivichai
วิชัย แหวนเพชร Wichai Vanpetch
- การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๖๖
แผนกสามัญศึกษา
The Developed Skills Education for Administrator Phrapariyattidhamma Schools
พระวรณกร กิตติญาณ (แก้วพิลา) Phra Woratanakorn Kittinano (Kaeewpila)
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka
สมหมาย จันทร์เรือง Sommai Chanruang
- การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๗๗
Development of Life Skills Based on the Philosophy of
Sufficiency Economy of Students of Vocational Colleges
พระศรีรัตน์ สิริรัตน (ศรีสง่า) PhraSrirat Sirirattano (Srisanga)
สิน งามประโคน Sin Ngamprakon
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
- การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ๘๗
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาเขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร
The Usage of Innovation and Technology for Learning Management
in Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District,
The Bangkok Metropolitan
พระกัณตพัฒน์ สุภทโท (เจริญจรัสวาทน์) Phra Kantaphat Suphatdho (Charoencharatwat)
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai
บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Boonchurd Chumnisart

การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ๙๗
Dual System Educational Administration of Pomnakarachsawatyanon
School Samutprakan Province

กฤติกา ไหวพริบ Kritika Waiprib
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai

การบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ๑๐๗
Data Administration by Promoting the Use of Media for Training the
Dhammaduta Missionary Monks

พระมหาวิวัฒน์ วีระพัฒน์ (จอมเกาะ) Phramaha Weerawat Weerawaddhano (Chomkoh)
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai
ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๑๑๙
คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

Participatory Educational Management of Administrators in
Phrapariyattidhamma Schools Pali Section of the Sangha in Bangkhae District, Bangkok

พระมหาระวี กิตติโก (แสงทอง) Phramaha Ravee Kittiko (Sangthong)
พระราชวรจิระเมธี Phrarajavachiramedhi
ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ๑๓๑
ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
Human Resource Management Based on the Threefold Trainings
of School Administrators in Nonthaburi

สุชีลา นีระพล Suchela Neeraphon
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ๑๔๔
Development of Buddhist Leadership Indicators in Nursing Education
Institute of Administrators

ประกริต รัชวัตร Pragrit Rachawat
สิน งามประโคน Intha Siriwan
อุทัย สติมัน Uthai Satiman

รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๑๖๑

The Development the Model of Learning Center in Buddhist Oriented School

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก) PhraNarongdech Atimutto (Dechadilok)

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwaan

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka)

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในภาคกลาง

๑๗๗

Strategic Administration of Buddhist Temple Charity Schools

พระครูศรีรัตนภีรัต (ปิยนันท์ ปิยจิตฺโต) PhrakruSirattanapirat (Piyanan Piyaditto)

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

อำนาจ บัวศิริ Amanaj Buasiri

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑๙๐

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ

Learning Management by Using Skill Training Subject on Sufficiency Economy

Philosophy of the 1st Secondary School Students at Wat Bangphlinoi Samut Prakarn Province

พระคณศ ปกสุสโร (ทองผา) PhraKanas Pabhassaro (Thongpha)

สมชัย ศรีนอก Somchai Srinok

บุญเลิศ จีรภัทร์ Boonlert Chirapatr

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรม

๑๙๙

แผนกธรรม กรุงเทพมหานคร

A Study of Guideline for Learning and Teaching Development of

Teachers and Students in Phrapariyattidhamma School

พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง) PhramahaAummarach Amarasevi (Hamang)

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๒๑๐

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑

Academic Management Community Participation to Sangkahavatthu 4

in Primary Schools Administration Under Nonthaburi Provincial

Administration Organization Group 1

เปรมปวีร์ รักความซื่อ Prampawee Ragkwamsuc

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan

วิชชุดา หนูนวล Vichuda Hoonvilai

ภาคผนวก

๒๒๑

- กระบวนการจัดทำวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ๒๒๒
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ๒๒๔
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ ๒๒๕
- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ๒๒๙

สมรรถนะของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต Desirable competencies of graduates in Educational Technology and Communications of the job market

นพดล พรามณี Noppadol Prammanee^๑

วินัย ศรีกันก Vinai Srikanok^๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ ๒) ศึกษาสมรรถนะจากการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และ ๓) เสนอแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สมรรถนะที่พึงประสงค์ที่สำคัญมีสองประการ ได้แก่ สมรรถนะและทักษะของบัณฑิต โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบัณฑิตได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านการใช้ภาษาเป็นอันดับแรก อันดับสอง คือ สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีและด้านการพัฒนานวัตกรรม อันดับสาม คือ สมรรถนะด้านการสื่อสาร และอันดับสุดท้าย คือ สมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่วนทักษะที่บัณฑิตมีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการพัฒนา ทักษะการประเมิน ทักษะการเลือกสื่อ ทักษะการประเมินสื่อ ภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการทรัพยากร ส่วนทักษะที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทักษะการออกแบบ ทักษะการทดลองใช้ ทักษะการบริหารจัดการโครงการ และทักษะการประกันคุณภาพ

๒. สมรรถนะจากการปฏิบัติงานของบัณฑิต โดยผู้ใช้นักศึกษามีความเห็นเหมือนกันว่า สมรรถนะด้านการใช้ภาษามีความสำคัญที่สุด รองลงมา คือ สมรรถนะด้านการสื่อสาร ส่วนทักษะที่บัณฑิตมีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการทดลองใช้ ทักษะการเลือกสื่อ ภาวะผู้นำ และทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร ส่วนทักษะที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทักษะการออกแบบ

^๑ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี(Department of Educational Technology and Communications, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi) E-mail: noppadol_p@rmutt.ac.th

^๒ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (Department of Educational Technology and Communications, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi) E-mail: vinai_s@rmutt.ac.th

ทักษะการพัฒนา ทักษะการประเมิน และทักษะการบริหารจัดการโครงการ ส่วนทักษะที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ทักษะการทดสอบสื่อ และทักษะการประกันคุณภาพ

๓. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร เช่น ควรตระหนักถึงทักษะการออกแบบให้ตอบสนองความต้องการ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดการศึกษาดูงาน การฝึกสหกิจ เสริมทักษะการประกันคุณภาพ เสริมทักษะการนำเสนอ เสริมทักษะภาวะผู้นำ เสริมทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร และพัฒนาทักษะด้านภาษา

คำสำคัญ : สมรรถนะ, ทักษะ, บัณฑิต, ผู้ใช้บัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

Abstract

This qualitative research used in-depth interview to gather data from employees and employers. The purposes of this study were to: 1) study the desirable competencies of employers in the field of Educational Technology and Communications (ETC) in ASEAN Economic Community (AEC) and Thailand 4.0 era, 2) study the job performance competencies of students who graduated from ETC, and 3) propose how to develop or improve curriculum and teaching and learning management for improving learners' competencies to meet the needs of employers in the AEC and Thailand 4.0 era.

The research findings were as follows:

1. There were two important terms: competencies and skills. The employees found that language competency was the most important thing. The second important competencies were technology usage and innovation development competencies. The third important competency was communication competency. The last important competency was creativity competency. For the skills that employees currently have at a high level including analysis skills, development skills, evaluation skills, media selection skills, media evaluation skills, leadership, and resource management skills. While design skills, implementation skills, project management skills, and quality assurance skills were at a moderate level.

2. For the job performance competencies of the graduated, employers also agreed that the most important competency was language, followed by communication competency. Moreover, employees have skills at a high level include evaluation skills, implementation skills, media evaluation skills, leadership, and resource management skills. While design skills, development skills, evaluation skills, and project management skills were at a moderate level. Finally, media evaluation skills and quality assurance skills were at a low level.

3. The recommendation for developing or improving curriculum were as follows: design to meet the needs, student-centered learning, organize study visits, cooperative education, enhance quality assurance, enhance presentation skill, enhance leadership skills, enhance resource management skill, and develop language skill.

Keywords: Competency, skills, employees, employers, Educational Technology and Communications (ETC) field

บทนำ

เทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ที่หลอมรวมหลากหลายสาขาเข้าด้วยกันในเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ดังที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ข้อบ่งชี้เทคโนโลยีการศึกษาหลายครั้ง และครั้งล่าสุดเมื่อ ปี ค.ศ. 2008 โดย Januszewski และ Molenda ได้รวบรวมบทความจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ภายใต้สมาคมสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษา หรือ Association for Education Communications and Technology (AECT) ชื่อ Educational Technology: A definition with commentary ซึ่งได้กำหนดนิยามไว้ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การศึกษา (Study) ๒) การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical practice) ๓) เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (Facilitating learning) และ ๔) ส่งเสริมสมรรถนะ (Improving performance) และข้อบ่งชี้หน้าที่ (Function) ของเทคโนโลยีการศึกษามี ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) การสร้าง (Creating) ๒) การใช้ (Using) และ ๓) การจัดการ (Managing) (Januszewski & Molenda, 2008)

การที่ทรัพยากรมนุษย์มีสมรรถนะสูงเป็นสิ่งที่หลายหน่วยงานต้องการ เพราะสามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกค้าได้ โดยมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายสมรรถนะว่า หมายถึงบุคลิก

ลักษณะของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทักษะ (Attitude) ความเชื่อ (Belief) และอุปนิสัย (Trait) ที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคล (สามารถวัดหรือสังเกตได้) และสมรรถนะของคนเกิดได้จากพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่เกิด ประสบการณ์การทำงาน และการศึกษาฝึกอบรม (McClellan, 1973)

ส่วน Spencer and Spencer (1993) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

๑. แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง แรงขับ หรือแรงกระตุ้นเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล ให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

๒. อุปนิสัย (Traits) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของบุคคลรวมถึงการตอบสนองต่อสถานการณ์ ข้อมูล หรือข่าวสารที่ได้รับ

๓. อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) คือ แนวคิดของตนเอง ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของตัวเอง เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude) และคุณค่า (Value)

๔. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลหรือข่าวสารที่บุคคลมีอยู่ในประเด็นนั้นๆ

๕. ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่แสดงออกในเรื่องนั้นๆ

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (๒๕๔๘ : ๒๒-๒๓) นิยามสมรรถนะว่า หมายถึงความสามารถ ศักยภาพ หรือสมรรถนะที่กำหนดรายละเอียด

ของพฤติกรรมเพื่อตอบคำถามว่า “ทำอย่างไรที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ (How)” มากกว่าการตอบว่า “อะไรเป็นสิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังหรือต้องการ (What)” ทั้งนี้ การกำหนดสมรรถนะจะแบ่งออกเป็น ๓ มุมมอง ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะพิเศษ (Attributes) (KSA) สุภิญญา รัชมิธรรมโชติ (๒๕๔๙) ได้สรุปสมรรถนะว่า หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic or Attributes) ที่ทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าบุคคลอื่น

ศาสตร์ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ที่บูรณาการหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน ดังนั้นผู้เรียนต้องพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพราะนิยามของสมาคมสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษาได้เน้นการส่งเสริมสมรรถนะ (Improving performance) โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสูงเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ทันที ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต ในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ โดยใช้การศึกษาเชิงลึกจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และจากผู้ใช้บัณฑิตในสถานประกอบการที่บัณฑิตทำงานอยู่

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐

๒. เพื่อศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

๓. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) กับบัณฑิตจำนวน ๑๒ คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน ๗ คน รวมทั้งสิ้น ๑๙ คน ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่ ๑ มกราคม- ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นระยะเวลา ๙ เดือน โดยมีวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล คือ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพราะเป็น “การสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์มีจุดสนใจอยู่แล้ว จึงพยายามหาคำสนทนาของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ” (สุรางค์ จันทวานิช ๒๕๔๙, น. ๗๗) โดยใช้ Interview guide เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพราะการใช้ Interview guide ช่วยให้ผู้วิจัยตั้งคำถามได้ครอบคลุมทั้ง ๖ ประเด็น ได้แก่ ๑) ประสบการณ์หรือพฤติกรรม ๒) ความคิดเห็น / การให้คุณค่า ๓) ความรู้สึก ๔) ความรู้ ๕) การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล และ ๖) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล (Patton, 1990; 2002) ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แนะนำตัว อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ และการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นเริ่มเกริ่นนำเพื่อเป็นการอุ่นเครื่อง ก่อนเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กันในช่วงเวลาการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อประโยชน์ต่อการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในบางกรณี ผู้วิจัยอ่าน วิเคราะห์

สังเคราะห์ สรุปรูปลักษณ์ และลงรหัส (Coding) เพื่อจัดหมวดหมู่ได้ ๓๖๕ รหัส (Initial coding) ๗๐ หมวดหมู่ย่อย (Sub-category) และ ๒๖ หมวดหมู่หลัก (Theme) จากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง ๑๙ คน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ และลักษณะการปฏิบัติงานในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ ของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สามารถสรุปผลการศึกษาตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. สรุปผลการศึกษาของบัณฑิต

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ๑๒ คน เพศชาย จำนวน ๖ คน เพศหญิงจำนวน ๖ คน ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบ ทั้งหมดทำงานในสถานศึกษา มีเพียงคนเดียวที่ทำงานรัฐวิสาหกิจ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

๑.๑ สมรรถนะของนักเทคโนโลยีการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๙ คนเห็นว่าสมรรถนะด้านการใช้ภาษา มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี และสมรรถนะด้านการพัฒนานวัตกรรม อันดับที่สาม ได้แก่ สมรรถนะด้านการสื่อสาร และอันดับสุดท้ายได้แก่ สมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์

๑.๒ ทักษะการวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก

๑.๓ ทักษะการออกแบบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการออกแบบอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๔ ทักษะการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

๑.๕ ทักษะการทดลอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๖ ทักษะการประเมิน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

๑.๗ ทักษะการเลือกสื่อ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการเลือกสื่ออยู่ในระดับมาก

๑.๘ ทักษะการทดสอบสื่อ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการทดสอบสื่ออยู่ในระดับมาก

๑.๙ ทักษะการบริหารจัดการโครงการ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการบริหารจัดการโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๑๐ ทักษะการประกันคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการประกันคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๑๑ ภาวะผู้นำ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

๑.๑๒ ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรอยู่ในระดับมาก

๒. สรุปผลการศึกษาของผู้ใช้บัณฑิต

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตมีจำนวน ๗ คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน ๓ คน เพศหญิงจำนวน ๔ คน ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดทำงานในสถานศึกษา การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

๒.๑ สมรรถนะของบัณฑิตจากทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต ผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๗ คนเห็นว่าสมรรถนะด้านการใช้ภาษา มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือสมรรถนะ ด้านการสื่อสาร

๒.๒ ทักษะการวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก

๒.๓ ทักษะการออกแบบ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการออกแบบอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๔ ทักษะการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๕ ทักษะการทดลอง ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการทดลองอยู่ในระดับมาก

๒.๖ ทักษะทักษะการประเมิน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๗ ทักษะการทักษะการเลือกสื่อ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการเลือกสื่ออยู่ในระดับมาก

๒.๘ ทักษะการทดสอบสื่อ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการทดสอบสื่ออยู่ในระดับน้อย

๒.๙ ทักษะการบริหารจัดการโครงการ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการบริหารจัดการโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๑๐ ทักษะการประกันคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการประกันคุณภาพอยู่ในระดับน้อย

๒.๑๑ ภาวะผู้นำ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก

๒.๑๒ ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบัณฑิตมีทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ ๑ ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ ผลการวิจัยพบว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาควรมีสมรรถนะดังต่อไปนี้ ๑) สมรรถนะด้านการใช้ภาษา ๒) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี ๓) สมรรถนะด้านการสื่อสาร ๔) สมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์ ๕) สมรรถนะด้านการพัฒนานวัตกรรม

๑. สมรรถนะด้านการใช้ภาษา

ผลการศึกษาพบว่า การที่นักเทคโนโลยีการศึกษาให้ความสำคัญกับภาษาเป็นอันดับแรก เพราะภาษาเป็นสื่อเพื่อการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ การถ่ายทอดความคิด และความรู้สึก เป็นต้น ดังนั้น การ

พัฒนาสมรรถนะด้านภาษาก็เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของบัณฑิตก่อนออกไปสู่ตลาดแรงงาน ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล เช่น “ใช้ทักษะด้านภาษาเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและหน่วยงาน” (P1) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณะ โฆษณุนันท์ (๒๕๕๙) ที่พบว่า ความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษของวิศวกรไทยโดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้ทุกวัน โดยใช้ทักษะการอ่านมากที่สุด รองลงมาคือทักษะการฟัง ทักษะการเขียน และทักษะการพูด นอกจากวิศวกรแล้วภาษาอังกฤษยังมีความจำเป็นสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษาอีกด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า ถ้ามีทักษะทางภาษาสื่อหรือชุดการสอนต่าง ๆ ที่ผลิตออกมาอาจขายได้ทั่วโลก (PC7)

๒. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี

สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีแบ่งออกเป็น ๒ หมวดหมู่ใหญ่ตามข้อมูลที่ค้นพบได้แก่

๒.๑ ด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย การเลือกและการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับองค์กร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ และการใช้ฐานข้อมูลและการสืบค้น

๒.๒ ด้านระบบ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร การออกแบบ การพัฒนา การใช้ การจัดการ และการประเมินผล ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวจะต้องครอบคลุมขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษา คือ การสร้าง (Creating) การใช้ (Using) การจัดการ (Managing) ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล เช่น “ต้องมีความรู้ในด้านการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เพราะว่สมัณนี้เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มากรู้วิธีการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และ

เครื่องมือใหม่ ๆ อยู่เสมอ” ด้วยเหตุนี้เอง P๑๒ กล่าวเสริมว่า “นักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องมีทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ” (P12) ทั้งนี้ P11 กล่าวเสริมพร้อมทั้งให้เหตุผลว่า “...IT ช่วยลดเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการทำงานบางอย่างได้” (P11) ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐรา ผิวนาปริศนา มัชฌิมา สายสุตา ปันตระกูล ชุตีวรรณ บุญอาชาทอง (๒๕๕๘) ที่พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสาร ค้นหาข้อมูล ความบันเทิง เพิ่มเติมความรู้ และผ่อนคลายความเครียด ตามลำดับ

๓. สมรรถนะด้านการพัฒนานวัตกรรม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องสามารถออกแบบ พัฒนา และใช้ระบบเครือข่ายการเรียนการสอน ออกแบบสื่อออนไลน์ บริหารจัดการระบบเครือข่ายการเรียนการสอน ออกแบบสื่อออนไลน์และพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน โดยหมั่นแสวงหานวัตกรรมที่แปลกใหม่และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ในยุคประเทศไทย ๔.๐ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้ “การออกแบบสื่อออนไลน์ (Online media) เพราะสมัยนี้มีคนใช้สื่อออนไลน์เป็นจำนวนมากทั้งในด้านการเรียนการสอน ด้านธุรกิจ และด้านอื่นๆ” (P5) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (๒๕๖๐) ที่พบว่า นิสิตครูมีทักษะในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เน้นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗๖ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และได้พัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เน้นบูรณาการสาระการ

เรียนรู้ท้องถิ่นและมีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูมากขึ้น

๔. สมรรถนะด้านการสื่อสาร

จากข้อคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการสื่อสารมีความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะคิด และความคิดเห็นระหว่างกันทั้งในหน่วยงานและในชีวิตประจำวันผ่านสื่อประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในส่วนใดของโลกก็สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของรฐนันท์ หนองใหญ่ (๒๕๕๘) ที่พบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรทุกรูปแบบ คือ การสื่อสารแบบบนลงล่าง การสื่อสารแบบล่างขึ้นบน การสื่อสารแบบแนวนอน และการสื่อสารแบบแนวไขว้จะช่วยลดขั้นตอนการทำงาน และทำให้การสื่อสารรวดเร็วขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ว่า “นักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องสื่อสารได้อย่างกระชับ ชัดเจน โดยนำสื่อใหม่ต่างๆ มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้ รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อผลิตสื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย” (PC6) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pejosa-Laajola, Reponen, Virnes, and Leinonen (2017) ที่พบว่า การสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงผ่านระบบมือถือ โดยเฉพาะการใช้วิดีโอจะช่วยให้พนักงานสามารถมองเห็นกันและสามารถปฏิบัติงานร่วมกันทางไกลได้

๕. สมรรถนะด้านความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกค้า ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า “เมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนการแข่งขันก็สูงขึ้น ดังนั้น นักเทคโนโลยีการศึกษาควรมีแนวคิดหรือกระบวนการในการผลิตสื่อให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของสภาพสังคมในยุคประเทศไทย ๔.๐” (P10) ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของภูวนาถ วิสุทธากร วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (๒๕๕๘) ที่พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้จะช่วยพัฒนาบุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานเชิงนวัตกรรม

ส่วนประเด็นปัญหาที่พบในงานวิจัยนี้ คือนวัตกรรมที่พัฒนาออกมาไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมเพราะขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงได้มีการพัฒนานักนวัตกรรม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างงานวิจัยของบุญณิตา จิตริเชาว์ บุญเรียง ขจรศิลป์ และวารุณี ลัทธิโชคดี (๒๕๖๐) ที่ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในวิชาโครงงานคอมพิวเตอร์กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังการฝึกทักษะของนักเรียนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๔๗.๕๒ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๒๐ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึก ซึ่งมีค่าเท่ากับ ๓๔.๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๐ ส่วนสิรินทร์ ลัดดาภิรมย์ บุญเชิดชู (๒๕๕๙) ได้ทำการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย พบว่า คะแนนทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมีนัยทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ระดับทักษะการปฏิบัติงานที่สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความคิดริเริ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

จากวัตถุประสงค์ที่ ๒ เพื่อศึกษาถึงลักษณะการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ๑) ทักษะการสร้าง ประกอบด้วย ทักษะ

การวิเคราะห์ ทักษะการออกแบบ ทักษะการพัฒนา ทักษะการทดลอง และทักษะการประเมิน ๒) ทักษะการเลือกและทดสอบสื่อ ๓) ทักษะการบริหารและจัดการทรัพยากร ๔) ภาวะผู้นำ ๕) ทักษะการประกันคุณภาพ

ทั้ง ๕ ทักษะ ในหัวข้อ ๑.๑-๑.๕ ที่ค้นพบในการวิจัยนี้สอดคล้องกับขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษา ตามนิยามของสมาคมสื่อสารและเทคโนโลยีการศึกษาอเมริกาปรับปรุงปี ๒๐๐๘ ซึ่งตรงกับคำว่า Creating หรือการสร้าง ซึ่งเป็นหนึ่งในขอบข่ายหน้าที่หลัก ๓ ด้านของเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ การสร้าง (Creating) การใช้ (Use) และการจัดการ (Managing) ส่วนทักษะการเลือกและทดสอบสื่อที่ค้นพบในงานวิจัยคล้ายกับคำว่า Using หรือการใช้ ด้วยเหตุที่ทักษะการเลือกและทดสอบสื่อเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงอภิปรายผลรวมกันเพื่อความเชื่อมโยงทั้งในแง่ของนิยามและหลักการปฏิบัติ ทักษะการบริหารจัดการที่ค้นพบในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับคำว่า Managing หรือการจัดการ ส่วนทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรที่ค้นพบในงานวิจัยนี้คล้ายกับ Processes and Resources หรือกระบวนการและทรัพยากร (Januszewski & Molenda, 2008:5) ผู้วิจัยอภิปรายผลทักษะการบริหารและการจัดการทรัพยากรร่วมกัน เนื่องจากทักษะการบริหารสามารถนำไปใช้ในการจัดการทรัพยากรได้ ส่วนทักษะการประกันคุณภาพเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและบริการ

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้ ๑) ทักษะการสร้าง ๒) ทักษะการเลือกสื่อ ๓) ทักษะการทดสอบสื่อ ๔) ทักษะการบริหารจัดการ ๕) ภาวะผู้นำ ๕) ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร และ ๖) ทักษะการประกันคุณภาพ

๑. ทักษะการสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานตรงกับวุฒิการศึกษา มีประสบการณ์การทำงาน และหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมจะมีทักษะการวิเคราะห์ที่ดี ส่วนผู้ที่มีทักษะการวิเคราะห์น้อยนั้น ผู้ใช้บัณฑิตแนะนำให้ทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมกันขบคิดแก้ปัญหา โดยสรุปทักษะการวิเคราะห์ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์ผู้เรียน และการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้การสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prammanee (2016) ที่ใช้รูปแบบ ADDIE Model ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนยังขาดการฝึกทักษะการฟังและทักษะการพูด

ขั้นการออกแบบคือขั้นการนำผลลัพธ์จากขั้นการวิเคราะห์มาดำเนินการออกแบบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่หมั่นศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ เช่น ศึกษาจากหนังสือ ตำรา หรือจากอินเทอร์เน็ตทำให้นักออกแบบที่ดี ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีทักษะการออกแบบน้อยเพราะขาดการปฏิบัติทั้งในช่วงเรียนและการทำงาน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ “...ในช่วงเรียนหนังสือหนูไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินมือปฏิบัติจริง การเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในหนังสือตำรา...ขอแนะนำผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริง” (P3) “ควรมีการนำบัณฑิตไปศึกษาดูงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้เกิดแนวความคิดที่หลากหลาย” (P2)

ส่วนขั้นการพัฒนานั้นผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาที่ดีจะต้องมีทักษะดังต่อไปนี้ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีทักษะการพัฒนาสื่ออย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการประเมิน

และหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตัวเอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล เช่น “บัณฑิตมีทักษะการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากเพราะมีการเข้าร่วมอบรมพัฒนาความรู้อยู่เสมอ” (PC2) เพื่อเพิ่มทักษะการพัฒนาซึ่ง Richey, Klein, and Tracey (2011) ได้แนะนำหลักการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนที่ ๓ ของ ADDIE model คือขั้นการพัฒนา (Development) โดยมีกิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ได้แก่ ๑) การสร้างสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ ๒) การทดสอบ (Try out) สื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย และ ๓) การปรับปรุงสื่อ/กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอน

ขั้นการทดลองใช้เป็นการนำผลจากการพัฒนามาทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของบทเรียนในเบื้องต้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีทักษะการทดลองอยู่ในระดับดีเพราะการออกแบบสื่อทุกประเภทจะต้องดำเนินการทดลองหลายครั้งก่อนการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง

ขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นการประเมินผลซึ่งบัณฑิตที่มีทักษะในการประเมินน้อยเพราะขาดโอกาสฝึกฝนในขณะเรียน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลแนะนำให้ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต หรือสื่อออนไลน์ เป็นต้น

๒. ทักษะการเลือกและทดสอบสื่อ

ผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า การเลือกสื่อที่ดีจะต้องมีการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์บริบทของงาน และสื่อที่เลือกมาจะต้องใช้อย่างง่าย ทักษะการเลือกสื่อส่วนใหญ่จะศึกษามาจากมหาวิทยาลัยและจากประสบการณ์การทำงาน ผู้ให้ข้อมูลที่มีทักษะการเลือกสื่อน้อยเพราะขาดการฝึกฝนในช่วงเรียน และขาด

โอกาสในการเลือกสื่อเพราะบางหน่วยงาน หัวหน้างานเลือกสื่อเอง หลังจากเลือกสื่อแล้ว ต้องทดสอบประสิทธิภาพสื่อ และความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง ผู้ให้ข้อมูลแนะนำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทันที หลังจากเรียนทฤษฎีแล้ว ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้ “ไม่มีสื่อประเภทใดที่ใช้ได้ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ ในการตัดสินใจ เลือกใช้สื่อต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายๆ อย่าง ไม่ควรยกเอาความสะดวก ความถนัด หรือความ พึงพอใจส่วนตัว...” (P1) นักวิชาการและนักการ ศึกษาหลายท่านได้แนะนำวิธีการเลือกสื่อไว้ดังนี้ ผู้ออกแบบสื่อหรือชุดการสอนควรคำนึงถึงการ เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย เพื่อให้ตรงกับ จุดประสงค์การเรียนรู้และตอบสนองความ แตกต่างของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนมาก ขึ้น และการเรียนการสอนก็จะมีประสิทธิภาพ มากขึ้นตามลำดับ (Gagné, Wager, Golas, & Keller, 2005; Smith & Ragan, 1999) ผู้ให้ ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “แต่ละวิชา จะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์สื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน และวิเคราะห์ รูปแบบการเรียน” (P9) ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Balakrishnan, Teoh, Pourshafie, and Liew (2017) ที่พบว่า นักศึกษาประเทศออสเตรเลียและมาเลเซีย ใช้ โซเชียลมีเดียด้วยเหตุผลทางวิชาการและ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยนี้พบว่าก่อน นำสื่อไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง ควรทดสอบ คุณภาพของสื่อและความพึงพอใจที่มีต่อสื่อ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (๒๕๕๖) ว่าการผลิตสื่อหรือชุดการ สอนนั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำไปทดสอบ ประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการ สอนมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนมีความพึงพอใจ ต่อการเรียนจากสื่อหรือชุดการสอนนั้นๆ

๓. ทักษะการบริหารและการจัดการ ทรัพยากร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีทักษะ การบริหารจัดการโครงการดีเพราะว่าช่วงเรียน ในมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสจัดโครงการฝึกอบรม ทำงานเกี่ยวกับสโมสรนักศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มี ทักษะการบริหารจัดการโครงการอยู่ในระดับ ปานกลางถึงน้อยเป็นเพราะว่า ช่วงเรียนไม่ได้ลง มือปฏิบัติจริง อีกทั้งขณะเขียนโครงการยังไม่มี ประเด็นปัญหาให้แก้ไขเหมือนตอนทำงานจริง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้ “ข้าพเจ้ามีทักษะในการบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากตอนเรียนในระดับปริญญาตรี...ได้ เรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการโครงการ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการก่อนการจัดโครงการ ระหว่างการจัดโครงการ การสรุปโครงการ และ การติดตามประเมินผลโครงการ” (P9) ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Savić, Segedinac, Milenković, Hrin, และ Segedinac (2018) ที่พบว่านักเทคโนโลยี การศึกษาต้องมีทักษะการบริหารจัดการ “การ นำวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำ ป้ายประชาสัมพันธ์เก่ามาประยุกต์ใช้” (P5) และ “การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อลดค่าใช้จ่าย เช่น เฟซบุ๊กและไลน์ ช่วยให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็ว ทันใจ และที่สำคัญยังช่วยลดค่าใช้จ่ายให้แก่ หน่วยงานอีกด้วย เช่น การทำธุรกรรมการเงิน การติดต่อสื่อสาร การค้าทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ และการเรียนการสอน เป็นต้น” (P4) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของกฤษฎี เสือใหญ่ และพัชนี เขยจรรยา (๒๕๕๙) ที่พบว่า คนกรุงเทพฯ มีความถี่ในการ ใช้เปิดแอปพลิเคชันไลน์มากกว่า ๕ ชั่วโมงต่อวัน โดยการใช้ประโยชน์ในด้านการสื่อสาร ด้าน สังคม/การแสดงออก ด้านความบันเทิง และด้าน

การทำงาน ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Çevik, Çelik และ Haşlamani (2014) ที่ค้นพบว่าครูที่ทำการออกแบบและจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กประสบความสำเร็จมากโดยเฉพาะการผลิตชิ้นงาน การปฏิสัมพันธ์กันทั้งผู้เรียนและผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน และที่สำคัญการใช้เฟซบุ๊กยังสนับสนุนการเรียนแบบกลุ่มเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาได้

๔. ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำที่ดีคือความสามารถในการทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยสรุปว่าบัณฑิตที่มีภาวะผู้นำสูงสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี เพราะสามารถโน้มน้าวคนอื่นให้ทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การ ส่วนคนที่มีภาวะผู้นำน้อยเป็นเพราะขาดการฝึกฝนในระหว่างเรียน และตอนทำงานก็ไม่ได้ฝึก เพราะหัวหน้างานจะเป็นคนสั่งการเกือบทั้งหมด ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ “...ข้าพเจ้ากลัวคิด กล้าแสดงออก กล้าพูดเพื่อทำงานหรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย...ข้าพเจ้าคิดว่าควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้เรียนในการนำเสนอ การพูดในที่สาธารณะเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของบัณฑิต” (P7) ผู้ใช้บัณฑิตกล่าวถึงการมีภาวะผู้นำไว้ว่า “มีภาวะผู้นำสามารถคิดสร้างสรรค์ เป็นได้ทั้งผู้นำ และผู้ตามที่ดี” (PC5) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุรัตน์ ฐิตวิริโย และ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (๒๕๖๑) ที่พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการวางแผน มีความรอบคอบ กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ และกำหนดทิศทาง มีทักษะด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McFarland (1979: 303 อ้างใน

ณัฐนรี ศรีทอง, ๒๕๕๒ : ๗๗-๗๘) ว่า “ภาวะความเป็นผู้นำเป็นความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยการของผู้นำซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ตามและเพื่อนร่วมงานเพื่อบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้”

๕. ทักษะการประกันคุณภาพ

องค์กรควรให้ความสนใจต่อทักษะการประกันคุณภาพ เพราะถ้าสินค้าหรือบริการของหน่วยงานสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้องค์กรก็สามารถดำรงอยู่ได้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีทักษะการประกันคุณภาพอยู่ในระดับดี เพราะว่าหน่วยงานให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ เช่น เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดของหน่วยงาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพไว้ว่า “หน่วยงานจะกำหนดหัวข้อ/ตัวชี้วัดที่ต้องรับผิดชอบโดยช่วยเหลือกันทั้งหน่วยงาน มอบหมายให้เป็นผู้รวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกัน...” (PC3) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณสุกิตต์ ทาทอง ลานนา หมื่นจันทร์ (๒๕๕๖) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพประกอบด้วย ๑) การอบรมให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา ๒) การอบรมเชิงปฏิบัติการ และ KM ๓) การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และ ๔) การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายใน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้และทักษะในการประกันอยู่ในระดับน้อย ให้เหตุผลว่า “มีทักษะในการประกันคุณภาพอยู่ในระดับน้อย เพราะการประกันคุณภาพหรือการประเมินนั้น ส่วนใหญ่จะกำหนดจากหน่วยงาน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของพนักงาน” (P12) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (๒๕๕๗) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากในหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ การกำหนด

ปรัชญา ปณิธาน ยังจำกัดเฉพาะผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มงานเท่านั้น ยังขาดความมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ

วัตถุประสงค์ที่ ๓ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ หลังจากสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดแล้ว ผู้วิจัยสรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศไทย ๔.๐ และเพื่อเป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ดังต่อไปนี้

ออกแบบให้ตอบสนองความต้องการ: การออกแบบเป็นบันไดสำคัญไปสู่การพัฒนาสื่อหรือชุดการสอน ด้วยการนำจุดประสงค์ที่ได้จากการวิเคราะห์มาถ่ายทอดเล่าเรื่องคล้ายๆ สตอรี่บอร์ด หรือพิมพ์เขียว ผู้ออกแบบควรทำการประเมินระหว่างทางหรือการประเมินเพื่อการปรับปรุง (Formative evaluation) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างทางของการออกแบบ

ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered learning) ซึ่งเป็นวิธีการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในชั้นเรียนมากขึ้น ในทางกลับกันผู้สอนก็จะลดบทบาทการบรรยายหน้าชั้นเรียนลงกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ (Facilitating learning)

จัดการศึกษาดูงาน: ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อนำแนวคิดมาพัฒนานวัตกรรม หรือชิ้นงานให้ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่หลากหลาย เพราะการศึกษาดูงานของหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจและบริการต่างๆ จะมีเทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อนำ Best practice หรือแนวปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของหน่วยงานนั้นๆ มาปรับใช้ถือเป็นการเรียนรู้ด้วยวิธีลัดที่ดีวิธีหนึ่ง

การฝึกสหกิจ: การฝึกสหกิจหรือฝึกงานเป็นการนำความรู้ที่ศึกษามาจากมหาวิทยาลัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานจริง บางโอกาสนักศึกษาอาจได้งานทำหลังจากจบโครงการฝึกสหกิจ ดังนั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต่างๆ จะต้องพิจารณากลับกรองให้ดีกว่าหน่วยงานที่นักศึกษาไปฝึกงานนั้นมีความสอดคล้องกับหลักสูตรมากน้อยเพียงใด เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาในการพัฒนาตัวเองและอาจได้งานทำหลังการฝึกสหกิจ

เสริมทักษะการทักษะการประกันคุณภาพ: จัดฝึกอบรมการประกันคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพของทีมงานประกันคุณภาพ ควรจัดฝึกอบรมตั้งแต่เนิ่นๆ ก่อนที่จะมีการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้หน่วยงานควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอย่างจริงจัง เพราะจะช่วยให้หลักสูตรมีคุณภาพตามความต้องการของผู้เรียน

เพิ่มทักษะการนำเสนอ: มีผลงานดีประกอบกับการนำเสนอที่ดีจะส่งผลให้สินค้าและบริการของหน่วยงานเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ดังนั้นนักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องมีทักษะการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น ระบบสื่อสิ่งพิมพ์ ระบบออนไลน์ และระบบดิจิทัลเพื่อให้สามารถ

เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย ดังนั้น ผู้บริหารระดับหลักสูตร ระดับภาค ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัยควรหาทางเพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

เพิ่มทักษะภาวะผู้นำ: ภาวะผู้นำมีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำหรือผู้บริหารและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเลี้ยงลูก การตัดสินใจ ส่งลูกเรียนหนังสือ และการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี เป็นต้น จากความสำคัญของภาวะผู้นำดังกล่าวมหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นิสิตหรือนักศึกษาฝึกทักษะภาวะผู้นำ เช่น ฝึกการเป็นตัวแทนในกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านสหวิทยาการ ด้านศาสนา และชมรมต่างๆ เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจบการศึกษา

ทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากร: การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตอบสนองเป้าหมายขององค์กรได้มากที่สุดเป็นสิ่งที่ทุกองค์กรต้องการ เช่น การใช้งบประมาณในแต่ละปีของหน่วยงานเป็นเรื่องที่ควรนำมาพิจารณา เพราะบางหน่วยงานพยายามใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้หมดก่อนสิ้นปีงบประมาณด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การจัดงานทั้งในและต่างประเทศ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ดีแต่หากไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ควรทำ แต่ควรนำงบประมาณคืนให้แก่แผ่นดิน เพื่อนำไปพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่นๆ ที่จำเป็นเร่งด่วนกว่า เพราะมีพี่น้องประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลืออีกมากมาย โดยเฉพาะเรื่องปากท้องและภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น

พัฒนาทักษะด้านภาษา: ทักษะด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นที่ทราบกันดีว่ามีความจำเป็น ทุกรัฐบาลจะให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษและใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย บางคนจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยและทำงานแล้วแต่ยังต้องฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษอีก นับเป็นปัญหาที่แก้ยากเพราะหลังจากเรียนภาษาอังกฤษแล้วไม่ค่อยมีโอกาสนำไปใช้จริง เนื่องจากบริบทและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรแก้ปัญหาโดยการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้จริง

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ไปศึกษาต่อในเชิงปริมาณเพื่อจัดลำดับความถี่ของสมรรถนะแต่ละตัว

๒. ควรนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ในข้อ ๑ ไปทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น การนำสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อยที่ผ่านการจัดลำดับแล้วไปศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรต่อไป

๓. นำสมรรถนะที่จำเป็นต่างๆ มาทำการพัฒนาพนักงานแต่ละคนหรือแต่ละแผนกตามความสำคัญ เช่น การฝึกอบรม การโค้ช หรือการทำแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละแผนก และภาพรวมทั้งหน่วยงาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กฤษณะ โฆษณุนนท์. (๒๕๕๙). การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของวิศวกรไทย: กรณีศึกษา บริษัทปูนในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร. *สุทธิปริทัศน์*, ๓๐(๙๓), ๑๔๖-๑๕๙.
- กฤษณี เสือใหญ่ และพัชนี เขยจรรยา. (๒๕๕๙). พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ความพึงพอใจและการนำไปใช้ประโยชน์ของคนในกรุงเทพมหานคร. *ประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี ๒๕๕๙ คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์* (๑ ก.ค. ๒๕๕๙).
- จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (๒๕๖๐). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะนิสิตครูด้านการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เน้นบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, ๑๐(๑), ๑๕๖-๑๖๙.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (๒๕๕๖). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, ๕(๑), ๗-๒๐.
- ณัฐรา ผิวมา ปรีศนา มัชฌิมา สายสุตา บัณฑิตกุล ชุตีวรรณ บุญอาษาทอง. (๒๕๕๘). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (๒๕๕๒). การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์.
- ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (๒๕๕๗). การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญณิดา จิตรีเชาว์ บุญเรียง ขจรศิลป์ และ วารุณี ลัภนโชคดี. (๒๕๖๐). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ในวิชาโครงงานคอมพิวเตอร์. *Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 8(1), 70-77.
- พรรณสุกิตต์ ทาทองลานนา หมั่นจันทร์. (๒๕๕๖). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระอภิรัตน์ ฐิตวิริโย และ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (๒๕๖๑). ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ*, ๕(๑), ๔๑-๕๓.
- ภูวนาถ วิสุทธากร วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (๒๕๕๘). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรมของบุคลากรสายสนับสนุนการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, ๘(๑), ๑๐๑๒-๑๐๓๑.
- รัฐนันท์ หนองใหญ่. (๒๕๕๘). ปัจจัยการสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารของพนักงาน: กรณีศึกษาโรงแรมเดอะชาयน์ แอนด์ วิลล่า. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิรินทร์ ลัดดาภิรมย์ บุญเชิดชู. (๒๕๕๙). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1245-1261.

- สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ. (๒๕๕๙). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ Competency Based Learning**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศิริพัฒนาอินเตอร์พรีนซ์
- สุภางค์ จันทวนิช. (๒๕๕๙). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (๒๕๕๘). **Competency Dictionary**. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Balakrishnan, V., Teoh, K. K., Pourshafie, T., & Liew, T. K. (2017). Social media and their use in learning: A comparative analysis between Australia and Malaysia from the learners' perspectives. **Australasian Journal of Educational Technology**, 33(1), 81-97. <https://doi.org/10.14742/ajet.2469>
- Çevik, Çelik, และ Haşlamam. (2014). Teacher training through social networking platforms: A case study on Facebook. **Australasian Journal of Educational Technology**, 30(3), 714-726.
- Gagne, R. M., Wager, W. W., Golas, K. C., & Keller, J. M. (2005). **Principles of instructional design (5th ed.)**. Connecticut: Thomson Wadsworth.
- Januszewski, A., & Molenda, M. (2008). **Educational Technology: A definition with commentary**. York, NY: Routledge.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than intelligence. **American Psychologist**, 28(1), 1-14.
- Patton, M. Q. (1990). **Qualitative evaluation and research methods (2nd ed.)**. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). **Qualitative evaluation and research methods (3rd ed.)**. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Pejoska-Laajola, J., Reponen, S., Virnes, M., & Leinonen, T. (2017). Mobile augmented communication for remote collaboration in a physical work context. **Australasian Journal of Educational Technology**, 33(6), 11-26. <https://doi.org/10.14742/ajet.3622>
- Prammanee, N. (2016, July). Applying ADDIE model for research and development: An analysis phase of communicative language of ๙ grad students. **Paper presented at the 5th Burapha University International Conference on Harmonization of Knowledge towards the Betterment of Society**, Chonburi, Thailand.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracey, M. W. (2011). **The instructional design knowledge base**. New York: Taylor & Francis.
- Savić, G., Segedinac, M., Milenković, D., Hrin, T., & Segedinac, M. (2018). **Australasian Journal of Educational Technology**, 34(1), 14-29. <https://doi.org/10.14742/ajet.3142>
- Smith, P. L., & Ragan, T. J. (1999). **Instructional Design, ๒nd ed.** New York: John Wiley & Sons.
- Spencer, L. M. Jr., and Spencer, S. M. (1993). **Competence at work: Models for superior performance**. New York: John Wiley & Sons.

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น Enhancing the Morality and Ethics of Juvenil by Using Cultural Capital

พระศรีรัตนมณี (ขวัญรัก เกษรบัว)

Phrasirattanamunee (Khaunrak Gaesonbau)^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ๓) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประยุกต์ เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร การจัดการกระบวนการวิจัย ด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๑ รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๑๑ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอนโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. วิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านเชิงผา หมู่ที่ ๑๑ มีประเพณีที่สำคัญ คือประเพณี กินข้าวสลาก ประเพณีกินข้าวจีข้าวหลาม ประเพณีตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา และประเพณีลอยกระทง ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านยังมีมีความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนและเยาวชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาทของแต่ละคน เยาวชนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือตนเองช่วยเหลือพ่อแม่ ในกิจการงานต่างๆ เพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด โดยการพิจารณาด้วยเหตุผลและสติปัญญา มีระเบียบวินัยในตนเอง เกิดได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการอบรมสั่งสอนของคุณครู รู้จักกาลเทศะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เยาวชนเป็นคนที่ดีของชุมชน เยาวชนมีระเบียบวินัยในตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ยอมรับสภาพความเป็นจริง

๒. ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า การได้รับความร่วมมือจากสถาบันครอบครัว ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ควรกระตุ้นให้เยาวชนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจ เกิดความศรัทธา ใฝ่รู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต อันเกิดจากการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน

เยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ การสร้างการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานนั้น มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถักทอความคิด เพื่อพิชิตปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทุกคนในสังคม ต้องช่วยกันหาแนวทาง วิธีการ กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนเกิดเป็นความรู้สึ้อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนทุ่งเสลี่ยม มีความโดดเด่นของเอกลักษณ์วัฒนธรรมด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย สามารถนำมาต่อยอดและบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น ทั้งนี้จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ของเยาวชนให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม และปรับวิธีคิด ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตใหม่ ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม, ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to 1) analyze the category condition of morality and virtue learning of the youth by the supporting of the local culture funds, 2) study the process of morality and virtue learning of the youth supported by the local culture funds, and 3) construct the learning process of the youth from the local culture funds as well as the reinforcements of morality and virtue.

This study was an applied research focused on local areas and documents. The research methodology was conducted by paraphrasing and integrating the lessons. And the data gained by reviewing from the fixed education areas were also conducted. The most important data from 18 subjects chosen only the experts were kept to utilize. The instruments used for collecting data were in-depth interviews with their structure. 12 scholars used by the approaches of person to person interviews, especially who were expertized were collected.

The results of the research revealed that

1. The analysis category condition of morality and virtue learning of the youth by supporting of the local culture funds found that the community of Ban Choengpha Mu 11 has their important traditions, i.e. they have tradition concerning 'Kin khawsalak' or eating rice offerings, 'Kinkhawcilam' or eating sticky rice cooked in a bamboo tube, husked rice alms and including dried food alms offerings, which are said to be the tradition of 'Lanna' or of the northern Thai. Apart from these, there

are still traditions of ‘Loy Krathong’ or known as ‘Loy Krathong Festival’ including ‘RotnamDamhua’ or pouring water to elder people on ‘Songkran Day’ (an old Thai New Year Day). All of this, there are also knowledge and folk wisdom within the villages. People and the youth have known their own rights and duties. Everyone has different right and duty in according to one’s roles for each individual. That is, the young people have duties to help themselves and their parents with a variety of chores. They also repay their beneficence to their parents by intending to study. They have responsibilities and make decisions by means of what is right or wrong. Besides, they can consider things by using their reasons as well as their intellect and have self-confidence. It could be said that these things occurred by their parents’ raising and included the teachings of their teachers. The youth have known what is right or wrong and have good personalities. All of these things are factors to make the youth to be good citizens for their society. In addition, the youth themselves have self-discipline and self-confidence to accept real situations.

2. To study the process of morality and virtue of the youth by the supporting of the local culture funds found that the activities were accepted by the co-operation of the family institution. The opportunities sought for the youth’s experience were opened by methods of learning by doing themselves. The youth were motivated by using thinking and understanding processes. They were also faithful to find knowledge and learning for life. This can be done by having morality and virtue and by using arts and culture to drive the youth to take part in the activities of the community. In order to make the youth learn, opportunities had to be opened to the youth to interact with other society as well as other information sources. The construction of learning activities, therefore, should be fun if the exchange of ideas, thought weaving to conquer the problems are things that every adult in society tried to find out the ways, approaches suited for their children so that they felt like participating in activities.

3. As for constructing the learning process for the youth from the local culture funds as well as the reinforcements of morality and virtue revealed that the youth of Thung Saliam community in this process were distinguished. It is plentiful identity of a variety of folk wisdom. It could be further developed by means of the management value to the local products and service as well. It is necessary to build the youth’s senses in order to meet the need of all people. The thinking approaches should also be adjusted. All of this, new attitudes including ways of life for the youth are important things to be adapted. At the same time co-operation and connections should be transferred to both the government and private sectors, locality and

community as a whole, so that they could work together. In conclusion, learning process could be developed to increase the value of the local resources.

Keywords : Moralty, Cultural Capital

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลัก โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน และเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ

วิวัฒนาการของชุมชนเกิดจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชนบทและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหนึ่งหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากหลายแห่งหลายพื้นที่การรวมตัวกันดังกล่าวมีทั้งที่เป็นมูลนิธิ เป็นสหกรณ์ สมาคม หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียน รวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ เป็นชมรม มีกติกาหลักการและกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตาม ภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชนด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักความเอื้ออาทร มีความ

สามัคคี เสียสละ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น จึงเป็นการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจากความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้ การรวมตัวอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชนนอกจากจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจนและปัญหาสังคมที่มีความเป็นองค์รวมเกี่ยวพันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ซึ่งต้องอาศัยชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเสาหลักในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการให้หลุดพ้นจากปัญหาสังคม ยังช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาอนาคตของชุมชนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าปัญหาของเยาวชนเริ่มมีแนวคิดและพฤติกรรมออกห่างจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ขาดหลักเหตุและผลในการตัดสินใจ ไม่สามารถวางตนให้เหมาะสมตามสถานะและวุฒิภาวะของตนเอง มีการใช้จ่ายทางสถานการณ์เงินฟุ่มเฟือยโดยไม่รู้จักประมาณ แสดงออกถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อครูบาอาจารย์และผู้อาวุโสไม่รู้จักกาลเทศะ แบ่งเวลาไม่เป็น ปฏิบัติตนคล้อยตาม

กระแสวิพากษ์วิจารณ์ และไม่รู้จักเลือกคบบุคคลตามความเหมาะสม (พระแสงสุริย์ คุณธมโม (ทองขาว) บุญเลิศ จีรภัทร์ สมชัย ศรีนอก สมพงษ์ สุวรรณภุมมา, ๒๕๖๑ : ๕๕-๖๒)

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนซึ่งจะเป็นขุมพลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างเอื้อเพื่อ อาศัยวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมและจริยธรรม ที่มีคุณลักษณะเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ของสังคม ให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเกาะกำบังและลดปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น” นี้ จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการค้นหารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเจาะจงไปที่เยาวชนในจังหวัดสุโขทัยจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน และกิจกรรมทางสังคมเป็นกรณีศึกษา เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาไปขยายผลปรับใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่อื่นซึ่งเป็นวิถีสานหนึ่งซึ่งจะช่วยทำให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างสมดุลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) เน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร การจัดการกระบวนการวิจัย ด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ วารสารและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ วารสารและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูล การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูลดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยการจัดแบ่งประเภทของข้อมูลให้ตรงตามสารบัญที่กำหนดไว้ หลังจากที่ได้ข้อมูลมาครบถ้วนแล้ว ถ้ามีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์จะตรวจสอบและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและเข้าไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันความถูกต้องและครบถ้วนทุกอย่าง ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และการตรวจสอบข้อมูลอาจจะดำเนินการไปพร้อมกัน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตั้งแต่การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล แต่ในขั้นนี้จะได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เรียบเรียงไว้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ใช้ในการถอดบทเรียนและการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในหมู่บ้านเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

๔. การนำเสนอผลการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย หลังจากดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นในช่วงการดำเนินการตามแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือการนำเสนอผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย แก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นอันดับต่อไป

๕. การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ในโครงการวิจัย ครั้งนี้ จะดำเนินการโดย ๓ วิธีการ คือ

๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ชุมชนที่มีลักษณะเป็นองค์กรภาคประชาชน ภาครัฐและเอกชน เฉพาะหัวหน้าหรือผู้นำ เช่น หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู นักเรียนและตัวแทนประชาชนรูปแบบอื่น เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จะดำเนินในช่วงที่จัดกิจกรรมเพื่อระดมความคิดเห็นจากตัวแทนชุมชน เช่น หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู นักเรียนและตัวแทนประชาชน เพื่อถอดบทเรียน เป็นกรณีศึกษาจากพื้นที่การศึกษา และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้

ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดสุโขทัย โดยจำนวนผู้ที่เข้าร่วมประชุม ๑๑ รูป/คน

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique) ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม ของการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

๑. วิเคราะห์สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านเชิงผา หมู่ที่ ๑๑ มีประเพณีที่สำคัญ คือประเพณี กินข้าวสลาก ประเพณีกินข้าวจี่ข้าวหลาม ประเพณีตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง ซึ่งเป็นประเพณีของชาวล้านนา และประเพณีลอยกระทง ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านยังมีที่มัสยิด และภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนและเยาวชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนมีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาทของแต่ละคน เยาวชนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือตนเองช่วยเหลือพ่อแม่ในกิจการงานต่างๆ เพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบต่ตนเอง

และสามารถตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด โดยการพิจารณาด้วยเหตุผลและสติปัญญา ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่อยู่ในสังคมที่เหมาะสม มีระเบียบวินัยในตนเอง ระเบียบวินัยของเยาวชนเกิดได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการอบรมสั่งสอนของคุณครู รู้จักกาลเทศะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้เยาวชนเป็นคนที่ดีของชุมชน เยาวชนมีระเบียบวินัยในตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ยอมรับสภาพความเป็นจริง

๒. กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นพบว่า จะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับการร่วมมือจากสถาบันครอบครัว ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง ต้องมีการใช้กระบวนการคิด สร้างความเข้าใจ ในความหมายการมีคุณธรรมจริยธรรม จึงควรกระตุ้นให้เยาวชนใช้กระบวนการคิดทำความเข้าใจ เกิดความศรัทธา ใฝ่รู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต อันเกิดจากการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การเรียนภาษาล้านนาซึ่งปัจจุบันมีผู้อ่าน เขียนจำนวนน้อยมาก การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกันอาจคิดได้หลายมุม ทำให้เกิดการขยาย เติมเต็มข้อมูลความรู้ ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับด้วย เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ การสร้างการเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานนั้นมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถักทอความคิดเพื่อพิชิตปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมต้องช่วยกันหาแนวทาง วิธีการ กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนเกิดเป็นความรู้สึกรักอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนทุ่งเสลี่ยมมีความโดดเด่นของเอกลักษณ์วัฒนธรรม ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย สามารถนำมาต่อยอดและบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น การเรียนรู้ของเยาวชนต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนคือสถาบันครอบครัวที่ดูแลเอาใจใส่ ในตัวเยาวชน จนกว่าจะเลี้ยงดูตนเองได้ และเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งมีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้นั้นในทุกภาคส่วนของสังคม ควรผนึกกำลังร่วมกันในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้งนี้ จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ของคนในสังคมให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม และปรับวิถีคิดทัศนคติในการดำเนินชีวิตใหม่ ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัย เรื่องการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดสุโขทัยดังนี้

๑. สภาพองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุน

วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า บ้าน วัด ชุมชน เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึก ให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่า อยากเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยในขัดเกลา กล่อมเกลาจิตใจให้เยาวชน มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนในทางที่ถูก โดยการให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกทางด้านความคิด การแสดงออกในด้านต่างๆ เช่น ทำทาง คำพูด ความคิดที่สร้างสรรค์

๒. กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ด้วยทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มี ๒ ด้านสิ่งเร้าภายนอก คือ ประเพณีต่างๆ ที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ในชุมชน พ่อ แม่ พาเยาวชนเข้าไปร่วมกิจกรรมด้านสิ่งเร้าภายใน คือ เยาวชนเกิดความตระหนักเต็มใจที่อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับ อัจฉรา ชัยชาญ และคณะ (๒๕๕๖: ๖๕๙-๖๖๖) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน พบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ คือ การจัดโครงการพาลูกเข้าวัดในวันพระ เพื่อให้ผู้ปกครองมีเวลาพูดคุยและอบรมสั่งสอนกันมากขึ้น พัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีจิตอาสา มีคุณธรรมจริยธรรม และอีกแนวทางที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

๓. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การได้รับความร่วมมือระหว่างบ้านโดยเฉพาะพ่อแม่และครูที่โรงเรียนซึ่งจะจุดประกายของการปฏิบัติตนของเยาวชนได้เป็นอย่างดี การสั่งสอนอบรมโดยสามารถอ้างอิงจากหลักคำสอนทางศาสนา มาอธิบายให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม หรือการสอนอย่างเป็นธรรมชาติผ่านข่าวสารที่เกิดขึ้นรอบตัว การเห็นแบบอย่าง โดยคนในครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างชีวิตในการทำดี และยืนหยัดในคุณธรรมหรือชี้แนะให้เรียนแบบอย่างบุคคลสำคัญ ที่กระทำความดีงามการให้รางวัลเมื่อทำความดี เป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่ง เพื่อให้เห็นว่าการทำความดีนั้นเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ สอดคล้องกับภาสกร นันทพานิช และคณะ (๒๕๔๙:๕๖) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการ : กรณีศึกษาตำบลหนองคาง อำเภอบุพผราธิ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการทั้งด้านสุขภาพ ด้านการเกษตร ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสร้างและการพัฒนาองค์กรชุมชน เกิดแผนพัฒนาสุขภาวะชุมชน มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเชื่อมประสานเครือข่ายเพื่อดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษใช้ในการสื่อสาร ด้านภาษา

๒) การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

๓) สร้างระบบบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการอนุรักษ์ภาษาถิ่น ดำเนินการด้วยพื้นฐานความรู้ทางเทคนิค และความรู้ในการจัดการที่ถูกต้องแม่นยำ

๔) นำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปสร้างกลไกการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยทุนทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ด้วยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) สนับสนุนงบประมาณในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๓) ให้ภาครัฐที่ดำเนินการเปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทุกขั้นตอน ไม่ใช่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

๔) การถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ให้เยาวชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

๕) การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาตนให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับตนเองและสังคมโดยรวมได้

๖) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนตระหนัก ร่วมกันในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควรทำการวิจัยปัญหาและอุปสรรคการเรียนรู้ของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้

บรรณานุกรม

- พระแสงสุริย์ คุณธมโม (ทองขาว), บุญเลิศ จีรภัทร์, สมชัย ศรีนอก, สมปอง สุวรรณภูมา. (๒๕๖๑). การจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ วิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดป่าจิตตสามัคคี) จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม: ๕๕-๖๒.
- ภาสกร นันทพานิช และคณะ. (๒๕๔๙). การส่งเสริมการบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการพัฒนาชนบทเชิงบูรณาการ : กรณีศึกษาตำบลหนองค้ำ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ. **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ ๔๔** : สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์ (๓๐ มกราคม - ๒ กุมภาพันธ์) : ๕๖.
- อัจฉรา ชัยชาญ และคณะ. (๒๕๕๖). แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ ๙. : ๖๕๙-๖๖๖.

กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา

The Leadership Building Process According to the Threefold Learning

อำนาจ บัวศิริ Amnaj Buasiri^๑

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการสังเคราะห์กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary) เป็นหลัก แบ่งการดำเนินการเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ และการสร้างภาวะผู้นำ ๒) ศึกษาหลักการ วิธีการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาและหลักธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้นำ จากพระไตรปิฎกในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๓) สังเคราะห์กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา โดยการตรวจพินิจของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สรุปผลโดยการพรรณนาความ (descriptive) ประกอบแผนภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำในยุคอุตสาหกรรม เน้นที่คุณลักษณะและพฤติกรรมที่โดดเด่นของผู้นำ ซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย และเป็นภาพลักษณ์ ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ต่อมาหลังยุคอุตสาหกรรม โลกเข้าสู่ภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำงานเน้นภาวะการณ์มีส่วนร่วมระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นจุดเริ่มของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน การทำงานเป็นทีม การสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีสัมพันธภาพระหว่างกัน เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมากขึ้น และในปัจจุบันเน้นการบูรณาการภาวะผู้นำที่มีความหลากหลายทักษะ และให้ความสำคัญแก่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมเชิงสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ซึ่งตรงกับหลักพระพุทธศาสนาที่เน้นผู้นำที่มีคุณธรรมเป็นสำคัญ เป็นหลักการบริหารที่ดี มีธรรมาธิปไตย ยึดหลักการ (Principle) คุณธรรม(Moral) เป็นบรรทัดฐานในการบริหาร การครองตน ครองคนและครองงาน ผู้นำจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformer Leadership) ควบคู่ไปกับผู้นำคุณธรรม (Ethical Leadership) เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่สังคมต้องการ

๒. หลักพระพุทธศาสนา กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ ต้องอาศัยการศึกษา ตามหลักไตรสิกขา คือการศึกษาเรื่อง “ศีล” เพื่อการฝึกอบรมข้อปฏิบัติความประพฤติทางกาย ศึกษาเรื่อง “สมาธิ” การฝึกอบรมทางจิตใจ ให้เกิดคุณธรรม และศึกษา “ปัญญา” ให้เกิดความรู้แจ้ง เข้าใจความเป็นธรรมของสรรพสิ่ง สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยปฏิบัติตามแนวทางของหลักอริยมรรค ๘ ประการ อันมุ่งหมายไปสู่ ประโยชน์ที่เกิดต่อตนเอง ประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้อื่น และประโยชน์ที่เกิดแก่สังคม ทั้งในภาวะปัจจุบัน ในอนาคต และการเกิดประโยชน์อันสูงสุด สรุปได้ว่าการมี ศีลที่บริสุทธิ์ เป็นพื้นฐาน จะทำให้เกิดสมาธิได้ง่าย มีสติที่มั่นคงแน่วแน่ไม่หวั่นไหว ปัญญาย่อม

^๑ข้าราชการบำนาญ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (Pensioner of the national office of Buddhism) E-mail: amnaj2504@hotmail.com

เกิดขึ้นตามมาได้รวดเร็ว เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพของผู้ นำ ในการบริหารงาน และหลักธรรมที่ มา ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ นำ มีคุณธรรมที่เด่นล้ำขึ้นไป คือ อิทธิบาท ๔ และพรหมวิหาร ๔

๓. กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา ขั้นตอนแรกของการศึกษา คือการเรียนรู้ ทำ ความเข้าใจในคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีเป็นภาคทฤษฎี (ปริยัติ หรือ Theory) จากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือ ตำรา เป็นการแสวงหาความรู้ จากนั้นก็นำความรู้ที่ได้เหล่านั้น ไปทดลอง ปฏิบัติ สร้างทักษะประสบการณ์หล่อหลอมเป็นแนวทางของตนเอง จนเกิดความรู้จากการผุดเกิดของ ปัญญา ความคิด สร้างความเชื่อมั่น สามารถนำไปบอกต่อได้ เกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่มาจากการฝึกฝน ปฏิบัติ เป็นวิธีการบริหารจัดการที่ผู้นำต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตนเองขั้นตอนการฝึกศีล ต่อมาต้องฝึก คุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ คือ ศีล ๕ เพื่อกำกับควบคุมความประพฤติทาง กาย วาจา เป็น พฤติกรรมที่ดีงาม น่ารัก สร้างความพอใจให้ผู้พบเห็นหรือร่วมงานด้วย เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ เกิดความสันติสุข อันมีประโยชน์ทั้งในปัจจุบัน และ ประโยชน์ในภายภาคหน้า และเป็นฐานให้เกิด การฝึกสมาธิ หรือการพัฒนาจิตของตน โดยการฝึกกลมหายใจ หรืออานาปานสติ เป็นฐานการฝึก ภาวนาที่เป็นทั้งสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน และเป็นวิธีฝึกที่สามารถทำได้ในทุกสถานที่ ทุกโอกาส ทุกขณะ ฝึกกำหนดอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน อันเป็นอิริยาบถใหญ่ในชีวิตประจำวัน จิตที่มี สมาธิจะเกิดสภาวะจิตที่สงบ ซึ่งเป็นภาวะที่จิตมีพลัง มีสติและสัมปชัญญะ ระลึกได้รู้ตัวอยู่เสมอไม่ หลงทำชั่ว มุ่งทำแต่ความดี มีความจำแนก คิดสร้างสรรค์ วางแผนงานจัดองค์กรได้ดี กำกับ ควบคุม มี ศักยภาพทางด้าน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การกำหนดงาน สื่อกระแสแห่งความเมตตา กรุณา มี ความอ่อนโยน ปราศจากดีต่อผู้อื่น สามารถทำให้ผู้ร่วมงาน เกิดความเคารพ ศรัทธา เชื่อถือ และ พร้อมที่จะทำตามสภาวะของผู้นำบังเกิดขึ้น โดยอัตโนมัติ กล่าวโดยสรุป ผู้ที่ฝึกฝนตนเองทั้งด้านของ ความรู้ การฝึกควบคุมการกระทำ และฝึกควบคุมจิต จะเกิดความมั่นใจในตนเอง อันเป็นเหตุมาจาก ๑) มีความรู้ในเรื่องเนื้อหาวิชาการ หลักการของเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี อีกทั้งมีความเชี่ยวชาญชำนาญ การ มีทักษะในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ๒) มีสติสัมปชัญญะ รู้ตัว ระลึกได้อยู่เสมอ ไม่ ประมาท จึงไม่มีความกลัว ความขาดแคลนปรากฏขึ้นในจิตใจ ๓) มีปัญญา ที่พร้อมจะแก้ไข ปัญหา สามารถคิดประยุกต์ ปรับปรุง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้ บุคคลใดมีคุณสมบัติทั้งสามประการนี้ครบถ้วน บุคคลนั้นได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองและมีธรรมาธิปไตยในการปกครองคน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ไตรสิกขา

Abstract

The aim of this research is to synthesize the process of leadership development according to Threefold learning. This is qualitative research which divided in to 3 steps ; 1) the document study of leadership theories and development 2) the document study of human development according to threefold learning 3) to synthesize the process of leadership development according to Threefold learning. Content analysis used for analysing these data .

The results of the research revealed that

1. The leadership development principles and theories in the Industrial era shown the characteristic and behavioural of Leadership which guarantee the work successfulness. But on The 21st century the leadership styles are remarking on transformational leadership and participation working which show the relationship between leader and the teams. Another Importance action of leadership is Ethical behaviours. Buddhism teach a lot of Ethical actions of leadership and the ways of Developing the human being. Leadership of the leaders are very importance for the staff and social views.

2. Human development by Buddhist way are “threefold learning” which are “Sila Smathi Panna” . Sila is preserving of Behaviours in five precepts, Smathi or meditation is controlling the breath (in and out) to concentrate the mind, Panna or wisdom is state of known the Nature truth. The practicing begin from Sila to Smathi and to Panna and be wear of preserving 8 Macca. The purify in Sila made clean mind then will be good at Smathi (controlling the breath), concentrate mind occurred then the Panna Enlighten (clarify in knowledge of nature). The useful of Smathi or meditation are purify mind, clam down, peaceful, wisdom occur, creative thinking, can solve some Problems easily, can integrate some things, etc. Which are the talents of leadership.

3. The leadership development according to Threefold learning go on by These processes; the first step study more about The roles model of Good Leadership characteristics and practice to preserve on Buddhist five precepts (Sila) which are the basic of Human ethics for controlling behaviours and verbal. The second step is practice Smathi for concentrating mind which help anybody Has will power in their mind. The high will power mind are strength which can do efficiency work more than others such as planning Staff control, leading, advising, good memory, creative thinking, etc. The third step, when the mind concentrate by meditation will be enlightenment stage call Panna or wisdom , then the characteristics of leadership occurred. The conclusion, good characteristics of Leadership will be occurred by these causes : 1) The leader has good Knowledge in roles and duties of his tasks with good morality and skillful of practicing. 2) The leader is more conscious of work by meditating all time. 3) Panna or wisdom which occurred by meditating will support the idea for working, solve the problems, and developing.

Keywords : leadership, Threefold Learning

บทนำ

ผู้นำมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางและนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ ผู้นำที่ดีจะบริหารองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและมีความยั่งยืน บทบาทการทำหน้าที่และการประพฤติปฏิบัติตนของผู้นำที่ดี จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีความสุข และมีกำลังใจในการทำงาน ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมาก ผู้นำที่ดีและมีชื่อเสียง ซึ่งปรากฏ แก่สาธารณชนทั้งในและนอกองค์กร จะถูกจับตามองอยู่เสมอ ภาพพจน์ที่ดีของผู้นำที่นำเศรพและนำศรัทธา จะได้รับการชื่นชมจากคนรอบข้าง และเป็นแบบอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรนำไปปฏิบัติตาม ในทางตรงข้ามถ้าผู้นำในองค์กรใด มีความบกพร่องในการด้านการบริหารหรือย่อหย่อนขาดคุณธรรมในความประพฤติ ย่อมทำให้องค์นั้นๆ เกิดปัญหาวุ่นวายขึ้น จำเป็นต้องหาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน สังคมไทยในปัจจุบันขาดแคลนผู้นำที่จะมาเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนรุ่นหลังและไม่กล้ายกย่องตัวอย่างบุคคลที่เป็นคนดีมีคุณธรรม เพราะไม่แน่ใจว่าเมื่อยกย่องไปแล้ว จะปรากฏข้อมูลในทางลบของบุคคลผู้นั้น ในภายหลังกาคำแนะนำในรายงานการวิจัยของ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมว่า “ประเทศไทย ควรมีผู้นำประเทศและผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างของความประพฤติ และการปฏิบัติที่ดี มีค่านิยมทางสังคมที่ดี และควรทำการยกย่องผู้มีคุณธรรมจริยธรรม” (สุรศักดิ์ หลาบมาลา และ รสสุคนธ์ มกรมณี, ๒๕๔๙) การพัฒนาและส่งเสริมผู้นำที่ดีในองค์กรทุกระดับ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะผู้นำที่ดีจะมีบทบาทในการช่วยส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล ที่ได้เตรียมการวางแผนปฏิรูปการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีได้ออกแถลงการณ์ ว่า

รัฐบาลจะเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ยกย่องคุณภาพคน ระบบคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และสวัสดิการชุมชน เตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เตรียมความพร้อมสู่สังคมหลากหลายในประชาคมอาเซียน จัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป ตามค่านิยมหลัก ๑๒ ประการตามนโยบายของคสช. เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ให้แก่ประเทศ (ประเทศไทย, ๒๕๕๗)

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรตามสาขาอาชีพต่างๆ นั้น นักวิชาการแต่ละยุคได้ทำการศึกษากันไว้อย่างต่อเนื่องมีอยู่มากมาย แต่ด้วยสภาวะวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้การศึกษาภาวะผู้นำยุคใหม่ของนักวิชาการตะวันตก เริ่มที่จะหันมาให้ความสนใจเรื่องของจริยธรรมผู้นำ (Ethical Leadership) มากขึ้น และมองเห็นว่า หัวใจของผู้นำ คือ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะทำให้สมาชิกหรือผู้ตามอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข North P.H. (2000:350) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการของผู้นำที่มีคุณธรรมว่า “ต้องให้การนับถือผู้อื่น ให้บริการผู้อื่น มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ และสร้างความเป็นหมู่คณะ” เพราะผู้นำเป็นศูนย์กลางและมีอิทธิพลต่อการกำหนดจริยธรรมขององค์กร เป็นผู้ใกล้ชิดและให้คำแนะนำต่างๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจึงเป็นต้นแบบทางจริยธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา

จะเห็นได้ว่า การสร้างภาวะผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาภายในตัวบุคคล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีจริยธรรมประกอบด้วยหลักสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) หลักแห่งการเป็นบุคคลที่มีศีลธรรม (Moral Person) ซึ่งมี ๓ องค์ประกอบคือ คุณลักษณะ

(Traits) พฤติกรรม (Behaviors) และการตัดสินใจ (Decision Making) ๒) หลักแห่งการเป็นผู้จัดการที่มีศีลธรรม (Moral Manager) ซึ่งมี ๓ แนวทาง คือ แสดงตนเพื่อเป็นแบบอย่าง (Role Modeling Through Visible Action) การสื่อสารหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม (Communicating about Ethics and Values) และการใช้ระบบรางวัล (Reward System) (Linda Kleve Trevino, 2000, อ้างใน อุทัย ไถ่มั่นคง, ๒๕๕๒)

สำหรับภาวะผู้นำในทางพระพุทธศาสนา นอกจากจะให้ความสำคัญของศีลธรรมในตัวผู้นำแล้ว ยังให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับผู้ตาม ซึ่งเชื่อมโยงด้วยจุดหมายที่ผู้นำต้องมีความชัดเจน เข้าใจและมีความแน่วแน่ในจุดหมายนั้น รู้ถึงวิธีการที่จะบรรลุสู่จุดหมายเป็นผลสำเร็จ เชื่อมโยงกับสิ่งที่จะทำและสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพราะทั้งหมดเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้นำประสบความสำเร็จในทางที่ถูกต้องดีงาม การฝึกฝนและพัฒนาตนของผู้นำทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการทำให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพซึ่งเหมาะสมต่อการนำมาใช้พัฒนาภาวะผู้นำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา
๓. เพื่อสังเคราะห์กระบวนการสร้างสภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่อาศัยการศึกษา

ค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary) เป็นหลัก มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถาภิธาน อนุฎีกา วิทยานิพนธ์ และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำ แนวคิดของนักวิชาการร่วมสมัย และตามแนวพระพุทธศาสนาการพัฒนาตนด้วยหลักไตรสิกขา แนวทางในการฝึกสมาธิ ตามหลักสติปัฏฐาน ๔

๓. วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๔. เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

๕. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

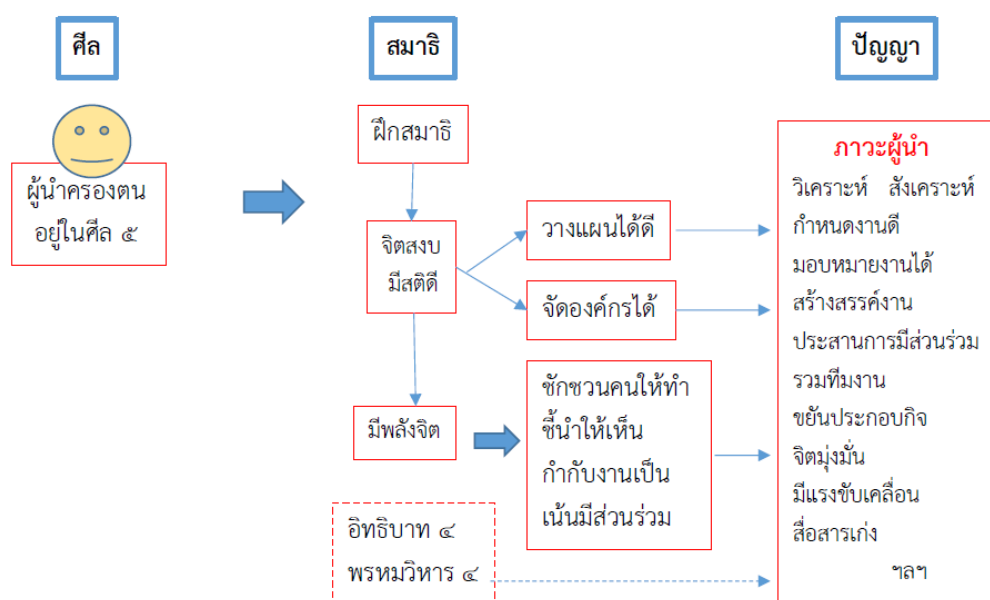
๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุคอุตสาหกรรม เน้นที่คุณลักษณะและพฤติกรรมที่โดดเด่นของผู้นำ ซึ่งมีรูปแบบหลากหลายและเป็นภาพลักษณ์ ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ต่อมาหลังยุคอุตสาหกรรม โลกเข้าสู่ภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำงานเน้นภาวะการณ์มีส่วนร่วมระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เป็นจุดเริ่มของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน การทำงานเป็นทีม การสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน การมีสัมพันธภาพระหว่างกัน เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมากขึ้น และในปัจจุบันเน้นการบูรณาการภาวะผู้นำที่มีความหลากหลายทักษะ และให้ความสำคัญแก่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมเชิงสร้างสรรค์และมีคุณธรรม ซึ่งตรงกับหลัก

พระพุทธศาสนาที่เน้นผู้นำที่มีคุณธรรมเป็นสำคัญ เป็นหลักการบริหารที่ดี มีธรรมาธิปไตย ยึดหลักการ (Principle) คุณธรรม(Moral) เป็นบรรทัดฐานในการบริหาร การครองตน ครองคน และครองงาน ผู้นำจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformer Leadership) ควบคู่ไปกับ ผู้นำคุณธรรม (Ethical Leadership) เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่สังคมต้องการ

๒. หลักพระพุทธศาสนา กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ว่า ต้องอาศัยการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ การศึกษาเรื่อง “ศีล” เพื่อการฝึกอบรมข้อปฏิบัติความประพฤติทางกาย ศึกษาเรื่อง “สมาธิ” การฝึกอบรมทางจิตใจให้เกิดคุณธรรมและศึกษา “ปัญญา” ให้เกิด

ความรู้แจ้ง เข้าใจความเป็นธรรมของสรรพสิ่ง
สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่
โดยปฏิบัติตามแนวทางของ หลักอริยมรรค ๘
ประการ อันมุ่งหมายไปสู่ประโยชน์ที่เกิดต่อ
ตนเอง ประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้อื่น และประโยชน์ที่
เกิดแก่สังคม ทั้งในภาวะปัจจุบัน ในอนาคตและ
การเกิดประโยชน์อันสูงสุด สรุปได้ว่า การมีศีลที่
บริสุทธิ์ เป็นพื้นฐาน จะทำให้เกิดสมาธิได้ง่าย มี
สติที่มั่นคงแน่วแน่ไม่หวั่นไหว ปัญญาย่อม
เกิดขึ้นตามมาได้รวดเร็ว เป็นเครื่องเสริม
ประสิทธิภาพของผู้นำ ในการบริหารงาน และ
หลักธรรมที่มาช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้นำมี
คุณธรรมที่เด่นล้ำขึ้นไป คือ อิทธิบาท ๔ และ
พรหมวิหาร ๔

๓. กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลัก
ไตรสิกขา เป็นไปตามแผนภาพที่แสดงดังนี้

ภาพกระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา

อภิปรายผลการวิจัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ทั้งตามทัศนะ สังคมตะวันตก และตามทัศนะของพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้นำต่างจากคำว่าภาวะผู้นำ เพราะเมื่อกล่าวถึงผู้นำจะหมายถึงตัวบุคคลมากกว่า แต่ถ้ากล่าวถึงภาวะผู้นำ จะมีความหมายครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความสามารถของตัวผู้นำ เป็นหลักที่ผู้นำใช้ในการนำพาคนไปสู่จุดหมาย เป็นผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นส่งผลให้ผู้อื่นต้องกระทำตามที่ตนต้องการ หรือปรารถนา บริบทของภาวะผู้นำในสังคมตะวันตกถูกพัฒนาขึ้นตามระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีแนวโน้มว่า ผู้นำต้องสามารถนำความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กรพร้อมๆ กับยกระดับคุณธรรมของคนในองค์กรให้พัฒนาขึ้น มีมุมมองและเป้าหมายร่วมกันทั้งองค์กร หมายถึงคนและองค์กรต้องได้รับการพัฒนาและมีความสำเร็จร่วมกัน ในขณะที่การศึกษาภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา แนวคิดการเป็นผู้นำจะเน้นคุณธรรมเป็นเรื่องสำคัญ เน้นการครองชีวิต การครองคน และการบริหารงาน เรียกว่ามีธรรมาธิปไตย โดยจุดเริ่มต้นความเจริญ หรือความเสื่อมศีลธรรมของสังคมนั้น พระพุทธศาสนาเห็นว่าผู้นำเป็นหัวใจสำคัญ เป็นตัวกำหนดสภาพความเป็นไปในสังคม โดยขั้นต่ำสุดที่ผู้นำจะต้องรักษาให้ได้ คือ การมีศีล ๕ เป็นพื้นฐาน และพยายามส่งเสริมให้สังคมมีศีล ๕ นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมที่ใช้ในการประสานคนให้เกิดความรักความสามัคคี มีความรักในงานหรือเกิดฉันทะในการทำงาน คุณธรรมที่นำมาใช้ได้แก่ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ อคติ ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ เป็นต้น และคุณธรรมประจำตนที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จในการประสานคนกับงาน คือ สัปปุริสธรรม ๗ ทำให้สรุปได้ว่า ในท้ายที่สุดของสังคมโลกที่เน้นการพัฒนาความเจริญด้านวัตถุไปถึงขีดสูงสุด แล้ว

พบว่าไม่ใช่จุดหมายปลายทางที่ทำให้โลกและสังคมอยู่ได้อย่างสันติสุขก็จำเป็นต้องหันกลับมาพัฒนาที่ตัวคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้นำต้องได้รับการพัฒนา ก่อน และบุคคลทุกคนหากได้รับการฝึกฝนแล้วสามารถเกิดภาวะผู้นำได้ทุกคน หรือกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สร้างได้

ผลการศึกษา พบสังคมแห่งธรรมชาติว่า มนุษย์เป็นผู้ที่พัฒนาได้หากถูกฝึกฝน อบรม เรียนรู้ แต่ความรู้หรือสิ่งที่ฝึกฝนนั้นต้องมีทิศทางหรือจุดหมายปลายทางในทางที่ดีงาม สร้างประโยชน์ให้ทั้งกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ถึงจะเป็นการพัฒนามนุษย์ได้อย่างยั่งยืน แนวคิดนี้ได้รับการเปิดเผย และเผยแผ่คำสอน โดยพระพุทธเจ้าด้วยหลักที่เรียกว่า ไตรสิกขา หรือการศึกษาพัฒนามนุษย์ ๓ ด้าน ได้แก่ ศีล สมาธิ เป็นกระบวนการฝึกตนจากภายนอกก่อน คือ เริ่มด้วยการรักษาศีล ๕ อันเป็นพื้นฐานขั้นต่ำในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม การแสดงออกทางกาย วาจา ในทางที่ดีงาม เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ เป็นการฝึกที่มุ่งเน้นให้จิตเกิดความสงบ แน่วแน่ จนมีพลังเป็นบ่อเกิดคุณธรรมต่างๆ ขึ้นในจิตใจ สมาธิช่วยบ่มเพาะจิตใจให้เป็นจิตที่ดีมีคุณภาพ ควรค่าแก่การใช้งาน และเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดปัญญา สำหรับในระดับปัญญานั้น เกิดจากการที่จิตนิ่งสงบ เพราะมีพื้นฐานการกระทำที่ดีคือศีล และการฝึกจิตให้มีสมาธิ ทำให้สามารถเรียนรู้อะไรได้รวดเร็ว มีความกระตือรือร้น รู้จักคิดพิจารณาให้รอบคอบ มีความกล้าหาญ สามารถตัดสินใจในทางที่ถูกต้องและดีงาม เกิดความคิดสร้างสรรค์ และมีทัศนคติทางบวกในการดำเนินชีวิต เข้าใจสถานการณ์คน สถานการณ์องค์กร สถานการณ์โลก และเข้าใจตนเอง โดยรู้ทันกิเลสของตน ควบคุมและทำลายได้ทัน ถือเอาประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ตน และยังรักษาตนให้ได้รับประโยชน์เข้าถึงความสุขด้าน

ในโดยไม่ต้องพึ่งวัตถุภายนอก สรุปได้ว่า หลักไตรสิกขาเป็นแนวทางฝึกฝนพัฒนาที่สำคัญสำหรับการฝึกฝนพัฒนาผู้นำ

การสังเคราะห์แนวคิดกระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา พบว่า เมื่อผู้นำได้รับการฝึกฝนตนตามหลักไตรสิกขา จะทำให้เกิดภาวะผู้นำที่สังคมยุคใหม่ปรารถนา คือ เป็นผู้นำที่เก่ง ดี และมีคุณธรรม โดยลำดับขั้นตอนการฝึก เบื้องต้นคือการปลูกฝังให้เกิดสัมมาทิฐิ ด้วยการเรียนรู้ทั้งจากตัวบุคคล การอ่าน หรือการฟัง เป็นกระบวนการเริ่มต้นที่สำคัญ คือ การเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าถึงทั้งในแง่จุดหมายและวิธีการที่ถูกต้อง ทั้งนี้ต้องอาศัยกัลยาณมิตร และมีศรัทธาในคำสอนซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้นำไปสู่การปฏิบัติ โดยลำดับการฝึกฝนในภาคปฏิบัติคือ การรักษาศีล ๕ และฝึกพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีพลัง มีสมรรถภาพเพื่อนำไปใช้ ในการวางแผนงาน การประสานงาน การฝึกปฏิบัติสมาธิ มีแนวทางฝึกได้หลายวิธี แต่ผลการวิจัยพบว่า อานาปานสติสามารถทำได้ทุกขณะจิต ทำได้ทุกเวลาที่นับเป็นวินาที เพราะเป็นการฝึกที่ขึ้นอยู่กับ การกำหนดลมหายใจเข้าและออกในอิริยาบถใหญ่ ยืน เดิน นั่ง นอน เกิดสติรู้ตัวทั่วพร้อมในสติปัฏฐาน ๔ トラบใดที่ต้องหายใจ トラบนั้นก็ฝึกอานาปานสติได้ ผลของการมีสมาธิที่มั่นคง คือ มีสติดีตลอดเวลาจะช่วยให้ผู้นำเกิดพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ เป็นผู้รู้ทันอารมณ์ตนเองและรู้จักวิธีบริหารจัดการอารมณ์ของผู้อื่น สมาธิที่ถูกฝึกอย่างต่อเนื่อง เป็นฐานทำให้ผู้นำเกิดปัญญา รู้จักหาทางแก้ไขปัญหาวด้วยสติและปัญญาที่มี รู้ว่าสิ่งใดควร หรือไม่ และทำแล้วผลจะเป็นอย่างไร เป็น การคิดแบบรอบคอบ รอบด้าน และยังทำให้เห็นช่องทาง แนวทางใหม่หรือความคิดสร้างสรรค์จากสถานการณ์นั้นๆ เรียกว่า สร้างประโยชน์ได้ในทุกสถานการณ์ แม้กระทั่งยามวิกฤติ การ

อภิปรายผลโดยละเอียดดังที่กล่าวมานี้ เป็นการเน้นย้ำว่า เมื่อผู้นำผ่านการฝึกฝนพัฒนาตนทั้งกาย ทางจิต และทางปัญญาดีแล้ว จะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะมีธรรมเป็นอาวุธที่ใช้ขจัดปัญหาและอุปสรรคได้ และมีธรรมในการสร้างสายสัมพันธ์มิตรภาพและนำความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเองเหมือนดังตน ผู้นำนั้นก็จะเกิดมีคุณลักษณะของ ภาวะผู้นำยุคใหม่ เป็นผู้นำที่เก่ง ดี และมีความสุข เป็นผู้สร้างสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีงามได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ผู้บริหารทุกคนในองค์กรต้องมีการกำหนดมาตรการพัฒนาตนเองอยู่เสมออย่างต่อเนื่องโดยนำหลักไตรสิกขามาใช้

๑.๒ ทุกองค์กรควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีภาวะผู้นำ โดยประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาจะทำให้บุคลากรขององค์กร รู้จักการเป็นผู้นำในตนเองได้อย่างดีและจะเป็นผู้ตามที่ดีด้วยเช่นกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องให้โอกาสแก่สมาชิกได้เรียนรู้ความสำคัญของศีล สมาธิ ปัญญา องค์กรควรมุ่งที่พัฒนาคณ ยกระดับจิตใจคน มากกว่าที่จะมองเพียงผลงาน วัดผลและประเมินผลด้วยงาน โดยมีได้ดูที่มาของความสำเร็จนั้น ผิดศีลผิดธรรมหรือไม่ สำคัญที่สุดคือผู้นำองค์กร หรือผู้นำธุรกิจ ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก เพราะนั่นหมายถึง หากพัฒนาคนได้ งานก็ย่อมสำเร็จ ปัญหาการทำงานก็น้อยลง เรียกว่าเป็นการพัฒนาทั้งคนและทั้งระบบงาน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

สำหรับในงานวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลการศึกษานี้ขยายผลต่อยอดในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑ ศึกษาพัฒนาหลักสูตรอบรม ตามหลักไตรสิกขา ให้ผลแตกต่างกันอย่างไร
ไตรสิกขาที่เหมาะสมกับผู้ นำ มีการวัดผลติดตาม โดยมีการติดตามทั้งผลการทำงาน ด้าน
ผลก่อนและหลังการทดลอง ความสัมพันธ์ในสังคม และด้านคุณธรรม

๒.๒ ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำตาม
แนวตะวันตกกับภาวะผู้นำที่ผ่านการฝึกอบรม

บรรณานุกรม

- ประเทศไทย. (๑๒ ก.ย. ๒๕๕๗). แลงนโยบายรัฐบาล 'นายกฯ ประยุทธ์' ยืนยันพัฒนาประเทศ
ครอบคลุมทุกมิติ. แหล่งที่มา: <https://fb.me/prachatai>.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี. (๒๕๕๙). รูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้
คุณธรรมจริยธรรมของต่างประเทศ. รายงานการวิจัย. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์
คุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์กรมหาชน).
- อุทัย โล้วม่นคง. (๒๕๕๒). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางจริยธรรมตาม
แนวพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- North P.H. (2000). Leadership Theory and Practice. Thousand Oaks: CA.

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Model of Academic Risk Management of Educational Institutes Under
the Office of Primary Educational Service Area

พระดารา อคฺคณฺญาโณ (ธฺจ) Venerable Thach Ta Ra Aggannano^๑

อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๒

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano^๓

บทคัดย่อ

คุษณินพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพบริหารความเสี่ยงของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ๑) การศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ๒) ใช้แบบสอบถามสภาพการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการ จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารและคณาจารย์ในสถานศึกษา จำนวน ๓๖๗ รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๓) ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง จากผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๘ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ๔) สทนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวม มีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากความเสี่ยงมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ๑) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ๒) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๓) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และ ๔) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีความเสี่ยงเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินการ การจัดใช้งบประมาณและการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มีอยู่

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
darathach2@gmail.com

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้วิธีดำเนินการ ๘ ขั้นตอน คือ ๑) การจัดสภาพแวดล้อมในองค์กร ๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ การบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการ ๓) การบ่งชี้เหตุการณ์ ความเสี่ยง ๔) การประเมินความเสี่ยง ๕) การตอบสนองความเสี่ยง ๖) การจัดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ๗) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และ ๘) การติดตามและประเมินผลการจัดการ ความเสี่ยง

๓. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ได้รับการพิจารณารับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมสามารถ นำไปใช้บริหารจัดการความเสี่ยงงานวิชาการในสถานศึกษาได้ โดยมีรูปแบบการดำเนินการ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สภาพความเสี่ยงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มี ๔ ด้านคือ (๑) ด้าน การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา (๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน (๓) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ (๔) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ๒) วัตถุประสงค์ของการ บริหารความเสี่ยง มี ๓ ประการ คือ (๑) กำหนดกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา (๒) ส่งเสริมบทบาทบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (๓) พัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้ดีขึ้น ๓) ตัวบ่งชี้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น มี ๔ ประเด็นคือ ความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน และความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ ๔) การจัดการความเสี่ยง โดยการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของ บุคลากรที่เกี่ยวข้องคือ (๑) วางแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ กำหนดแผนงาน โครงการ และ กิจกรรม (๒) ผลิตข้อมูลสารสนเทศ แผนการดำเนินงานที่ปฏิบัติ กระบวนการ กฎระเบียบข้อบังคับที่ เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้รับทราบทั่วกัน (๓) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด ทุกด้าน ของงานวิชาการ (๔) การติดตาม กำกับ รายงานผล เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อเนื่อง (๕) การจัดประชุมผู้บริหารหน่วยย่อย รับทราบ พิจารณา สะท้อนผลกลับ ๕) การจัดกิจกรรมควบคุม ความเสี่ยงและการประเมินผลสำเร็จ คือ (๑) การกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน รายงานผลทุกระยะ (๒) การพัฒนาเพิ่มทักษะให้บุคลากร อย่างต่อเนื่องในงานที่ติดขัด (๓) ประชุม รับทราบผล สะท้อน กลับ ตามระยะที่กำหนด

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง, งานวิชาการ

Abstract

The objectives of this dissertation were; 1) to study the state of academic risk management of educational institutes under the Office of Primary Educational Service Area, 2) to develop a model of academic risk management of educational institutes under the Office of Primary Educational Service Area, and 3) to propose a model of academic risk management of educational institutes under the Office of Primary Educational Service Area. The mixed research methodology was used in the study as follows; 1) to collect the information from documents and analyze by

content analysis, 2) to collect the data by questionnaires from 367 samples consisting of school administrators and teachers, and then analyze by frequency, mean, percentage, and standard deviation, 3) to interview with 8 experts and analyze by content analysis, and 4) to conduct a focus group discussion with 10 experts for the finalized model of academic risk management.

The research results showed that:

1. The state of academic risk management of educational institutes under the Office of Primary Educational Service Area was at the moderate level overall. In details, the highest level was on measurement and evaluation, followed by media innovation and information technology development, curriculum development, and teaching and learning management respectively. The risks in each aspect were on strategic plan, operation, budget spending, and performance under regulations.

2. There were 8 steps in developing the academic risk management of educational institutes under the Office of Primary Educational Service Area; 1) Internal Environment, 2) Objective Setting, 3) Event Identification, 4) Risk Assessment, 5) Risk Responses, 6) Control Activities, 7) Information and Communication, and 8) Monitoring.

3. Five operation models approved by the experts were as follows; 1) The state of academic risk management of educational institutes consisted of (1) curriculum, (2) teaching and learning, (3) media innovation and information technology development, and (4) measurement and evaluation. 2) The objectives of academic risk management of educational institutes consisted of (1) to set up activities reducing risks, (2) to enhance the role of school personnel in risk management, and (3) to improve the school academic management system. 3) Four risk indicators were financial risk, strategic risk, operation risk, and rules and regulations risk. 4) Participatory risk management was composed of (1) to set strategic plans for academic, action plan and project, and activity, (2) to produce information, action plan, implementation method, rules and regulations, and publicize in school, (3) to follow the academic plan, (4) to follow up, monitor, report, adjust and improve the plan regularly, and (5) to arrange a meeting with sub-unit administrators for acknowledgement, consideration and reflection. 5) Risk control activity and monitoring consisted of (1) regular follow up and monitor, (2) improving performance skills of the personnel, and (3) meeting, reporting and reflecting in the time frame.

Keywords: Academic Risk Management, Educational Institutes

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศทั่วโลกเกิดการแข่งขันที่จะพัฒนาประชากรของตนให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะดำรงอยู่อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ประสบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความเสื่อมทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงอีกหลายด้าน ความสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนไทยและสังคมไทยให้ก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ ในสังคมโลกที่รุดหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งรัฐจะต้องทุ่มเทงบประมาณ เพื่อจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องแสดงความมุ่งมั่นในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในทุกด้าน

การบริหารสถานศึกษา ในยุคปัจจุบันมีลักษณะอิสระคล่องตัวมากขึ้นตามหลัก การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่วนโครงสร้างอาจยืดหยุ่นได้ตามขนาดโรงเรียนและลักษณะเฉพาะของโรงเรียนแต่ละแห่งให้สอดคล้องกับภารกิจหลัก ได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงที่จะต้องรับผิดชอบในการบริหาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารและจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในทุกๆ ด้าน (พระเทพโสภณ (ประยูร ฌมมจิตโต, ๒๕๔๗:๓)

การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาโดยมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มี

ความรู้เชิงวิชาการ และสมรรถนะทางวิชาชีพ ใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ พร้อมกับสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาคนไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทรัพยากรทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีสุขภาวะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเอื้ออาทรรวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นฐานในการ การขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษานั้น สถานศึกษามีบทบาทหลักในการพัฒนาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและการพัฒนาอย่างมั่นคงในด้านอารมณ์ สังคมสติปัญญา และร่างกาย รวมถึงมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ปัญหาได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งคุณลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะเป็นหน่วยงานบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ด้วยการคำนึงถึงคุณภาพ และศักยภาพในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาด้วยตนเององค์กรก็จะเกิดประสิทธิภาพตามรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และ ใช้แบบสอบถามแจกแบบสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๗ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๒. เสนอรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๘ รูป/วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ ๓ พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๑๐ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวม มีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากความเสี่ยงมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ๑) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ๒) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๓) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และ ๔) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีความเสี่ยงเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินการ การจัดใช้งบประมาณและการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มีอยู่

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ใช้วิธีดำเนินการ ๘ ขั้นตอน คือ ๑) การจัดสภาพแวดล้อมในองค์กร (Internal Environment) ๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) การบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการ ๓) การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) ความเสี่ยง ๔) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ๕) การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Responses) ๖) การจัดกิจกรรมการควบคุมเสี่ยง (Control Activities) ๗) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) และ ๘) การติดตามและประเมินผล (Monitoring) การจัดการความเสี่ยง

๓. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้รับการพิจารณารับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้บริหารจัดการความเสี่ยงงาน

วิชาการในสถานศึกษาได้ โดยมีรูปแบบการดำเนินการ ๕ ประการ ได้แก่

๑) สภาพความเสี่ยงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มี ๔ ด้านคือ (๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา (๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน (๓) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ (๔) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

๒) วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง มี ๓ ประการ คือ (๑) กำหนดกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (๒) ส่งเสริมบทบาทบุคลากรในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (๓) พัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้ดีขึ้น

๓) ตัวบ่งชี้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น มี ๔ ประเด็นคือ ความเสี่ยงด้านการบริหารการเงิน ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน และความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ

๔) การจัดการความเสี่ยง โดยการใช้ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องคือ (๑) วางแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ กำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรม (๒) ผลิตข้อมูลสารสนเทศ แผนการดำเนินงานที่ปฏิบัติ กระบวนการ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ให้รับทราบทั่วกัน (๓) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด ทุกด้านของงานวิชาการ (๔) การติดตาม กำกับ รายงานผล เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อเนื่อง (๕) การจัดประชุมผู้บริหารหน่วยย่อย รับทราบ พิจารณา สะท้อนผลกลับ

๕) การจัดกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงและการประเมินผลสำเร็จ คือ (๑) การกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน รายงานผลทุกระยะ (๒) การพัฒนาเพิ่มทักษะให้บุคลากร อย่างต่อเนื่อง

ในงานที่ติดขัด (๓) ประชุม รับทราบผล สะท้อนกลับ ตามระยะที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาซึ่งได้ทำการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ ทำให้ได้แนวคิด และข้อมูลเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการวิจัย คือ ๑) การบริหารงานวิชาการ ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา (๒) การจัดการเรียนการสอน (๓) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (๔) การวัดผลประเมินผลการศึกษา ๒) ความเสี่ยงภายใน ๔ ด้านเช่นกัน ได้แก่ (๑) ความเสี่ยงด้านการเงิน (๒) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (๓) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (๔) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ และ ๓) หลักการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ๘ ด้าน ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ ๓) การระบุความเสี่ยงหรือการบ่งชี้เหตุการณ์ ๔) การประเมินความเสี่ยง ๕) การตอบสนองความเสี่ยง ๖) กิจกรรมควบคุม ๗) ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร ๘) การติดตามประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของนิพนธ์ กินาวงศ์ (๒๕๔๔:๖๕) ที่กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษาหน้าที่ของโรงเรียนคือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ ๑) งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

๒) งานด้านปรับปรุงการเรียนการสอน ๓) งานด้านการวัดผลและประเมินผล

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๘ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) ขั้นตอนที่ ๓ การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ขั้นตอนที่ ๕ การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Responses) ขั้นตอนที่ ๖ กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) ขั้นตอนที่ ๗ ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) และขั้นตอนที่ ๘ การติดตามและประเมินผล (Monitoring) โดยผลการเสนอรูปแบบจากการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่ารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มีความเหมาะสมสามารถที่จะนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ช่วยตระกูล (๒๕๕๑: ๒๕๗) ได้ศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษาควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกัน

ความเสี่ยงรวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีคือ ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวัติ ยงบุตร (๒๕๕๖:๒๑๔) ได้ศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา” พบว่า ผลการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อยู่ใน ระดับมาก และแนวทางการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มี ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) นโยบายการบริหารความเสี่ยง ๒) โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และ ๓) กระบวนการบริหารความเสี่ยง และ ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่ารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มี ๓ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ ๑ นโยบายการบริหารความเสี่ยง องค์ประกอบที่ ๒ โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และ องค์ประกอบที่ ๓ กระบวนการบริหารความเสี่ยง มี ๖ ขั้นตอน คือ ๑) การกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง ๒) การระบุความเสี่ยง ๓) การประเมินความเสี่ยง ๔) การจัดการกับแต่ละ

ความเสี่ยง ๕) การสื่อสารความเสี่ยง และ ๖) การเฝ้าระวังและติดตามความเสี่ยง ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๓. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา จันทวี (๒๕๕๓:๑๘๗) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการประเมินและการควบคุมความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับโรงเรียน : การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ” ผลการวิจัยพบว่า ระบบการประเมินและการควบคุมความเสี่ยงทางการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ๒.๑) โรงเรียนประถมศึกษา มี ๖ องค์ประกอบ คือ (๑) การศึกษาสภาพแวดล้อมและการวิเคราะห์ภาระงานของโรงเรียน (๒) การประเมินความเสี่ยง (๓) การควบคุมความเสี่ยง (๔) การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (๕) การติดตามและประเมินผล และ (๖) การรายงานผล ๒.๒) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี ๘ องค์ประกอบ คือ (๑) การเตรียมความพร้อม (๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ภาระงานและเป้าหมายที่ต้องการบรรลุของภาระงาน (๓) การกำหนดตัวบ่งชี้ความเสี่ยงและเกณฑ์ (๔) การประเมินความเสี่ยง (๕) การควบคุมความเสี่ยง (๖) การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (๗) การติดตาม ตรวจสอบ และการทบทวน และ (๘) การรายงานผล และ ๒.๓) โรงเรียนมัธยมศึกษา มี ๘ องค์ประกอบ คือ (๑) การจัดระบบบริหารจัดการและสารสนเทศ (๒) การวิเคราะห์ภาระงานของโรงเรียน (๓) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (๔) การกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยง (๕) การประเมินความเสี่ยง (๖) การควบคุมความเสี่ยง (๗) จัดทำ

รายงานประจำภาคเรียน/ปีการศึกษา และ (๘) การผดุงระบบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

๑) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ สถานศึกษาควรมีการยกร่างแผนพัฒนาบุคลากรและแผนกลยุทธ์ทางการเงิน โดยจัดให้มีการเสวนาทางวิชาการเพื่อระดมสมอง (Brain storming) และทำประชาพิจารณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่แก้ปัญหาขององค์กรได้ถูกต้อง

๒) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการบริหารความเสี่ยงในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรขึ้นใหม่ให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยมุ่งให้บุคลากรมีทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมในการทำงานร่วมกัน

๓) ความเสี่ยงด้านการเงิน สถานศึกษาควรจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศในเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเสวนา การสัมภาษณ์เชิงลึก และการอบรมให้ความรู้

๔) ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งของมหาวิทยาลัยให้ทันสมัยและครอบคลุมในการบริหารงาน เมื่อดำเนินการแล้วให้จัดทำเป็นคู่มือทำเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ให้สามารถสืบค้นได้ง่าย และแจ้งหนังสือเวียนให้ทุกส่วนงานได้รับทราบ

๕) ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐ สถานศึกษาควรมีการบริหารความเสี่ยงใน ประเด็นเกี่ยวกับการปรับรูปแบบการดำเนินงาน ของสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของ ภาครัฐในที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ประกอบด้วย กฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ หลักเกณฑ์ หรือแนว ปฏิบัติ

๖) ความเสี่ยงด้านความเปลี่ยนแปลงทาง สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สถานศึกษาควรมีการบริหารความเสี่ยงในประเด็นเกี่ยวกับการ เตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรองรับกับ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ในศตวรรษที่ ๒๑

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการดำเนินงานวิจัยในเรื่องการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของงานวิชาการสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ซึ่งเป็นแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการ ปฏิบัติ กระบวนการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อแก้ไข ปัญหาความเสี่ยงขององค์กรเป็นการเฉพาะ

๒) ควรมีการดำเนินงานวิจัยการหลักทาง พระพุทธศาสนามาบูรณาการเข้ากับการบริหาร ความเสี่ยงของงานวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ ใหม่ทางการวิจัย

บรรณานุกรม

- Berg, H-P. (2010). **Risk Management: Procedures, Methods and Experiences**. RT&A Vol.1.
- Ralph B. Kimbrough and Michael Nunnery. (1998). **Education Administration**. 3rd ed. New York : Macmillan Publishing Company.
- Ronald F. Campbell. (1977). **Edwin M. Bridges, and Raphael O. Nystrand Introduction to Education Administration**. Boston: Allyn and Bacon,
- Ruzic D.L. & Dakic, J. (2014). **The Risk Management in Higher Education Institutions**. Online Journal of Applied Knowledge Management. Vol. 2. Issues 1
- Stulz, R.M. (1996). **Rethinking Risk Management**. McKensey Seminar at the Annual Meeting of the International Association of Financial Engineering.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (๒๕๕๑). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิพนธ์ กิनावงศ์. (๒๕๕๔). **หลักการบริหาร**. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- ประวดี ยงบุตร. (๒๕๕๖). **การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร,
- ปรีชา จันทวี. (๒๕๕๓). **การพัฒนาระบบการประเมินและการควบคุมความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับโรงเรียน : การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (๒๕๕๓). **ทิศทางการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราช
สวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Guideline on Leadership Development Based on Kalyanamittadhamma
for School Administrators of Pom Nagaraj Sawathayanon School
Under the Secondary Educational Service Area Office 6

ปิยะดา ก่อวุฒิกุลรังสี Piyada Korwutthikunrangsee^๑

อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๒

วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖, ๒) เพื่อศึกษาการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู จำนวน ๗๗ คน สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ จำนวน ๗ คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามเท่ากับ ๑.๐๐.ทุกข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน ๓๐ ฉบับ กับผู้บริหารและครูโรงเรียน ได้ค่าเชื่อมั่น (Alpha) เท่ากับ (.๘๒๙ จากนั้นนำเก็บข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นกับผู้บริหารและครูโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ จำนวน ๗๗ ฉบับ แล้วจากนั้นนำไปวิเคราะห์ทางสถิติใช้ที่นิยมใช้ทางสังคมศาสตร์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

๑. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อ มี ๕ ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โน จงฺภูฏาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ปิโย นารัก เข้าถึงจิตใจ วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจและถ้อยคำ น่ารักใจ มีความรู้จริง ตามลำดับ

๒. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม มีดังนี้ ๑) ปิโย นารัก เข้าถึงจิตใจ มีนิสัยดีเข้าใจบุคคลากร มีบุคลิกภาพดี แต่งกายเรียบร้อย และยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัย

^๑สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โมตรจิตดี อยู่ในระดับมากที่สุด ๒) ครู นำเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ อารมณ์หนักแน่น ทุกสถานการณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ๓) ภาวนีโย นำเจริญใจ มีความรู้จริง ต้องไม่เผด็จการในการสั่งงาน ผู้นำต้องมีความเป็นประชาธิปไตย และมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ๔) วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูดชี้แจง ให้เข้าใจ สื่อสารเข้าใจง่ายเวลาสั่งงาน ชัดเจนและวางแผนพัฒนางานการศึกษาที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ๕) วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ พร้อมรับฟังคำปรึกษา มีความอดทนทุกสถานการณ์และสร้างเครือข่าย การบริหารให้คำปรึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ๖) คมกัณฐก ถก กตตา ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานแล มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนสู่สาธารณชน อยู่ในระดับมาก ๗) โน จณฺฐาเน นิโยชเย ผู้นำไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย และต้องมีศีลธรรม ประจำใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำผู้บริหาร, หลักกัลยาณมิตรธรรม

Abstract

The objectives of this research were; 1. To study a guideline on leadership development based on Kalyanamittadhamma for school administrators of Pom Nagaraj Sawathaynon School under the Secondary Educational Service Area Office 6, 2. Study the use of Kalyanamittadhamma of school administrators of Pom Nagaraj Sawathaynon School under the Secondary Educational Service Area Office 6, and 3. To propose a guideline on leadership development based on Kalyanamittadhamma for school administrators of Pom Nagaraj Sawathaynon School under the Secondary Educational Service Area Office 6. The mixed research methodology was used in the study. The qualitative data were collected by interviews with 7 school teachers and administrators while the quantitative data were obtained from 77 school teachers and administrators through questionnaires. The questionnaires were tried out with teachers and administrators with IOC value at 1.00 and confidence value at 0.829. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results of the study showed that:

1. The opinion of teachers and administrators towards the use of Kalyanamittadhamma of school administrators of Pom Nagaraj Sawathaynon School under the Secondary Educational Service Area Office 6 was at the high level overall. In aspect, the highest level was on Never exhorting groundlessly, followed by Loveable, Being a counselor, and Adorable respectively.

2. The guidelines on leadership development based on Kalyanamittadhamma are as follows; 1) Loveable; to have a good habit, a good character, neat and tidy clothes, kind and friendly, and hospitality 2) Respectable; to have suitable behaving,

patient in situations, and moral and ethics 3) Adorable; to have the real knowledge and skills in work, democratic idea and modern up-date knowledge 4) Being a counselor; knowing how to express idea, approach others, assign the work, and plan to improve the work 5) Being a patient listener; being ready to listen to different ideas, patient to situations, and to build administrative network and teamwork 6) Able to treat profound subjects; to have ability in clarify the profound subjects to others, vision in administration, and public relations 7) Never exhorting groundlessly; to remain on morality and ethics

Keyword : Development Process, Executive Leadership, Kalyanamittadhamma

บทนำ

พระพุทธเจ้าได้แสดงธรรมหรือคำสอนเป็นจำนวนมากเพื่อให้เหมาะสมกับอุปนิสัยของบุคคล บางคนแสดงเพียงหัวข้อธรรมก็สามารถเข้าใจได้ บางคนต้องอธิบายหลายหัวข้อธรรม บางคนต้องเคี้ยวเคี้ยวให้หนักถึงเข้าใจ แต่ก็มีบางคนที่ไม่สามารถเข้าใจในหลักพุทธธรรมได้ พระธรรมที่พระพุทธเจ้านำมาเสนอแก่พุทธบริษัทยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ดังมีพระพุทธพจน์ที่ว่า “... ภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่เราได้รู้แล้วมิได้บอกเธอทั้งหลายมีมากมาย ก็เพราะเหตุไร เราจึงไม่บอก เพราะสิ่งนั้นไม่ประกอบด้วยประโยชน์ก็มีใช้พรหมจรรย์เบื้องต้น ย่อมไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย คลายความกำหนัด ความดับ ความสงบ ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน เพราะเหตุ นั้น เราจึงไม่บอก...” (ส/๒๔๖/๑๙ (ไทย) .ส. ๑๗๑) ซึ่งการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารที่มีความครอบคลุมถึงหลักการครองตน ครองคน และหลักการครองงานเพื่อแสดงหลักการบริหารตามหลักพุทธธรรม

ภาวะผู้นำ คือ ศักยภาพของผู้นำในการที่ผู้นำนั้นใช้ความรู้ความสามารถ สติปัญญา หรืออำนาจ อิทธิพลต่างๆ ของผู้นำในการจูงใจโน้มน้าว จิตใจ ผู้อื่น หรือ ชัก พาย ผู้อื่น หรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมปฏิบัติงานหรือร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ในสภาพสังคมปัจจุบัน นิยมผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถมีความอัจฉริยะ เพราะผู้นำที่มีศักยภาพในตนเอง ผู้นำคือ บุคคลที่มีลักษณะสง่าผ่าเผย ความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นผู้มีภูมิจำนวนนั้นแสดงถึงบุคลิกลักษณะแห่งการเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ ทำให้คนทั้งหลาย มีความพึงพอใจ มีความเชื่อ ภูมิวุฒิ หมายถึง ความเป็นผู้มีความรู้ในการ

ปฏิบัติงาน เพราะผู้นำที่มีภูมิธรรมต่ำมักจะใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ตนและพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมนำมาซึ่งความแตกแยก เสื่อมทรามขององค์กรหรือหน่วยงาน ส่วนผู้นำที่มีภูมิธรรมย่อมมีคุณลักษณะ ซื่อสัตย์ มั่นคง ยุติธรรม มีวินัย เป็นผู้ปรารถนาที่จะทำดี รับฟังความคิดเห็นและสำคัญที่สุดคือสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้พัฒนาสมรรถนะในหน้าที่การงาน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๓: ๗๕๘๐)

ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี ความเป็นกัลยาณมิตรในการดำรงอยู่ในมิตตธรรมก็นับได้ว่าเป็นทั้งญาติ เป็นทั้งพวกพ้อง และเป็นทั้งเพื่อนของเรา คุณสมบัติ หากมีอยู่ในบุคคลใด ย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ทรงคุณประโยชน์อันใหญ่แก่ผู้คนทั่วไปหลักกัลยาณมิตรธรรม เป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ ควรเข้าหาเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ คือ น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา นำเคารพ ในฐานะประพาสดีสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรักอบอุ่นใจ เป็นที่พอใจ นำเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำตักเตือน อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป และการไม่ชักนำแนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ปยุตฺโต .อ.ป), ๒๕๕๑ : ๒๐๔)

จากเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์สังกัดสำนัก เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการบริหารจัดการบุคลากรภายในสถานศึกษาให้การสนับสนุนครูผู้สอนที่มีคุณภาพสูง อันจะส่งผลต่อโรงเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจให้บุคลากร มีจิตสำนึกในการทุ่มเท ขวนขวายหาความรู้ เนื่องจากการสอนต้องใช้ความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความมานะอดทน การพัฒนาการบริหารให้ผู้บริหารและบุคลากร เกิดทัศนคติ มีความเป็นกัลยาณมิตรธรรมที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพแก่สถานศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖
๒. เพื่อศึกษาการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต ๖ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ จำนวน ๗๗ คน และข้อมูลสัมภาษณ์ครูเพื่อนำข้อมูลข้อมูลสัมภาษณ์ให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ จำนวน ๗ คน

๒. ประชากร ผู้บริหารและครูโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๗๗ คน ๑ โรงเรียน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ ตอนที่ ๓ แบบสอบถามข้อเสนอแนะจากผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ และตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖

๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล ๑) ติดต่อประสานงานไปยังผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๖ ๒) ประสานงานกับทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอหนังสือรับรองเพื่อ

นำไปยืนยันต่อผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๖

๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ๑) ค่า (Index of item Object Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม ๒) ค่าอำนาจความจำแนก (Item total correlation) ของแบบสอบถาม ๓) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ๔) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ๕) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

๑. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหาร ตามหลักกลายามิตรธรรม โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกลายามิตรธรรม ของผู้บริหารโรงเรียน ป้อมนาคราชสวาทยานนท์ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และรายชื่อ มี ๕ ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โน จงฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ปิโย นารัก เข้าถึงจิตใจ วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจและภาวนีโย นำเจริญใจ มีความรู้จริง ตามลำดับ

๒. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลัก กลายามิตรธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ ดังนี้

๑. ปิโย นารัก เข้าถึงจิตใจ มีนิสัยดี เข้าใจบุคลากร มีบุคลิกภาพดี แต่งกายเรียบร้อย และยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีจิตดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๐

๒ .ครู นำเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ อารมณ์หนักแน่นทุก สถานการณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และ

มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๖

๓. ภาวนีโย นำเจริญใจ มีความรู้จริง ต้องไม่เผด็จการในการสั่งงาน ผู้นำต้องมีความ เป็นประชาธิปไตย และมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒

๔. วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูด ชี้แจง ให้เข้าใจ สื่อสารเข้าใจง่ายเวลาสั่งงาน ชัดเจนและวางแผนพัฒนางานการศึกษาที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘

๕. วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ พร้อม รับฟังคำปรึกษา มีความอดทนทุกสถานการณ์ และสร้างเครือข่ายการบริหารให้คำปรึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๖

๖. คมภีรณจ กถ กตตา ชี้แจงเรื่อง ล้าลึกให้เข้าใจได้ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน แล มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนสู่ สาธารณชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔

๗. โน จงฐาเน นิโยชเย ผู้นำไม่ชัก นำไปในทางที่เสื่อมเสีย และต้องมีศีลธรรม ประจำใจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๗

ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ จากการวิจัย โดยผู้บริหารควรเป็นผู้มีหลัก กลายามิตรธรรมเพื่อที่จะได้เป็นผู้สามารถ บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ๑) ปิโย นารัก เข้าถึงจิตใจ คือ ความเป็นประชาธิปไตย ไม่เสพของมีนเมา แต่งกายเรียบร้อย มีบุคลิกภาพที่ดี๒) ครู นำเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ คือ มีการศึกษา ดี มองการไกล วิสัยทัศน์ดี มีจิตใจหนักแน่น เป็นแบบอย่างที่ดี ๓) ภาวนีโย นำเจริญใจ มีความรู้จริง คือ ความเป็นตัวเอง มีระเบียบวินัยในตนเอง ดำเนินชีวิตน่ายกย่อง รู้ทันสถานการณ์ ปัจจุบัน ๔) วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูดชี้แจง

ให้เข้าใจ คือ มอบหมายงานชัดเจนตามคำพูด ตรงตามต้องการผู้รับงาน ชี้แจงเหตุผลชัดเจนลุ่มลึก เข้าใจได้ ใช้วาจางาม น่าติดตาม ๕) วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ พร้อมรับฟังคำปรึกษา คือ อดทนต่อสถานการณ์ต่างๆ เช่น คำพูดบุคคลอื่น ที่มากระทบจิตใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนที่ ให้คำแนะนำ ๖) คัมภีร์ธมฺย กถํ กัตตา ชี้แจงเรื่อง ล้ำลึกให้เข้าใจได้ คือ มีความล้ำลึกในเรื่องการ ชี้แจงหรือการบริหารจัดการ และ ๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปใน ทางที่เสื่อมเสีย คือ ครองตนถูกต้องคลองธรรม ครองคน ต้องเข้าถึง จิตใจ ครองงาน ทำงานให้ทันเวลา เว้นจาก อบายมุขทุกประการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียน ป้อมนาคราชสวาทยานนท์สังกัดสำนัก เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ ผู้วิจัยพบประเด็น สำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

จากผลการศึกษาความคิดเห็นผู้บริหาร และครูมีต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ ภาพรวม ๗ ประการ และรายชื่อ มี ๕ ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ปิโย น่ารัก เข้าถึงจิตใจ วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จัดพูดชี้แจง ให้เข้าใจ และ คัมภีร์ธมฺย กถํ กัตตา ชี้แจงเรื่อง ล้ำลึกให้เข้าใจได้ สอดคล้องกับที่พระพรหมคุณา ภรณ์ (ปยุตฺโต.อ.ป)(๒๕๔๐: ๙๙-๑๐๓) กล่าวว่า กัลยาณมิตรธรรม คือ การศึกษาและบรรยาภาศ แห่งวิชาการต้องมีคุณธรรมอื่นๆ มาเสริมเข้า ด้วยกัน กล่าวคือ ๑) ปิโย ต้องอาศัยพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา คอย ควบคุมให้เกิดความพอดี ไม่ให้เกินขอบเขต กลายเป็นเสียความเป็นธรรม ไม่ให้เสียความ

รับผิดชอบ ไม่ละเลยหรือมองข้ามความถูกต้อง ฉะนั้น ปิโย ซึ่งเกิดจากคุณสมบัติในข้อเมตตา กรุณา มุทิตา ที่ยึดคนจึงต้องมีความสมดุลกับข้อ อุเบกขา ที่เอธรรม เอาหลักการ เอาเหตุผล และเอางาน ๒) ครุ ต้องอาศัยคุณธรรมด้าน อคติ คือ ความลำเอียงหรือเขวออกนอกทางไปก็ ควรประพฤติปฏิบัติด้วย ฉันทาคติ (ลำเอียง เพราะชอบ) ๓) ภาวนีโย ต้องอาศัยปฏิบัติ เช่น ความประพฤติปฏิบัติ การดำรงตนในสังคม การ ดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยอาศัย ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทาง วิชาการ เป็นต้น ๔) วัตตา ต้องอาศัยลักษณะ ของพระพุทธเจ้าทางเป็นนักสั่งสอนที่ดี ๔ อย่าง คือ พูดแจ่มแจ้ง พูดจริงใจ พูดเร้าใจ และพูดให้ร่า เริง ๕) วจนกขโม ต้องอาศัยคุณธรรมด้านขันติ คือ ความอดทนต่อการรับฟังการซักถาม การ วิชาญวิจารณ์ อดทนต่อความเจ็บใจ โดยไม่ แสดงอาการฉุนเฉียวมีจิตใจหนักแน่นมั่นคงไม่ หวั่นไหว ๖) คัมภีร์ธมฺย กถํ กัตตา และ ๗) โน จฏฐาเน นิโยชเย ต้องอาศัยหลักธรรมด้าน องค์ธรรมกถิก คือ การอธิบายตามลำดับชี้แจงให้ เข้าใจเหตุผล มีเมตตาไม่เห็นแก่เอามิส ไม่ยกตน เสียดสีผู้อื่น พร้อมด้วยสติสมาธิและปัญญา สัมมาทิฐิ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นคุณธรรมเบื้องต้น ของผู้นำหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการสงเคราะห์ผู้อื่นเสมอ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) ภาวะ ผู้นำผู้บริหาร มินิสัยดี บุคลิกภาพดี แต่งกาย เรียบร้อย และยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีที่ ดี อารมณ์หนักแน่น เป็นแบบอย่างที่ดีและมี คุณธรรมจริยธรรมในการบริหาร ๒) ภาวะผู้นำ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำไม่การเผด็จการ มีความ เป็นประชาธิปไตยและมีความรู้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ๓) ภาวะ ผู้นำผู้บริหาร ควรมีแผนพัฒนางานการศึกษาดี อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

และการสร้างเครือข่ายการบริหารการศึกษา ๔.๐ ๔) ภาวะผู้นำผู้บริหาร ควรมีวิสัยทัศน์ กว้างไกลในการบริหาร และไม่ชักนำบุคลากร หรือคนอื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย ต้องมีศีลธรรม ประจักษ์

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ๑) จากการวิจัยที่ผ่านมา อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยัง

พบปัญหาบางประเด็นที่ผู้นำผู้บริหารควรปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตน ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความจริงใจ ยุติธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่าเทียมกัน ๒) จากการวิจัยที่ผ่านมา อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังพบปัญหาบางประเด็นที่ผู้นำผู้บริหาร ควรปฏิบัติ คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหาร การศึกษา Thailand ๔.๐

บรรณานุกรม

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (๒๕๕๑). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ .กรุงเทพมหานคร : เอส .อาร์. ฟรันทิ่งแมสโปรดักส์จำกัด, ๒๕๕๑.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๐). เพื่อชุมชนแห่งการศึกษาและบรรยากาศแห่งวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมมิก, ๒๕๔๐.
- _____. (๒๕๕๑). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมมิก, ๒๕๕๑
- _____.ป) อ. ปยุตฺโต(. (๒๕๕๒). พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๕๒.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (๒๕๔๓). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง๒๕๔๓ ,.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

The Buddhist Decision - Making Model for School Administrators under
the Secondary Educational Service Area Office 1, Bangkok

พระครูปลัดไกรสอน ฐมฺรสี (ค่าน้อย) Prakurparrudkaison tumrugsī^๑

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon^๒

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudthipong Sirivichai^๓

วิชัย แหวนเพชร Wichai Vanpetch^๔

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร ๒) พัฒนารูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากร จำนวน ๒๖๑ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ดัชนีการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า :

๑. สภาพปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาปัจจุบันการตัดสินใจในงานทั้ง ๔ ด้าน เช่น คุรุขาดความรู้ความชำนาญ การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ขาดงบประมาณในการอบรมสัมมนา การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง กำกับติดตามงานของบุคลากร การสอนและทำกิจกรรมในโรงเรียนการฝึกอบรมบุคลากร ขาดการอบรมในด้านการบริหารงานบุคคลที่ดี งานการบริหารด้านงานทั่วไป งานที่ปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การรักษาความปลอดภัย การบำรุงรักษา การใช้อาคารสถานที่ การ

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนงานในเชิงนโยบายให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

๒. พัฒนารูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหาร พบว่าการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาการตัดสินใจ ทั้งในด้านด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้วยอริยสัจ ๔ เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจพลันเกต และแอ็ดเนอ์ ๗ ขั้นตอน ๑) การระบุปัญหา ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย ๓) การพัฒนาทางเลือก ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ ๗) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล

๓. รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจตามทฤษฎีพลันเกต และแอ็ดเนอ์ ๗ ขั้นตอน โดยใช้รูปแบบ “DDM Model” ในการตัดสินใจบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป สอดคล้องกับ อริยสัจ ๔ เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ คือได้ผลลัพธ์ของการตัดสินใจใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธ, ผู้บริหารสถานศึกษา.

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the current situations and problems of decision making of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 1, Bangkok, 2) to develop a Buddhist decision model for school administrators, and 3) to propose a model of Buddhist decision making for school administrators. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected from 261 subjects by questionnaires and analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were obtained from in-depth interviews with 9 key-informants and group discussions with 9 experts, and then analyzed by content analysis.

The research results found that:

1. The current situations and problems on decision making of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 1, Bangkok, in personnel administration, academic administration, general administration, and budget administration were at the high level overall. The current problems concerning decision making consisted of unskillful teachers, personnel recruitment, budget shortage for training and seminar, continuing personnel development, work monitor and supervision, teaching and activities in schools, personnel training, and lack of best practice training in human resource management. In general

administration, work improvement should be done in security, maintenance, building using, public relations and support education in accordance with policy.

2. In the development of a Buddhist decision making model for school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 1, Bangkok, the principles of the Four Noble Truths and Critical Reflection should be integrated in academic, budget, personnel and general administration relating to 7 steps of decision making theory of Plunkett and Attner; problem identification, factors limitation identification, alternative development, alternative analysis, optimal solution identification, implementation, and creating a control and evaluation system.

3. The Buddhist decision making model in application with Plunkett and Attner's 7-step model relevant to the Four Noble Truths integrated with Critical Reflection results to the "DDM Model" for school administrators in the most effective making decision in academic administration, budget administration, personnel administration and general administration.

Keywords: Buddhist Decision Model, School Administrators.

บทนำ

ปัจจุบันถือว่าเป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมจึงกลายเป็นปัญหาที่ทำให้หลายๆ ฝ่ายต่างต้องหันกลับมาทบทวนด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น

การตัดสินใจจึงเป็นกิจกรรมหลักของผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีภาระหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจตลอดเวลา การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นการแสดงออกถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารองค์การเพื่อนำองค์การไปสู่วัตถุประสงค์ ดังนั้น ความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับตัดสินใจของผู้บริหารองค์การนั้นๆ ทั้งสิ้นผลการตัดสินใจของผู้บริหารย่อมส่งผลโดยตรงต่อองค์การ ขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่องค์กรได้กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องใช้ศิลปะและศาสตร์ในหลายๆ ทางมาประกอบกัน เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในการที่จะผลักดันให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กรเป็นไปตามนโยบาย และจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการตัดสินใจในการบริหารองค์การนั้นไม่อาจกำหนดให้แน่ชัดลงไปได้ว่ารูปแบบใดมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพต้องรู้จักเลือกใช้วิธีการตัดสินใจให้เหมาะสมว่า เมื่อใดควรมอบอำนาจการตัดสินใจให้แก่บุคลากร และควรมอบอำนาจการตัดสินใจให้มากน้อยเพียงใด

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีภาระหน้าที่ที่จะต้องบริหารงานในสถานศึกษา ซึ่งแบ่งการบริหารงานในสถานศึกษาออกเป็น ๔ งาน ได้แก่ ๑) งานวิชาการ ๒) งานงบประมาณ ๓) งานบุคคล ๔) งานบริหารทั่วไป ซึ่งดำเนินงานตามความรับผิดชอบในหน้าที่จะได้ผลตามเป้าหมายสูงสุดขึ้นอยู่กับรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหาร การปฏิบัติงานของสถานศึกษาจะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะใช้ความเป็นผู้นำในการตัดสินใจที่เหมาะสมในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของบุคลากร ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้นและสมัครใจ หรือมีความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้ภารกิจของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ความสามารถในการตัดสินใจสิ่งการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความตระหนักและมีความพึงพอใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพราะการที่ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) รอบแรก ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โรงเรียนที่รับการประเมินทั่วประเทศจำนวน ๘,๒๗๖ โรงเรียน ผลการประเมินโรงเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ร้อยละ ๓๔.๑๔๑ ส่วนการประเมินรอบสอง ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๑ โรงเรียนที่รับการประเมินซึ่งรวมโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยจำนวน ๒๐,๑๘๔ โรงเรียน โรงเรียนที่ผ่านการประเมินได้มาตรฐานร้อยละ ๘๐.๔๐ ซึ่งจากการประเมินพบปัญหาด้านการพัฒนานักเรียน

และโรงเรียนที่ต้องเร่งแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๒:๕-๙)

๑. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีคะแนนเฉลี่ยไม่สูงนักโดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด ๔๓๖ โรงเรียน ผลการประเมินคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๓ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ภาษาไทย ร้อยละ ๓๔.๕๒ คณิตศาสตร์ ร้อยละ ๓๙.๘๗ วิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๔๖.๗๗ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร้อยละ ๕๐.๖๘ ภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๒๖.๐๐ สุขศึกษาและพลศึกษา ร้อยละ ๕๖.๓๐ ศิลปะ ร้อยละ ๔๕.๑๕ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี ร้อยละ ๕๗.๒๘ ต้องได้รับการพัฒนาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สูงขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เท่าทันกับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

๒. การจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐ ประชาชนคนไทยอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไปไม่รู้หนังสือคิดเป็นร้อยละ ๔.๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อไป จากการประเมินของ PISA ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และ ๒๕๔๙ พบว่านักเรียนไทยอ่านหนังสือน้อยมาก นักเรียนไทยมีความสามารถในการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์

และด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเด็กในกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) มาก และจากการจัดอันดับด้านการศึกษาของ IMD (International Institute of Management) ปี ๒๕๕๒ และปี ๒๕๕๓ การศึกษาของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๗ ทั้ง ๒ ปี จากทั้งหมด ๕๘ ประเทศ ซึ่งอยู่ในอันดับรั้งท้าย เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน การศึกษาของประเทศไทยยังถือว่าล่าช้ากว่าหลายประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ซึ่งการศึกษาของประเทศไทยจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นโรงเรียนในเมืองหลวงของประเทศไทยด้วยแล้วควรต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพยิ่งขึ้นนักเรียนมีความรู้ มีศักยภาพเท่าเทียมและสามารถแข่งขันได้กับประเทศในกลุ่มอาเซียนและนานาประเทศทั่วโลก

จากการพิจารณาผลการประเมินการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศไทยและในภาพรวมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า คุณภาพของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไข พัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงทักษะด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีคุณภาพของนักเรียน และเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและโรงเรียนทั่วประเทศพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับดี มีโรงเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้มาตรฐานซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนด้วยเป็นสำคัญ ดังนั้นเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเป็นการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะ

ด้านการศึกษาสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคตอันใกล้ และเป็นสิ่งที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาประเทศต่อไปจึงจำเป็นยิ่งที่จะต้องพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพเพื่อเป็นองค์กรสำหรับการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพออกสู่สังคม

เมื่อได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า สภาพปัญหาข้างต้นของการบริหารงานวิชาการ ส่งผลให้การศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ยังไม่ประสบผลสำเร็จสูงมากนัก หลังจากที่มีการปฏิรูปการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการบริหารงานวิชาการที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องประกอบด้วยวิธีการตัดสินใจตามหลักพุทธธรรม ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างตื้นๆ ผิวเผิน เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระทำให้พึ่งตนได้ และนำไปสู่จุดหมายของพุทธธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมัลฟอร์ด เคนเดล และเคนเดล (Mulford, Kendell, and Kendell) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านการบริหารและการเรียนรู้ของนักเรียนกับการสังเกตของโรงเรียนและการกระทำของครู พบว่าโรงเรียนที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานโดยให้ระยะเวลาที่เหมาะสมจะมีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนในเชิงบวกต่อโรงเรียนและครู และส่งผลดีต่อความสัมพันธ์และการกระทำมากกว่าการตัดสินใจจากระดับสูงลงมา (B. Mulford, L. Kendell, and D. Kendell, 2004 : 78 – 97) แนวคิดดังกล่าวพบว่าการบริหารการศึกษาต้องอาศัยการกล้าตัดสินใจของการบริหารในการบริหารการศึกษาไปสู่ภาคปฏิบัติ ในภาพรวมจะได้รับความร่วมมือการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีสภาพและการตัดสินใจของผู้บริหารปัจจุบันเป็นเช่นไร เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะมาเป็นแนวทางบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร ให้มีประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แจกแบบสอบถามผู้บริหารและรองผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๖๑ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ด้ายการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา

โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การ ศี ก ษ า มั ธ ย ม ศี ก ษ า เขต ๑ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมา ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา ด้านการบริหารงานทั่วไป และอันดับสุดท้าย ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ

การตัดสินใจงานวิชาการ เป็นงานสำคัญและยากที่สุดเพราะเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนงานวิชาการต้องตัดสินใจเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน หลักสูตรเป็นหัวใจหลักของงานวิชาการที่ต้องตัดสินใจรวมถึงการประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนการสอนและต้องเข้าใจการนิเทศภายในซึ่งเป็นการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน

การตัดสินใจในงานงบประมาณ เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้เพื่อบรรลุมิติประสงค์ตามกิจกรรม สิ่งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรไม่เหมาะสมกับงานการมอบหมายงาน เช่น บุคลากรที่รับผิดชอบ การจัดทำงบประมาณ ติดตามประเมินผล และรายงานผล การใช้เงิน และการบริหารพัสดุ และสินทรัพย์ ผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหามากกับปัญหาต่างๆ เหล่านี้

การตัดสินใจในงานบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาที่เพราะเป็นรากฐานที่เกี่ยวข้องไปในงานทุกด้านของ

สถานศึกษา ปัญหาคือครูย้ายออกจากพื้นที่มาก ส่งผลต่อการขาดแคลนครู การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร คือการบรรจุครูไม่ทันกับความต้องการของสถานศึกษาและไม่ตรงวิชาเอกงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรมีน้อยไม่เพียงพอต่อการพัฒนาบุคลากรเช่น ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ขาดงบประมาณในการอบรมสัมมนา การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ขาดการนิเทศ และกำกับติดตามงานของบุคลากร การสอนและทำกิจกรรมในโรงเรียน การฝึกอบรมบุคลากร ขาดการอบรมในด้านการบริหารงานบุคคลที่ดี

การตัดสินใจในงานทั่วไป โดยโครงสร้างของงานแล้วจะส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การรักษาความปลอดภัย การบำรุงรักษา การใช้อาคารสถานที่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนงานในเชิงนโยบายให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบาย สภาพปัจจุบันนั้นการตัดสินใจในงาน ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายและสภาพการที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

๒. การพัฒนารูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การ ศี ก ษ า มั ธ ย ม ศี ก ษ า เขต ๑ เขต กรุงเทพมหานคร ได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาการตัดสินใจสำหรับสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การ ศี ก ษ า มั ธ ย ม ศี ก ษ า เขต ๑ เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

๑) หลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้านบริหารงานวิชาการ ได้แก่ อริยสัจ ๔ เสริม

ด้วยโยนิโสมนสิการ ที่มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีการตัดสินใจ พลันเกิด และแอ็ตเนอร์ ๗ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค ๗) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค

๒) หลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับพัฒนาตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้านบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ อริยสัจ ๔ เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ ที่มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีการตัดสินใจ พลันเกิด และแอ็ตเนอร์ ๗ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค ๗)การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค

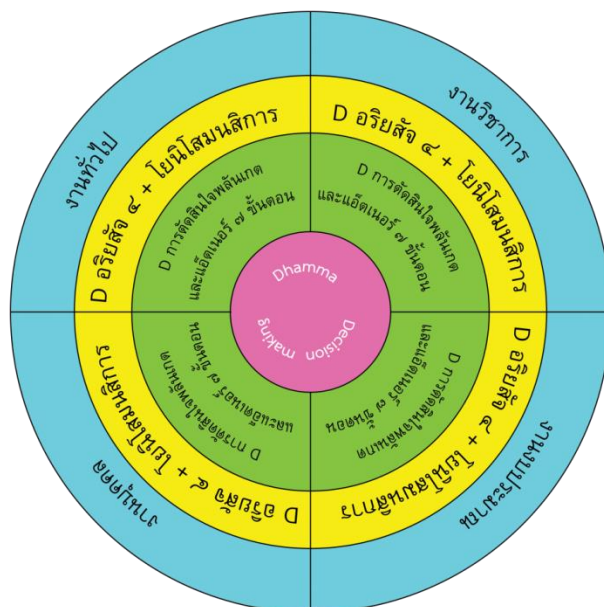
๓) หลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับพัฒนาตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ อริยสัจ ๔ เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ ที่มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีการตัดสินใจ พลันเกิด และแอ็ตเนอร์ ๗ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค ๗)การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค

๔) หลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับพัฒนาตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ อริยสัจ ๔ เสริมด้วย

โยนิโสมนสิการ ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจ พลันเกิด และแอ็ตเนอร์ ๗ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค ๗)การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค

๓. รูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจตามทฤษฎี พลันเกิด และแอ็ตเนอร์ ๗ ขั้นตอน มาประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบ “DDM Model” ที่หมายถึงการตัดสินใจ ทั้งในด้านด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ในประเด็นนี้คือ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ คือ รู้ปัญหา ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย คือ รู้ที่มาของปัญหา ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ คือ บอกทิศทางได้ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค คือ ได้วิธีการ ๕)การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค คือ ได้ผลการตัดสินใจ ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค คือ การนำผลการตัดสินใจนั้นไปบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ๗) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค คือ ได้ผลลัพธ์ของการตัดสินใจใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปรเรียกว่า “DDM Model” ดังแสดงในภาพ

ภาพ DDM Model (Dhamma Decision Making)

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการตัดสินใจที่เป็นขั้นตอนนำไปสู่การวางแผนการตัดสินใจบริหารงานที่มีคุณภาพทำให้สถานศึกษานั้นเจริญก้าวหน้าโดยผู้ตัดสินใจกระทำด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ผลของการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ และเป็นไปได้มากที่สุด มีผลกระทบน้อยที่สุดโดยคำนึงถึงทางเลือกต่างๆ ที่นำมาวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อหาข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกจนกระทั่งเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดโดยอาศัยข้อมูลเพียงพอและระยะเวลาในการตัดสินใจที่เพียงพอผู้บริหารใช้เทคนิคในการตัดสินใจเชิงพุทธช่วยให้การตัดสินใจให้ถูกต้องยิ่งขึ้น โดยใช้รูปแบบที่เรียกว่า “DDM Model” เป็นรูปแบบในการตัดสินใจเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้วิธีการตัดสินใจ ของพลันเกิดและแอ็ดเนออร์ (Plunkett and Attner) ๗ ขั้นตอนประยุกต์เข้ากับหลักอริยสัจ ๔ และโยนิโสมนสิการ ในการบริหารงานสถานศึกษาในขอบข่ายงานทั้ง ๔ ด้าน ทั้งในด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล งานทั่วไป ๑) การระบุ

ปัญหา ทุกข์ เช่น การประเมินผลการบริหาร ขอบข่ายทั้ง ๔ ด้าน ในขั้นตอนแรก คือ รู้ปัญหา ๒) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย สมุทัย รวบรวมสาเหตุของปัญหาซึ่งทำให้แคลงได้ การกำหนดเหตุแห่งทุกข์หรือปัญหา ได้ข้อจำกัดของปัจจัยที่เป็นปัญหาของการบริหารขอบข่ายงานทั้ง ๔ ด้าน คือ รู้ที่มาของปัญหา ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ พัฒนาทางเลือกเป็น ขั้นตอนทดลอง และ เก็บข้อมูล คือ การกำหนดการพัฒนาทางเลือกต่างๆ ขึ้นมา เพื่อใช้ในการตัดสินใจในขอบข่ายงานวิชาการ คือ บอกทิศทางได้ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป ทางเลือกนั้นสามารถนำมาใช้ จะเกิดผล เช่น ทางเลือกหนึ่งของการแก้ปัญหา อาจทำได้โดยผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องตัดสินใจในขอบข่ายงานวิชาการ ได้วิธีการ ๕) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค การนำข้อมูลมาวิเคราะห์เลือกวิธีแก้ปัญหาที่ให้ผลดีและครอบคลุมการแก้ปัญหาามากที่สุดในงานงานวิชาการ คือ ได้ผลการตัดสินใจ ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

และนำไปปฏิบัติและสรุปผลจากการปฏิบัติจริง การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป วิเคราะห์ผลที่ตามมาของการตัดสินใจ คือ การนำผลการตัดสินใจนั้นไปบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ๗) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค การนำผลสรุปจากการตัดสินใจมาปฏิบัติและสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล คือ ได้ผลลัพธ์ของการตัดสินใจใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

รูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ด้านบริหารงานวิชาการ เป็นการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผล ถึงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายจึง ขึ้นอยู่กับกระบวนการทำงาน การวางแผน การปฏิบัติงานต่างๆ หรือแม้แต่การตัดสินใจในการ ปฏิบัติงานของผู้บริหารตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย โดยการตัดสินใจของผู้บริหารนับเป็นภารกิจหลักของการบริหารงานทั้งระบบ เพราะ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในขั้นตอนใดที่จำเป็นต้องให้ผู้บริหารมีการตัดสินใจ สั่งการลงไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกระทำการอย่างใด อย่างหนึ่งเต็มความสามารถโดยการตัดสินใจเชิง พุทธบูรณาการ ที่นำหลักพุทธธรรมมา ประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจตามทฤษฎี ๗ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การระบุปัญหา ทุกข์ เสริม ด้วยโยนิโสมนสิการ คือ แยกแยะระบุปัญหา เช่น การประเมินผลการเรียนของนักเรียนต่ำ หรือการประเมินผลการสอนของครูต่ำ ดังนั้นใน ขั้นตอนแรก คือ ระบุปัญหา ๒) การระบุข้อจำกัด ของปัจจัย สมุทัย เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ คือ

รวบรวมข้อเท็จจริงนำมาค้นหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งทำให้แคลงได้ การกำหนดเหตุแห่งทุกข์คือ ได้ข้อจำกัดของปัจจัยที่เป็นปัญหา เช่น สาเหตุ เรียนของนักเรียนต่ำ หรือสาเหตุการสอนของครูต่ำ คือ รู้ที่มาของปัญหา ๓) การพัฒนาทางเลือก นิโรธ เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ โดยพัฒนา ทางเลือกเป็น ขั้นตอน และเก็บข้อมูล (ขั้น นิโรธ) คือ การกำหนดการพัฒนาทางเลือกต่างๆ ขึ้นมา เช่น ผลการเรียนของนักเรียนต่ำ หรือการ ประเมินผลการสอนของครูต่ำ ผู้บริหารอาจ พิจารณาทางเลือกดังนี้ เพิ่มทักษะการเรียนรู้ จัดการสอนสาระการเรียนรู้ ๘ สาระเพิ่มขึ้นโดยใช้ตารางปกติ เพิ่มจำนวนครู คือบอกทิศทางได้ ๔) การวิเคราะห์ทางเลือก มรรค เสริมด้วย โยนิโสมนสิการ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปทางเลือกนั้น เช่น ถ้าเพิ่มเวลาเรียนในสาระ การเรียนรู้ให้นักเรียนมีการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ลดจำนวนกิจกรรมลง ภายในปีการศึกษานี้ โดยมีข้อจำกัดด้านนักเรียนมีความสุขกับการศึกษา ทางเลือกหนึ่งของการแก้ปัญหาอาจทำได้โดยให้ นักเรียนเรียนพิเศษในโรงเรียน ซึ่งต้องทำให้ครูมี เวลาที่เพิ่มขึ้น คือได้วิธีการ ๕) การเลือก ทางเลือกที่ดีที่สุด มรรค เสริมด้วยโยนิโส มนสิการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลแล้วเลือก คือการนำ ข้อมูลของขอบข่ายงานวิชาการมาวิเคราะห์ เลือกวิธีแก้ปัญหาที่ให้ผลดีและครอบคลุมการ แก้ปัญหามากที่สุด คือได้ผลการตัดสินใจ ๖) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มรรค เสริมด้วย โยนิโสมนสิการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและนำไป ปฏิบัติและสรุปผลจากการปฏิบัติจริง การนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป วิเคราะห์ผลที่ตามมาของการตัดสินใจ คือ การนำผลการ ตัดสินใจนั้นไปบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ๗) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล มรรค เสริมด้วยโยนิโสมนสิการ การนำผลสรุปจากการ ตัดสินใจมาปฏิบัติและสร้างระบบการควบคุม

และการประเมินผล คือ ได้ผลลัพธ์ของการตัดสินใจใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์สัมฤทธิ์ ตีสถานุตตโร (ตีสสา) (๒๕๕๘) ผลการวิจัยพบว่า หลักกัลยาณมิตรและโยนิโสมนสิการในคัมภีร์พระพุทธศาสนาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอริยบุคคลทั้งหลาย เป็นตัวอย่างของกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐ เพราะเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อมวลเทวดาและเหล่ามนุษย์อย่างมหาศาลในการเป็นแสงสว่างแก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งนับเป็นกัลยาณมิตรที่เลิศกว่ากัลยาณมิตรทั้งปวงเพราะเป็นผู้ชี้ทางพ้นทุกข์ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวง หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) ปิโย น่ารัก ๒) ครุ น่าเคารพ ๓) ภาวนิโย น่าเจริญใจ ๔) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล ๕) วจนักขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ ๖) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗) โนจัญฐานเน นิโยชะเย ไม่ชักนำในทางเสื่อม และโยนิโสมนสิการ เป็นหลักการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญา ๑๐ ประการ ได้แก่ ๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบหรือกระจายเนื้อหา ๓) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ ๔) วิธีคิดแบบอริยสัจ ๕) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ๖) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก ๗) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ๘) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม ๙) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน ๑๐) วิธีคิดแบบวิภาษวาท โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบในสังคมไทย โดยมีกระบวนการสอนคือเริ่มเข้าสู่บทเรียนครูต้องมีความพร้อม รู้จักพิจารณาเนื้อหาด้วยเหตุผลและสิ่งจูงใจดึงดูดให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยการเสนอเนื้อหาให้นักเรียนคิด

วิเคราะห์ในเนื้อหาบทเรียนนั้นๆด้วยการชี้แนะวิธีการนำเสนอบทเรียนให้น่าสนใจด้วยการจัดกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดสมาธิในการเรียนรู้ให้มากและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเป็นการประเมินผลการเรียนรู้และนำผลการเรียนรู้มาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องด้วยความมีเมตตาที่ดี และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบในสังคมไทย ขั้นที่ ๑ สร้างแรงจูงใจ (Motivation) บอกจุดมุ่งหมายของการเรียนทบทวนความรู้พื้นฐานและสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนโดยใช้คำถามภาพหรือเสียงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอันดับแรกในการพัฒนาการคิดและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ขั้นที่ ๒ เสนอหลักการและสถานการณ์ตัวอย่าง (Example) นำเสนอสถานการณ์ตัวอย่างพร้อมับกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการและวิธีคิดที่สัมพันธ์กับกระบวนการแต่ละขั้น ขั้นที่ ๓ ฝึกความสามารถในการคิด (Coach) โดยจัดกิจกรรมการฝึกเป็น ๔ กิจกรรม ได้แก่ ๑) กิจกรรมฝึกคิดเป็นรายบุคคล ๒) กิจกรรมฝึกคิดเป็นกลุ่มมีจุดมุ่งหมายให้ผู้รับการฝึกได้ฟังและแลกเปลี่ยนผลการคิดของตนกับเพื่อนในกลุ่มพร้อมกับได้หาคำตอบร่วมกันซึ่งจะเพิ่มมุมมองในการคิดได้มากขึ้น ๓) กิจกรรมอภิปรายผลการคิด ๔) กิจกรรมทบทวนผลการคิด ฝึกให้ทบทวนผลการคิดและข้อสรุปของความคิด ขั้นที่ ๔ ประเมินการคิด (Assessment) ประเมินการคิดของผู้รับการฝึกว่าเป็นไปตามลักษณะของวิธีคิดหรือไม่โดยผู้รับการฝึกจะประเมินตนเองเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้รับการฝึกได้ทบทวนและปรับปรุงการคิดของตนด้วยความเป็นกัลยาณมิตรของครู

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ควรนำรูปแบบการตัดสินใจเชิงพุทธ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาไปพัฒนาให้สามารถ ปฏิบัติได้จริง

๒) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ควรให้นำหลักธรรมใน พระพุทธศาสนามาส่งเสริมการพัฒนาการ ตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓) ควรมีการส่งเสริมให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษาในโรงเรียนได้รู้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มความรู้ในการ พัฒนาการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

๑) สถานศึกษา ควรสนับสนุนและ ส่งเสริมการจัดโครงการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การพัฒนาการบริหารงานเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อให้ผู้บริหาร สามารถนำความรู้ตามหลักพุทธ ธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ หรือ ให้สอดคล้องกับกิจกรรมอบรมผู้บริหารและ บุคลากรในสถานศึกษา

๒) การจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหาร เชิงพุทธตามแนวรูปแบบการพัฒนาเชิงพุทธ บูรณาการ เป็นการนำวิธีการ แนวทางการ ปฏิบัติสามารถนำรูปแบบไปปรับหรือประยุกต์ใช้ ได้ ให้เข้ากับบริบทของแต่ละสถานศึกษาของ ตนเอง

๓) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำกับ ติดตาม และนิเทศการพัฒนาผู้บริหารเชิงพุทธ บูรณาการ ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๓. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรนำรูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจ เชิงพุทธบูรณาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปทำการศึกษาแยกตาม การบริหารงานแต่ละด้าน พลันเกต และแอ็ด เนอร์ Plunkett and Attner ๗ ขั้นตอน แต่ละ ด้านให้ชัดเจน

๒) ควรนำรูปแบบการพัฒนาการตัดสินใจ พุทธบูรณาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาไป พัฒนา

๓) ควรพัฒนาการตัดสินใจ สำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา ไปตามหลัก พระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๒). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑)**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- พระสมุห์สัมฤทธิ์ ตีสานุตโร (ตีสสา). (๒๕๕๘). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโยนิโสมนสิการตามหลักกัลยาณมิตรของครูต้นแบบในสังคมไทย. **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- B. Mulford, L. Kendell, and D. Kendell.(2004). Administrative Practice and High School Students Perception of Their School Students Perception of Their School, Teachers and Perfomance, journal of Educational Administration 42, 1 (February 2004) : 78 – 97.

การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Development of School Administration Skills for Phrapariyattidhamma School
Administrators, General Education Section

พระวรธนกร กิตติญาณ (แก้วพิลา) Phra Woratanakorn Kittinano (Kaeewpila)^๑

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo^๒

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka^๓

สมหมาย จันทร์เรือง Sommai Chanruang^๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหาร ๒) เพื่อพัฒนาทักษะการบริหาร ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๕๖ รูป/คน สถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ และแบบตรวจสอบกลุ่มตัวอย่าง ๒๐๑ รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน สอนหนักกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า มีการขาดการบริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในภาพรวมไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดกิจกรรมคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับดี การส่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการที่ดี

๒. การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้ ๑) องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๓) ประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะการบริหาร

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔มหาวิทยาลัยสยาม

สถานศึกษา ๕ ด้าน ๔) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ๖ ด้าน และ ๕) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๕ กิจกรรม อีกทั้งยังพบหลักปาปนิกรรม ๓ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารที่ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ผู้มองการณ์ไกลในการทำงาน (จักขุมา) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน (วิรูโร) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสัมปันโน)

คำสำคัญ : การพัฒนา, ทักษะการบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This research aims to study the current state of school administration skills, to develop school administration skills, and to propose development process of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section. The mixed research methods were used in the study. The data were collected by questionnaires from 556 samples for factor analysis and from 201 samples for check list, and then analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were collected from in-depth interviews with 10 experts and group discussions with 10 experts, and analyzed by content analysis.

The research results found that:

1. In the current situation of administration in Phrapariyattidhamma schools, the administration is unsystematic, school development cannot cope with the social changes, decision authority depends on the hierarchy system, and the administrative structure is not clear and lacks of good governance.

2. The possibility in development of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section was at the high level overall. The accuracy was at the highest level, followed by usefulness and appropriateness respectively.

3. The development process of school administration skills for Phrapariyattidhamma school administrators, general education section consists of 5 main parts; 1) 5 skill components of school administrators, 2) 5 development processes in school administration skills, 3) 5 types of development in school administration skills, 4) 6 components of school administration, and 5) 5 activities in skill development. Furthermore, Papanika Dhamma; vision, capable of administrating and human relation, is also necessary to administrators of Phrapariyattidhamma schools, general education.

Keywords : Developed, Skills Education , Phrapariyattidhamma Schools.

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการจัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือระหว่างมหาเถรสมาคมกับกระทรวง ศึกษาธิการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาหรือเป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ครอบครัวอยู่ชนบทฐานะยากจน ไม่มีทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน พำนักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐตามปกติได้ให้บุตรหลานของประชาชนเหล่านั้นมีโอกาสได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาฐานะทางสังคมและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๙ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อครูอาจารย์มากนักอาจเกิดจากระบบเดิมที่ว่าเป็นพระอาจารย์แล้วนักเรียนห้ามวิพากษ์วิจารณ์ครูอาจารย์เด็ดขาดครูใช้อารมณ์กับนักเรียนยังมีปัญหากันเล็กน้อยเพราะบางครั้งครูอาจใช้อารมณ์ในการสอนมากกว่าเหตุผลทำให้นักเรียนไม่พอใจภาค รัฐยังสนับสนุนคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่โรงเรียนในพระพุทธศาสนาน้อยมากแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของพระภิกษุ-สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๙ควรมีการชี้แจงครูที่

เป็นคฤหัสถ์ให้มีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม ในการสอนพระภิกษุและสามเณรครูอาจารย์ควรจะสอนให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้นและควรจัดครูผู้สอนให้ครบตามหลักสูตรรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนและ ครูอาจารย์ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนเพิ่มขึ้น (นิเทศสนั่นนารี และอินตอง ชัยประโคน, ๒๕๕๓)

ผู้บริหารการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับความเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีองค์ความรู้วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาด้วยผู้บริหารในปัจจุบันจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะเชิงมนทัศน์ (conceptual skills) เพื่อให้สามารถมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาหน่วยงานหรือสถานศึกษาของตนเองได้อย่างถูกต้องและถูกทิศทาง (do the right things) มากขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากผู้บริหารเหล่านั้นจะได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ มากขึ้น จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นผู้พัฒนานโยบายมากกว่าเป็นผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้น และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีทักษะในลักษณะดังกล่าวสูงกว่าที่เคยเป็นมานอกจากการพัฒนาทักษะเชิงมนทัศน์แล้วทักษะเชิงมนุษย (human skills) ก็มีความสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกันเพราะการบริหารยุคที่จะมีการกระจายอำนาจ บุคลากรในองค์กรจะเป็นผู้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นไปจะทำให้ผู้บริหารต้องมียุทธศาสตร์ในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการศึกษา (interest groups) ต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน ในสังคมชุมชนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำ (leadership) สูงขึ้นมากกว่าที่อาศัยการสั่งการหรือใช้อำนาจบังคับดังที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์ทางการบริหาร

เกี่ยวกับหลักการแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ตามทัศนะเชิงวิทยาศาสตร์ (scientific approach) เพื่อให้เกิดทักษะเชิงเทคนิค (technical skills) ก็ยังคงจำเป็นอยู่ด้วยเช่นกัน เพราะสิ่งเหล่านั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นวิชาชีพทางการบริหารได้ในระดับหนึ่ง และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพความเป็นจริงของหน่วยงานหรือท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (วิโรจน์ สารรัตนะ, ๒๕๕๙)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน แม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑ จะมีมาแล้วตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ด้วยการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีการประชุมทางวิชาการ บทความข้อเขียนเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานทักษะขั้นสูงซึ่งกำลังกลายเป็นแนวโน้มสำคัญของโลก แต่การเคลื่อนไหวในเรื่องดังกล่าวขาดความต่อเนื่องจริงจังของทุกฝ่าย การไม่มีเจ้าภาพองค์กรที่เป็นหลักในการประสานงานและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน การอยู่นิ่งเฉย การทำแบบเดิมๆ ตามที่เคยชิน การรอรับนโยบายจากเบื้องบนแต่ฝ่ายเดียว ขณะที่การเมืองการปกครองไม่มีเสถียรภาพ ล้วนสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดศักยภาพในการแข่งขันและเสียผลประโยชน์ เมื่อเปิดพรมแดนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ การเริ่มต้นในวันนี้อาจช้าไปนิด แต่ยังไม่สายเกินไปที่จะลงมือทำ โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับในฐานะผู้มีอำนาจขององค์กรจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผน

ยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง (รสสุคนธ์ มกรมณี, ๒๕๕๕ : ๓๘-๔๐)

จากความสำคัญในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาให้ผู้บริหารมีศักยภาพในการบริหารและเป็นการเสริมสร้างทักษะการบริหารในด้านต่างๆ ให้กับผู้บริหาร เพื่อการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้สามารถตอบสนองและแข่งขันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
๒. เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ศึกษาเอกสาร ๒) แจกแบบสอบถาม ๓) สัมภาษณ์

๑. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทักษะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา แหล่งข้อมูล : หนังสือบทความตำรางานวิจัย website เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การ

วิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาของทักษะ

๒. แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษา แหล่งข้อมูล : บุคลากร จำนวน ๕๕๖ รูป/คน โดยได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างสัดส่วน ๑:๒๐ เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า E.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย (Exploratory Factor Analysis) ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

๓. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจำนวน ๑๐ โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามี ๒ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) ยกร่าง ๒) สนทนากลุ่ม (Focus Group)

๑. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

๒. พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑. นักวิชาการ ๒. ผู้บริหารโรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการ

คัดเลือก เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ เพื่อเสนอการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามี ๒ ขั้นตอน ๑) ตรวจสอบการพัฒนาทักษะ ๒) ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอ ตรวจสอบโดยการแจกแบบสอบถาม มาตรฐานการประเมิน ๔ ด้าน ๑) ความเป็นประโยชน์ ๒) ความเป็นไปได้ ๓) ความเหมาะสม ๔) ความถูกต้อง แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก เครื่องมือ : แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ฉบับร่างที่ ๓)

สรุปผลการวิจัย

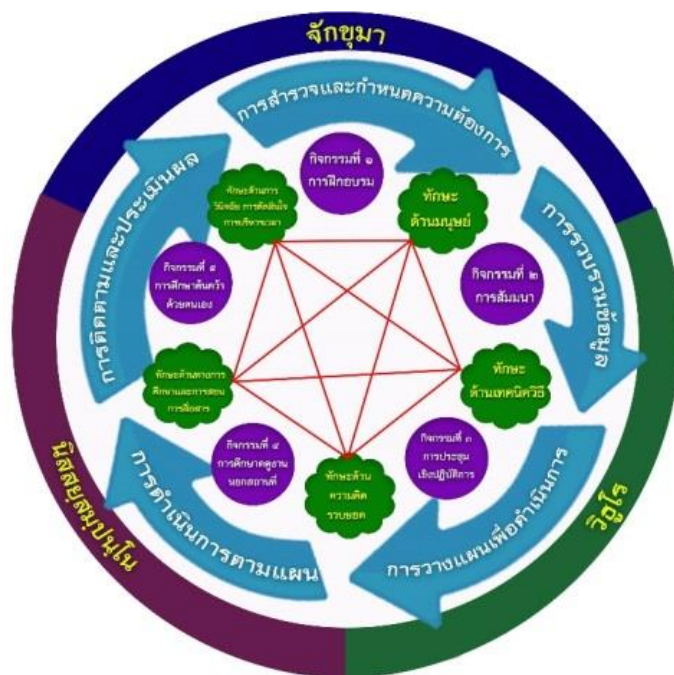
๑. สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า มีการขาดการบริหารอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่า การจัดการบริหารในภาพรวมไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดกิจกรรมคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับดี การสั่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการที่ดี

๒. การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้ ๑) องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๓) ประเภทการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ๔) องค์ประกอบของการบริหาร

สถานศึกษา ๖ ด้าน และ ๕) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๕ กิจกรรม อีกทั้งยังพบหลักปาปนิกรรม ๓ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้บริหารที่ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ผู้มองการณ์ไกลในการทำงาน (จักขุมา) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงาน (วิรูโร) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสัมปโน)

องค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการ พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการ พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังแสดงในภาพ

ภาพการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัยมีอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่น ให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ยกย่องให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเท่าเทียมกัน เข้าใจปัญหาให้ความเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจปัญหาร่วมกัน เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึง แสดงความยินดียกย่องชมเชยเมื่อประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ แนะนำ ระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อนร่วมสังคมและบุคลากรที่บรรจุนิเทศ และมีการพบปะสังสรรค์นอกเวลางาน

๒) ทักษะด้านเทคนิควิธี หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ในการวางแผนงานด้านต่างๆ เช่น กิจกรรม โครงการต่างๆ เป็นต้น มีความเข้าใจด้านการเงิน การบัญชี การพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างรวมถึงอุปกรณ์และวัสดุต่างๆ มีความไว้วางใจบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี และสามารถประชาสัมพันธ์ได้ พูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาต่างประเทศได้

๓) ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมโดยการวิเคราะห์ สมเหตุสมผล คิดริเริ่ม มองการณ์ไกลออก มีสติปัญญาและไหวพริบดี กระตือรือร้นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๔) ทักษะด้านทางการศึกษาและการสอนด้านการสื่อสาร หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในด้านการเรียนการสอน ต้องเป็นผู้มีภูมิรู้และเป็นผู้มีความรู้ที่ดี สามารถถ่ายทอดและรับความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ไปยังบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) ทักษะด้านการวินิจฉัย ด้านการตัดสินใจ ด้านการบริหารเวลา หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการนึกคิด เพื่อการ

โต้ตอบกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม สามารถในการยอมรับและระบุดีปัญหาหรือแสดงหาโอกาสให้ได้ พร้อมยังจัดเรียงลำดับงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

๑) การสำรวจและกำหนดความต้องการ หมายถึง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากร คือ สิ่งที่ต้องการต้องการได้จากกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาบุคลากร สามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคลากรในด้านที่เป็นปัญหา ว่าสิ่งใดต้องการ สิ่งใดขาด สิ่งใดที่ควรเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถจัดสรรและบริหารทรัพยากรขององค์การให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๓) การวางแผนเพื่อดำเนินการ หมายถึง การวางแผนเพื่อดำเนินการ วิธีการและระยะเวลาของโครงการพัฒนาบุคลากรแต่ละโครงการอย่างชัดเจน ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและสภาพที่ต้องการให้เป็นโดยการแก้ปัญหาสภาพเพื่อให้สามารถจัดสรรและบริหารทรัพยากรขององค์การให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

๔) การดำเนินการตามแผน หมายถึง การพิจารณาในการดำเนินการ ดังที่แผนได้วางเอาไว้ โดยการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้การพัฒนากระบวนการเป็นไปอย่างราบรื่น

๕) การติดตามและประเมินผล หมายถึง การประเมินผลในการพัฒนาบุคลากรในความก้าวหน้าในสภาพก่อนและหลังการพัฒนา เพื่อให้ถึงสิ่งที่ได้บรรลุผล ปัญหา อุปสรรคและสิ่งที่ควรแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ทราบถึงผลที่ได้

ประเภทการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

๑) การฝึกอบรม หมายถึง การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่หลายองค์กร ได้ใช้ในการฝึกและนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาเพิ่มคุณภาพของบุคลากรของตนเองให้มีความรู้ความชำนาญ สามารถที่จะนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านทักษะต่างๆ เพื่อจัดการศึกษาด้านการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

๒) การสัมมนา หมายถึง การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำและยังสามารถนำข้อคิดเห็นไปสรุป เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการได้อีกด้วย

๓) การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง เทคนิคหนึ่งของการฝึกอบรม การประชุมที่ใช้เทคนิคหนึ่งของการฝึกอบรมมีทั้งกระบวนการฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติจริง ทั้งด้านทฤษฎีและทางปฏิบัติ

๔) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ หมายถึง การจัดกิจกรรมฝึกอบรม โดยการนำผู้เข้ารับการอบรมไปสร้างประสบการณ์ต่างสถานที่

๕) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หมายถึง การพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ทางด้านวิชาการ ในวิธีขั้นตอนต่างๆ ได้หลากหลายวิธี เพื่อจัดการศึกษาให้ครอบคลุมกระบวนการ พัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการฝึกอบรม “เพิ่มศักยภาพมนุษย์”

กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการสัมมนา “ครองตน ครองคน ครองงาน”

กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ “วิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาระงาน”

กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการศึกษาดูงานนอกสถานที่ “พัฒนาและใช้สื่อการสอน : E-Book”

กิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมสำหรับพัฒนาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง “บริหารตนบริหารคน และบริหารงาน”

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาทักษะการบริหาร คือ หลักปาปณิกธรรม ๓ ในทุติยปาปณิกสูตรประกอบด้วย

จักขุมา หมายถึง การเป็นผู้มองการไกลในการทำงานสามารถที่จะนำพาให้องค์การนั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถเอามาบูรณาการใช้ได้จริง กับองค์การหรือโรงเรียนในการพัฒนาทักษะด้านบริหารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

วิรูโห หมายถึง การเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงานทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนรวม ได้อย่างรวดเร็วและเชี่ยวชาญ รอบคอบ ว่องไว รู้งานที่ควรทำและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เพราะมีความรับผิดชอบ ซึ่งเหมาะกับการบริหารงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนโดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นิสสัยสัมปันโน หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถพูดคุยสนทนาปราศรัยได้เป็นอย่างดีในการทำงาน ทำให้การทำงานต่างๆ ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เพื่อนำพาให้สถานศึกษานั้นมุ่งไปสู่ความมีคุณภาพในด้านของการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

สภาพปัจจุบันปัญหาด้านทักษะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ๑) ด้านมนุษย์ ได้แก่ ขาดการ

บริหารอย่างเป็นระบบและมีการพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงแต่การมอบอำนาจในการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีลำดับชั้นสูงกว่าการจัดการบริหารในแต่ละวัดยังไม่เด่นชัดรวมทั้งการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภาคจนถึงระดับวัด ๒) ด้านเทคนิควิธี ได้แก่ การสั่งการจากบนลงล่างการศึกษาของวัดและของคณะสงฆ์ขาดระบบบริหารจัดการที่ดี การบริหารงานสาธารณูปการก็ขาดระบบแบบแผนที่ชัดเจน ๓) ด้านความคิดรวบยอด ขาดการกำหนดรูปแบบการให้การสงเคราะห์ที่ดีและไม่เป็นระบบ คณะสงฆ์จัดการศึกษาหลายระบบและให้ความสำคัญต่างกัน จึงเป็นที่มาของปัญหาความไม่เสมอภาคการได้งบประมาณน้อย ๔) ด้านทางการศึกษาและการสอน การสื่อสาร การเรียนการสอนด้วยคุณภาพ ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ และขาดอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอสาเหตุ ๘ ประการทำให้เกิดความไม่เสมอภาคด้านการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ๕) ด้านการวินิจฉัยการตัดสินใจ การบริหารเวลา ปัญหานโยบายการปกครองและการจัดการศึกษาที่ขาดแผนการศึกษา ปัญหาคณะสงฆ์และรัฐสนับสนุนการศึกษาที่ไม่ทั่วถึงปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์และแนะแนวระบบการศึกษา

กระบวนการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ๑ ประกอบด้วย องค์ประกอบของทักษะการบริหาร ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) องค์ประกอบของทักษะ ๒) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๓) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ๔) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๒ กระบวนการประกอบด้วย ๑) กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา ๒) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย

เป้าหมายและปัจจัยในการบริหาร ๓) ลักษณะของการบริหาร ๔) ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ๕) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ๖) ด้านการเรียนรู้ ๗) กิจกรรมการพัฒนาทักษะ ๓ การนำไปใช้ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการดำเนินงาน ๒) การดำเนินงาน ๓) การประเมินผลการดำเนินงาน ๔) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สอดคล้องกับ พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางิสาร) (๒๕๕๔) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า ๑) หลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมมีผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๐๕ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๒) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนทดสอบความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔) การติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือนพบว่า ๑) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติงานสอนได้ผลจริง ๒) ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตร มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมทั้งด้านระยะเวลา ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมกับนักเรียนระดับอื่นได้นอกจากนี้หน่วยงานอื่นที่มีโครงการสอนศีลธรรมสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในหน่วยงานนั้นได้เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรนำกระบวนการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามาพัฒนาทักษะผู้บริหารให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาโดยการจัดฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะ

๓) ภาครัฐและเอกชน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา

สำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒. ควรศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมของไทย

๓) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

บรรณานุกรม

- นิเทศ สนั่นนารี และอินตอง ชัยประโคน. (๒๕๕๓). ความคิดเห็นของพระภิกษุ-สามเณรที่มีต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ของพระภิกษุสามเณร:ศึกษาเฉพาะกรณี คณะสงฆ์ ภาค ๙. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางอิสาร). (๒๕๕๔). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีการสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ. **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรานี ฟักทองพรรณ. (๒๕๕๔). แนวโน้มคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสตรีเอกชน. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (๒๕๕๕). การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. **วารสารการศึกษาไทย**, ๓ (๑), ๓๐.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (๓๐ พ.ย. ๒๕๕๙). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑. แหล่งที่มา: <http://www.the Partnership for 21st century skills-youtube>.

**การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา**
**Development of Life Skills Based on Sufficiency Economy Philosophy
of Vocational College Students**

พระศรีรัตน์ สิริรัตน (ศรีสง่า) PhraSrirat Sirirattano (Srisanga)^๑
สิน งามประโคน Sin Ngamprakon^๒
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๓

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๒) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ใช้แบบสอบถามนักศึกษา ๓๙๒ คน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปกครองของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ๑๐ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ ขาดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักศึกษาให้ความสนใจตนเองค่อนข้างน้อย และสนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง อาจแสดงจากการบริโภคสื่อมากเกินไปทำให้การดำเนินชีวิตขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และบางคนขาดความรับผิดชอบหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ๒) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ขาดหลักการคิดแบบโยนิโสเมสนีการด้วยเหตุและผลในการตัดสินใจต่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักศึกษาบางคนขาดความเข้าใจตนเองและสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริโภค คือ จึงเกิดความเครียดควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ดีพอ ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักศึกษาขาดการเรียนรู้การใช้ภาษากายและใจในการสื่อสารอยู่ร่วมกับคนอื่น และมีความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์น้อย

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail: korn_stafan@hotmail.com

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศีล ๕ และหิริ โอตตัปปะ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ด้านความพอประมาณ เห็นประโยชน์และตระหนักในสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๕ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ๔) สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสารและสามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะชีวิต, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of life skills of vocational college students, 2) to develop life skills of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy, and 3) to propose a life skills development process of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy. The data were collected by questionnaires from 392 vocational college students, in-depth interviews with 10 key-informants consisting of administrators, teachers, and students' parents of vocational colleges in Sisaket province, and focus group discussions with 10 experts, and then analyzed by percentage, mean, frequency, standard deviation and content analysis.

The research results found that:

1. The current situation and problems in life skills of vocational college students were as follows; 1) In self-value and other's value recognition, students paid less attention to oneself than to the others, had dim target of life, and lacked of responsibility to oneself and society. 2) In analytical thinking, making decision and creative problem solving, students lacked of critical reflection before making decision

in situations. 3) In emotion and stress management, students lacked of comprehension in oneself and surrounding society resulting to their stress and emotion control. 4) In good relation building, students had little knowledge on physical language and mental language in communicating with others.

2. The development in life skills of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy was at the high level in total and in aspect. In virtue, students should be encouraged in observing the Five Precepts and follow Hiri and Ottappa principles together with sufficiency economy philosophy. In knowledge condition, students should be enhanced to apply sufficiency economy philosophy in living a life. In economy condition, students should be initiated to realize the significance and value of living a life on sufficiency economy philosophy. In causality, students should consider causes and effects concerning to their lives, and in immunity, students should make daily pay record.

3. The life skills development process of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy consisted of 5 aspects; 1) To recognize self-value and the others' value, and to be able to identify one's own skills and capability, 2) To have critical thinking, creative thinking, creative problem solving, and information analysis ability, 3) To be able to manage emotion and emotional factors and stress of oneself and the others, and 4) to create a good relationship with others through physical and mental languages and apply to 3 circles and 2 conditions of Sufficiency Economy philosophy; 1) In contentment; understanding, 2) In causality; daily pay record, 3) In immunity, recycle bank, 4) In knowledge , plan for body of knowledge, 5) In virtue, to promote the practice of critical reflection and Iddhipada.

Keywords: Development of Life Skills Based, Philosophy of Sufficiency

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาระดับอาชีวศึกษาระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๗) ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และสร้างคุณลักษณะแห่งความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓) และแผนพัฒนา ๒๐ ปีของประเทศไทย โดยยังคงยึดหลักการสร้างทักษะของมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นพื้นฐานอยู่การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มีความสำคัญกับเยาวชนมาก เพราะส่วนใหญ่ของผู้จบการศึกษา จะมุ่งไปประกอบอาชีพ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนและอาชีพ เพื่อสร้างความรู้ให้สมบูรณ์ตามระดับ การฝึกฝนทักษะให้มีความเชี่ยวชาญ การสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพและการดำเนินชีวิตที่จะต้องพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทุกคน ที่จะเป็กำลังสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญยั่งยืนต่อไป และคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศ คือ การส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้นำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๘ และ ๙ สืบเนื่องมาจนถึง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ซึ่งหน่วยงานของรัฐ ทุกกระทรวง ทบวง กรม ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาอาชีวศึกษาได้ฝึกฝนทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในทุก

หลักสูตร

เหตุผลสำคัญที่ได้มีการอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักและวิสัยทัศน์ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อและเป็นจุดหักเหที่สำคัญในประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ก็เนื่องมาจากมีการยอมรับว่า ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการพัฒนาประเทศ โดยการอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทุนนิยมตามแบบตะวันตกนั้น ไม่สามารถทำให้ประเทศชาติและประชาชน ก้าวหน้าอย่างมั่นคงและอยู่ดีมีสุขได้ดังที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ก็ได้ย้าถึงผลสรุปของการพัฒนาที่ผ่านมาว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” และในแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ ก็ได้วิเคราะห์และระบุไว้ในแผนฯ เช่นเดียวกันว่า “จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง ๔ ทศวรรษ ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุลโดยประสบความสำเร็จเฉพาะใน เชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลในด้าน คุณภาพ “จุดอ่อน” ของการบริหาร ทางเศรษฐกิจ การเมือง และราชการ ยังเป็นการรวมศูนย์อำนาจ และขาดประสิทธิภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕)

ดังนั้น การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น ได้เน้นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบการจัดการความรู้ นั้นจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้การแสวงหาความรู้ทั้งที่เป็นความรู้ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่อยู่ในรูปของหนังสือ เอกสาร รายงานต่างๆ และความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) แล้วนำความรู้นั้นไปใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างเป็น

ระบบ ผสานกับการนำหลักพุทธธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการในการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาอันเป็นกระบวนการที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง เพื่อส่งผลให้เกิดพัฒนาคน การพัฒนางาน และการพัฒนาองค์กร ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์แก่วิทยาลัยอาชีวศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
๒. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสอบถามแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ๓๕๒ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปกครองของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๑๐ ท่านวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ ท่านวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ ขาดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักศึกษาให้ความสนใจตนเองค่อนข้างน้อย และสนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง อาจแสดงจากการบริโภคสื่อมากเกินไป ทำให้การดำเนินชีวิตขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และบางคนขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ๒) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ขาดหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการด้วยเหตุและผลในการตัดสินใจต่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักศึกษาบางคนขาดความเข้าใจตนเองและสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริโภค คือ จึงเกิดความเครียดควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ดีพอ ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักศึกษาขาดการเรียนรู้การใช้ภาษากายและใจในการสื่อสารอยู่ร่วมกับคนอื่น ความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์น้อย

๒. การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศิล ๕ และhiri โอตตปปะ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความพอประมาณ เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๕ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสาร และสามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสร้างเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วย

๑. ทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น

๒. หลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา คือ ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

นักศึกษาขาดการรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลน้อย ขาดการรู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ ๒) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไม่มีการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว ขาดการวิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและขาดหลักโยนิโสมนสิการพิจารณาข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา ขาดความวิริยะอุตสาหะในการเรียน ขาดเหตุผลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ขาดความเข้าใจและขาดความรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ไม่ทราบสาเหตุของความเครียด ขาดวิจยญาณการควบคุมอารมณ์และความเครียด ไม่ปรับเปลี่ยนที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ขาดความเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ขาดการใช้ภาษาพูดและภาษา กาย เพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง ขาดการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ขาดการสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ อยู่ในสังคมอย่างยากลำบาก

การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๑. ด้านความพอประมาณ ๑) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความพอประมาณด้วยการจัดทำคู่มืองานวิชาชีพต่างๆ ที่ใช้ในชุมชนและมีการฝึกอบรมและสาธิตจัดกิจกรรมงานวิชาชีพต่างๆ ๒) สาธิตและนำพานักเรียนปฏิบัติด้วย

ตนเอง เช่น การปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม

๒. ด้านความมีเหตุผล ๑) จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๒) จัดทำธนาคารขยะให้นักศึกษารู้จักการนำสิ่งที่เหลือใช้มาแลกเป็นเงิน ๓) สอนสอดแทรกหลักธรรม เช่น โยนิโสมนสิการ และหลักไตรสิกขา ๔) ส่งเสริมอาชีพเสริม สร้างความเข้มแข็งในหมู่คณะและองค์กรและสถาบัน การเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพ นำเทคโนโลยีมาใช้ อย่างเหมาะสมด้วยความรู้ ความรอบคอบ

๓. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ๑) จัดทำบัญชีธนาคารขยะโดยสร้างความร่วมมือกับธนาคารสหกรณ์การเกษตร ๒) ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงตามปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้เกิดทักษะที่มากขึ้นในการปฏิบัติ ๓) รวมกลุ่มและระดมทุน ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สร้างแรงจูงใจเกิดความเข้มแข็ง

๔. ด้านเงื่อนไขความรู้ ๑) วางแผนองค์ความรู้ในการประกอบการเรียนได้อย่างมีความรอบคอบ ระมัดระวัง โดยผ่านการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ๒) จัดอบรมวิชาชีพสำหรับนิสิต นักศึกษาและผู้ที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ๓) ออกเยี่ยมบ้านนักศึกษาและประเมินผลของการเรียนผ่านการใช้ชีวิตจริงของนักศึกษา ๔) เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่นักศึกษาในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

๕. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ๑) ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศีล ๕ และหิริ โอตตปปะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนดีด้วยการเข้าค่ายอบรมคุณธรรม ๒) จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม สอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓) จัดสวัสดิการต่างๆ และมอบรางวัล มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔) สร้างจิตสำนึกความสุจริต สัมมาอาชีพ และเอื้อเฟื้อแบ่งปันด้วยกิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำเดือน

กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๔ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น โดยมีหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและ อิทธิบาท ๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิคม กนกขุนทด (๒๕๕๓: ๑๒๙) ที่ผลการวิจัยพบว่า ๑) ขั้นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ครูต้องการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในวิชาที่รับผิดชอบและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๒) ขั้นการวางแผนการพัฒนาครูผู้ร่วมวิจัย มีการวางแผนการพัฒนาโดยกำหนดเป็นแผนและปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกัน ๓) ขั้นปฏิบัติการตาม โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้ร่วมวิจัยได้นำความรู้ที่ได้รับลงสู่การปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตาม และให้ข้อเสนอแนะตลอดการดำเนินงาน

๔) ขั้นการประเมินผลการวิจัยเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนกว่าเดิม และสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการบูรณาการหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาระการเรียนรู้ที่สอน และรูปแบบของกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและสอดคล้องกับงานวิจัยของสัททยา พลปัดพี (๒๕๔๘: ๑๑๑ – ๑๑๒) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ๑) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น ๓ ประการ คือ (๑) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น (๒) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ (๓) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลกระทบมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้จะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน ๒) กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งได้ ๔ ด้าน คือ (๑) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ (๒) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม (๓) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม และ (๔) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล จึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ๓) การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ (๑) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนโดยตรง (๒) การเรียนรู้เพื่อพัฒนา

ระบบที่ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ ๔) แนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ (๑) การพัฒนาความรู้ (๒) การพัฒนาคุณธรรมในตัวบุคคลผ่านการศึกษาทั้งระบบและนอกระบบ และการพัฒนาชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๔ ด้าน อย่างสมดุลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน ๒) ควรจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้รางวัลกับความสำเร็จของกลุ่ม ๓)

ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนเท่าๆกัน โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี ๔) ควรวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง เพื่อการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนที่ดีสืบต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ๑) ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๒) ควรนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อื่นที่ไม่ได้ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๓) ควรสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

บรรณานุกรม

- นิคม กกขุนทด. (๒๕๕๓). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สัททยา พลปฎิพี. (๒๕๕๘). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๕). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙).** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียน
ระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Usage of Innovation and Technology for Learning Management in
Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District,
The Bangkok Metropolitan

พระกัณฑ์พัฒน์ สุภทโท (เจริญจรสวาศน์)

Phra Kantaphat Suphatdho (Charoencharatwat)^๑

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai^๒

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Boonchurd Chumnisart^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อพัฒนาการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อเสนอแนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการ จัดการการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานครโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยเป็นแบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๘๒ คน เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้สถิติวิเคราะห์ หาค่า t-test และ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า

๑. การใช้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับมาก

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการ ใช้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานครโดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยหาค่า t-test และ F-testตาม ปัจจัยส่วนบุคคล มีด้านเพศ อายุการศึกษา ตำแหน่งทางการบริหารประสบการณ์ แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ข้อเสนอแนะ

ด้านที่ ๑ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร การใช้สื่อจากหนังสือแบบเรียนของกระทรวงศึกษาทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ผู้วิจัยจึงได้ทดลองใช้วิธีการนำเสนอสำเร็จรูปจากแผ่นซีดี เปิดให้ผู้เรียนได้เรียนปรากฏว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น

ด้านที่ ๒ นวัตกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนปรับวิธีการสอนใหม่แทนที่จะเรียนจากหนังสือ มาใช้วิธีการสร้างสื่อประกอบการสอนหรือใช้สื่อแบบเรียนสำเร็จรูป จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นมากขึ้น

ด้านที่ ๓ นวัตกรรมสื่อการสอน สื่อที่นำมาทดลองใช้กับนักเรียนเป็นสื่อประเภทสำเร็จ รูปภาพแผ่นซีดีบทเรียนสำเร็จรูป

ด้านที่ ๔ นวัตกรรมการประเมินผล หลังจากจบบทเรียนทุกครั้ง โดยใช้วิธีประเมินผลหลังเรียน และมีการมอบหมายงานให้ทำแบบฝึกหัดทางคอมพิวเตอร์ นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น

ด้านที่ ๕ นวัตกรรมการบริหารจัดการ การสนับสนุนทางงบประมาณในด้านการจัดหาสื่อทางด้านคอมพิวเตอร์มาให้ครูและนักเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

คำสำคัญ: นวัตกรรมและเทคโนโลยี, วิชาพระพุทธศาสนา, การจัดการเรียนรู้

Abstract

This Research had the objective as 1) To study condition of using Innovation and Technology Teaching Management in Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District the Bangkok Metropolitan 2) To develop using Innovation and Technology Teaching Management in Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District the Bangkok Metropolitan. 3) To present an approach using Innovation and Technology Teaching Management in Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District the Bangkok Metropolitan. By using Mixed Methods Research between quantitative and quality research. The instruments were used in research by question and interview by choosing group from the administrators' teachers and educate personnel for primary level as numbers 82 persons. The instrument corrected data was questionnaire and statistic for using analysis means frequency average percentage and standard deviation and used analyze statistics with t-test and F-test to variable analysis as One -Way ANOVA.

The results were found that:

1. Using Innovation and Technology Teaching Management in Buddhist Subject for Primary Students Khlongtoei District the Bangkok Metropolitan by overview had been in middle to more level.

2. Result comparing from administrators' concept and educate personnel about using Innovation and Technology Teaching Management in Buddhist Subject

for Primary Students Khlongtoei District the Bangkok Metropolitan by Research Hypothesis testing t-test and F-test by personal condition there were sex age education administration position an experience as different had significant by statistics as 0.05

3. Suggestions

Part 1 the innovation by curriculum had found that if using book instrument from Education Embassy, there was no interest for learners. Researcher uses finished experiment from CD Rom and play for them, and result had been good interesting and got more attention for learning.

Part 2 the innovation by teaching had found that, teacher adjust new technique instead of books and then using create instrument or using finished lesson, it will be made them interest and motivate with more and more.

Part 3 the innovation by instrument media that bring to experiment was a picture and CD rom media.

Part 4 the innovation by evaluation had found that, after finished every lesson by using an after evaluation then have some assignment students do exercise from computer and they were more interested.

Part 5 the innovation by administration had found that, there were supported budget for media purchase about computer for teachers and students to use for teaching and learning.

Keywords: Innovation and Technology, Buddhist Subject, Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาไว้หลาย มาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา ๖๗ รัฐต้อง ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่ คุ่มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของ คนไทยและในมาตรา ๒๒ “การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ”

การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้ สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังกล่าว จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไข ปัญหาทางการศึกษาทั้งในรูปแบบของการ ศึกษาวิจัย การทดลองและการประเมินผล นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ว่ามีความ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่จะมีในอนาคตมีหลาย ประเภทขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมใน ด้านต่างๆ ในที่นี้จะขอกล่าวคือ นวัตกรรม ๕ ประเภท คือ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการ สอน นวัตกรรมการประเมินผลและนวัตกรรม การบริหารจัดการ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(Information and Communication Technology : ICT) ทำให้ทักษะ ที่จำเป็น สำหรับคนในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เปลี่ยนไปจากยุค ศตวรรษที่ ๒๐ อย่างชัดเจน เหตุเนื่องมาจากงานที่ เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรกำลังเปลี่ยนแปลง อย่างต่อเนื่อง เพราะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี โทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจน สามารถทำงานแทนที่คนได้ ทำให้สัดส่วน แรงงานลดลงเกิดขึ้นในงานที่ใช้สัมผัสรับรู้อย่าง จำเจและงานที่ใช้แบบซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งเป็นงานที่ ป้อนคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำแทน แต่สัดส่วน แรงงานระดับชาติบางส่วนที่เพิ่มขึ้นในงานที่เน้น การคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้การสื่อสารที่ ซับซ้อน ซึ่งเป็นงานที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำ แทนได้คนในศตวรรษที่ ๒๑ จึงต้องมีความ เชี่ยวชาญในการสื่อสาร ที่ซับซ้อนจากยุคเดิม ต้องมีไหวพริบในการตอบคำถามเฉพาะหน้า อย่างฉับพลัน และควบคุมการเจรจา ถกเถียง ที่ ไม่เป็นระเบียบได้อย่างราบรื่น หรือถ้าเป็นครูก็ ต้องเป็นครูที่เชี่ยวชาญในการสื่อสารและมีไหว พริบในการจัดการ และควบคุมห้องเรียนที่ รุนววยให้เป็นห้องเรียนที่มีการเรียนรู้อย่างเป็น ระบบ ราบรื่น สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ ความรู้ที่ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๒๕๕๙:๑-๒)

การสอนวิชาพระพุทธศาสนา แนวคิด พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และคุณธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไป ปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดี งาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๖:๑) การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน

อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์กระทื่อหรือรันและใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการใช้สื่อให้ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชาที่เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อให้ นักเรียนสนใจการเรียนรู้มากขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานคร อันจะเป็นประโยชน์ในส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อพัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อเสนอแนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๑๖ คน ๔ โรงเรียน

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ , ๒๕๕๗ : ๔๙) จากการคำนวณที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘๒ คน เทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียนแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple-Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ (Without Replacement) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๖ ข้อ ได้แก่ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และสังกัดโรงเรียน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับนวัตกรรมและสื่อเทคโนโลยีประกอบด้วย ๕ ประเภท คือ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร

นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน นวัตกรรมการประเมินผล และนวัตกรรมการบริหารจัดการ

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-end questions) ในประเภท ๕ ด้าน แต่ละด้านเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ๑) ผู้วิจัยได้ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอรับหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ๒) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือและแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ ๓) ผู้วิจัยได้ไปติดต่อด้วยตนเองกับผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

๔. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูล

๑) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในรายด้านทั้ง ๕ ด้านนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระ ๒ กลุ่มและ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระมากกว่า ๒ กลุ่ม หากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการ

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๔) นำแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีการวิเคราะห์และแจกแจงความถี่

๕) สถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูล (๑) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (๒) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ (t-test), (F-test), (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

๑. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นวัตกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับ คือ นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมการบริหาร นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการประเมินผล และ นวัตกรรมสื่อการสอน ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานครโดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยหาค่า t-test และ F-testตามปัจจัยส่วนบุคคล มีด้านเพศ อายุการศึกษา ตำแหน่ง

ทางการบริหารประสบการณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๓. ข้อเสนอแนะ

ด้านที่ ๑ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร การใช้สื่อจากหนังสือแบบเรียนของกระทรวงศึกษาทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ผู้วิจัยจึงได้ทดลองใช้วิธีการนำเสนอสำเร็จรูปจากแผ่นซีดี เปิดให้ผู้เรียนได้เรียนปรากฏว่าผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น

ด้านที่ ๒ นวัตกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนปรับวิธีการสอนใหม่แทนที่จะเรียนจากหนังสือ มาใช้วิธีการสร้างสื่อประกอบการสอน หรือใช้สื่อแบบเรียนสำเร็จรูป จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นมากขึ้น

ด้านที่ ๓ นวัตกรรมสื่อการสอน สื่อที่นำมาทดลองใช้กับนักเรียนเป็นสื่อประเภทสำเร็จ รูปภาพ แผ่นซีดีบทเรียนสำเร็จรูป

ด้านที่ ๔ นวัตกรรมการประเมินผล หลังจากจบบทเรียนทุกครั้ง โดยใช้วิธีประเมินผลหลังเรียนและมีการมอบหมายงานให้ทำแบบฝึกหัดทางคอมพิวเตอร์ นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น

ด้านที่ ๕ นวัตกรรมการบริหารจัดการ การสนับสนุนทางงบประมาณในด้านการจัดหาสื่อทางด้านคอมพิวเตอร์มาให้ครูและนักเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้อาจารย์พุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร โดยภาพรวม มีการใช้นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มี

การใช้นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยข้อที่มีการใช้นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรในลำดับสูงสุด ได้แก่ มีเนื้อหาสาระและการตอบคำถามผ่านแบบฝึกหัดที่โรงเรียนจัดให้ และข้อที่มีการใช้นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ มีการสรุปเนื้อหาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น กราฟิก ภาพวัสดุลายเส้น หนังสือและแบบฝึกหัด ของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล อ้อยกุล และจินตนา กลิ่นนันท (๒๕๕๘) ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนตอบคำถามในแบบฝึกหัดฝึกคิดจะพยายามหาคำตอบใหม่โดยการกลับไปทบทวนบทเรียนแล้วกลับมาทำใหม่ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและตอบสนองความแตกต่างในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลตามศักยภาพของตนเอง จึงสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นครั้งนี้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นสื่อที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอนจริงได้

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้อาจารย์พุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก มีการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนในลำดับสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีความสนใจ ความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มากขึ้นเมื่อมีภาพประกอบ และข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนอยู่ในลำดับต่ำสุด

ได้แก่ นักเรียนมีความกล้าคิด กล้าทำ ค้นคว้า และเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นในห้องสมุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ มีภูเวียง (๒๕๕๐) ผลการศึกษาพบว่า การเรียนด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียน สำเร็จรูปประกอบเทคนิค STAD เรื่อง วันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดโดยสรุปจากการศึกษาค้นคว้าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบเทคนิค STAD กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์และการช่วยเหลือเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนมีความพึงใจในการเรียนและทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านนวัตกรรมสื่อการสอน โดยภาพรวม มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนในลำดับสูงสุด ได้แก่ ครูมีการสรุปเนื้อหาและประเมินผลโดยใช้ภาพต่างๆ และข้อที่มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอนอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการวัดผลและประเมินผลโดยให้ตอบทาง E-mail ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dorothy Bennett, and others (2009) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพด้าน การศึกษามีความจำเป็นอย่างมากที่จะนำทรัพยากรใหม่ด้านสื่อซึ่งเป็นดิจิทัลมาใช้ คณะ

ครูและนักเรียนบ่อยครั้งที่จะร่วมกันทำโครงการ อย่างกระตือรือร้นและเป็นนักค้นคว้านวัตกรรม ใหม่คณะผู้วิจัยและนักออกแบบแทนที่จะมองถึง เทคโนโลยีตัวใหม่เช่น การสื่อสาร แต่จะร่วมกัน มองภาพสะท้อนของเครื่องมือที่ จะทำให้ โครงการระหว่างครูและนักเรียนสร้างผลลัพธ์ให้ เกิดความหลากหลายได้

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านนวัตกรรมการประเมินผล โดยภาพรวม มีการใช้นวัตกรรมการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการประเมินผลในลำดับสูงสุด ได้แก่ นักเรียนและครูมีปฏิสัมพันธ์หลังการเรียน การสอนจบลงโดยการใช้แบบฝึกหัด และข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการประเมินผลอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการสั่งงานให้นักเรียนทำการ สอบด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนิพร แอนันท์ (๒๕๕๖) ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอน เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งประสิทธิภาพ กระบวนการ ประสิทธิภาพผลลัพธ์พัฒนาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจในชุดการสอนอยู่ในระดับมาก

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัด กรุงเทพมหานคร ด้านนวัตกรรมการบริหาร จัดการ โดยภาพรวม มีการใช้นวัตกรรมการบริหาร จัดการอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการบริหารจัดการใน ลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการสนับสนุนหา งบประมาณในด้านการจัดหาสื่อทางด้าน คอมพิวเตอร์มาให้ครูและนักเรียนเพื่อใช้การ เรียนการสอน และข้อที่มีการใช้นวัตกรรมการบริหาร จัดการอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ จัด

กิจกรรมและสนทนากับนักเรียนโดยใช้ป้ายส่งสัญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬามาศ กาญจนธรรมและ เด่น ชะเนติยัง (๒๕๕๘) ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๒ ประกอบด้วย ๑) การสร้างกำลังคนให้มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๒) การสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๓) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ ๔) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

๑. โรงเรียนประถมศึกษา ควรนำแนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๒. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร

๒. ควรทำการศึกษาวิจัยประยุกต์การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการกับทุกวิชาในการเรียนการสอน

บรรณานุกรม

- จุฑามาศ กาญจนธรรม และเด่น ชะเนติย์. (๒๕๕๘). การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๒. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (๒๕๕๙). ๘๐ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นนทบุรี: ฟิบาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (๒๕๕๗). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. นนทบุรี: เอส.อาร์.พริ้นติ้งแมสโปรดักส์.
- นฤมล อัยกุล และ จินตนา กสินันท์. (๒๕๕๘). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รัชนิพร แอน้อย. (๒๕๕๖). การพัฒนาชุดการสอน เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเวียง จันทวนราธิวาส. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๒). **สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพรรณิ มีภูเวียง. (๒๕๕๐). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบ STAD กลุ่มสาระสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Dorothy Bennett, and others. (2009). It All Depends: Strategies for Designing Technologies for Education Change. Retrieved October 10, 2009.

**การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์
จังหวัดสมุทรปราการ**
**Dual System Educational Administration of Pomnakarachsawatyanon
School Samutprakan Province**

กฤติกา ไหวพริบ Kritika Waiprib^๑
อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๒
วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นวิธีวิจัยแบบผสมวิธี มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ มีประชากรทั้งหมด ๓๑๘ คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๗๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิธีการทดสอบค่าเอฟ มีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด โดยวิธีของ Sceffe

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร ตามลำดับ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาครูฝึก ในสถานประกอบการและนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน เหตุผลในการเข้าศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและมีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ค่าตอบแทนจากสถานประกอบการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of dual system educational administration of Pomnakarachsawatyanon School in Samutprakan province, 2) to compare the opinion towards dual system educational administration of Pomnakarachsawatyanon School in Samutprakan province, and 3) to propose an improvement guideline for dual system educational administration of Pomnakarachsawatyanon School in Samutprakan province. The mixed research methodology was used in the study. The samples in the study were administrators, teachers and students of Pomnakarachsawatyanon School in Samutprakan province. 175 samples of 318 populations. The data were collected by questionnaires and in-depth interviews, and then analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe's test.

The research results found that:

1. The opinion of administrators, teachers and students of Pomnakarachsawatyanon School in Samutprakan province towards dual system educational administration in teaching and learning, measurement and evaluation, and curriculum was at the high level in total and aspect. In details, the highest level was on teaching and learning followed by measurement and evaluation and curriculum respectively.

2. In comparison, ages, work experiences and enrollment reasons of administrators, teachers and students resulted to different levels of opinion towards dual system educational administration with a significant statistic figure at 0.05 as the hypothesis, but the subjects with different genders, educational backgrounds, positions, and salary had opinion towards dual system educational administration indifferently and against the study hypothesis.

Keyword: Dual System Educational Administration

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่คาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มินิสัย ใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชนและสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ ดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีวิสัยทัศน์และทิศทางการจัดการศึกษา คือ สร้างอนาคตที่ดีกว่าพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งสู่อาชีพ เน้น Active Learning มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างเป้าหมายและเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ (โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์, ๒๕๖๐ : ๑๓) สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาประเทศเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทวิภาคี ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาทวิภาคีของ

สถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล มีจิตวิญญาณนักบริหาร และครูผู้สอนที่มีจิตวิญญาณของครูมืออาชีพที่ต่างมุ่งหวังความสำเร็จขององค์กร ขึ้นอยู่กับปัจจัยในการดำเนินงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอันประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ ทักษะและทักษะในการบริการ การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน คุณภาพการสอนของครู ระบบคุณภาพและขอบข่ายความรับผิดชอบ การสื่อสาร การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษา ความร่วมมือและสนับสนุนจากแหล่งอื่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคีให้โรงเรียนได้วางแผน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของโรงเรียนต่อไปและให้ได้ข้อมูลและผลการศึกษามาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามข้อกำหนดของมาตรฐานอาชีวศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาเป็นคนดี คนเก่งและเป็นคนที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

๓. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร ๑ คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๘๘ คน ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ๔ คน ครูฝึกในสถานประกอบการ ๓๐ คน และนักเรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรมอาหารและช่างอุตสาหกรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ๑๔๕ คน รวมประชากรทั้งหมด ๓๑๘ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร ๑ คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔๐ คน ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ๔ คน ครูฝึกในสถานประกอบการ ๑๐ คน และนักเรียนแผนการเรียนบริหารธุรกิจ คหกรรมอาหารและช่างอุตสาหกรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ๑๒๐ คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑๗๕ คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเชิ่และมอร์แกน (อ้างใน ธีรภูมิ เอกะกุล, ๒๕๔๓)

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน ๕ คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ซึ่งแบ่งเป็นแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ โดยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่าตอบแทนจากสถานประกอบการ เหตุผลในการเข้าศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓ ด้าน ๑) ด้านหลักสูตร ๒.ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓.ด้านการวัดและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาจากผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียน

๒) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ

๔. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสารงานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ สารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี ตำรา วารสาร หนังสือวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

การศึกษาระบบทวิภาคีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคี

๒) กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคี

๓) นำแบบสอบถามที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของการบริหารศึกษาระบบทวิภาคีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน เพื่อหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๘๐-๑.๐๐ จากนั้นนำเสนอกรรมการที่ปรึกษาอีกครั้ง ก่อนทดลองใช้เครื่องมือกลุ่มที่ไม่ใช่เป้าหมายต่อไป

๔) นำแบบสอบถามฉบับเดียวกัน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๐ ฉบับ กับครูผู้สอนในสถานศึกษาและนักเรียนโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach (1971:67) ได้ค่า Alpha coefficient อยู่ที่ ๐.๘๘๔

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้ ๑) ติดต่อประสานงานเพื่อขอหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนำแบบสอบถามกระจายกลุ่มตัวอย่าง ๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืนภายใน ๒ สัปดาห์ ๓) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ และนักเรียนโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ ๔) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

กับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ได้แล้วนำข้อมูลแบบสอบถามกลับมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ร้อยละ

๒) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อหาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

๔) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอเป็นแบบเรียงความ

๕) วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

๗. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

๑) สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา เป็นสถิติที่บรรยายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ผลที่ได้จากการศึกษาไม่สามารถนำไปอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรได้

๒) สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน เป็นสถิติที่ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำ

ผลสรุปที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง สรุปอ้างอิงไปยังลักษณะประชากรหรือค่าสถิติ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสรุปไปยังค่าพารามิเตอร์ของประชากร การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญยิ่งที่ใช้เป็นตัวแทนของประชากร โดยสถิติที่อ้างอิงจะเกี่ยวกับการประมาณค่า (Estimation) และการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

๑. ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนที่มีต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน เหตุผลในการเข้าศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและมีเพศระดับการศึกษา ตำแหน่ง ค่าตอบแทนจากสถานประกอบการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อการบริหาร

การศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓ ด้าน

๑) สภาพปัญหา

(๑) ด้านหลักสูตร คือ หลักสูตรวิชาบังคับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหมวดวิชาทักษะของหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพและกิจการรพัฒนา ผู้เรียนต้องได้เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ ขึ้นไป จึงจะได้รับ ๒ วุฒิ แต่นักเรียนระดับความสามารถไม่ถึงเกณฑ์ รายวิชาเรียนเยอะเกินไป ทำให้นักเรียนทำงานส่งไม่ทัน ระยะเวลาในการเรียนน้อยเกินไป

(๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนค่อนข้างถูกจำกัดด้วยเวลา ทำให้ไม่ได้ชิ้นงานจากนักเรียนและสอนไม่จบเนื้อหา ทำให้ต้องตัดเนื้อหาและสอนแบบสรุป นักเรียนมาเรียนไม่ครบ ขาดหลายคนทำให้เก็บชิ้นงานได้ไม่ครบถ้วน นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการเรียน ครูสอนเร็วเกินไป นักเรียนตามไม่ทัน

(๓) ด้านการวัดและประเมินผล คือ ผลการเรียนเกรดเฉลี่ยต้อง ๒.๐๐ ขึ้นไป เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนลำบากใจเพราะนักเรียนมีเก่ง ปานกลาง อ่อน นักเรียนบางคนไม่ใส่ใจกับเรื่องเรียน มีข้อบังคับและเกณฑ์การเรียนของนักเรียนระบบทวิภาคี ต้องมีผลการเรียนไม่ต่ำกว่า ๒ แต่นักเรียนบางคนสอบไม่ผ่านเกณฑ์ ระยะเวลาเรียนต้องมากกว่านี้ ทำให้สอนไม่ทัน นักเรียนไม่ส่งชิ้นงาน ครูจะไม่สามารถให้คะแนนได้ เกิดปัญหานักเรียนติด O, ร, มส.

๒) แนวทางการแก้ไขหรือพัฒนา

(๑) ด้านหลักสูตร คือ ควรบูรณาการหลักสูตรวิชาทักษะ นักเรียนจะได้ไม่หนักมาก และได้ฝึกประสบการณ์จริงมากขึ้น ปรับรายวิชาเรียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับแผนการเรียนนี้ให้น้อยลง

(๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ใช้วิธีการทำงานแตกต่างจากห้องอื่น ลดภาระงานการบ้านแต่เน้นกิจกรรมในห้องเรียน ควรจัดการเรียนการสอนแบบ Block course และจัดการเรียนการสอนชดเชยในคาบที่หายไปช่วงที่โรงเรียนมีกิจกรรมหรือวันหยุด ควรจัดให้ครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการเรียนการสอน และระบุหัวข้อที่จะให้ครูผู้สอนสอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการเรียนการสอน เฉพาะสายแผนการเรียนนี้ สร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในตัวนักเรียน

(๓) ด้านการวัดและประเมินผล คือ ควรให้นักเรียนเรียนซ้ำในรายวิชาที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ควรประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ระหว่างการสอนด้วยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานให้ออกมาเป็นชิ้นงานเก็บคะแนนในช่วงโมงให้เสร็จสิ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรตามลำดับ ซึ่งได้อภิปรายผลแต่ละประเด็นดังนี้

๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนในสถานศึกษา และครูฝึก

ในสถานประกอบการ จัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์เนื้อหาให้ผู้เรียนนำไปใช้งานได้จริง จัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีทักษะวิชาชีพ รูปแบบการสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการมีความหลากหลาย ได้สอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต มานะ อดทน ตรงต่อเวลาในขณะที่สอนสม่ำเสมอ จัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ จัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเทคนิคและวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนของงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของถนอม มงคลเชื้อ (๒๕๔๓) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษามีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการจัดสอนซ่อมเสริม การเชิญวิทยากรบรรยาย การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้และการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่และด้านคุณลักษณะของนักเรียน นักศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคี มีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องไม่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ทำกล้า (๒๕๔๙) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอน มีปัญหาคือ รายวิชาที่สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาไม่ตรงกับความรู้ที่นำไปใช้ฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ และมีทักษะก่อนการออกฝึกงานน้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น พร้อมทั้งจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาวิชาที่เรียนในสถานศึกษา สอดคล้องกับการฝึกปฏิบัติงานในสถาน

ประกอบการจริงให้มากที่สุดและควรมีการเพิ่มทักษะให้นักศึกษาก่อนที่จะออกไปฝึกปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความชำนาญในงานปฏิบัตินั้นๆ ให้มากขึ้น

๒) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนในสถานศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในงานด้านวิชาชีพ ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผลการเรียน งานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายในการเรียนแต่ละวันมีความเหมาะสม ประเมินผลงานผู้เรียนที่ได้จากการเรียนและการฝึกปฏิบัติได้มาตรฐาน ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการได้นำผลการวัดและประเมินผลการเรียน มาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลงานผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน ดวงแก้ว (๒๕๔๔) ผลการวิจัยพบว่า การวัดผลประเมินผล ควรดำเนินการตามขั้นตอนของหลักการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี โดยการดำเนินการจัดประชุมสัมมนาร่วมกันทั้งสองฝ่าย เพื่อหาแนวทางการวัดผลประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ต้องดำเนินการประเมินผล รายวิชาเมื่อสิ้นสุดการเรียน และดำเนินการประเมินผลมาตรฐานวิชาชีพตามระเบียบการวัดผลประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ทำกล้า (๒๕๔๙) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อเนื้อหาในการวัดผลและการ

ประเมินผลของวิทยาลัย ควรมีเนื้อหาให้ครอบคลุมกับงานในสถานประกอบการ การวัดผลและการประเมินผล ควรเน้นถึงสภาพการฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษา และวิทยาลัยควรมีวิธีการวัดผลและการประเมินผลแยกในแต่ละแผนกงานออกเป็นสัดส่วน

๓) ด้านหลักสูตร ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ด้านหลักสูตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก คุณภาพผู้จบการศึกษาเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตรทวิภาคีตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความเหมาะสมของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของหลักสูตรทวิภาคีกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ความเหมาะสมของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ ทำกล้า (๒๕๔๙) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระบบทวิภาคี มีความเห็นด้วยต่อการดำเนินงานในระดับมาก ๓ ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการเห็นด้วยกับนโยบายของสถาบันการอาชีวศึกษาที่กำหนดให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แต่การเข้ามาร่วมจัดทำพัฒนาหลักสูตรควรจัดในระดับปวส. จะมีความเหมาะสมต่อการฝึกในสถานประกอบการมากที่สุด สถานศึกษาและสถาน

ประกอบการเห็นด้วยกับการสอนให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐาน สามารถที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ สำหรับสถานศึกษาควรสอนให้นักศึกษามีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ การเขียนรายงาน ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอื่นๆ ในการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพตามความต้องการของทุกฝ่าย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เป็นการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีที่สำคัญ ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร หลักสูตรระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีวรูปแบบการเรียน นักเรียนจะต้องเรียนรายวิชาสามัญ รายวิชาชีพ พื้นฐานเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางด้านทฤษฎีความรู้ในสถานศึกษาและทางด้านปฏิบัติงานในสถานประกอบการ นักเรียนได้รับการพัฒนาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมนักเรียนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นหลักสูตรที่วางแผนกำลังคนอย่างเป็นระบบในระยะยาว เตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรองรับความต้องการแรงงานในอนาคต ซึ่งสถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้านจึงควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนนักเรียนจะมีความรู้ทางทฤษฎีที่เรียนกับสถานศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงกับภาคปฏิบัติในสถานประกอบการเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง มีทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพและเข้าใจระบบงานที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ รู้จักเทคนิคและวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนของงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพราะ

นักเรียนฝึกอาชีพอยู่ในสถานประกอบการ ดังนั้น จึงมีโอกาสดำเนินงานทำจริงมีสูงกว่าผู้ที่เรียนปกติ และสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถของครู แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับสถานประกอบการเพื่อให้ทั้งครูและนักเรียนก้าวหน้าและมีความทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ จึงควรมีการพัฒนาบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนได้

๓. ด้านการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลระบบทวิภาคีนักเรียนจะต้องได้รับการประเมินและทดสอบทางด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพให้กับตัวนักเรียนให้มีคุณลักษณะโดยมีความรู้จากสถานศึกษาและมีความสามารถทางการปฏิบัติงานวิชาชีพ ซึ่งเมื่อจบการศึกษาทำให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจระบบการทำงานที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ เมื่อนักเรียนได้รับการหล่อหลอม ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่ดี มีความรับผิดชอบมีลักษณะนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) ควรส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมบุคลากรครูผู้สอนและครูฝึกในสถานประกอบที่สอนนักเรียนที่เรียนในระบบทวิภาคีให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบทวิภาคี เพื่อพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคในการดำเนินการ ๒) ควรมีการออกแบบหลักสูตร เนื้อหาเฉพาะในรายวิชาสำหรับนักเรียนระบบทวิภาคี เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ๓) ควรมีการคัดเลือกและทดสอบนักเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนทัศนคติและความประพฤติ

เกี่ยวกับสาขาวิชาที่นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อเพื่อ
ประเมินว่านักเรียนมีความตั้งใจ สนใจและมี
ความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะศึกษาต่อใน
ระบบทวิภาคีจริง

นักเรียนที่มีต่อการศึกษาระบบทวิภาคีของ
โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ ๒) ควร
เพิ่มเติมศึกษาเกี่ยวกับด้านตัวนักเรียนที่เข้าเรียน
ในระบบทวิภาคี

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

- โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์. (๒๕๖๐). **แผนการปฏิบัติการ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๒)**. สมุทรปราการ: โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์.
- ถนนม มงคลชื่น. (๒๕๕๓). การศึกษาปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (๒๕๕๓). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- วสันต์ ทำกล้า. (๒๕๕๙). การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี สาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคลำพูน สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคเหนือ ๑. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- อรพิน ดวงแก้ว. (๒๕๕๔). การบริหารงานวิชาการในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา ๘. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. สำนักบัณฑิตศึกษา : สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- Cronbach. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4th ed., New York : Harper & Row.

การบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต Data Administration by Promoting the Use of Media for Training the Dhammaduta Missionary Monks

พระมหาวีรวัฒน์ วีรวฑฒโน (จอมเกาะ)

Phramaha Weerawat Weerawaddhano (Chomkoh)^๑

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai^๒

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระธรรมทูตฝ่ายปฏิบัติกร ที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมพระธรรมทูตในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๙๖ รูป ทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเห็นของพระธรรมทูตที่มีต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเนื้อหา มีเนื้อหาสาระที่บรรยายสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีแนวคิด ให้หลักธรรมสำหรับการดำรงชีวิต ด้านรูปแบบ มีการใช้อุปกรณ์ในการบรรยาย รู้จักจังหวะ และความยืดหยุ่นในการบรรยาย ด้านเทคนิควิธีการ มีการใช้จิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้ฟังสนใจและตั้งใจฟัง และด้านขั้นตอน มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ นำผลการประเมินไปใช้ในการดำเนินงานหรือจัดทำแผนปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

๒. แนวทางการแก้ไข ซึ่งมีปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต พบว่า พระธรรมทูตมีการฟังบรรยายมากกว่า การปฏิบัติจริง เวลาสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกพูดน้อย ทำให้เวลาฝึกพูดเกิดอาการประหม่า อีกทั้งขั้นตอนการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนด เพราะพระธรรมทูตส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการมีหน้าที่ปฏิบัติมากอยู่แล้ว จึงไม่สามารถปฏิบัติงานพระธรรมทูตได้อย่างเต็มที่

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แนวทางการแก้ไขปัญห พระธรรมทูตควรกำหนดเนื้อหาที่เข้าใจง่าย สำหรับการบรรยาย เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรลดชั่วโมงบรรยายลงบ้าง เพื่อจะได้มีเวลาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสทดลองทำหน้าที่ให้มากกว่านี้ ควรใช้สื่อและข้อมูลที่เป็นรูปแบบไม่ซับซ้อนมากเกินไป เข้าใจได้ง่าย และจัดอบรมให้พระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพระธรรมทูตและรับสมัครให้มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่

คำสำคัญ : การบริหาร, การส่งเสริมการใช้สื่อ, การฝึกอบรมพระธรรมทูต

Abstract

This research contains objectives : 1) to study the state of data administration by promoting the use of media for training the dhammaduta missionary monks. 2) To study the solution about data administration by promoting the use of the media for training the dhammaduta missionary monks. The research is combination between quantitative and qualitative research. The population used in this research are 96 dhammaduta missionary monks from nationwide, receiving dhammaduta overseas missionary training in 2560 B.E. the tools used in this research were questionnaires, average mean, percentage and opinions of dhammaduta missionary monks towards data administration by promoting the use of media for training.

The research results showed that:

1. The dhammaduta missionary monks have opinions towards data administration by promoting the use of media for the dhammaduta missionary monks training. Whereas, the overall was high in all the aspects: in the aspects of content, the content of the lecture is consistent with present situation, has point of view and the dharma principles for living. In the aspects of format, the devices are used for lectures, know the rhythm and flexibility in giving lectures. In the aspects of technical methods, has used the psychology to convince and persuade the listeners to have interest and pay attention and in the aspects of procedure, have frequently been improved and developed, apply the assessment to use in operations or prepare action plans for next time.

2. The result of the study for solving the problems, obstacles about the data administration by promoting the use of media for training dhammaduta missionary monks found out that the dhammaduta monks listen to lectures more doing practical. The trainees has less time to practice speaking which makes them nervous while speaking. Also, the process of performing missions of dhammaduta monks are not able to perform as scheduled because majority of dhammduta monks are

ecclesiastical official monks, who already has many duties to practice. Therefore, they are unable to fully perform the mission as dhammaduta monks.

The solution to this problem are dhammaduta monks should determine the content which is easy to understand for the lectures and be able to use it practically, should reduce lecture hours in order to have time to give trainees an opportunity to try more. The media and information should not use too complicated formats but to use formats which is easy to understand and to provide trainings for monks to have knowledge about being a dhammaduta missionary monks and recruit sufficient numbers of applicants to work in the area.

Keywords : Administration, media promotion, missionary training

บทนำ

ภายหลังจากที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจเป็นพระบรมศาสดาประกาศเผยแผ่ศาสนาธรรมที่ตรัสรู้ เริ่มตั้งแต่ทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ ทรงโปรดยสกุลบุตรพร้อมสหายจนมีพระอรหันตพุทธสาวกเกิดขึ้นในโลกจำนวน ๖๐ องค์ (คือ พระปัญจวัคคีย์ ๕ พระยสพร้อมพระที่เป็นสหายอีก ๕๕) จึงทรงมีพระพุทธประสงค์ที่จะส่งพระอรหันตสาวกเหล่านั้นไปประกาศพระศาสนายังหมู่บ้าน ตำบล หรือนิคมชนบทต่างๆ ของชมพูทวีป โดยก่อนจะทรงส่งไปนั้น พระพุทธองค์ได้ทรงรับสั่งให้ประชุมพระอรหันตสาวกจำนวน ๖๐ องค์แล้วทรงประทานพระโอวาทซึ่งถือเป็นอุดมคติในการประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทเวตาและมนุษย์ทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมอันงานในเบื้องต้น งานในท่ามกลาง งานในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ พร้อมทั้งอรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายพวกที่มีกิเลสธุลีในจักษุน้อยก็มีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรม สัตว์เหล่านั้นย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมได้จักมีอยู่” (วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๓๗)

จากพระพุทธพจน์บทนี้เป็นเครื่องชี้ชัดถึงอุดมคติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นบทบาทสำคัญของการทำหน้าที่ประกาศศาสนาธรรมส่งเสริมสัมมาปฏิบัติของพระภิกษุพุทธสาวกทั้งมวลนับจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งมุ่งให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล และประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวโลกอย่างแท้จริง หาได้มุ่งประโยชน์ให้คนมานับถือ

พระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากหรือมุ่งเพื่อประโยชน์ของผู้เผยแผ่เองแต่อย่างใดไม่ นอกจากนี้การส่งพระอรหันตสาวกรุ่นแรกไปประกาศพระศาสนาทั่วชมพูทวีปนี้ ยังถือว่าเป็นจุดกำเนิดการดำเนินงานพระธรรมทูตอีกด้วย (กองพุทธศาสนศึกษา, ๒๕๕๖ : ๕)

นับแต่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์การทำสังคายนาครั้งที่ ๓ ณ พระนครปาฏลิบุตร และทรงปรึกษารวมกับพระโมคคัลลบุตรตีสเถระถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน คำสอนของพระพุทธองค์สามารถนำความสุขมาให้แก่ปวงชนได้เหมือนสมัยพระองค์ยังมีพระชนม์ชีพอยู่ ทรงพิจารณาเห็นว่า ต่อไปภายหน้า ถ้าหากพระพุทธศาสนาในอินเดียไม่มั่นคงก็ยังคงอยู่ในประเทศต่างๆ ต่อไป ดังนั้น จึงเห็นสมควรส่งสมณทูตที่มีความรู้ความสามารถไปประกาศศาสนาในประเทศต่างๆ โดยแบ่งเป็น ๙ สาย มีพระธรรมทูตสายที่ ๘ ถูกส่งไปดินแดนสุวรรณภูมิ พร้อมคณะมีปรากฏชื่อ ๕ รูป คือ พระโสณะ พระอุตตระ พระณานิยะ พระภุริยะ และพระมนิยะ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), ๒๕๔๐ : ๑๔๓)

พระธรรมทูตในประเทศไทย เมื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ก็จะทราบได้ว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่ประกาศพระพุทธศาสนาเมื่อ ๒ ประเภท คือ ๑) ผู้แสดงธรรมอยู่ประจำสำนัก และ ๒) ท่านผู้เดินทางไปหาผู้ที่ควรได้รับฟังพระธรรม บุคคลประเภทแรกเรียกว่า พระธรรมกถึก บุคคลประเภทหลังเรียกว่า พระธรรมทูต กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พระธรรมกถึก รอให้คนเดินทางมาหาธรรม พระธรรมทูต เร่งให้ธรรมเดินทางไปหาคน ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง ๒ ประเภทนี้ ย่อมมีความสำคัญและมีความจำเป็นเท่าเทียมกัน เพียงแต่ว่า มีงานหนักคนละด้านคนละคราวเท่านั้น เมื่อก้าวโดยสรุปแล้ว พระธรรมกถึกใน

ยามปกติตนเองได้อาสาสมัครทำงานพระธรรมทูตในคราวจำเป็นและเมื่อหมดความจำเป็นแล้ว พระธรรมทูตก็ทำหน้าที่พระธรรมกถึก ดังนั้น ผู้ประกาศพระพุทธศาสนาทั้ง ๒ ประเภท จึงรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและอาจเป็นบุคคลเดียวกันได้

งานพระธรรมทูตยุคเริ่มแรกในประเทศไทย อันเป็นหน่วยงานฝ่ายศาสนูปถัมภกของราชอาณาจักร ได้ฟื้นฟูจัดให้มีงานพระธรรมทูตขึ้น ได้มีความมุ่งหมายในการเสริมสร้างศรัทธาของประชาชนให้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนาให้มีศีลธรรมประจำใจ มีความเคารพรักต่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเพื่อให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างชนที่นับถือศาสนาต่างๆ ได้ทดลองดำเนินงานโดยวิธีอาราธนาพระเถระผู้ใหญ่เป็นหัวหน้าคณะอำนวยการ จัดส่งพระสงฆ์ออกจาริกประกาศพระพุทธศาสนาในถิ่นต่างๆ ในรูปแบบงานพระธรรมทูต นับว่าเป็นวิธีการที่ได้ผลเป็นทวีคูณ กรมการศาสนา จึงมอบถวายการดำเนินงานพระธรรมทูตให้เป็นกิจกรรมถาวรของคณะสงฆ์ (กองพุทธศาสนศึกษา, ๒๕๕๘ : ๓๗-๔๐)

งานพระธรรมทูตเป็นงานเผยแผ่พระศาสนา จุดมุ่งหมายที่สำคัญของงานนี้ก็คือนำธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปสู่จิตใจของประชาชน หรือชักนำประชาชนให้หันเข้ามาหาธรรมะ นับได้ว่าเป็นงานที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกสาขาอาชีพ ดังนั้น พระธรรมทูต ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติดังนี้จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถอย่างเพียงพอ แต่ในสภาพความเป็นจริง พระธรรมทูตจำนวนไม่น้อยยังขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการเผยแผ่ (สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต, ๒๕๖๐)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษา ส่งเสริม หรือแก้ไขการ

บริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มพระธรรมทูตฝ่ายปฏิบัติกร ที่ได้เข้าร่วมฝึกอบรมพระธรรมทูตในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๘๖ รูป (ข้อมูลจาก : บัญชีรายชื่อผู้เข้าอบรมพระธรรมทูต รุ่นที่ ๕๓/๒๕๖๐ สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ พระสังฆาธิการ ๕ รูป

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

(๑) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทบทวนเอกสารตามกรอบงานวิจัยเรื่อง การบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต และดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้วิจัย

แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะปัญหาอุปสรรคและแนวทางการการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

(๒) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า ๐.๐๕ ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามมีค่าระหว่าง ๐.๘๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งมีความเที่ยงตรงใช้ได้

(๓) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน ๓๐ คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach (1971:171) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า ๐.๗๐ เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอ

๒) แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

๓. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๑) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูตจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ในการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๓) สร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำให้ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) (ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, ๒๕๔๙ : ๖๕) โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๕ มาใช้เป็นคำถามจากการตรวจแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง ๑.๐๐ แบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๔) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแล้วปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง จึงนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน ๓๐ ชุด กับพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ในการหาความเชื่อมั่น (Alpha) ของแบบสอบถามในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ ๐.๙๔

๔. การรวบรวมข้อมูลวิจัย ๑) ผู้วิจัยทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถาม ๒) ผู้วิจัยทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความเมตตาจากเครือข่ายกลุ่มประชากร ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๓) ผู้วิจัยประสานงานไปยังกลุ่มประชากรในการวิจัยเพื่อขอความเมตตาจากเครือข่าย ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ๔) ผู้วิจัยดำเนินการ

เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร ๕) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลตรวจสอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ๖) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบหาค่า t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มี ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้ง ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๙ ด้านขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๘ ด้านเทคนิควิธีการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๙ ด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ ตามลำดับ โดยมีผลการวิจัยแต่ละด้านเรื่องการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเนื้อหา ๒) ด้านรูปแบบ ๓) ด้านเทคนิควิธีการ ๔) ด้านขั้นตอน ดังนี้

๑) ด้านเนื้อหา พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านเนื้อหา โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความ

คิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ เนื้อหาสาระที่บรรยายสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีแง่คิด ให้หลักธรรมสำหรับการดำรงชีวิต และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ในสังคม ด้วยหลักพุทธธรรม

๒) ด้านรูปแบบ พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านรูปแบบ โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ การใช้อุปกรณ์ในการบรรยาย และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ระยะเวลาในการบรรยายธรรมเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

๓) ด้านเทคนิควิธีการ พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านเทคนิควิธีการ โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูต มีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ ใช้จิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้ฟังสนใจและตั้งใจฟัง และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ มีการใช้ท่าทางประกอบการอบรมบรรยาย

๔) ด้านขั้นตอน พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านขั้นตอน โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ นำผลการประเมินไปใช้ในการดำเนินงานหรือจัดทำแผนปฏิบัติงานใน

ครั้งต่อไป และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน/สรุปผล/วิเคราะห์ผลสำเร็จและปัญหาอุปสรรค

๒. แนวทางการแก้ไขการบริหารข้อมูล โดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต

๑) ด้านเนื้อหา พระธรรมทูตมีการฟังบรรยายมากกว่าการปฏิบัติจริง ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาเท่าที่ควร ควรกำหนดเนื้อหาที่เข้าใจง่ายสำหรับการบรรยาย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง พระธรรมทูตจำนวนไม่น้อยยังพูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลย เมื่อเทียบกับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย จึงอยากให้การฝึกอบรมพระธรรมทูตมีการพัฒนาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น น่าจะมีครูฝึกภาษาด้วยจะดีมาก และสภาพบรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการบรรยาย และเนื้อหาบางอย่างไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเท่าไรนัก ควรปรับสภาพบรรยากาศการบรรยายให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนบรรยายและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่านี้

๒) ด้านรูปแบบ การใช้สื่อและข้อมูลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีความซับซ้อนยากต่อความเข้าใจ ควรใช้สื่อและข้อมูลที่เป็นรูปแบบไม่ซับซ้อนมากเกินไป เข้าใจได้ง่าย เวลาสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกพูดน้อย ทำให้เวลาฝึกพูดเกิดอาการประหม่า ควรลดชั่วโมงบรรยายลงบ้าง เพื่อจะได้มีเวลาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสทดลองทำหน้าที่ให้มากกว่านี้ และผู้บรรยายไม่มาตรงเวลา หรือตรงตามตาราง อาจจะเป็นเพราะรถติด หรือท่านติดธุระที่อื่น จึงทำให้ท่านต้องสลับตารางบรรยายกับผู้บรรยายท่านอื่น ควรให้วิทยากรผู้บรรยายมาตรงกับตารางที่ได้ลงไว้ จะทำให้เกิดการเตรียมพร้อมของผู้เข้ารับฟังบรรยาย

๓) ด้านเทคนิควิธีการ วิธีการส่วนใหญ่เป็นการนั่งรับฟัง ซึ่งบางส่วนทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเบื่อหน่าย บรรยากาศเดิมๆ เนื้อหาไม่จูงใจ อยากให้มีการเปลี่ยนสถานที่ และน่าจะจัดให้พระไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เทคนิคแบบเดิมๆ บ้างก็ซ้ำกัน ควรมีเทคนิคที่หลากหลายมากกว่านี้ วิทยากรแต่ละท่านควรมีการประชุมประสานงานกัน เพื่อป้องกันการนำเสนอที่ซ้ำซ้อน และบางครั้งการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ยากแก่การเข้าใจ และการนำไปใช้ต่อ

๔) ด้านขั้นตอน ขั้นตอนการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนด เพราะพระธรรมทูตส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการมีหน้าที่ปฏิบัติมากอยู่แล้ว จึงไม่สามารถปฏิบัติงานพระธรรมทูตได้อย่างเต็มที่ ควรจัดอบรมให้พระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพระธรรมทูตและรับสมัครให้มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ มีขั้นตอนยุ่งยากมากมาย จนกินเวลาทำให้ปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวนความรู้ ไตร่ตรองด้วยตนเอง ควรลดขั้นตอนบางประการลง หรือควบบขั้นตอนหลายๆ อย่างให้อยู่ในขั้นตอนเดียวกัน เพื่อความคล่องตัว และการสื่อสารผู้มาอบรมเข้าใจเกินไป การเตรียมตัวยาก อาจไม่ทันเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรม ควรสื่อสารเลือกผู้มาอบรมเป็นเวลา เพื่อจะได้เตรียมตัวทันไม่ช้าหรือเร็วเกินไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นจากการสรุปผลมาเป็นประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

๑. ด้านเนื้อหา พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านเนื้อหาโดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ “เนื้อหาสาระที่บรรยายสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีแง่คิด ให้หลักธรรมสำหรับการดำรงชีวิต” และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ เนื้อหาส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์ เหตุการณ์ในสังคม ด้วยหลักพุทธธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิโรจน์คุณากร (จำรัส อติสโย/พลศิลา) (๒๕๕๕) ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมทูตมีการใช้เนื้อหาหลักธรรมหลายหมวด รวมทั้งข้อคิดคำคมในสถานการณ์ปัจจุบันมาใช้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเพศ วัย อาชีพ สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีการใช้หลักธรรมร่วมกับการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ สื่อการสอนประกอบในการเผยแผ่ที่นำมาใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ ความชำนาญของพระธรรมทูตแต่ละรูป และขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง ในส่วนของการได้รับประโยชน์และคุณค่านี้โดยภาพรวม พบว่า ผู้ฟังได้รับประโยชน์ทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ในระดับที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุญเฑียร ธรรมนูญ (วงศ์แสงเดือน) (๒๕๕๔) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้สื่อพิมพ์ ควรใช้หนังสือหลากหลายเป็นสื่อการสอนแล้วนำตำราเรียนมาสอนให้นักเรียนเข้าใจพร้อมทั้งใช้ภาพประกอบการเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจ ด้านการใช้เทคโนโลยี ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าอยากให้ใช้สื่อที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ CVD, DVD เป็นต้น

๒. ด้านรูปแบบ พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านรูปแบบโดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความ

คิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ “การใช้อุปกรณ์ในการบรรยาย” และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ระยะเวลาในการบรรยายธรรมเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ จานวโร) (๒๕๕๕) ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมทูตบางรูป ไม่ค่อยมีการสาธิต หรือการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจได้มากขึ้น เวลาในการบรรยายน้อยเกินไป ไม่มีช่วงที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้สนทนาสอบถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อปฏิบัติให้ชัดเจน ขาดสื่ออุปกรณ์ในการนำเสนอประกอบการบรรยาย เพื่อจูงใจให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากขึ้น ความจูงใจ โดยขาดการใช้วิธีการสนทนา ถามตอบปัญหาจากเรื่องที่ได้บรรยายแล้ว พระธรรมทูตบางรูปยังขาดการใช้วิธีนำเสนอที่ดี เพราะขาดความรู้ทางธรรมะใช้เวลาบรรยายยาวเกินไป ทำให้เกิดตึงเครียดแก่ผู้ฟัง สำหรับข้อเสนอแนะพบว่าไม่ค่อยมีการสาธิต หรือการยกตัวอย่างเปรียบเทียบ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจได้มากขึ้น ควรมีเวลาในการบรรยายให้มากกว่านี้ และควรเว้นเวลาไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้สอบถามบ้างตามสมควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเผยแผ่ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ ควรมีการสนทนาโต้ตอบกับผู้ฟัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ร่วมกันให้เพิ่มมากขึ้น ลดเนื้อหาในการบรรยายลงบ้าง สอดแทรกเรื่องสนุกๆ ขำขันบ้างเพื่อให้ผ่อนคลายไม่เครียด

๓. ด้านเทคนิควิธีการ พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านเทคนิควิธีการ โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระ

พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ ใช้จิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้ฟังสนใจและตั้งใจฟัง และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ มีการใช้ท่าทางประกอบการอบรมบรรยาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ แยมไสว (๒๕๕๙) ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศและมีความต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ ควรจัดอบรมให้ความรู้และเทคนิคแก่ผู้มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูล ควรมีการวางแผนในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามสภาพและระยะเวลาข้อมูลในแต่ละประเภท ควรพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่ประมวลผลให้มีความรู้ความสามารถในการประมวลผลข้อมูล ควรจัดอบรมความรู้ทางสถิติและเทคนิคแก่ผู้ที่มีหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล ควรจัดอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานสารสนเทศในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรดำเนินการจัดอบรมบุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจนตามลำดับ

๔. ด้านขั้นตอน พระธรรมทูตมีความคิดเห็นต่อการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ด้านขั้นตอนโดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับสูงสุด ได้แก่ มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นอยู่เสมอ นำผลการประเมินไปใช้ในการดำเนินงานหรือจัดทำแผนปฏิบัติงานในครั้งต่อไป และข้อที่พระธรรมทูตมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับต่ำสุด ได้แก่ ติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน/สรุปผล/วิเคราะห์ผลสำเร็จและปัญหาอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรณี ธีรธมโม (๒๕๕๕) ผลการวิจัยพบว่า

พระธรรมทูตส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการที่ต้องปฏิบัติภารกิจมาก จึงส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานของพระธรรมทูตได้อย่างเต็มที่ และไม่มีเวลาเพียงพอ ประกอบกับบุคลากรมีน้อยและยังขาดการสนับสนุนงบประมาณที่จะดำเนินงานกิจกรรมด้านการเผยแพร่ ทั้งนี้ประชาชนยังทราบว่ามีพระธรรมทูตปฏิบัติงานอยู่จริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการบริหารข้อมูลโดยการส่งเสริมการใช้สื่อในการฝึกอบรมพระธรรมทูต ได้แก่

๑. ด้านเนื้อหา คือ เนื้อหาเข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ฟังสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีแง่คิด ให้หลักธรรมในการดำรงชีวิต

๒. ด้านรูปแบบ คือ รูปแบบมีการจัดทำสื่อ แทรกเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย และใช้เวลาบรรยายให้เหมาะสม

๓. ด้านเทคนิควิธีการ คือ เทคนิควิธีการมีการเลือกสื่อในการบรรยาย สร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม และมอบรางวัลเป็นขวัญกำลังใจ

๔. ด้านขั้นตอน คือ ขั้นตอนมีการฝึกเตรียมความพร้อม ทำโครงการ/แผนงาน และติดตาม/ประเมินผล/พัฒนา

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) ด้านเนื้อหา ควรส่งเสริมให้พระธรรมทูตสามารถกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมกับตนเองด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ๒) ด้านรูปแบบ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้พระธรรมทูตปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถด้วยรูปแบบแบบแผนที่กำหนดไว้ ๓) ด้านเทคนิควิธีการ ควรหาจุดเด่นของงานพระธรรมทูตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๔) ด้านขั้นตอน

ควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอนแผนงานที่วางไว้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ๑) พระธรรมทูตหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมสัมมนากันอย่างต่อเนื่อง เป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๒) พระธรรมทูตควรมีการกำหนด และเขียนแผนปฏิบัติงาน เพื่อวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานและพัฒนารูปแบบอย่างเป็นรูปธรรม ๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนงานพระธรรมทูตอย่างเต็มความสามารถ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่พระธรรมทูตที่ปฏิบัติงาน และจะได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ๑) ควรศึกษาเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมให้ชัดเจน เพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตต่อไป ๒) ควรศึกษาว่าสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมนั้น มีสื่อประเภทไหนบ้าง สื่อแบบไหนดี แบบไหนไม่ดี เมื่อเวลาใช้แล้วจะเกิดประสิทธิผลมากที่สุดในการฝึกอบรม ๓) ควรมีการศึกษาเชิงประเมินผลการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตที่เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๒๕๕๖). **ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๒๕๕๘). **ระเบียบกองงานพระธรรมทูต**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ณัฐนันท์ แยมไสว. (๒๕๕๙). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศ โรงเรียนในอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต ๓. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (๒๕๕๙). **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและการพัฒนา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูวิโรจน์คุณากร (จำรัส อติสโย/พลศิลา). (๒๕๕๕). ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตประจำอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิเวกวราภรณ์ (ประสิทธิ์ ฐานวโร). (๒๕๕๕). บทบาทของพระธรรมทูตที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๕๐). **พุทธศาสนาในเอเชีย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระธีรนิติ์ ธีรธมโม (เฮงประเสริฐ). (๒๕๕๕). บทบาทพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภูเวียง ธมมนนโท (วงศ์แสงเดือน). (๒๕๕๔). สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต, กองงานพระธรรมทูต. (๒๕๖๐). **การฝึกอบรมพระธรรมทูต รุ่นที่ ๕๓**. กรุงเทพมหานคร: กองงานพระธรรมทูต.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harper & Row.

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
Participatory Educational Management of Administrators in
Phrapariyattidhamma Schools Pali Section of the Sangha
in Bangkhae District, Bangkok

พระมหาระวี กิตติโก (แสงทอง)

Phramaha Ravee Kittiko (Sangthong)^๑

พระราชวรชिरเมธี Phrarajavachiramedhi^๒

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน ๓๐ รูป นักเรียน ๑๔๕ รูป รวม ๑๗๕ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่า (T-test) ค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับนักเรียน ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ หาค่า (T-test) และค่าเอฟ (F-test) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามวุฒิปริญญา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการสอน พบว่าไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ตามความเห็นของนักเรียน จำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน พบว่า ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อ

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำแนกตามการศึกษาบาลีในระดับชั้นพบว่า มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง ๔ ด้าน มีดังนี้

๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้แก่ครูผู้สอน จัดกิจกรรมนิเทศภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

๓.๒ ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตรงตามแผนของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้

๓.๓ ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรวางแผนงบประมาณในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และควรจัดประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมทราบ เพื่อหางบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษา

๓.๔ ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุดให้พร้อมใช้งานสำหรับรองรับนักเรียนที่เข้ามาศึกษา

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหาร, สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

Abstract

The objectives of this research were; 1. To study the state of participatory educational management of administrators in Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of the Sangha in Bangkhae district of Bangkok, 2. To study participatory educational management of administrators in Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of the Sangha in Bangkhae district of Bangkok, and 3. To propose the participatory educational management of administrators in Phrapariyattidhamma schools, Pali section, of the Sangha in Bangkhae district of Bangkok. The populations used in the study consisted of 30 teachers and administrators and 145 students. The data were collected by questionnaires and in-depth interviews, and then analyzed by mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research results showed that:

1. The opinion of teachers, administrators and students towards participatory educational management in academic, human resource, budget and general management was at the high level overall and in aspect.

2. In comparison results, the administrators and teachers with different Pali grades, positions and teaching experiences had no different levels of opinion towards participatory educational management with a significant statistic figure at 0.05. Students with different status had no different levels of opinion towards participatory

educational management with a significant statistic figure at 0.05, but that was found among students with different grades in Pali study.

3. The suggestions for participatory educational management were as follows;

3.1 In academic, teachers should be trained with teaching methods and supervised in teaching and learning management,

3.2 In human resource, teachers should be assigned to make relevant lesson plans in order to develop the learners according to the target courses,

3.3 In budget, schools should set budget for projects and activities and publicize for donation and fund raising, and

3.4 In general management, schools should supply technology, instructional media, instrument, building and library for students.

Keywords : Participatory Educational Management, Administrators, Phrapariyattidhamma Schools Pali Section

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการพัฒนาต่างๆ การที่ประเทศชาติจะมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองได้ก็เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาอย่างครบถ้วนและทั่วถึง ความเจริญอาจจะไหลบ่ามาตามกระแสโลก แต่ถ้าผู้รับความเจริญขาดการศึกษาอย่างเพียงพอ ไม่มีวิจรรณญาณในการรับรู้ข่าวสาร เชื่อทุกเรื่องที่เขาเข้าสู่ประสาทสัมผัส ขาดการใคร่ครวญพิจารณาตามเหตุผลและความเป็นจริง ย่อมจะตกหลุมพรางแห่งการปล่อยข่าว และจะมีความเสียหายในที่สุด ดังนั้น การให้การศึกษาอย่างกว้างขวางและกว้างไกลในกระบวนการแห่งการรับรู้ในสรรพวิทยาต่างๆ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (พระพรหมโมลี (สุชาติ ธรรมรัตน์ ปธ.), ๒๕๕๘)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ คือ สำนักเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และสำนักเรียนคณะจังหวัดตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด (แม่กองบาลีสนามหลวงแผนกบาลี, ๒๕๖๐: ๑๓๓)

การศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบมานั้น มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ให้

การสนับสนุนตลอดมา มีการอุทิศพระราชมณเฑียรเป็นที่เล่าเรียนศึกษาของพระสงฆ์ มีการยกย่องและถวายนิยัตินัดแด่พระสงฆ์ผู้มีความรู้ภาษาบาลี จนถึงแม้พระมหากษัตริย์ไทยบางพระองค์ที่ทรงเป็นปราชญ์เชี่ยวชาญในภาษาบาลีสามารถลงบอกบาลี (สอน) แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยพระองค์เองก็มีตลอดมาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การจัดสอบบาลีหรือการสอบสนามหลวง จัดว่าเป็นการวัดความรู้ขั้นสูงของคณะสงฆ์ไทย โดยพระบรมราชูปถัมภ์สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่พระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้องค์พระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณจะยกย่องและให้เกียรติถวายสมณศักดิ์โดยเฉพาะ อนึ่ง การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญมาตลอด ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพตรัสไว้ในอธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรมว่า “การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก” ในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาบาลีอย่างเป็นระบบ โดยแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดูแล โดยภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคมในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ๒๕๖๐)

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่

ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, ๒๕๕๓:๘) ซึ่งการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม ซึ่งตรงตามมาตรา ๒๒ ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้บริหารทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓๙ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเป็นความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๓:๑๔)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำสำนัก

เรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จึงสนใจศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีกรอบแนวคิด ๔ ด้าน ดังนี้ คือ ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ ๒) ด้านการบริหารงานบุคคล ๓) ด้านการบริหารงบประมาณ ๔) ด้านการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๓:๑๔) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม สภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

โดยการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น ๑๗๕ รูป ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูสอน จำนวน ๓๐ รูป และนักเรียน จำนวน ๑๔๕ รูป ซึ่งผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นหน่วยในการศึกษา และการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียน จำนวน ๕ รูป

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง โดยต้องการให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการที่จะศึกษา พร้อมทั้งนำปหาคคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริงจำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ ๑ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูสอนและฉบับที่ ๒ แบบสอบถามสำหรับนักเรียน แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะของแบบสอบถามฉบับนี้จะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีการพิจารณา ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ใน ๔ ด้าน คือ การ

บริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

๒) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยสำหรับเจ้าสำนักเรียน (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๓. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร คู่มือการบริหารจัดการศึกษา พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ คำสั่งของคณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) มีทั้งให้เลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น ๕ ระดับ และคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและตอบได้โดยเสรี

๒) เมื่อได้สร้างเครื่องมือแล้วผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามทั้ง ๒ ประเภทเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งได้ค่า I.O.C. อยู่ระหว่าง ๐.๘๐ - ๑.๐๐ และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) กับสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๑ สำนักเรียน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๐

รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alphacoefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (กิตติ กอบัวแก้ว, ๒๕๕๗:๑๖๑) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ ๐.๙๔๒

๔) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเชื่อถือแล้ว และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงประเด็นที่ศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑) ผู้วิจัยทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

๒) ผู้วิจัยทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความเมตตาวิเคราะห์จากเจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) ผู้วิจัยประสานงานไปยังสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยเพื่อขอความเมตตาวิเคราะห์ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร

๕) รวบรวมข้อมูลตรวจนับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นจำนวน ๑๗๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๘๕ จาก

สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ สำนักเรียน

๖) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นรายข้อและรายด้าน ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, และน้อยที่สุด กำหนดคะแนนเป็น ๕, ๔, ๓, ๒, และ ๑ ตามลำดับ แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมาย

๓) วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยใช้การทดสอบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) (กิตติ กอบัวแก้ว, ๒๕๕๗:๑๗๗) โดยกำหนดระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔) วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ

๖. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage)

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในรายด้าน ทั้ง ๔ ด้าน นำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทุกด้าน

๓) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การทดสอบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) โดยกำหนดระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๑) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน (สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านการบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๑ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๕๗ ในด้านการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๙ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๓ ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๐๐ และค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๒ และในด้านสุดท้ายคือด้านการบริหารทั่วไป มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๕ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๐ ตามลำดับ

๒) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน (สำหรับนักเรียน) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านการบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๒ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๘ ในด้านการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๒ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๖ ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๕๒ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๕ และในด้านสุดท้ายคือด้านการบริหารทั่วไป มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๗ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๔ ตามลำดับ

๒. การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๑) สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถสรุปได้ว่า วุฒิเปรียญของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร รวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} \leq 0.05$), ตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง

๔ ด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} \leq 0.05$), ประสิทธิภาพในการสอนของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร รวมทั้งด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} \leq 0.05$)

๒) สำหรับนักเรียน สามารถสรุปได้ว่า สถานภาพที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} \leq 0.05$), การศึกษาบาลีในระดับชั้นของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกันมีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร รวมทั้งด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig.} \leq 0.05$)

๓. ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้แก่ครูผู้สอน จัดกิจกรรมนิเทศภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

๒) ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตรงตามแผนของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้

๓) ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรวางแผนงบประมาณในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และควรจัดประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมทราบ เพื่อหางบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษา

๔) ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุดให้พร้อมใช้งานสำหรับรองรับนักเรียนที่เข้ามาศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ (สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สำนักเรียนมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศก่อนเปิดเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๐๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๙๗ (สำหรับนักเรียน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ สำนักเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๕๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๙๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประจักษ์ กิตติเมธี (๒๕๕๔: ๑๑๓) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ๑ ด้าน คือ ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการบริหารงานบุคคล (สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ข้อ คือ สำนักเรียนมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ของผู้บริหารและคณะครูในสำนักเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๐๓ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๒๓ และ บุคลากรในสำนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์

สำหรับการวัดและประเมินผลของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๖ (สำหรับนักเรียน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ สำนักเรียนมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ของผู้บริหาร และคณะครูในสำนักเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๑ และบุคลากรในสำนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์สำหรับการวัดและประเมินผลของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี (๒๕๕๒) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการบริหารงบประมาณ (สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ สำนักเรียนมีการประชุมพิจารณารายละเอียดค่าใช้จ่ายงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๓ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๑๐ และสำนักเรียนมีค่าตอบแทนประจำเดือนสำหรับผู้บริหารและครูสอน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๒ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๗ (สำหรับนักเรียน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ สำนักเรียน มีการประมาณรายรับจากแหล่งต่างๆ ในการจัดทำงบประมาณประจำปี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๗ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๓ สำนักเรียนมีการวิเคราะห์งบประมาณที่ใช้จ่ายในแต่ละโครงการ/กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๐ และสำนักเรียนมีการประชุมพิจารณารายละเอียดค่าใช้จ่ายงบประมาณ มี

ค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๒๒ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๐๖ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิกามาศ เสงี่ยมแก้ว (๒๕๕๐: ๙๓-๙๘) ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ โดยรวมและรายข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการบริหารทั่วไป (สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สำนักเรียนจัดให้มีการมอบทุนการศึกษาสำหรับภิกษุสามเณรผู้สอบได้ ในแต่ละปีการศึกษาตามความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๔ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๖๙ (สำหรับนักเรียน) โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ สำนักเรียน มีการให้ทุนการศึกษาแก่ภิกษุสามเณรผู้สอบได้ ป.ธ.๙ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาวิชาการทางโลกต่อไป มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๓๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรสุข ธรรมสาร (๒๕๕๔) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมาก ส่วนผู้บริหารครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการจัดการศึกษา ๑) ปัญหาอุปสรรคด้านหลักสูตรคือเนื้อหาของหลักสูตรมีมากเกินไปขาดการแก้ไขปรับปรุงและไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน ๒) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอนคือการจัดครูเข้าสอนยังไม่เป็นระบบและได้มาตรฐาน ขาด

แผนการเรียนการสอนที่ชัดเจนและการสอนขาดความยืดหยุ่น ๓) ปัญหาอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอนคือสื่อที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ขาดคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ๔) ปัญหาอุปสรรคด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีน้อยเกินไปขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา ๕) ปัญหาอุปสรรคด้านการวัดผลและประเมินผลคือเวลาในการเตรียมตัวเพื่อวัดผลประจำเดือนน้อยเกินไปการวัดผลเน้นความจำเป็นหลักและขาดการบันทึกข้อมูลที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน ควรมีแผนพัฒนา ดังนี้

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรให้ผู้บริหารและครูสอนของสำนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประชุม ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อทราบข้อมูลที่เป็นจริงด้านคุณภาพของนักเรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในรับฟังข้อเสนอแนะการบริหารงานของสำนักเรียน

๒) ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาครูสอนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และควรมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ ให้บุคลากรของสำนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้าน

ต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

๓) ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณต่างๆ ของสำนักเรียน ตามกฎเกณฑ์อย่างเป็นระบบ และให้มีการประชุมพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณของสำนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและครูหรือจัดประชุมสัมมนา เรื่องแนวทางการบริหารงานในส่วนต่างๆ แก่บุคลากรในสำนักเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น

๔) ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรมีการวางแผนการบริหารที่ชัดเจน รัดกุม เป็นขั้นเป็นตอน สามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และประหยัดในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสำนักเรียน ควรมีการกำหนดแต่งตั้งคณะทำงานในแต่ละด้าน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหา/อุปสรรคต่างๆ ต่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เปรียบเทียบผลระหว่างสำนักเรียนว่าเป็นอย่างไร

๒) ควรศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบผลว่าเป็นอย่างไร

๓) ควรศึกษาวิจัยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้ได้ผลการวิจัยในเชิงลึก

บรรณานุกรม

- กิตติ กอบัวแก้ว. (๒๕๕๗). **การวิจัยเพื่อการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. นนทบุรี: วราวัฒน์ เบสพรีนติ้ง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (๒๕๕๓). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระพรหมโมลี (สุชาติ ธรรมรตโน ป.ธ.๙) (๒๕๕๘). **อนุสรณ์ ๒๐ ปี แม่กองบาลีสนามหลวง**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหาธีรสุข ธรรมสาโร. (๒๕๕๔). **การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบัณฑิต ปณิตตเมธี. (๒๕๕๒). **การบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประจักษ์ กิตติเมธี. (๒๕๕๔). **การบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ดิเด่นกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มะลิกามาศ เสี่ยงยมแก้ว. (๒๕๕๐). **การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แม่กองบาลีสนามหลวงแผนกบาลี. (๒๕๖๐). **เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (๑๕ กันยายน ๒๕๖๐). **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย**. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki>,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมณตรี. (๒๕๕๓). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

Human Resource Management Based on the Threefold
Trainings of School Administrators in Nonthaburi

สุชีลา นีระพล Sucheela Neeraphon^๑

อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๒

วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรผู้บริหารและครูโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ๑๐๘ คน ๘ โรงเรียน และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้บริหารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้คำตอบความสอดคล้อง เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ แล้วนำไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่เป้าหมาย ๓๐ ชุด เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดพิบูลเงิน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้ค่าเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ ๐.๙๗๑ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที่ t-test ค่าเอฟ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยหาค่า t-test และ F-test ตามปัจจัยส่วนบุคคล มีด้านการศึกษา แตกต่างกัน ส่วนด้านเพศ อายุ ตำแหน่งทางการบริหารและประสบการณ์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรบุคคล, หลักไตรสิกขา, ผู้บริหารสถานศึกษา

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail: Sucheela2808@gmail.com

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

This research aims to study the process of human resource management based on the Threefold Trainings of school administrators in Nonthaburi Provincial Administrative Organization and to compare opinions of teachers and school administrators towards human resource management based on the Threefold Training of school administrators in Nonthaburi Provincial Administrative Organization. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected from 108 administrators and teachers of 8 schools under Nonthaburi Provincial Administrative Organization and the qualitative data were obtained from interviews. The questionnaires were evaluated with IOC at 1.00 and were tried out with 30 administrators and teachers of Wat Phikul-Ngoen School with reliability at 0.971. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research results showed that:

1. The human resource management based on the Threefold Trainings of school administrators in Nonthaburi Provincial Administrative Organization overall was at the high level.
2. The school administrators and teachers with different educational backgrounds had different levels of opinions towards human resource management based on the Threefold Trainings of school administrators in Nonthaburi Provincial Administrative Organization, but those with different genders, ages, administrative positions, and work experiences had insignificant

Keywords: Human Resource Management, Threefold Trainings, School Administrators

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดผลกระทบสังคมคนไทยสังคมจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามกระบวนการเปลี่ยนแปลง การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้มีความเจริญเป็นองค์ประกอบสำคัญสูงสุดทำให้เกิดการพัฒนาทำให้คนที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต โดยเริ่มจากวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพ ที่จะนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ อีกทั้งทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะผู้ปฏิบัติงาน หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ทุกคน ละเว้นการเป็นคนชั่วเป็นคนดี มีคุณธรรม และการบริหารงานต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กันได้แก่คำว่า “ศาสตร์ คือ การบริหารงานย่อมต้องยึดกฎระเบียบและคำว่า ศิลป์ เป็นการใช้ทักษะเทคนิคในการช่วยงานบริหาร ให้เกิดความยืดหยุ่นโดยไม่ผิดระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา ตามที่กำหนดเพื่อนำองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๐:๒)

การศึกษาที่เชื่อมโยงหลักธรรมในทางพุทธศาสนากับหลักการบริหารมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารการศึกษาที่ครอบคลุมถึง ๓ หลักการคือ หลักการครองตน หลักการครองคน หลักการครองงาน และเพื่อเสนอหลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม ซึ่งผลการวิจัย คือ ได้เสนอหลักธรรมที่หลากหลายและทำให้ผู้บริหารสามารถเลือกหลักธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาของตนเองได้

เป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ หรือเป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงเน้นมุ่งที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ หลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือ สามารถเข้ามาพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไรไม่จริง พระพุทธศาสนาให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่ การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี ควรประพฤติปฏิบัติธรรม ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ สิกขา ๓ หรือไตรสิกขา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓: ๑๒๗)

หลักไตรสิกขาเป็นขั้นตอนของการฝึกอบรมตนที่มีลำดับของความเจริญขึ้นตามลำดับตามหลักไตรสิกขา คือ ข้อที่ควรศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา ใจและปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปตามลำดับจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน ประกอบด้วย ๑)) อธิศีลสิกขา (อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑) สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติทางกาย วาจา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘ เป็นต้น ๒)) อธิจิตตสิกขา (ขุ.๔๘/๑/๒๙ (ไทย) ม.) สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมทางใจ เช่น สมาธิ สติสัมปชัญญะ ๓)) อธิปัญญาสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘) สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิ เช่น ความเชื่อในเรื่องกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารที่เอื้อต่อประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการนำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการวิจัยเป็นทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยดำเนินการดังนี้

๑ รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน ๑๐๘ คน ๘ โรงเรียน และข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีภาพในการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๒ ประชากร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบเจาะจงเลือกสถานศึกษาให้มีขนาดเล็กที่อยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๐๘ คน ๘ โรงเรียน ใช้ทั้งหมดในการดำเนินการวิจัย

๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไป ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร

๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล ๑) ติดต่อประสานงานไปยังผู้บริหารและครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๘ โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถาม ๒) ประสานงานกับทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอหนังสือรับรองเพื่อนำไปยืนยันต่อผู้บริหารและครู ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารและครู ทั้ง ๘ โรงเรียน

๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่า (Index of item Object Congruence: IOC) ค่าอำนาจความจำแนก (Item total correlation) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าที่ t-test และค่าเอฟ F-test แบบ (One Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

๑. การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

สรุปผลข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ๖ ด้าน ผล

ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ๖ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รองลงมา ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ตามผลสรุปแต่ละด้านตามลำดับต่อไปนี้

๑) ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด และรายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ทันสมัยทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและนอกโรงเรียน รองลงมา ผู้บริหารและบุคลากร สนใจให้ความสำคัญกับแผนงานที่มอบหมายกับแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีระเบียบวินัยปฏิบัติตนภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันตามลำดับ

๒) ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน อยู่ในระดับมาก และรายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารจัดหาทรัพยากรบุคคลมีศีลธรรม คือ เว้นจากข้อห้าม และปฏิบัติตนตามข้ออนุญาต

ของสถานศึกษาทุกประการ รองลงมา ผู้บริหารพิจารณาคัดเลือกบุคลากร ตรงสายงานที่เข้ามาปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ และจัดหาทรัพยากรบุคคลเข้าทำงานที่ คุณธรรม จริยธรรม ตรงตามความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ตามลำดับ

๓) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง อยู่ในระดับมาก และรายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสรรหาบุคลากรมีขั้นตอนดำเนินการสอบคัดเลือกบุคลากรเพื่อแต่งตั้งโปร่งใส รองลงมา มีการประชาสัมพันธ์รับสมัครบุคลากรและครูอัตราจ้างชัดเจนในการประกาศผลการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานอย่างรวดเร็ว ตามลำดับ

๔) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และรายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารมีการเสริมสร้างการบริหารทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานไม่ให้หวั่นไหวต่อสภาวะการณ์ รองลงมา ผู้บริหารมีการสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างการทำงานร่วมกันหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสร้างเสริมให้บุคลากรมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานและทำงานอย่างมีความยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

๕) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ
ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหาร
ทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการสร้างขวัญและ
กำลังใจ อยู่ในระดับมาก และรายชื่อ มีข้อ ๒ ข้อ
๔ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน
บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นและผู้บริหาร
มีการพิจารณาการเลื่อนขั้นตำแหน่งอย่าง
ต่อเนื่องและเป็นธรรมเพื่อให้กำลังใจแก่ทุก
ตามลำดับ

๖) ด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร
ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านวัดผลการปฏิบัติ
ของบุคลากร อยู่ในระดับมาก และรายชื่อ มีข้อ
๑ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการตั้ง
กรรมการทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผล
การปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นประจำ
รองลงมา มีเกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติของ
บุคลากรอย่างชัดเจนและยุติธรรม มีการวัด
ประเมินผลมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบผลการ
ตามลำดับ

๒. สรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตาม
หลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

สรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบระดับความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตาม
หลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในการ
ทดสอบสมมติฐานการวิจัยหาค่า t-test และ F-
test จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย
เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางการ
บริหาร และประสบการณ์ของผู้บริหารและครู
ผลดังนี้

๑) ผลการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลด้านเพศ
ผลการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหาร
และครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นนทบุรีผลโดยรวม ด้านเพศ ปรากฏว่า ผู้บริหาร
และครูมีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร
ทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นนทบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ ๐.๐๕. จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) ผลการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลด้าน
อายุ ผลการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็น
ผู้บริหารและครูในสังกัดองค์การบริหารส่วน
จังหวัดนนทบุรีผลโดยรวม ด้านอายุ ปรากฏว่า
ผู้บริหารและครูมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อ
การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขา
ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕. จึงไม่สอดคล้องกับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) ผลการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลด้าน
ตำแหน่งทางการบริหาร ผลการวิจัยเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นผู้บริหารและครูในสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีผลโดยรวม ด้าน
ตำแหน่งทางการบริหาร ปรากฏว่า ผู้บริหารและ
ครูมีตำแหน่งทางการบริหารต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลัก
ไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่าง
กัน นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕. จึงไม่สอดคล้อง ๐.๐๕.
กับสมมติฐานที่ตั้งไว้

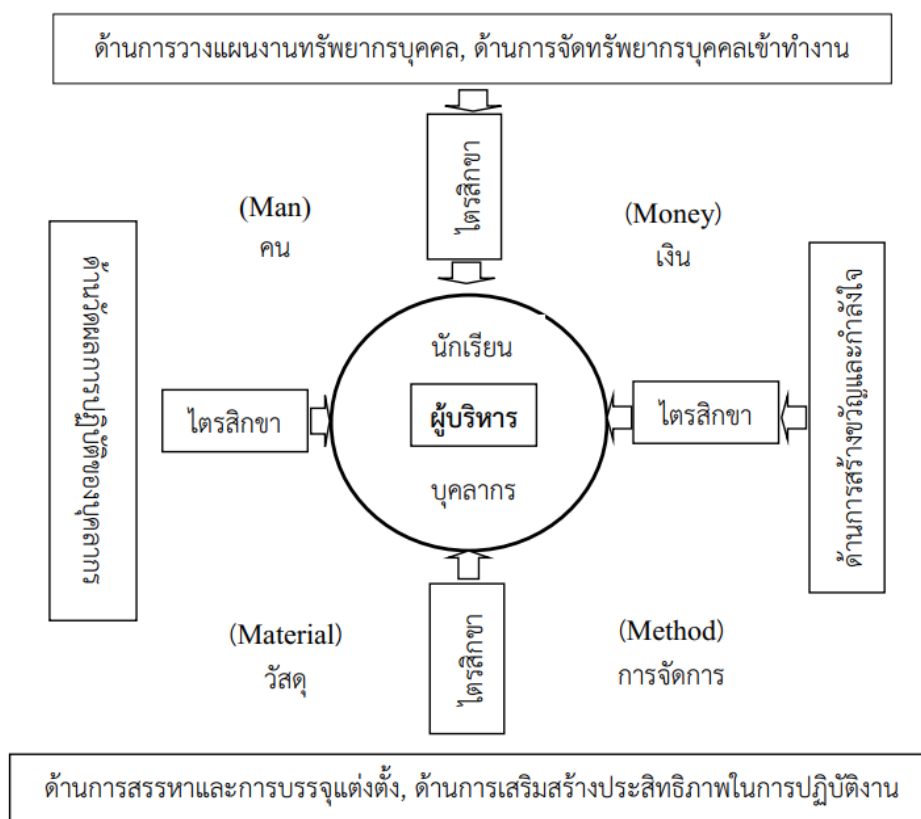
๔) ผลการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลด้าน
ประสบการณ์การบริหาร ผลการวิจัย
เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูใน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีผล
โดยรวม ด้านประสบการณ์การบริหาร ปรากฏ

ว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ของการบริหารต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๐๕.

๕) ผลการวิจัยเปรียบเทียบข้อมูลด้านระดับการศึกษา ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปรากฏว่า มี ๕ ข้อ คือ ข้อ ๒ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางที่ ๐ และ ๐.๕ ข้อที่ ๑ ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น แตกต่างกัน จึงใช้วิธีของ Scedge (One Way-ANOVA) ปรากฏว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางที่ ๐ ๐.๕ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ และด้านวัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพราะการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรมก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ พัฒนาพฤติกรรม เรียกว่า ศีล พัฒนา ด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ พัฒนา ด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญาทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแสดงในภาพ

ภาพองค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคล ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๖ ด้าน ผู้วิจัยนำเอาประเด็นแต่ละด้าน ต่อไปนี้

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ๖ ด้าน ผลโดยรวม อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติแก่บุคลากรที่เข้าทำงาน และการสรรหาบรรจุแต่งตั้งด้วยความยุติธรรม โปร่งใส สอดคล้องกับแนวคิดของสมเกียรติ พ่วงรอด (๒๕๔๔:๕) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน

บุคคล โดยให้ความสำคัญและมองในลักษณะที่เป็นภาพรวมทั้งระบบไว้ว่าคือเพื่อสร้างตัวป้อนที่มีคุณภาพ ควรได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเหมาะสมกับงาน มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการขององค์การและเพื่อพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพ ความต่อเนื่องของการบำรุงรักษา การให้ขวัญและกำลังใจขณะทำงาน การฝึกฝนสร้างความชำนาญ และการประเมินผล ติดตามผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวรรณ เสนนอก (๒๕๕๓) ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลการวิจัย ข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ๒) ผลการวิจัยข้อมูลเปรียบเทียบ ตามเพศ

อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหาร และครูที่มีความคิดเห็นต่างกันต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ภาพรวม ๕ ด้าน เพื่อหาค่า t-test และ F-test ทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูให้ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปริสธรรม ๗ คือ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาบุคคล ด้านการดำรงรักษาบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลที่ไม่แตกต่างกัน

๑. ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคล

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการวางแผนงานทรัพยากรบุคคลผลโดยรวม และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารและบุคลากรมีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ทันสมัยทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและนอกโรงเรียน ผู้บริหารสนใจให้ความสำคัญกับแผนงานที่มอบหมายกับแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีระเบียบวินัยปฏิบัติตนภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของพระพุทธพรมคุณาภรณ์ .ป) อ. ปยุตโต (๒๕๕๐) ที่กล่าวถึงปัญหา คือ การใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า ปัญหาหมายถึง การพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทาง และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมดคนเราจะมีพฤติกรรมอะไรอย่างไรและแค่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาขึ้นมาหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจ ให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาคิดตันอยู่พอเกิดปัญญารู้ว่า

จะหาอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้ การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้าน และมี หลายชั้นหลายระดับ เช่น ปัญญาที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Blank E.B. (1991) ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบริหารบุคคล ของโรงเรียนยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา แต่ยังล้าหลังกว่าการบริหารบุคคลของหน่วยงานอื่นๆ ๒) ถึงแม้ว่าบุคลากรที่รับผิดชอบด้านบริหารบุคคลจะมีพื้นฐานความรู้สูงก็ตามแต่ในด้านวิชาการแล้ว เขาเหล่านั้นก็ยังไม่พร้อมในด้านการบริหารบุคคล จึงต้องให้บุคคลเหล่านั้นฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นด้านการฝึกอบรมในลักษณะประจำการ หรือการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ๓) การบริหารบุคคลของโรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดความสำคัญก่อนหลัง โดยเฉพาะงบประมาณและการวางตัวทำงาน หรือตำแหน่งของบุคลากร และ ๔) ถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนาองค์การ หรือบุคลากรของภาคธุรกิจเอกชนเป็นตัวอย่าง การบริหารบุคคลของโรงเรียนเป็นงานที่เป็นไปได้

๒. ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการจัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน ผลโดยภาพรวม และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารจัดหาทรัพยากรบุคคลมีศีลธรรม คือ เว้นจากข้อห้าม และปฏิบัติตนตามข้ออนุญาตของสถานศึกษาทุกประการมีการพิจารณาคัดเลือกบุคลากร ตรงสายงานที่เข้ามาปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ และจัดหาทรัพยากรบุคคลเข้าทำงานที่คุณธรรมจริยธรรม ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา และชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตนะ

(๒๕๕๒) ที่กล่าวถึงการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานเป็นชุดของกิจกรรมในการดึงดูดและคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งเพื่อเป็นกลไกให้จุดหมายขององค์กรบรรลุผล อาจมีการสรรหาและมีการคัดเลือกโดยใช้วิธีหลากหลายในการเลือกบุคลากรเข้าทำงาน ควรมีการวางกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงาน คือ บุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน มีสมาธิมีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อเวลามาปฏิบัติงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และ ควรมีการจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมในสาขาวิชา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความประพฤติดีงานและซื่อสัตย์

๓. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ผลโดยภาพรวม และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก คือ การสรรหาบุคลากรมีขั้นตอนดำเนินการสอบคัดเลือกบุคลากรเพื่อแต่งตั้งโปร่งใส มีการประชาสัมพันธ์รับสมัครบุคลากรและครุอัตราจ้างชัดเจนในการประกาศผลการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาพร พิศาลบุตร (๒๕๕๓: ๒๖๓-๒๖๖) กล่าวถึงการบรรจุและแต่งตั้งไว้ว่า คือ การกำหนดให้พนักงานใหม่เข้าทำงานใดงานหนึ่งที่กำหนดให้หลังจากที่ได้ผ่านกรรมวิธีต่างๆ ในการจ้างและได้ประกาศผลแล้ว คือ นับตั้งแต่การสมัคร การคัดเลือกจนกระทั่งการตรวจสอบประวัติภูมิหลัง โดยมากหัวหน้างานต่างๆ มักจะเป็นผู้พิจารณาเองโดยคำนึงถึงลักษณะของงาน และจะต้องมีการทดลองงาน (Probation) อาจจะเป็น ๓ เดือน ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๑ เดือน

๔. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยภาพรวม ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และรายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารมีการเสริมสร้างการบริหารทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานไม่ให้วันไหนต่อสภาวะการณ์ มีการสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างการทำงานร่วมหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสร้างเสริมให้บุคลากรมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อหน้าที่การทำงานและทำงานอย่างมีความยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักการครองคน การครองคน และการครองงานต่อไปนี้เป็น ๑) การครองตน คือ มีคุณธรรมในการครองตน ใช้คุณธรรม ตามหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางดำรงชีวิต ในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันมีความสมดุลทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และตนเอง ยึดหลักความยุติธรรมในการปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาค ๒) การครองคน คือ ยึดระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนด และวินัย จรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการอย่างเคร่งครัด ครอบถ้วน เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมอันนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพจนประสบความสำเร็จ และ ๓) การครองงาน คือ ตั้งตนอยู่บนพื้นฐานของตน การครองคนที่ดีก่อน ย่อมจะทำให้เกิดความรัก ความศรัทธา มีความสามัคคี เกิดแรงบันดาลใจ ตั้งใจ มีความรับผิดชอบสูง ประพฤติ

ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เมื่อบริหารแบบมีหลัก และทักษะในการครองงานอย่างสมเหตุสมผล เน้นบริหารแบบ POSDCROB มีขั้นตอนเป็นแนวทางการบริหารงาน โดยใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA งานย่อยแต่ละหน่วยงาน

๕. ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนนทบุรี ผลโดยรวม ด้านการสร้างขวัญ และกำลังใจ อยู่ในระดับมาก และรายข้อ มีข้อ ๒ ข้อ ๔ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร สนับสนุนบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น และผู้บริหารมีการพิจารณาการเลื่อนขั้น ตำแหน่งอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมเพื่อให้ กำลังใจแก่ทุก สอดคล้องกับแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (๒๕๔๓) ที่ได้กล่าวถึงขวัญและ กำลังใจในการทำงาน เป็นสถานการณ์ทางจิตใจ ซึ่งหมายถึงการทำงานอย่างมีความสุข การปรับตัว ที่ดีของบุคคลต่อหน่วยงาน การไม่มีข้อขัดแย้งใน การทำงานการที่บุคคลมีความรู้สึกร่วมกันในการ ทำงาน การทำงานของกลุ่มที่ร่วมแรงร่วมใจใน การทำงาน มีเจตคติที่ดีต่องานและทุกคน ยอมรับจุดมุ่งหมายของการทำงาน และคำ สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสัก ให้ สัมภาษณ์ว่า ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ คือ ควรพิจารณาความดีความชอบอย่างมีความ ยุติธรรมแก่บุคลากรและให้ขวัญกำลังใจ และ จัดหาสวัสดิการนอกเหนือจากทางราชการจัด ให้แก่บุคลากรให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อ พิจารณาเลื่อนขั้นต่อเนื่องอย่างเป็นธรรม

๖. ด้านวัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลโดยภาพรวม ด้าน วัดผลการปฏิบัติของบุคลากร อยู่ในระดับมาก

และรายข้อ มีข้อ ๑ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการตั้งกรรมการทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็น ประจำ รองลงมา มีเกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติ ของบุคลากรอย่างชัดเจนและยุติธรรม มีการวัด ประเมินผลมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบผลการ สอดคล้องกับแนวคิดของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๔๔:๖๓) กล่าวถึง ประสิทธิภาพ ไว้ว่า คือ การวัดผลการทำงานขององค์กรนั้นว่าทำงานได้ ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมาก น้อยแค่ไหน ใช้เงิน เวลา แรงงานไปมากน้อย แค่ไหน โดยรวมความมีประสิทธิภาพเราจะให้ หมายถึง ทำงานได้ปริมาณและคุณภาพมาก องค์กรโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคีมี สันติภาพและความสุขรวม เป็นผลดีต่อส่วนรวม และผู้รับบริการแต่ใช้เวลาแรงงานและ งบประมาณน้อย

ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย . ๑) ด้านการ วางแผนงานทรัพยากรบุคคล มีการวางแผนการ ปฏิบัติงานที่ทันสมัยทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง ภายในและนอกโรงเรียนบุคลากร ๒) ด้านการ จัดทรัพยากรบุคคลเข้าทำงาน บุคลากรทุกคน ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม และปฏิบัติตน ตามข้ออนุญาตของสถานศึกษาทุกประการ ผู้บริหารพิจารณาคัดเลือกบุคลากร ตรงสายงาน ที่เข้ามาปฏิบัติงาน และมีความรู้ความสามารถ และตั้งใจทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาให้ บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ๔) ด้านการ เสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ควรจัด กิจกรรมส่งเสริมบริหารงานบุคคลของ สถานศึกษาในเรื่องความรับผิดชอบต่อการ ปฏิบัติงานไม่ให้เกิดความหวั่นไหวต่อ สภาวะการณ์ ในการปฏิบัติงานร่วมหน่วยงาน

อื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ๕) ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น และพิจารณาความดีความชอบอย่างมีความยุติธรรมของบุคลากรและให้ขวัญและกำลังใจอย่างทั่วถึงแก่บุคลากร ๖) ด้านวัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ควรตั้งกรรมการทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร และกำหนดเกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติของบุคลากรอย่างยุติธรรมและมีความรู้ความสามารถด้านวัดผลการปฏิบัติของบุคลากรตามสภาพความจริงการปฏิบัติงาน

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ๑) ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมี ๔ ด้านอยู่ในระดับมาก มีประเด็นที่พบเห็นและควรดำเนินการต้องปฏิบัติตาม คือ เรื่อง กระบวนการคัดเลือกบุคลากร ๒) ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วน

จังหวัดนนทบุรีมี ๔ ด้านอยู่ในระดับมาก มีประเด็นที่พบเห็นและควรดำเนินการต้องปฏิบัติตาม คือเรื่อง การประชาสัมพันธ์ในการสอบคัดเลือกบุคลากร

๓ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป . ๑) ควรศึกษาแนวทางการใช้ดุลยพินิจในการแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น โดยการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาคัดเลือกกระบวนคุณธรรมและเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้เกิดปัญหา ๒) ควรศึกษาเรื่องเกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบในการประเมินให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่จะแต่งตั้งและสามารถวัดและประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม ๓) ควรศึกษาเรื่องหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลการตรวจสอบและการรับรองทั้งด้านความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสม ๔) ควรศึกษาเรื่อง การตรวจสอบและติดตามผลภายหลังการแต่งตั้งข้าราชการให้ประสิทธิภาพขององค์กรสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีทุกองค์กร

บรรณานุกรม

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (๒๕๕๓). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีด.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๓). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๐). หัวใจพระพุทธศาสนา. **พุทธจักร**. ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕. (พฤษภาคม).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (๒๕๕๒). **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิลาวรรณ เสนนอก. (๒๕๕๗). **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ๗** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเกียรติ พ่วงรอด. (๒๕๕๔). **การบริหารงานบุคคล**. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (๒๕๕๔). **ทฤษฎีองค์การประสิทธิภาพ รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๕๐). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (๒๕๕๓). **การสรรหาและบรรจุพนักงาน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- Blank, E.B. (1991). A Model Job Description For Personnel Administrator position in North Carolina Public School System. North Carolina. The University of North Carolina at Greensboro.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล Development of Buddhist Leadership Indicators for Administrators of Nursing Institutes

ประกริต รัชวัตร Pragrit Rachawat^๑

สิน งามประโคน Intha Siriwan^๒

อุทัย สติมัน Uthai Satiman^๓

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ๒) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ๓) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ๐.๗๑- ๑.๐๐ และการสนทนากลุ่ม นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพกับผู้บริหารและอาจารย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน ได้ค่าความเชื่อมั่น ๐.๙๖ และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก ๕๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล เป็นแบบประเมินค่า ๕ ระดับ จำแนกเนื้อหาตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ตามนิยามเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเอมอส (AMOS) และตรวจสอบความสอดคล้องของความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย Chi-Square, CMIN/df., ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI) ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) , . ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (Incremental fit index; IFI) , ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (Normed fit index; NFI), . ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI), ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) และดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Square Residual: RMR)

ผลการวิจัย พบว่า

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail : pragrit@bcns.ac.th

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

๑. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ๙ องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักที่ ๑ การครองตน ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม หลักสัปปุริสธรรม องค์ประกอบหลักที่ ๒ การครองคน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ หลักกัลยาณมิตรธรรม หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักสาราณียธรรมองค์ประกอบหลักที่ ๓ การครองงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ หลักอริยสัจ ๔ หลักทศพิธราชธรรม หลักอิทธิบาท ๔

๒. การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ได้สร้างตัวบ่งชี้ทั้งหมด ๔๙ ตัว ประกอบด้วยด้านการครองตน จำนวน ๑๔ ตัว ด้านการครองคน จำนวน ๑๗ ตัว และด้านการครองงาน จำนวน ๑๘ ตัว นำตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้จากการสนทนากลุ่ม (focus group) ของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างพบว่าตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมในระดับดีมากทุกตัวบ่งชี้

๓. การตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์แบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลพบว่าตัวบ่งชี้ แต่ละตัวมีน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง ๐.๕๖ - ๐.๙๘ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุยกกำลังสอง (R^2) ระหว่าง ๓๐.๘๐% - ๙๖.๖๐% โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีค่า Chi - Square = ๘.๘๐๘ df = ๖.๐ Sig. = ๐.๑๘๕ และ CMIN/df. = ๑.๔๖๘ CFI= ๑.๐๐๐ GFI = ๐.๙๙๖ AGFI= ๐.๙๗๑ RMSEA = ๐.๐๓๑ NFI= ๐.๙๙๙ IFI= ๑.๐๐๐ RMR= ๐.๐๐๒

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, ผู้บริหาร, สถานศึกษาพยาบาล

Abstract

The research objectives were to study components of Buddhist leadership of administrators in nursing institutes, to develop Buddhist leadership indicators of administrators in nursing institutes and to testify the harmoniousness of structural relation model of Buddhist leadership indicators of administrators in nursing institutes. The mixed research methods were used in the study. The study process started with documentary study, and followed by interview, group discussion, try-out, data collection and data analysis. The IOC value of questionnaire assessed by experts was at 0.71-1.00 and reliability value from try-out with 30 teachers and administrators from non-sample group was at 0.96. The data were collected from 500 samples consisting of teachers and administrators of nursing institutes under Phra Boromratchanok Institute by 5-rating scale questionnaires. The confirmatory factors were analyzed by AMOS program and harmoniousness by Chi-Square, CMIN/df., Comparative Fit Index: CFI, Goodness of Fit

Index: GFI, Incremental fit index; IFI, Normed fit index; NFI), Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI, Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA, and Root Mean Square Residual: RMR.

The results of the study found that:

1. Buddhist leadership indicators of administrators in nursing institutes consist of 3 main factors and 9 minor factors. The first main factor, Self-managing, consists of principles on the Threefold Training, Brahmavihara Dhamma and Sappurisa Dhamma. The second main factor, people managing, consists of principles of Kalyanamitta Dhamma, Sangahavatthu Dhamma and Saraniya Dhamma. The third main factor, task-managing, consists of principles of the Four Noble Truths, Dasabidharaja Dhamma and Iddhipada.

2. The development of Buddhist based leadership indicators of administrators in nursing institutes with 49 indicators consists of 14 indicators in self-managing, 17 indicators in people managing and 18 indicators in task managing. The appropriateness of indicators was at the high level.

3. The test of harmoniousness of structural relation model of Buddhist based leadership indicators of administrators in nursing institutes was relevant to empirical information as follows; The model of Buddhist leadership indicators of administrators in nursing institutes was relevant to empirical information found each indicator to have a coefficient of 0.56 – 0.98 and R^2 at 30.80% - 96.60%. The model had good consistency with evidence-based data with Chi-square = 8.808, df = 6.0, Sig. = 0.185, CMIN/df = 1.468, CFI = 1.000, GFI = 0.996, AGFI = 0.971, RMSEA = 0.031, NFI = 0.999, IFI = 1.000 and RMR = 0.002.

Keywords: Indicator, Buddhist Leadership, Administrators, Nursing Institutes

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และการสื่อสาร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงตามความคาดหวังของสังคม และโลกแห่งการแข่งขัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๕ ที่ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๕: ๘๘) การศึกษานั้นเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเครื่องมือสำหรับการพัฒนาเมื่อผู้เรียนมีการศึกษาก็จะนำไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การนำหลักธรรมทางศาสนาเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาให้สมบูรณ์จะทำให้มนุษย์เกิดความฉลาด เกิดปัญญาและนำปัญญาที่เกิดจากการศึกษามาพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม (จักรแก้ว นามเมือง, ๒๕๕๙)

วิชาชีพพยาบาลเป็นการดูแลสุขภาพประชาชน ตั้งแต่สุขภาพดี จนถึงเจ็บป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยมีสุขภาพดีกลับคืนมา (อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, ๒๕๕๓: ๑๕๙) เป็นการดูแลสุขภาพช่วยเหลือ เมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ในการรักษาโรค ทั้งนี้โดยอาศัยศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาล เป็นการทำงานกับชีวิตมนุษย์ โดยต้องยึดหลักความเมตตา สงสาร ความเอื้อ

อาทร มีจิตบริการ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ดูแลผู้รับบริการดุจญาติมิตร เห็นอกเห็นใจ ในความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ดังนั้น การจัดการศึกษาพยาบาล นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ในสถานการณ์จริง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ คิติวิเคราะห์ และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้แล้วจะต้องหล่อหลอมความมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่อ่อนโยน มีความเมตตา กรุณา เสียสละ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดูแลผู้รับบริการด้วยความเอื้ออาทร ให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งการจัดการศึกษาพยาบาลนั้น ผู้นำองค์กรจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารคน การบริหารวิชาการในด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร การวิจัยและบริการวิชาการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล นอกจากมีความรอบรู้ในด้านวิชาการ หลักการบริหาร และมีภาวะผู้นำแล้ว จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและการทำงาน การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารงานจะทำให้สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเชิงพุทธจึงเป็นคุณลักษณะที่บ่งชี้ลักษณะของผู้นำที่เป็นผู้ที่ยึดมั่นหรือตั้งมั่นในหลักศีลธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนาซึ่งมีความสำคัญในการบริหารงานในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลจะต้องเป็นตัวอย่างของพยาบาลและครูพยาบาลที่ดี ต้องมีความเมตตา กรุณา มีจิตใจดี มีจิตบริการ มีจิตวิญญาณ ในการช่วยเหลือสามารถจูงใจ กระตุ้นให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รวมทั้งเป็น

แบบอย่างที่ดีใน การปฏิบัติการพยาบาล การดำเนินชีวิต สร้างความศรัทธา น่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับผู้ได้บังคับบัญชาและนักศึกษาพยาบาล หล่อหลอมความเป็นพยาบาลที่มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม ดูแลผู้รับบริการด้วยความเอาใจใส่เอื้ออาทร ดังนั้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและมีการแข่งขันในสังคมปัจจุบันมากขึ้น ประกอบกับคนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลง และมีปัญหาในการฟ้องร้องการปฏิบัติงานของพยาบาลและบุคลากรทางสาธารณสุข ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล จะต้องพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นเป็นคนดี มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นคุณธรรมจริยธรรม และเป็นองค์กรคุณธรรม รวมทั้งจะต้องทำหน้าที่ในการผลิตบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บริการสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลจะต้องเข้าใจและตระหนักถึงภาวะผู้นำและแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงพุทธที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน สามารถตัดสินใจและใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นพยาบาล การนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และการบ่งบอกคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธจะเป็นแนวทางปฏิบัติตนของผู้บริหาร และเป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้บริหารในการบริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันพบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลและยังไม่มีตัวบ่งชี้คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่ชัดเจน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ

ทำการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อเป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการวัดคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล
๒. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล
๓. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงพุทธ และการจัดการศึกษาพยาบาล ๕ คน และสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญในด้านภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงพุทธ และการจัดการศึกษา ๔ คน

๒) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยหัวหน้าภาควิชา/หัวหน้างาน อาจารย์ผู้สอน ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยกลุ่มตัวอย่าง

คำนวณโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวน ตัวอย่างกับจำนวนตัวแปรที่สังเกตได้เท่ากับ ๑๐ คน : ๑ ตัวบ่งชี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, ๒๕๕๕: ๗๑) ซึ่งจำนวนตัวบ่งชี้ เท่ากับ ๔๙ ตัว จึงได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๔๙๐ คน และค่าความ คลาดเคลื่อน ๑๐ เปอร์เซนต์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๔๐ คน และทำการสุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร อาจารย์ พยาบาลในวิทยาลัย สังกัด สถาบันพระบรมราชชนก โดยใช้การสุ่มอย่าง ง่าย (Simple Random Sampling)

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำเชิงพุทธ องค์ประกอบหลักองค์ประกอบ ย่อยและคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพุทธของ ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลด้านการครองตน ครองคน ครองงาน

๒) แบบสอบถาม การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะ ผู้นำเชิงพุทธเป็นแบบสอบถามความเหมาะสม ของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหาร สถานศึกษาพยาบาล

๓. การสร้างเครื่องมือวิจัย

๑) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ

๒) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์ ผู้ ทรงคุณวุฒิ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำเชิงพุทธ และ องค์ ประกอบ หลัก องค์ประกอบย่อยและคุณลักษณะของภาวะผู้นำ เชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล ด้านการครองตน ครองคน ครองงาน

๓) ร่างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของ ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำนियามเชิง ปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับประเด็นพฤติกรรมที่ต้องการวัด สร้าง คำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถามและ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ พฤติกรรมที่ต้องการวัดโดยจำแนกเนื้อหาตาม องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย นิยาม เชิงปฏิบัติการ มีข้อคำถามตัวบ่งชี้ จำนวน ๔๙ ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่าระดับความ เหมาะสมของตัวบ่งชี้ ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

๔) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๗ คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้าน การจัดการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำเชิงพุทธ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพยาบาล ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้อง และ ความเหมาะสม ตลอดจนภาษาที่ใช้ของข้อ คำถามกับนิตินิยมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งขอ ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และได้ นำ เครื่องมือที่สร้างขึ้นมากำหนดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๗-๑.๐๐

๕) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้บริหารและ อาจารย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อหา ค่า ความ เชื่อ มั่น ของ เครื่องมือ (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๖ และปรับปรุงแบบสอบถาม

๖) นำตัวบ่งชี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ โดย การสนทนากลุ่ม (focus group) ผลการ พิจารณาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัว บ่งชี้ทั้งหมด ๔๙ ตัว มีความเหมาะสมทุกตัว

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่ง แบบสอบถามและเอกสารรับรองจริยธรรมการ

วิจัยในมนุษย์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าภาค/หัวหน้างาน อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน ๕๐๐ ชุด

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

๒) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) การแจกแจงความถี่ของข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

๓) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) และวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (System Equation Model : SEM) ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) และทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Assessment of Model Fit) โดยดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบด้วย ค่า Chi-Square, CMIN/df., CFI, GFI, IFI, NFI, AGFI, RMSEA และ RMR โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (AMOS)

สรุปผลการวิจัย

๑. การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล

จากการศึกษาเอกสาร จากตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ตัวบ่งชี้ การพัฒนาตัว

บ่งชี้ ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงพุทธและองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน เพื่อนำแนวคิดที่ได้มาสังเคราะห์ สรุปเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลได้องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธ ประกอบด้วยหลักการครองตน ครองคน และครองงาน

องค์ประกอบย่อยด้านการครองตน ประกอบด้วย ๑) หลักไตรสิกขา ๒) หลักพรหมวิหารธรรม ๓) หลักสัปปริสธรรม

องค์ประกอบย่อยด้านการครองงาน ประกอบด้วย ๑) หลักสาราณียธรรม ๒) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๓) หลักสังคหัตถุธรรม

องค์ประกอบย่อยด้าน การครองงาน ประกอบด้วย ๑) หลักอริยสัจ ๔ ๒) หลักทศพิธราชธรรม ๓) หลักอริยาทธรรม

๒. การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธทั้งหมด ๔๙ ตัว ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ ๑ การครองตน

องค์ประกอบย่อย ๑) หลักไตรสิกขา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๓ ตัวบ่งชี้ ๒) หลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๔ ตัวบ่งชี้ ๓) หลักสัปปริสธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๗ ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบหลักที่ ๒ การครองคน

องค์ประกอบย่อย ๑) หลักสาราณียธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๘ ตัวบ่งชี้ ๒) หลักกัลยาณมิตรธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๖ ตัวบ่งชี้ ๓) หลักสังคหัตถุธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๖ ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบหลักที่ ๓ การครองงาน

องค์ประกอบย่อย ๑) หลักอริยสัจ ๔ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๓ ตัวบ่งชี้ ๒) หลักทศพิธราชธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๑๐ ตัว

บ่งชี้ ๓) หลักอภิปาธธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ๔ ตัวบ่งชี้

๓. การตรวจสอบความสอดคล้องความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

๑) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบหลายปัจจัยแฝงสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

(๑) องค์ประกอบหลักด้านการครองตน

ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า Chi - Square เท่ากับ ๒๘.๖๐๐ df เท่ากับ ๒๕.๐ Sig. เท่ากับ ๐.๒๘๑ และ CMIN/df. . เท่ากับ ๑.๑๔๔ และมีความสอดคล้องและค่าสถิติโดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ ๑.๐๐๐ ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๙๒, ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๖๗, ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๑๗, ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน หรือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ ๐.๐๐๕ ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) เท่ากับ ๐.๙๙๖ และดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) เท่ากับ ๑.๐๐๐ ซึ่งดัชนีเหล่านี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง ๗ ดัชนี

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบหลายปัจจัยแฝงแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลใน องค์ประกอบหลักด้านการครองตน ที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๐๑ ประกอบด้วย ๓ ตัวแปรแฝง ได้แก่ หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และ หลักสัปปุริสธรรม มีน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง ๐.๗๔ - ๐.๙๘ มากกว่า ๐.๔๐ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) ระหว่าง ๕๕.๓๐% - ๙๖.๖๐%

(๒) องค์ประกอบหลักด้านการครองคน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรในแบบจำลององค์ประกอบหลักด้านการครองคน จึงนำมาตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยทำการวิเคราะห์แบบหลายปัจจัยแฝง (Multi Factor CFA Model) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า Chi - Square . เท่ากับ ๕๗.๗๒๖ df . เท่ากับ ๔๓.๐ Sig. = ๐.๐๖๖ และ CMIN/df. เท่ากับ ๑.๓๔๒ และมีความสอดคล้องและค่าสถิติโดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ ๐.๙๙๘, ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๘๗ ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๕๒, ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๒๖, ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน หรือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ ๐.๐๐๖, ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) เท่ากับ ๐.๙๙๔ และดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) เท่ากับ ๐.๙๙๘ ซึ่งดัชนีเหล่านี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง ๗ ดัชนี

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบหลายปัจจัยแฝงแบบจำลององค์ประกอบหลักด้านการครองคน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๐๑ ประกอบด้วย ๓ ตัวแปรแฝง

ประกอบด้วย หลักสาราณียธรรม หลักกัลยาณมิตรธรรม และหลักสังคหวัตถุ ๔ มีน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง ๐.๕๘ - ๐.๙๕ มากกว่า ๐.๔๐ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุยกกำลังสอง (R^2) ระหว่าง ๓๓.๗๐% - ๘๔.๔๐%

(๓) องค์ประกอบหลักการครองงาน

จากการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แบบหลายปัจจัยแฝง (Multi Factor CFA Model) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่า Chi - Square = ๖๗.๒๗๙ df = ๕๒.๐ Sig. = ๐.๐๗๕ และ CMIN/df. = ๑.๒๙๔ และมีความสอดคล้องและค่าสถิติโดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ ๐.๙๙๙, ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๘๕, ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๕๒, ดัชนีราก

ที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๒๔, ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน หรือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ ๐.๐๐๖, ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) เท่ากับ ๐.๙๙๔ และดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) เท่ากับ ๐.๙๙๙ ซึ่งดัชนีเหล่านี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง ๗ ดัชนี

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบหลายปัจจัยแฝงแบบจำลององค์ประกอบหลักการครองงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๐๑ ประกอบด้วย ๓ ตัวแปรแฝง หลักอิทธิบาท ๔ หลักอริยสัจ ๔ และหลักทศพิธราชธรรม มีน้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง ๐.๕๖ - ๐.๙๘ มากกว่า ๐.๔๐ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุยกกำลังสอง (R^2) ระหว่าง ๓๐.๘๐% - ๙๑.๔๐%

ตารางการตรวจสอบค่าสถิติตัวแปรแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา พยาบาล

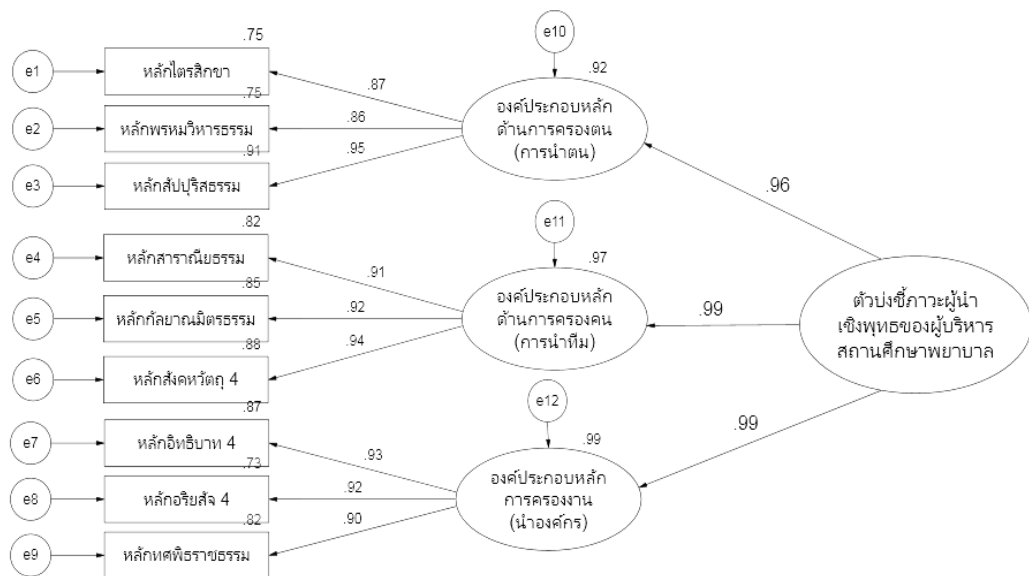
ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของ ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล	ค่าพิสัย	$\bar{X}$	S.D.	C.V.	ค่า แปรปรวน	ค่าความ เบ้	ค่าความ โด่ง
หลักไตรสิกขา	๒.๐๐	๔.๖๓	๐.๕๓	๑๑.๔๑%	๐.๒๘	-๑.๓๐	๐.๖๙
หลักพรหมวิหารธรรม	๒.๕๐	๔.๕๘	๐.๖๐	๑๓.๑๔%	๐.๓๖	-๑.๖๒	๒.๑๗
หลักสัพปรีชาธรรม	๒.๑๔	๔.๕๐	๐.๕๘	๑๒.๗๘%	๐.๓๓	-๑.๒๖	๐.๗๘
หลักสาราณียธรรม	๒.๑๗	๔.๕๗	๐.๕๘	๑๒.๗๒%	๐.๓๔	-๑.๔๒	๑.๓๐
หลักกัลยาณมิตรธรรม	๒.๐๐	๔.๕๖	๐.๕๑	๑๑.๐๗%	๐.๒๖	-๑.๓๐	๑.๒๙
หลักสังคหวัตถุ ๔	๒.๒๕	๔.๕๗	๐.๕๓	๑๑.๖๘%	๐.๒๙	-๑.๒๗	๑.๐๙
หลักอิทธิบาท ๔	๒.๐๐	๔.๕๗	๐.๕๖	๑๒.๓๑%	๐.๓๒	-๑.๔๒	๑.๓๔
หลักอริยสัจ ๔	๒.๒๕	๔.๔๗	๐.๖๒	๑๓.๘๔%	๐.๓๘	-๑.๐๗	๐.๓๖
หลักทศพิธราชธรรม	๒.๓๐	๔.๖๑	๐.๕๔	๑๑.๗๘%	๐.๒๙	-๑.๗๑	๒.๕๑

ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบค่าสถิติตัวแปรแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักด้านการครองตนเอง องค์ประกอบหลักด้านการครองคน องค์ประกอบหลักการครองงาน พบว่า มีค่าพิสัยระหว่าง ๒.๐๐ - ๒.๕๐ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๔.๔๗ - ๔.๖๓ โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง ๐.๕๑ - ๐.๖๒ และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง ๑๑.๔๑% - ๑๓.๘๔% ต่ำกว่า ๒๐.๐% จึงกล่าวได้ว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ย และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีการกระจายอยู่ใกล้กับค่าเฉลี่ย เนื่องจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังกล่าวมีค่าไม่เกิน ๓๐% ของค่าเฉลี่ย และ มีค่าความแปรปรวน (Variance) หรือค่ากำลังสองของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดการกระจายของข้อมูลอยู่ระหว่าง ๐.๒๘ - ๐.๓๘ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของ

การแจกแจงในภาพรวม พบว่า ตัวแปรมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรทั้งหมดมีค่าคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง (-๑.๗๑) ถึง (-๑.๐๗) เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) ระหว่าง ๐.๓๖ ถึง ๒.๕๑ จึงถือว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความเที่ยงความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์นำเข้าโมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลได้

๒) การวิเคราะห์แบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล

ในส่วนนี้วิเคราะห์แบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ทำการปรับโมเดลให้มีความสมบูรณ์เพื่อให้ค่าสถิติเป็นที่ยอมรับโดยวิธีเชื่อมตัวแปร Modification Indices และสรุปผลดังแสดงในภาพและตาราง

Chi-square=8.808 df= 6 Sig.= .185 CMIN/df. = 1.468 n. 500
 CFI=1.000 NFI=.999 GFI=.996 AGFI=.971 IFI=1.000
 RMSEA=.031 RMR=.002

ภาพแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล

ตารางค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล

ดัชนี	เกณฑ์วัด	ผลลัพธ์
Chi -Square	p. > ๐.๐๕	๘.๘๐๘
CMIN/df.	< ๕.๐	๑.๔๖๘
GFI	≥ ๐.๙๐	๐.๙๙๖
AGFI	≥ ๐.๙๐	๐.๙๗๑
NFI	≥ ๐.๙๐	๐.๙๙๙
IFI	≥ ๐.๙๐	๑.๐๐๐
CFI	≥ ๐.๙๐	๑.๐๐๐
RMR	< ๐.๐๕	๐.๐๐๒
RMSEA	< ๐.๐๕	๐.๐๓๑

ผลวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีทั้ง ๗ ตัว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่าแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ

ของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขในระดับการยอมรับทางสถิติ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักด้านการครองตน (การนำตน) องค์ประกอบหลักด้านการครองคน องค์ประกอบหลักการครองงานนั้นมีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์การกำหนดค่าซึ่งแสดงว่าโมเดลในการวัดนี้มีความเที่ยงตรง (Validity) หรือ OK Fit Confirm

ตารางผลวิเคราะห์ค่าสถิติแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล

ภาวะผู้นำเชิงพุทธของ ผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล	λ	SE.	t-value	R ^๒
องค์ประกอบหลักด้านการครองตน	๐.๙๖	๐.๐๓	๓๑.๙๔**	๙๒.๐๐%
หลักไตรสิกขา	๐.๘๗	๐.๐๓	๓๑.๘๓**	๗๕.๐๐%
หลักพรหมวิหารธรรม	๐.๘๖	๐.๐๓	๓๑.๐๒**	๗๔.๖๐%
หลักสัปปริสธรรม (ค่าคงที่พารามิเตอร์)	๐.๙๖	-	-	๙๑.๒๐%
องค์ประกอบหลักด้านการครองคน	๐.๙๙	๐.๐๓	๓๗.๑๘**	๙๗.๐๐%
หลักสาราณียธรรม	๐.๙๑	๐.๐๓	๓๕.๗๐**	๘๒.๕๐%
หลักกัลยาณมิตรธรรม	๐.๙๒	๐.๐๒	๓๘.๒๘**	๘๕.๓๐%
หลักสังคหวัตถุ ๔ (ค่าคงที่พารามิเตอร์)	๐.๙๔	-	-	๘๗.๙๐%
องค์ประกอบหลักการครองงาน	๐.๙๙	-	-	๙๙.๐๐%
หลักอิทธิบาท ๔	๐.๙๓	๐.๐๓	๓๔.๒๘**	๘๗.๓๐%
หลักอริยสัจ ๔	๐.๙๒	๐.๐๔	๒๘.๓๕**	๗๒.๗๐%
หลักทศพิธราชธรรม (ค่าคงที่พารามิเตอร์)	๐.๙๑	-	-	๘๑.๘๐%

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๐๑

แสดงผลวิเคราะห์ค่าสถิติแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล น้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง ๐.๘๖ - ๐.๙๖ มากกว่า ๐.๔๐ และมีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^๒) ระหว่าง ๗๒.๗๐% - ๙๑.๒๐% โดยองค์ประกอบหลักการครองงาน มีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง สูงสุด ๐.๙๙ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ร้อยละ ๙๙.๐๐% รองลงมา ด้าน

องค์ประกอบหลักด้านการครองคน (การนำทีม) มีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง สูงสุด ๐.๙๙ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ร้อยละ ๙๗.๐๐% และด้านองค์ประกอบหลักด้านการครองตน มีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง สูงสุด ๐.๙๖ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ร้อยละ ๙๒.๐๐% ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย ๔๙ ตัวบ่งชี้ จาก ๓ องค์ประกอบหลักได้แก่ การครองตน การครองคน และการครองงาน และ ๙ องค์ประกอบย่อย หลักการครองตน ประกอบด้วย ๑) หลักไตรสิกขา ๒) หลักพรหมวิหารธรรม ๓) หลักสัปปริสธรรม หลักการครองคน ประกอบด้วย ๔) หลักสาราณียธรรม ๕) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๖) หลักสังคหัตถธรรม และหลักการครองงาน ประกอบด้วย ๗) หลักอริยสัจ ๔ ๘) หลักทศพิธราชธรรม และ ๙) หลักอธิบาทธรรม ซึ่งตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวสามารถนำมาวัดคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพุทธได้ และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่า ตัวแปรแบบจำลองตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาล องค์ประกอบหลักด้านการครองตน ครองคน และครองงาน มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงว่าโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นกับหลักฐานเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนและสอดคล้องกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้และองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาวัดคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถาบันการศึกษาได้ กล่าวคือ

องค์ประกอบหลักด้านการครองตน ประกอบด้วยหลัก ไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสัปปริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ควรนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการครองตน 1)หลักไตรสิกขา ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในการครองตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงาน ต้องมีศีล คือ การดำเนินชีวิตที่งดงาม

ทั้งกาย วาจา ปรกอบการงานที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีสติ มีจิตใจ ที่มั่นคง แน่วแน มีความสุขุมรอบคอบ และมีปัญญา พิจารณาเท่าทัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัมมมัญญิตตา อยู่เจริญ และศจีมาศ ณ วิเชียร (๒๕๕๘:๓๐) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ด้วยการนำหลักไตรสิกขาและพรหมวิหารธรรมจะส่งผลต่อพฤติกรรมองค์การเชิงบวกที่มีต่อตนเอง (ผู้บังคับบัญชา) ได้แก่ จิตใจสงบ และเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา คือจะทำงานด้วยความเต็มใจ ศรัทธา ในตัวผู้นำ ประกอบกับวิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ทำงานกับมนุษย์ ต้องทำงานด้วยความมีสติ รอบคอบ คิดวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วย เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสม ผู้บริหารจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ๒) หลักพรหมวิหารธรรม ผู้บริหารต้องมีความเมตตาต่อตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความปรารถนาดี เอื้ออาทร ห่วงใย ให้การช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาให้พ้นจากความทุกข์ หรือความเดือดร้อน ยินดีกับผู้ร่วมงาน/ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีความยุติธรรม วางใจเป็นกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมพร สุริโย (๒๕๕๓:๙) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติตามหลักธรรมครองตน ได้แก่ หลักพรหมวิหารและสัปปริสธรรมจะมีพฤติกรรมมุ่งการเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่นในเชิงบวก สามารถยกระดับ ความประพฤติของผู้ตามให้สูงขึ้น และสร้างจิตสำนึกของผู้ตามให้ตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่เป้าหมาย ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักธรรมเป็นเครื่องมือให้เกิดพลังใจผู้ตามให้อยากทำงาน อย่างเต็มที่ และวิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้การดูแลผู้ป่วย พยาบาลจะต้องให้การดูแลผู้รับบริการ

ด้วยความเมตตา เอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้การดูแล ให้ผู้รับบริการพ้นจากความทุกข์ ทรมาน จากการเจ็บป่วย และดูแลผู้รับบริการด้วยความเสมอภาค ไม่เลือก การนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้จึงมีความสำคัญยิ่ง เมตตาธรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล พยาบาลจะเป็นคนที่ต้องให้ความเอาใจใส่ ประรณาดิ ห่วงใยและเอื้ออาทรต่อผู้ป่วยทั้งกาย วาจา ใจ จิตใจที่เมตตาย่อมทำให้บุคคลนั้นเข้าใจถึงความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ รู้จักช่วยเหลือและอภัยผู้อื่น พยาบาลจะต้องมีความกรุณา จะช่วยให้ผู้ป่วยพ้นทุกข์ พ้นความทรมานจากความเจ็บป่วยทั้งทางกายและใจ พยาบาลจะมีมุทิตา แสดงความยินดีและส่งเสริมผู้ป่วยให้ได้รับการรักษาขั้นต่อไปด้วยความจริงใจ และความมีอุเบกขา เมื่อช่วยเหลือผู้ป่วยแล้วผู้ป่วยอาการไม่ดีขึ้นก็ยอมรับและศึกษาค้นคว้าหาวิธีอื่นในการช่วยเหลือต่อไป ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีเมตตา กรุณา และการมีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติขึ้นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น ยินดีกับผู้ป่วยเมื่อหายจากการเจ็บป่วย เป็นต้น (ยุพา เทิดอุดมธรรม, ๒๕๔๗:๓๐)

๓) หลักสปปุริสธรรมในการบริหารตน ซึ่งเป็นหลักธรรมของคนที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย ๑) ฌัมมัญญตา (รู้หลักและรู้จักเหตุ) ๒) อัตถัญญตา (รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล) ๓) อัตตัญญตา (รู้จักตน) ๔) มัตตัญญตา (รู้จักประมาณ) ๕) กาลัญญตา (รู้จักกาล) ๖) ปริสัญญุตตา (รู้จักชุมชน) ปุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, ๒๕๕๗ :๖๑) เป็นการรู้จักตนเอง ผู้อื่น และบริบทรอบๆ ทำให้สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของการศึกษาของพระมหาสมพร สุริโย(๒๕๕๓:๔) ที่ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำเชิงพุทธมีอิทธิพลสูงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยในด้านการครองตน ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนตาม

หลักธรรมครองตน ได้แก่ หลักพรหมวิหาร และหลักสปปุริสธรรมจะมีพฤติกรรมมุ่งการเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่นในเชิงบวก สามารถยกระดับ ความประพฤติของผู้ตามให้สูงขึ้น และสร้างจิตสำนึกของผู้ตามให้ตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือให้เกิดพลังใจผู้ตามให้อยากทำงาน อย่างเต็มที่ โดยหลักสปปุริสธรรม ๗ ประกอบด้วย ปฏิบัติการภายนอกคือ ๑) เป็นคนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ๒) นำผลงานมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ๓) พัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ ๔) ไม่เสี่ยงโดยที่ตนไม่พร้อม ๕) ตรงต่อเวลาและบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม ๖) ทำตนให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ๗) รู้จักอุปนิสัย ๘) รู้จักความสามารถของครูเป็นรายบุคคลเป็นอย่างดี และปฏิบัติการภายใน ได้แก่ ๑) มีศรัทธาต่อตนเองและวิชาชีพ ๒) ยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม ระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเสมอ ๓) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่เสมอ (มีโอตตปปะ) ๔) รับรู้ข่าวสารและทันต่อสถานการณ์เสมอ ๕) มีความริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่เสมอ ๖) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังตนหรือมีสติเสมอ ๗) มีความฉลาดรอบรู้และทันเหตุการณ์

องค์ประกอบหลักด้านการครองคน ประกอบด้วย หลักกัลยาณมิตรธรรม สารณียธรรม และสังคหัตถุธรรม ผู้นำจะต้องใช้ ๑) หลักสารณียธรรมในการครองคน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในการบริหารงานของผู้นำจะต้องคำนึงถึงผู้ร่วมทีมในการทำงานเป็นสำคัญ จึงจะจูงใจให้ผู้ร่วมงานร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำจะต้องมีความเมตตา ช่วยเหลือ แนะนำชี้แจงสิ่งที่เกี่ยวข้องประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการ

ทำงาน มีความสุจริต ตั้งมั่นในความถูกต้อง และ ๒) หลักกัลยาณมิตรธรรม เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงความเป็นมิตรแท้ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีกิริยาที่อบอุ่น เป็นมิตร ยิ้มแย้ม แจ่มใส น้าเคารพ นับถือ มีความรอบรู้ สามารถสอน แนะนำ ตอบข้อซักถามของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มั่นคงในความดี ๓) หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกันช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องมีใจจิตอาสา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พุดจาสุภาพ ไพเราะ ทำตัวเป็นประโยชน์ และวางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมพร สิริโย (๒๕๕๓:๙) ที่ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำเชิงพุทธมีการครองคนเป็นพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์กับคน โดยผู้บริหารจะพยายามและรักษาความสัมพันธ์กับผู้ตามด้วยการให้โอกาสในการติดต่อได้สะดวกและให้การสนับสนุนแก่ผู้ตามในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นวิธีครองใจคนหรือเป็นวิธีการจูงใจ คนให้ทำงานด้วยความเต็มใจ และเต็มความรู้ความสามารถอันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

องค์ประกอบหลักด้านการครองงาน ประกอบด้วย หลักทศพิธราชธรรม หลักอริยสัจสี่ หลักอิทธิบาทธรรม ๑) หลักทศพิธราชธรรมเป็นธรรมะของผู้ปกครององค์กร เพื่อให้คนในองค์กรมีความสุข ผู้นำจะต้องมีการดำเนินชีวิตที่สุจริต มีความซื่อสัตย์ โอบอ้อมอารี สละความสุข เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง มีความเพียร อดทนต่องานที่ยากลำบาก ๒) หลักอิทธิบาทธรรม เป็นธรรมที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่และเพียรพยายามในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมพร สิริโย (๒๕๕๓:๙) ที่ผลการวิจัยพบว่า ใช้หลักธรรมอิทธิบาทเป็นตัวกำหนด

พฤติกรรมของผู้นำในการครองงานซึ่งหลักธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จของงาน ผู้นำจะเอาใจใส่งาน กำหนดเป้าหมายของงานและความคาดหวัง ต่อผู้ตามไว้สูงและเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา กล่าวคือ การครองงานจะมีความคาดหวังที่สูง ผู้บริหารจึงมีพฤติกรรมยึดตัวงานและคนเป็นศูนย์กลาง ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของงาน ประกอบกับวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ทำงานกับผู้ป่วยที่มีความทุกข์เป็นจำนวนมากต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และสละเวลาในการทำงานในการขึ้นเวรมาดูแลผู้ป่วยเพื่อให้หายจากการเจ็บป่วยที่อาจต้องใช้ระยะเวลานาน และอาจารย์พยาบาล ผู้นำทางการพยาบาลก็ต้องนิเทศนักศึกษาในการดูแลผู้ป่วยเช่นเดียวกัน ซึ่งต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะในการทำงานให้บรรลุความสำเร็จเป็นตัวอย่างที่ดีกับนักศึกษา ๓) หลักอริยสัจ ๔ เป็นหลักความจริงอันประเสริฐ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่สามารถ วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาต่างๆ และต้องมีวิสัยทัศน์ในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับสาเหตุ ให้ปัญหาต่างๆ หมดไป วิชาชีพการพยาบาลเป็นการปฏิบัติงานในการวิเคราะห์ปัญหาของผู้ป่วยโดยใช้กระบวนการพยาบาลในการวินิจฉัยปัญหาหาสาเหตุของปัญหาวางแผนและปฏิบัติการพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหาให้หมดไป การใช้หลักอริยสัจ ๔ จึงเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) วิทยาลัยพยาบาล /หน่วยงานต่างๆ ควรมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของบุคลากร โดยเฉพาะผู้บริหารและนำตัวบ่งชี้

ภาวะผู้นำเชิงพุทธไปประเมินคุณลักษณะ
ของภาวะผู้นำเชิงพุทธในผู้บริหาร

๒) นำตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธไปใช้ในการ
กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหาร หรือในการ
ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร

๓) วิทยาลัยพยาบาล /หน่วยงาน
กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาภาวะผู้นำ
เชิงพุทธ และประกาศเกียรติคุณผู้มี
คุณธรรมจริยธรรม

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) กำหนดนโยบายการพัฒนา
บุคลากรให้มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ โดยเริ่มจาก
การปรับทัศนคติในการนำหลักธรรมไปใช้ใน
การทำงานดำเนินชีวิต เช่น อบรมเข้าค่าย
ปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๒) วิทยาลัยพยาบาลนำผลการวิจัย
ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงพุทธไปพัฒนาบุคลากร
ให้มีคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงพุทธ
โดยเฉพาะผู้บริหาร

๓. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์/รูปแบบในการ
พัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธ

๒) ควรศึกษาวิจัยการสร้างทักษะภาวะ
ผู้นำเชิงพุทธตามหลักพุทธธรรมต่างๆ

๓) ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการ
พัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ

๔) พัฒนาตัวบ่งชี้ให้สามารถวัดได้
ครอบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๕๕). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- จักรแก้ว นามเมือง. (๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙). พระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์. แหล่งที่มา: www.gotoknow.org
- อุดมรัตน์ สวางศิริธรรม. (๒๕๕๓). การพัฒนาวิชาการพยาบาล (Professional Nursing development). พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ช้างเผือก.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (๒๕๕๕). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน : ๗๑.
- ธัมมภูริธิตา อยู่เจริญ และศศิมาศ ณ วิเชียร. (๒๕๕๘). ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธกับพฤติกรรมองค์การเชิงบวกที่เป็นผลมาจากการใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม : ๓๐.
- พระมหาสมพร สุริโย. (๒๕๕๓). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ยุภา เทอดอุดมธรรม. (๒๕๕๗). การศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการพยาบาลตาม บทบาทเชิงวิชาชีพ : ศึกษากรณีพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กางเพ็ง และพระมหาสมัย ผาสุโก. (๒๕๕๗). ภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Buddhist Leadership). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

A Model of Learning Center Development in Buddhist Oriented School

พระณรงค์เดช อธิมุตโต (เดชาดิลก)

PhraNarongdech Atimutto (Dechadilok)^๑

อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwaan^๒

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนวิถีพุทธ, เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ และเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป ในกำกับของส่วนวางแผนและพัฒนากอปรรม สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับสำนักพัฒนานวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓๙๔ คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความเหมาะสม ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิถีพุทธและศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) โรงเรียนวิถีพุทธปัจจุบันดำเนินการโดยส่วนวางแผนและพัฒนากอปรรม สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักพัฒนานวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ ๓ ระดับ คือ โรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป, โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ, และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ มี ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ, ด้านการเรียนการสอน, ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน, ด้านส่งเสริมวิถีพุทธและด้านกิจกรรมประจำวันพระ ส่วนศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ปัจจุบัน อยู่ในขั้นตอนการวิจัย จะนำเสนอต่อไป ๒) สภาพปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาในโรงเรียนวิถีพุทธมี ๘ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านนักเรียน ๓) ด้านครู ๔) ด้านผู้บริหารโรงเรียน ๕) ด้านผู้ปกครอง ๖) ด้านอาคารสถานที่ ๗) ด้านการจัดการกิจกรรม ๘) ด้านเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ

๒. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ได้ดังนี้ รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วนคือ คือ ส่วนนำ, กระบวนการ, และการนำไปใช้ มีรายละเอียด อธิบายได้ดังนี้ ๑) ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการ, วัตถุประสงค์,

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. Email: stain2548@hotmail.com

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สภาพแวดล้อม, ตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๒) กระบวนการ ประกอบด้วย ได้แก่ องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ, การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ, การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ, กิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๓) การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน, การนำไปใช้, การติดตามและประเมินผล

๓. ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธจากวิเคราะห์ค่าความเหมาะสมโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อ พบว่า ส่วนกระบวนการ องค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา ส่วนการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนกระบวนการด้านกิจกรรม มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ ๓

คำสำคัญ : รูปแบบ, ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ,

Abstract

The research objectives were to study problems of learning centers in Buddhist oriented schools, to develop a development model of learning centers in Buddhist oriented schools, and to propose a development model of learning centers in Buddhist oriented schools. The mixed research methods were used in the study. The data were collected by questionnaires from 394 subjects in Buddhist oriented schools, Training Plan and Development Section in Vipassana Meditation Institute of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, and Bureau of Innovative Education Management of Office of the Basic Education Commission. The data were analyzed by frequency, percentage, average, and standard deviation.

The study results found that:

1. The current conditions of Buddhist oriented schools and learning centers of Buddhist oriented schools; 1) The Buddhist oriented schools are operated by Training Plan and Development Section in Vipassana Meditation Institute of Mahachulalongkornrajavidyalaya University and Bureau of Innovative Education Management of Office of the Basic Education Commission. There are 3 school levels; general Buddhist oriented schools, leading Buddhist oriented schools, and Royal awarded Buddhist oriented schools. The Buddhist oriented schools are managed under 29 identities in 5 aspects; Physical characteristics, Teaching and Learning, Behaviors of teachers and students, Buddhist oriented promotion, and Activity in Buddhist Holiday. The learning centers in Buddhist oriented schools are still under the study process. 2) Conditions of problems in Buddhist oriented schools can be concluded into 8 aspects; 1) Administration, 2) Students, 3) Teachers, 4) School administrators, 5) Student's parents/guardians, 6) Buildings, 7) Activity management, and 8) The Buddhist oriented school network.

2. The development model of learning centers in Buddhist oriented schools consists of 3 main parts; the lead, the process, and the application. The details are as follows: 1) the lead includes principle, objective, environment and indicators. 2) the process consists of learning center components, operation, improvement, and improvement activity, and 3) the application consists of preparation, implementation, monitoring and evaluation.

3. The proposed development model of learning centers in Buddhist oriented schools is appropriate at the high level overall. When considered in each topic, the process and the building are the most suitable, followed by application and activity process respectively.

Keywords: Learning Center the Buddhist school,

บทนำ

กา ร จั ด ก า ร ศี ก ษ า ข อ ง ไ ท ย กระทรวงศึกษาธิการมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบการศึกษาแนวพระพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนให้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายของหลักพุทธธรรม โดยจัดการศึกษาเป็นระบบที่ชัดเจน ผ่านการดำเนินงานในด้านวิถีพุทธที่เรียกว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆ ในวงกว้างต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖:๕)

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่มีแนวการเรียนการสอนและการพัฒนาที่เน้นไปในแนวพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบหลักในโรงเรียน โดยมีสาระสำคัญ ๓ ด้าน คือ ๑) ภาพสรุปโรงเรียนวิถีพุทธ ๒) กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ๓) แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งดำเนินการของโรงเรียนวิถีพุทธพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิปัญญา มาบูรณาการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรแห่งการพัฒนาภายใต้หลักปัญญาดุติธรรม ๔ ประการ ซึ่งหมายถึง ธรรมที่จะนำชีวิตคนให้ดำเนินไปสู่ความเจริญ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) สัปปุริสสังสวะ (คบหาสมาคมกับคนดี) ๒) สัทธัมมสนะ (ฟังคำสั่งสอนโดยเคารพ) ๓) โยนิโสมนสิการ (ทำจิตให้แยบคายคิดได้ คิดดี คิดเป็น คิดชอบ) ๔) อัมมานุอัมมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่

ธรรม) ซึ่งหลักธรรมนี้ใช้เป็นหลักในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ให้เป็นโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบในทัศนคติได้ทุกโรงเรียนทั่วประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังคำกล่าวของสมเด็จพระพุทธาจารย์ (เถียว อุปเสโน) (๒๕๔๗: ๑๓) ซึ่งให้ความสำคัญต่อโรงเรียนวิถีพุทธและได้กล่าวถึงแนวคิดวิถีพุทธวิถีธรรมวิถีไทยว่า โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ ทั้งนี้ เพราะพระพุทธศาสนามีความสำคัญมากต่อการศึกษาไทย การศึกษาที่เรียกร้องว่าต้องการคุณธรรมจริยธรรมให้พระพุทธศาสนาเพาะเลี้ยงคนตั้งแต่เยาว์วัยให้เกิดความเคยชินกับความดี สร้างความรู้สึกนึกคิดให้สูงขึ้นตามวัยและบทบาทหน้าที่ ผู้ใหญ่จึงต้องประทับประคองให้อยู่ในความดีงามไม่หลงจนไม่มีหลักของตัวเอง สิ่งสำคัญ คือ การรักษาความอิสระทางสติปัญญา กล้าตกเป็นทาสทางสติปัญญาจนลืมความเป็นไทย โรงเรียนที่กล้าแสดงตนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นความสำเร็จขั้นหนึ่ง โรงเรียนวิถีพุทธจะเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงความดีงามงดงามให้แก่ชาติหากเฉยชานานไปเด็กไทยจะตกเป็นทาสทางสติปัญญา โรงเรียนวิถีพุทธจึงจะต้องแข็งแกร่งเพื่อประเทศชาติ ดังนั้น รัฐบาลมีนโยบายดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธก็เพื่อให้เกิดพลังร่วมกันให้โอกาสพลังให้สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธไว้อย่างน่าสนใจ เช่น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (๒๕๔๗:๑๔) ได้กล่าวว่า การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่เป็น นั่นคือ การที่เรารู้จักประมาณในการบริโภคปัจจัย ๔ คือ การกินอยู่อย่างพอดี ไม่ขาด ไม่เกิน รู้จักใช้อินทรีย์ อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างมีสติ ไม่หลง ไม่เบียดเบียน สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องเกื้อหนุนให้เราดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีการพัฒนาตนเอง เพื่อจะทำสิ่งดีงามให้ยิ่งขึ้นไปซึ่งโรงเรียนวิถีพุทธ

มองว่าการศึกษาศสมัยใหม่ได้ปรับวิธีการเรียนให้เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ส่วน พระชยสาโร (พระฉอน ชยสาโร) (๒๕๔๙: ๑๔) ได้มีแนวคิดสำหรับการศึกษาวิถีพุทธที่นอกเหนือไปจากเนื้อหาวิชาการ เป็นการเรียนรู้วิชาของชีวิต เพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ที่แท้จริง) จึงกล่าวถึงโรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า วิถีพุทธ หมายถึง แนวทาง การเรียนรู้เพื่อสร้างปัญญา เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งให้คุณค่ากับการเรียนรู้อย่างสูงสุดมิใช่การพัฒนาคุณธรรม หรือจริยธรรม แต่รวมถึงการสร้างปัญญาเพื่อให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ พุทธศาสนาเป็นเรื่องการศึกษา เป็นการเรียนรู้จริงของชีวิตและปฏิบัติในสิ่งที่ตรงตามความจริง เป็นทั้งการเรียน และการฝึกความเป็นมนุษย์ของตนด้วยการเรียนรู้ พัฒนากาย วาจา ใจ พัฒนาชีวิตทุกด้าน คือ พัฒนาทั้งพฤติกรรมจิตใจ และปัญญาพร้อมๆ กัน ดังนั้น การจัดการศึกษาแนววิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนไทยมากซึ่งจะเป็นโอกาสและแนวทางหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีเครื่องมือสำคัญ ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

การดำเนินของโรงเรียนวิถีพุทธทุกแห่งในปัจจุบันนี้ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (สนก.) (๒๕๖๐) ดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบแนวทางการดำเนินการ ๒๙ ประการ ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านกายภาพ ๒) ด้านการเรียนการสอน ๓) ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน ๔) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และ ๕) ด้านกิจกรรมประจำวันพระและในด้านการเรียนการสอนซึ่งเป็นด้านที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตาม

ศักยภาพโดยใช้สื่อประสม แหล่งเรียนรู้หรือนวัตกรรมหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมเนื่องจาก โรงเรียนวิถีพุทธในปัจจุบันเป็นจำนวนมากถึง ๒๒,๔๐๗ โรงเรียน (ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐) คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗๓ ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ๓๐,๓๘๘ โรงเรียน (กลุ่มสาระสนเทศ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๐) และโรงเรียนวิถีพุทธเหล่านี้มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีบริบทแตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาค แม้จะมีการพัฒนาตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ ตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธนี้มาหลายปีพบว่า การทำงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของการทำงานของบริบทตัวโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ส่วนใหญ่ยังมีจุดที่ควรพัฒนาในการดำเนินกิจกรรมตามบริบทไปในทิศทางเดียวกัน โดยเกิดจากการวิจัยหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบ โรงเรียนวิถีพุทธตามบริบทในแต่ละภูมิภาค ให้มีแนวทางในการดำเนินงานในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธได้ในอนาคตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธอย่างมากเพราะจักเป็นแหล่งรวมสื่อและตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิถีพุทธอย่างหลากหลาย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ พบว่า ในขณะนี้ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธไม่มี ถ้าจะมีรูปแบบสำหรับศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธต้องทำอย่างไร เพื่อเป็นตัวอย่างการดำเนินสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป ฉะนั้น การที่ไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธทุกระดับเพื่อโรงเรียนเหล่านั้นสามารถที่จะมาเรียนรู้ได้ เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้โรงเรียนวิถีพุทธทุก

ระดับมาหาค่าความเหมาะสมว่าใช้ได้หรือไม่ได้
จึงนำไปถามโรงเรียนวิถีพุทธทั่วไปว่าศูนย์การ
เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธนี้มีความเหมาะสมระดับ
ใด ถ้าโรงเรียนวิถีพุทธส่วนใหญ่มีความเห็นว่า
เหมาะสมก็ถือว่ารูปแบบนี้ใช้ได้ โดยการ
ตรวจสอบทุกระดับว่า ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียน
วิถีพุทธที่จะจัดทำนี้เหมาะสมหรือไม่ เพราะว่า
โรงเรียนพระราชทานบางแห่งก็ยังเป็นศูนย์การ
เรียนรู้ไม่ได้จึงสนใจที่จะพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ขึ้นมาเพื่อให้เป็นต้นแบบของโรงเรียนวิถีพุทธทุ
กระดับได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและรูปแบบ
ของศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการวิจัย
ออกเป็น ๓ ระยะด้วยกัน คือ

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันและ
ปัญหาของการจัดศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนวิถี
พุทธตามลำดับ มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) ศึกษา
เอกสาร (๒) ศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ขั้นตอนที่ (๑) ศึกษาเอกสารเอกสารต่างๆ
ที่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
โรงเรียนวิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย - ศึกษาเอกสาร
(Document Study) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ,
แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้, แนวคิดเกี่ยวกับ
โรงเรียนวิถีพุทธ

แหล่งข้อมูล - เอกสารบทความ, ตำรา,
, Website, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือ - ศึกษาเอกสาร (Document
Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล - การวิเคราะห์
เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ - กรอบแนวคิด, สภาพ
ปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อการ
จัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

ขั้นตอนที่ (๒) ศึกษารูปแบบการพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้โดยใช้เดลฟาย

วิธีดำเนินการวิจัย - ดำเนินการวิจัยด้วย
เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

แหล่งข้อมูล - ผู้เชี่ยวชาญด้านโรงเรียนวิถี
พุทธ จำนวน ๒๐ รูป/คน โดยแบ่งออกเป็น กลุ่ม
ที่ ๑ กลุ่มพระสงฆ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาแนว
วิถีพุทธ จำนวน ๗ รูป กลุ่มที่ ๒ กลุ่ม
ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน ๗ คน
และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
งานโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน ๖ คน โดยใช้
snowball Technique ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ
แต่ละกลุ่ม

เครื่องมือ - จากการใช้เทคนิคเดลฟาย
เครื่องมือประกอบด้วย ๑) แบบสัมภาษณ์ ๒)
แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ๑) หาค่ามัธยฐาน ๒)
หาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ๓) หาค่าระดับค่า
ฉันทามติของข้อมูล

ผลลัพธ์ที่ได้ - สภาพปัญหาและรูปแบบ
ของการจัดศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนวิถีพุทธ

ระยะที่ ๒ พัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้
(๑) ยกร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
สำหรับโรงเรียนวิถีพุทธโดยผู้วิจัย (๒) พัฒนา
รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โดยสนทนา
กลุ่ม (Focus Group)

ขั้นตอนที่ (๑) ยกร่างรูปแบบการพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้สำหรับโรงเรียนวิถีพุทธโดยผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย-ยกร่างรูปแบบการ
พัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับที่ ๑)
แหล่งข้อมูล - ผลลัพธ์จากวัตถุ ประสงค์
ข้อที่ ๑

เครื่องมือ - แบบศึกษาเอกสาร
(Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล - การวิเคราะห์
เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ - ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับร่างที่ ๑)

ขั้นตอนที่ (๒) พัฒนารูปแบบการพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้ โดยสนทนากลุ่ม (Focus
Group)

แหล่งข้อมูล - โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน ๑๐ รูป/
คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงกำหนดเกณฑ์การ
เลือก (Purposive Simple)

เครื่องมือ - ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับร่างที่ ๑)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา
Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ - รูปแบบการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับร่างที่ ๒)

ระยะที่ ๓ นำเสนอ รูปแบบการพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ตามลำดับ มี ๒
ขั้นตอน ดังนี้ (๑) ตรวจสอบโดยการแจก
แบบสอบถามยืนยันความเหมาะสม (๒)
ปรับปรุง แก้ไข นำเสนอ

ขั้นตอนที่ (๑) แจกแบบสอบถามเพื่อ
ยืนยันความเหมาะสม

แหล่งข้อมูล - โดยผู้ให้ข้อมูลเป็น
ผู้อำนวยการจำนวน ๓๙๔ คน จากจำนวน
ประชากร ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธทั่ว

ประเทศ จำนวน ๒๒,๔๐๗ โรงเรียน จากการใช้
ค่าของตารางของ Taro Yamane

เครื่องมือ - แบบสอบถามที่ได้จาก
รูปแบบศูนย์การเรียนรู้สำหรับโรงเรียนวิถีพุทธ
(ฉบับร่างที่ ๒)

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่า ๑) หาค่าร้อยละ ๒) ความถี่ ๓) ค่าเฉลี่ย ๔) ค่า S.D.

ผลลัพธ์ที่ได้ - รูปแบบการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับร่างที่ ๓)

ขั้นตอนที่ (๒) ขั้นตอนการปรับปรุง แก้ไข
นำเสนอ

แหล่งข้อมูล - อาจารย์ประธานที่ปรึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้วิจัย

เครื่องมือ - แบบศึกษาเอกสาร
(Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา
Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ - รูปแบบการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ (ฉบับสมบูรณ์)

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิถีพุทธ
และศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) โรงเรียน
วิถีพุทธปัจจุบันดำเนินการโดยส่วนวางแผนและ
พัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ร่วมกับสำนักพัฒนานวัตกรรม สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียน
วิถีพุทธอยู่ ๓ ระดับ คือ โรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป,
โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ, และโรงเรียนวิถีพุทธ
พระราชทาน ดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน
ตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียน
วิถีพุทธ มี ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ, ด้านการ
เรียนการสอน, ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน,
ด้านส่งเสริมวิถีพุทธและด้านกิจกรรมประจำวัน
พระ ส่วนศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

ปัจจุบัน อยู่ในขั้นตอนการวิจัย จะนำเสนอต่อไป
๒) สภาพปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาในโรงเรียนวิถีพุทธมี ๘ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านนักเรียน ๓) ด้านครู ๔) ด้านผู้บริหารโรงเรียน ๕) ด้านผู้ปกครอง ๖) ด้านอาคารสถานที่ ๗) ด้านการจัดการกิจกรรม ๘) ด้านเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ในครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ อธิบายได้ดังนี้

(๑) ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ควรจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง อย่างไร

รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธนี้ สามารถแยกตามประเภทของศูนย์การเรียนรู้เป็น ๕ ด้านนี้ ในศูนย์การเรียนรู้ควรประกอบไปด้วย ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านอาคารสถานที่ ๓) แหล่งเรียนรู้ ๔) การบริการ ๕) เครือข่ายการเรียนรู้

(๒) รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นอย่างไร

รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีพุทธนี้ สามารถแยกตามประเภทของศูนย์การเรียนรู้เป็น ๕ ด้านนี้ ในศูนย์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบการพัฒนา ดังนี้ ๑) การพัฒนาด้านบริหาร ๒) การพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ๓) การพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) การพัฒนาด้านบริการ ๕) การพัฒนาด้านเครือข่าย

๒. รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วนคือ คือ ส่วนนำ กระบวนการ และการนำไปใช้ มีรายละเอียด อธิบายได้ดังนี้

๑. ส่วนนำ ประกอบด้วยหลัก การ วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม ตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๒. กระบวนการ ประกอบด้วย ได้แก่ องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๓. การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การนำไปใช้ การติดตามและประเมินผล มีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๑.๑ หลักการศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) เป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาด้านโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อการเรียนรู้ และเป็นแหล่งรวมของความรู้ ๒) รวบรวมวัสดุ อุปกรณ์เพื่อให้บุคคล สามารถเข้าไปฝึกอบรม ทำงานและเรียนรู้ด้านโรงเรียนวิถีพุทธ ๓) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ๔) มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ๕) เป็นต้นแบบ ศึกษาดูงานได้ ๖) เป็นแม่ข่ายขยายผลสร้างเครือข่ายได้ เป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเองเป็นศูนย์ประสานงาน ๗) ให้คำปรึกษาด้านโรงเรียนวิถีพุทธระหว่างสถานศึกษา, ชุมชน กับแหล่งวิทยาการความรู้กลุ่มเป้าหมาย ๘) เป็นสถานที่ที่มีความตระหนักเห็นความสำคัญของการเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๑.๒ วัตถุประสงค์ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ โรงเรียนวิถีพุทธ ๒) เป็นสถานที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ในเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธ ๓) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ด้านโรงเรียนวิถีพุทธ ๔) เป็นแหล่งรวมของความรู้ รวบรวมวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าไปฝึกอบรม ทำงานและเรียนรู้ได้ โดยที่สามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ๕)

เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เปิดโอกาสให้บุคคลเข้าไปหาความรู้ได้ตลอดเวลา ๖) เป็นสถานที่จัดกิจกรรมด้านโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และเป็นศูนย์แหล่งเรียนรู้ธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ประจำตำบลหรือประจำอำเภอ ๗) เป็นต้นแบบในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยเน้น “ให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม” สามารถศึกษาดูงานได้ ๘) เป็นแม่ข่ายขยายผลสร้างเครือข่ายด้านโรงเรียนวิถีพุทธและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเองเป็นศูนย์ประสานงานและให้คำปรึกษาระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการความรู้กลุ่มเป้าหมายได้ ๙) เป็นสถานที่ที่มีความตระหนักเห็นความสำคัญของการเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๑.๓ สภาพแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) บ่งบอกถึงความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ๒) ยึดหลักความสะอาด (ศีล) ๓) มีความสงบ (สมาธิ) ร่มเย็น ร่มรื่น เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ๔) เป็นแหล่งเสริมสร้าง (ปัญญา) ๕) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ ปราศจากยาเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด ๖) ประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียน และประจำห้องเรียน ๗) จัดสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ มีป้ายศาสนสุภาษิต ป้ายพระบรมราโชวาท ป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม ป้ายคำขวัญและกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและควรมีรูปภาพพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เช่น หลวงปู่มั่น หลวงปู่ชา หลวงปู่เทสก์ หลวงปู่ขาว เป็นต้น เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

๑.๔ ตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๑) องค์ประกอบของความรู้และทักษะนั้นๆ ต้องมีคุณค่าและคุณธรรม ๒) ต้องทันสมัย

ใส่ความเป็นสากล, ศตวรรษที่ ๒๑, เอเชีย ๓) เป็น Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ ๔) มีตัวชี้วัดในศูนย์ในระดับต่างๆ เช่นระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มเครือข่าย หรือวาระระดับภาค ระดับประเทศ ๕) ให้มีตัวชี้วัดที่แตกต่างกันไปให้เห็นความแตกต่างแต่ละระดับ ๖) บ่งบอกองค์ความรู้ประเภทไหนบ้างของศูนย์ องค์ความรู้ประเภทหลักธรรมของพระพุทธเจ้า องค์ความรู้ประเภทไตรสิกขา องค์ความรู้ประเภทกิน-อยู่-ดู-ฟังเป็น ๗) ควรมีตัวชี้วัดด้านสมาธิ แบบสติ แบบ Mindfulness แบบการนั่งสมาธิ ๘) มีตัวชี้วัดชัดเจน[บ่งบอกว่ามีผู้มารับความรู้ เก็บสถิติ ผู้มาเยี่ยม ในรอบเดือน รอบปี ๙) ให้มีตัวชี้วัดที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียนวิถีพุทธ พระราชทาน ๑๐) มีตัวชี้วัดที่เหมาะสม จับต้องได้ เป็นรูปธรรม ๑๑) มีตัวชี้วัดสำหรับการประกวดในส่วนของศูนย์การเรียนรู้ว่ามีระดับใด ระดับโรงเรียน ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ กระบวนการบริหารศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

๒.๑ องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธมี ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านอาคารสถานที่ ๓) ด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) ด้านงานบริการ ๕) ด้านเครือข่าย

๒.๒ การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ โดยส่วนมากโรงเรียนดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธจะใช้หลักการดำเนินงานของเดิมมี ร่วมกับแนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินงานของเดิมมี มี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) มีการวางแผน (Plan: P) ๒) ปฏิบัติตามแผน (Do: D) ๓) การตรวจสอบ (Check: C) ๔) แก้ไขปรับปรุง (Action : A)

๒.๓ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนวิถิพุทธ แยกเป็น ๕ ด้าน คือ ๑) การพัฒนาการบริหาร ๒) การพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ๓) การพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) การพัฒนาด้านบริการ ๕) การพัฒนาด้านเครือข่าย

๒.๔ กิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนวิถิพุทธ ในแต่ละด้าน แบ่งตามองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียน ๕ ด้าน คือ ๑) กิจกรรมพัฒนาคนดีต้นแบบศูนย์ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านการบริหาร ๒) กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนววิถิพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ๓) กิจกรรมส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ตามอัสยาชัย เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) กิจกรรมประหยัดออมถนอมใช้ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านงานบริการ ๕) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านเครือข่ายสำหรับกิจกรรมอื่นๆ ให้แต่ละศูนย์ดำเนินการเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ส่วนที่ ๓ การนำรูปแบบการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธไปใช้

๓.๑ การเตรียมการ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธจะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับ การเตรียมการที่ดีเป็นสำคัญ ในขั้นตอนของการเตรียมการนั้น จัดว่าเป็นหัวใจของรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธอย่างมากในการเตรียมการนำไปใช้

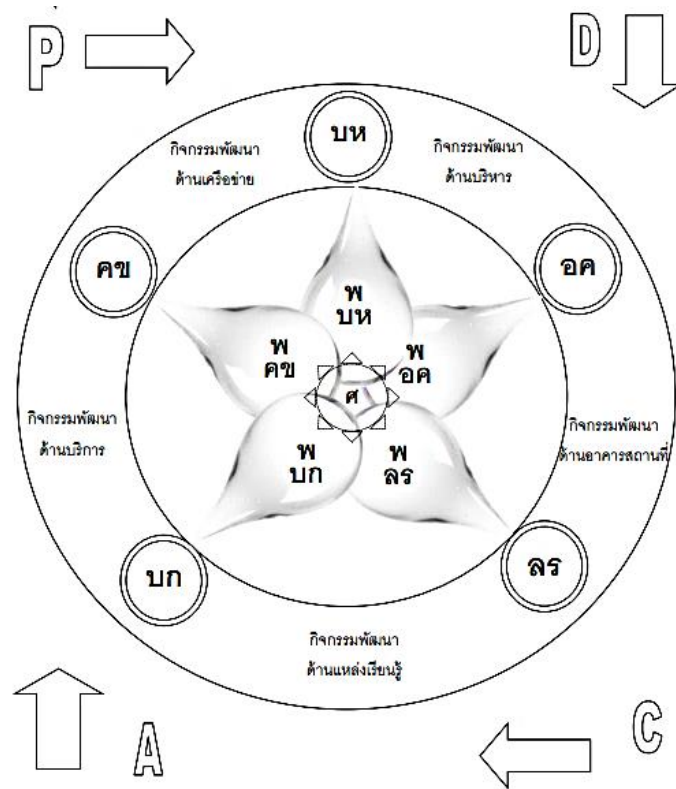
๓.๒ การนำไปใช้ การนำผลงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธ ไปใช้ประโยชน์ คือ การนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการ/โครงการวิจัย และรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง

สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนถึงการนำไปใช้ จนก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริงตามวัตถุประสงค์ และได้การรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ การติดตามและประเมินผล คือ การติดตาม (Monitoring) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ได้มีการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการที่กำหนดได้อย่างไร ข้อมูลที่ได้จะนำมาประกอบเป็นเครื่องมือควบคุม กำกับ การดำเนินงานในขณะปฏิบัติโครงการโดยตรง ทั้งในด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และด้านผลผลิต (Output) สำหรับการประเมินผล (Evaluation) มีขอบข่ายกว้างขวาง ขึ้นอยู่ว่าจะประเมินในขั้นตอนใดของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการซึ่งอาจดำเนินการเป็นช่วง เป็นระยะต่างๆ เช่น ทุก ๓ เดือน ทุก ๖ เดือน ทุกปี ประเมินเมื่อโครงการดำเนินงานไประยะครึ่งโครงการ เป็นต้น หรือเป็นการประเมินผลเมื่อโครงการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

๓. ผลการนำเสนอ พบว่า ค่าความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธโดยภาพรวม จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละหัวข้อ พบว่า ส่วนกระบวนการองค์ประกอบด้านอาคารสถานที่ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา ส่วนการนำรูปแบบไปใช้ มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ ๒ และส่วนกระบวนการด้านกิจกรรม มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ ๓

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ตั้งแสดงในภาพ

ภาพรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

จากแผนภาพรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบไปด้วยกิจกรรมสำหรับองค์ประกอบที่ ๑ (บ.ท.) ด้านการบริหาร กิจกรรมพัฒนาคนดีต้นแบบศูนย์ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านการบริหาร กิจกรรมสำหรับองค์ประกอบที่ ๒ (ค.ค.) ด้านอาคารสถานที่ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนววิถีพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านอาคารสถานที่ กิจกรรมสำหรับองค์ประกอบที่ ๓ (ล.ร.) ด้านแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมสำหรับองค์ประกอบที่ ๔ (บ.ก.) ด้านการบริการ กิจกรรม ประหยัดออม ถนอมใช้ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านงานบริการ กิจกรรมสำหรับองค์ประกอบที่ ๕ (ค.ข.) ด้านเครือข่าย กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการครู

ผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านเครือข่าย ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธนี้ ดำเนินการ ด้วยวงจรเดมมิง P = Plan, D = Do, C = Check, A = Action เพื่อขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกเป็นกระบวนการได้ ๔ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วน C= Composition องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธมี ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหาร ๒) ด้านอาคารสถานที่ ๓) ด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) ด้านการบริการ ๕) ด้านเครือข่าย

๒. ส่วน O= Operations การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ โดยส่วนมากโรงเรียนดำเนินงานตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธจะใช้หลักการดำเนินงานของเดมมิง ร่วมกับ

แนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินงานของเดิมมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) มีการวางแผน (Plan : P) ๒ การปฏิบัติตามแผน (Do : D) ๓) การตรวจสอบ (Check : C) ๔) การแก้ไขปรับปรุง (Action : A)

๓ ส่วน D= Development การพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ แยกเป็น ๕ ด้าน คือ ๑) การพัฒนาด้านบริหาร ๒) การพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ๓) การพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) การพัฒนาด้านบริการ ๕) การพัฒนาด้านเครือข่าย

๔ ส่วน A= Activities กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

สำหรับศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ เมื่อมีการดำเนินการบริหารและพัฒนาขึ้นมา จนเป็นที่ประจักษ์ต่อโรงเรียนอื่นๆ หรือหน่วยงานต่างๆ สนใจที่จะมาศึกษาดูงาน กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมเป็นตัวอย่างสำหรับพัฒนาองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ แบ่งตามองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้โรงเรียน ๕ ด้าน คือ ๑) กิจกรรมพัฒนาคนดีต้นแบบศูนย์ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านการบริหาร ๒) กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนววิถีพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านอาคารสถานที่ ๓) กิจกรรมส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านแหล่งเรียนรู้ ๔) กิจกรรม ประหยัต์ออมถนอมใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านงานบริการ ๕) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านเครือข่ายสำหรับกิจกรรมอื่นๆ ให้แต่ละศูนย์ ดำเนินการเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่จะสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

โรงเรียนวิถีพุทธทั่วประเทศในปัจจุบันมีทั้งสิ้น ๒๒,๔๐๗ โรงเรียน (ข้อมูลจากเว็บไซต์โรงเรียนวิถีพุทธ www.vitheeabuddha.com เดือนกันยายน ๒๕๖๐) แบ่งเป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ๖๑ โรงเรียน โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ๘๖๔ โรงเรียน ที่เหลือ อีก ๒๑,๔๘๒ โรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธทั่วไป โดยโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง ๓ ระดับ ดำเนินการโดยส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักพัฒนานวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียนตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ มี ๕ ด้าน คือ ด้านกายภาพ, ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน ด้านส่งเสริมวิถีพุทธและด้านกิจกรรมประจำวันพระ และโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานก็มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธต่อไป แต่โรงเรียนเหล่านี้พบว่า สภาพปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธนั้น ๑) ขาดระบบการวางแผนหรือโครงสร้างการบริหาร ๒) ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง ทั้งในโรงเรียนและชุมชน ๓) ขาดความร่วมมือของบุคลากร ๔) ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้การดำเนินงานล่าช้า ๕) ผู้บริหารขาดแรงผลักดันให้ในสถานศึกษามีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๖) งบประมาณไม่พอสำหรับการดำเนินงาน ๗) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี ๘) หน่วยงานระดับสูงมีข้อจำกัดในการให้การสนับสนุน ๙) การมีระเบียบวินัยของนักเรียน ๑๐) คณะครูยังไม่สามารถเป็นตัวอย่างให้กับเด็กนักเรียนและชุมชนได้ ๑๑) ผู้ปกครองให้ความ

ร่วมมือกับสถานศึกษาน้อย ที่สำคัญบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้นำชุมชน รวมถึง ๑๓) ผู้เกี่ยวข้องอีกหลายส่วนยังขาดความเข้าใจในเรื่องโรงเรียนวิถีพุทธอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนในด้านโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา ยังขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในการดำเนินงานของความ เป็นวิถีพุทธรวมถึงในด้านการบริหารสถานศึกษา ไปสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท ศรีสุนทร (๒๕๕๐) ที่พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ปกครองและชุมชนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการ จัดการศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการดำรงชีวิต ไม่เห็นความสำคัญของการให้ ความร่วมมือแก่ ทางโรงเรียน บุคลากรขาด ความรู้ขาดทักษะและขาดประสบการณ์ รวมถึงงานวิจัยของ อชิรญาณ ยันตพร (๒๕๕๒) กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่พบคือการขาดเอกสารทาง วิชาการต่างๆ ที่ได้จัดทำโดยการประมวลความรู้ จากผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชนอย่างเป็นระบบ ขาด การระบบนิทรรศการที่สร้างความน่าสนใจ ศูนย์ ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บุคคลภายนอก มาใช้บริการอย่างเพียงพอ การขาดระบบ อินเทอร์เน็ต รวมถึงการขาดระบบการ ประเมินผลงาน ศูนย์ควรมีแนวทางในการพัฒนา คือการสร้าง เอกสารความรู้ โดยร่วมมือกับ สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ควรมีระบบการจัด นิทรรศการที่น่าสนใจ การเพิ่มช่องในทางการ ประชาสัมพันธ์ พื้นที่แสดงกิจกรรม รวมถึง ยังกล่าวอีกว่าควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ มาใช้ประโยชน์จากศูนย์ การสร้างเครือข่าย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการพัฒนา ระบบการ ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ นอกจากนี้ รูปแบบการพัฒนาศูนย์ ในด้านสิ่งแวดล้อม ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวาสส์ เรือนพันธ์

(๒๕๕๐) ที่กล่าวไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่สามารถ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน วิชาชีววิทยา เรื่องความหลากหลายได้ นอกจากนี้สอดคล้อง กับงานวิจัยของทศพิศ แป้นดวงเนตร (๒๕๕๔) ที่กล่าวว่า รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดย ใช้ ๑) ห้อง จัดแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น ๒) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ๓) ควรมีมีคฤหะที่ชุมชนให้ความรู้และ ป้ายสื่อ ความหมายประจำตามจุดต่างๆ และ ๔) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม แนว ทางการจัดการศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ชุมชนต้องจัดการด้านต่างๆ โดยชุมชนและ วิทยากรของผู้นำในด้านระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งรัตน์ จิณะเสน (๒๕๕๐) ที่กล่าวว่า ระบบสารสนเทศเป็นระบบ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างฐานข้อมูลสำหรับสืบค้น และให้บริการ ซึ่งจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการ ทำงานของศูนย์การเรียนรู้และช่วยให้ผู้ใช้บริการ สามารถเข้าถึง สารสนเทศได้สะดวกและรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารก็จะได้รับข้อมูล สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหาร จัดการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตัวเองในอนาคต หาก จะดูด้านกิจกรรมแล้ว จะสอดคล้องกับงานวิจัย ของณัฐพล สียงพิบูลย์ (๒๕๕๒) ที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันไป ตามประเภทของผู้ใช้งานทั้ง ๕ กลุ่ม คือ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ดูแลสถานที่ ผู้ติดตาม และบุคคลทั่วไป ด้านสถานที่การจัดศูนย์การเรียนรู้ในงานวิจัย งานเดิมว่า สถานที่ตั้งที่มีความเหมาะสมสำหรับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนมีพื้นที่ที่เป็น ของตนเอง รองลงไป คือ ตั้งรวมอยู่ในบริเวณพื้นที่ของ โรงเรียน และตั้งรวมอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัดได้ และ กล่าวอีกว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็น การเพิ่มบทบาทการมีอยู่ของพื้นที่บริเวณนั้น โดยแนวทางดังกล่าวจะต้องคำนึง ควบคู่ไปกับ

หลักการบริหารจัดการทั้งในด้านของการจัดหาบุคลากรในด้านต่างๆ ที่มีความรู้หลากหลาย ญัตินันท์ ยอดอนันชัย (๒๕๕๒) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยของตนเอง ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยนี้ คือ ลักษณะการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีผู้นำชุมชนและประชาชนเป็นคณะทำงานมีส่วนร่วมทำงาน ในทุกขั้นตอนของการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กับการแนะนำการศึกษา อาชีพชีวิตและสังคม ทำให้ประชาชนใน ชุมชนมีศูนย์กลางการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อ ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง” สำหรับด้านการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ก่อนดำเนินกิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธนี้ สอดคล้องกับ สุชา ตีอินแปลง (๒๕๕๐: ๑) ที่กล่าวถึงหลักการของกระทรวงศึกษาธิการ ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ๒) ด้านการจัดวิถีพุทธสู่การเรียนรู้ ๓) ด้านกิจกรรม ๔) ด้านการพัฒนาบุคลากร ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ๕) ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน ซึ่งพบว่า สอดคล้องกับวิไลวิทย์ ประเสริฐกุล (๒๕๔๙: ๑) ที่ได้พบปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธว่ามีใน ๓ ด้าน ๑) ด้านการเตรียมการ ๒) ด้านการดำเนินการจัดสภาพ ๓) ด้านการดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามระบบ ไตรสิกขา จากผลของงานวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้สามารถจัดขึ้นได้ทั้งภาครัฐ และชุมชน โดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการริเริ่มพัฒนา มีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนา มีส่วนร่วมในการ ประเมินการพัฒนา มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการพัฒนาและมีส่วนร่วมใน

การประเมินผลการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ด้วย โดยศูนย์การเรียนรู้ได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นการร่วมมือกันทำงาน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์ โดยหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนต้องไม่ชี้หน้าหรือสั่งการ ซึ่งสามารถใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตอีกด้วย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้ตรงสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ข้อเสนอแนะ

๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร ดำเนินการดังนี้ ควรชี้แจง/จัดอบรม/ปฏิบัติให้กับบุคลากรภายในโรงเรียนประชุมชนระดมความคิดกำหนดเป็นนโยบายที่ยั่งยืน ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ วางแผนการปฏิบัติเพิ่มขึ้น ควรบรรจุลงในหลักการศึกษาระดับชาติและนำเข้าสู่ นโยบายระดับชาติ ควรจัดกิจกรรมเชิงพุทธให้อย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ควรชี้แจงบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนให้มีความเข้าใจตรงกัน ควรบรรจุแผนงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรปรับให้เข้ากับหลักสูตร ๕๑ และคุณธรรม ๑๒ ประการ และควรมีการอบรมพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวิถีพุทธขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยในประเด็นที่สำคัญดังนี้ ๑) ระเบียบวิธีในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๒) การบริหารศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธด้วยระบบ ๕ M (Money Man Materials Management Meditation) ๓) การเปรียบเทียบ มรรค ๘ และ ระบบ ๔ M ใน

- การบริหารศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๔) ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ
การสร้างตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ ๕) ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธที่น่าสนใจ
สำหรับวัยรุ่นไทย ๖) แนวทางการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธในต่างประเทศ
- ๗) ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธที่เหมาะสม
กับการพัฒนาต่อยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๘) ศูนย์
การเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธในมุมมองของคณะ
สงฆ์ไทย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๖). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กลุ่มสาระสนเทศ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐). **ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ**. แหล่งที่มา https://data.bopp-obec.info/emis/area_school.php.
- กัมปนาท ศรีสุนทร. (๒๕๕๐). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียน ชุมชนบ้านโพธิ์สองห้องวิทยา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิรวาส์ เรือนพันธ์. (๒๕๕๐). **การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีววิทยาเรื่องความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนันท์ ยอดธนะชัย. (๒๕๕๒). **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการแนะแนวการศึกษา อาชีพชีวิตและสังคม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพล สียงพิบูล. (๒๕๕๒). **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งานพื้นที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตพระโขนง : แนวทางการออกแบบและบริหารจัดการ**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศพิธ แป้นดวงเนตร. (๒๕๕๔). **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาอาชีพโดยชุมชนชาวจีนยูนนาน บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระณอน ขยสาโร(ขยสาโรภิกขุ). (๒๕๔๙). **โหลหนึ่งก็ถึง : คุณธรรม ๑๒ ประการ เพื่อความสำเร็จในการศึกษาวิถีพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ควพรินทร์แมนเนจเม้นท์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (๒๕๔๗). **การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคน กิน อยู่ ดู ฟังเป็น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- รุ่งรัตน์ จินะเสน. (๒๕๕๐). **การพัฒนาระบบการให้บริการสื่อ ของศูนย์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิไล วิทย์ประเสริฐกุล. (๒๕๔๙). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ). (๒๕๔๗). คำกล่าวสัมโมทนียกถา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐). สถิติโรงเรียนวิถีพุทธ. แหล่งที่มา: <http://www.vitheeabuddha.com>.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐). แนวทางดำเนินการ ๒๙ ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ. แหล่งที่มา: <http://www.vitheeabuddha.com>.
- สุรชาติ อินแสง. (๒๕๕๐). การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย เขต ๑ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดัวน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อชิรญาณ ยันตพร. (๒๕๕๒). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนบางขุนไทร ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัด เพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดพระพุทธศาสนาในภาคกลาง Strategic Administration of Buddhist Temple Charity Schools

พระครูศรีรัตนปริต (ปิยนันท์ ปิยจิตโต)

PhrakruSrirattanapirat (Piyanan Piyacitto)^๑

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo^๒

อำนาจ บัวศิริ Amnaj Buasiri^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ และการวางแผนกลยุทธ์ ๓) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคกลาง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพการบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร และครู ๔๐๐ รูป/คน และแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาและการจัดทำกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนากับผู้บริหาร ๕ รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๘ รูป/คน เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติการเป็นที่น่าพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งบประมาณ วิชาการ การบริหารทั่วไป และการบริหารงานบุคคล โดยสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง มีกิจกรรมสนับสนุนวิชาการ ครูอาจารย์มีความรู้ความสามารถ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และได้รับการอุปถัมภ์งบประมาณจากภาครัฐและเอกชน

จุดอ่อน ขาดการวางแผนการเรียนการสอน บุคลากรไม่ตรงกับสายงาน ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีและทักษะในการปฏิบัติงานและงบประมาณไม่เพียงพอ

โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้มีชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

อุปสรรค หลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สื่อการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูอาจารย์ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. E-mail: piyanan2551@hotmail.com

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ข้าราชการบำนาญ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

แนวคิด ทฤษฎี หลักบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธที่ค้นพบ คือ การนำหลักอิทธิบาท ๔ และสังคหวัตถุ ๔ มาส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๔ ด้าน การวางแผนกลยุทธ์ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ๑) ตรวจสอบประเมินสภาพแวดล้อมทั้งปัจจัยภายนอกและภายในโรงเรียนการกุศล ๒) วางแผนกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและประเด็นกลยุทธ์ ๓) ตรวจสอบกลยุทธ์ ๔) กำหนดการประเมิน กำกับ ติดตามและตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนาให้กลยุทธ์ที่กำหนดอยู่เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาประกอบด้วย ๑) วิสัยทัศน์ (Vision) คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจเด็กไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ๒) พันธกิจ (Mission) คือ มุ่งจัดการศึกษาศาสนสงเคราะห์ มุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านกาย สังคม จิตใจ และปัญญา และมุ่งผลิตเด็กให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ๓) วัตถุประสงค์ (Objective) คือ เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรมนำความรู้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารงบประมาณด้วยสุจริตธรรมและสนับสนุนสวัสดิการอย่างทั่วถึง บุคลากรมีศักยภาพและมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และระบบการบริหารงานทั่วไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ ๔) กลยุทธ์ ๔ ด้าน ได้แก่ กลยุทธ์ที่ ๑ ด้านวิชาการ คือ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ ๒ ด้านงบประมาณ คือ พัฒนาระบบความสุจริตธรรมและดูแลสวัสดิการอย่างทั่วถึง กลยุทธ์ที่ ๓ ด้านบุคคล คือ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความสุข และกลยุทธ์ที่ ๔ ด้านงานทั่วไป คือ พัฒนาระบบการบริหารงานทั่วไปให้ได้มาตรฐานสากล

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหาร, โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this dissertation were; 1) to analyze current conditions and problems of administration in Buddhist temple Charity Schools, 2) to study concept, theory, and principle of Buddhist administration and strategic plan, and 3) to propose a strategic administration of Buddhist Temple Charity Schools. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 400 teachers and analyzed by percentage, frequency, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 administrators and focus group discussions with 8 experts, and then analyzed by content analysis.

The results of the study found that:

The current conditions and problems of administration in Buddhist temple Charity Schools were satisfying at the high level overall. In details, the highest level was on budget administration, followed by academic administration, general administration and personnel administration respectively. The administration could be brought into analysis for Strength, Weakness, Treat and Obstacle as follows;

Strength; There were activities supporting academic, qualified teachers, good environment for teaching and learning, and support, patronage and budget from government sect and private sector.

Weakness; Teaching and learning system was poorly planned, personnel worked irrelevant to their qualifications, personnel lacked of skills in technology and performance, and the budget was not sufficient.

Treat; Schools were supported by state and private organizations as learning resources and learning activities, and schools also obtained cooperation from communities.

Obstacle; The study courses were not matched with the requirements of communities, lack of instructional media, personnel lacked of morale and incentive in work performance, and the budget was granted to schools discontinuously.

Concept and theory of Buddhist administration was to integrate the principles of Iddhipada and Sangahavatthu in 4 aspects of administration. Steps of strategic administration were as follows; 1) To monitor and assess internal external factors of the school, 2) To set school strategic administration plan with vision, mission, objective, target and strategic aspect, 3) strategic verification, 4) To assess, monitor, follow-up, investigate, adjust and improve the strategy in relation to the actual situations.

The strategic administration of Buddhist Temple Charity Schools consisted of; 1) Vision, educational management for mental development of the learners to be good, intelligent and happy, 2) Mission, To focus on physical, mental, and intellectual development of learners, 3) Objective, to have learners with education and characters, living a life happily in accordance with Sufficiency Economy, administration with good governance, efficiency and proficiency, personnel have good welfare, work potential and self-development, 4) Strategy in 4 aspects;

Academic, to improve quality of curriculum and teaching and learning process; Budget, to enhance honesty and welfare in work system; Personnel, to develop qualification and welfare of personnel; and General Management, to develop work system in universal standards.

Keywords : Management Strategies, Buddhism Temple Charity Schools

บทนำ

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช ๒๔๘๘ มีการจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป โดยเน้นการมีจุดประสงค์ มุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่นำไปสู่การกำกับควบคุม กาย วาจาใจ ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างถูกต้อง มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น มีจิตสาธารณะเป็นกุศลในการเกื้อกูล สร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคม มีลักษณะของความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีสอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐ เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (ส. ศิวรักษ์, ๒๕๔๕: ๙) โรงเรียนการกุศลของวัด ได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ตามนโยบายการส่งเสริมให้วัดและพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างเต็มที่ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมสนับสนุนและอุดหนุนแก่โรงเรียนเป็นพิเศษ เพราะเป็นโรงเรียนต้นแบบการศึกษาสงเคราะห์ ให้แก่บุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส (ผ่องศิริ เรียงตระกูล, ๒๕๔๔: ๑๙)

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพสูงขึ้นจากเดิมมาก จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณถึงร้อยละ ๑๐๐ ตามแนวทางของบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน ทำให้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีหลักประกันความมั่นคงด้านการเงินจากรัฐในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นนั้นจะหวังเพียงการ สนับสนุนจากงบประมาณที่เป็นเพียงเงินอุดหนุนอย่างเดียวเท่านั้นไม่เป็นการพอเพียง ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูซึ่งเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานในโรงเรียน จำเป็นที่ต้องมีแนวความคิดและหลักการ ทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยจึงจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ (สำนักงานกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๓: ๖) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจึงได้ร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรมและวิชาการ เพื่อให้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีความเจริญก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานต่างๆ เป็นอันมาก

หลักการบริหารสถานศึกษาที่ดีซึ่งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ควรนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนตามหลัก ๔ ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ศึกษาถึงสภาพปัญหาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๐) พบว่า สภาพการบริหารของโรงเรียนทั้ง ๔ ด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการวางแผนประเมินพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วย

ตนเองได้วิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เน้นการบูรณาการ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดประชุมฝึกอบรมครูก่อนออกนิเทศ ส่งเสริมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และประเมินผลการนิเทศเสมอ มีการประชุมวางแผนวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยปราศจากอคติใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลประเมินผล รูปแบบการบริหารวิชาการของโรงเรียนการกุศลของวัดสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วยจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมให้มีการนิเทศวัดและประเมินผลตามกิจกรรม (พระมหาทวีศักดิ์ คุณธมโม (สระทองล้อม), ๒๕๕๙)

แนวคิดในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเริ่มจากการที่โรงเรียนการกุศลของวัด มีสภาพการบริหารงานสถานศึกษาที่ปรากฏชัดว่าบางส่วนดีมาก บางส่วนดี บางส่วนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน หลายส่วนอยู่ในสภาพที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น การพัฒนาการบริหารโรงเรียนจึงควรทำการพัฒนาทั้งระบบ และการพัฒนาทั้งระบบนั้นควรมีการวางแผนการพัฒนาที่ครอบคลุม ซึ่งการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนอันมีสภาพเป็นองค์กรองค์กรหนึ่งจึงเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมในขณะเดียวกัน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๖๐)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาคุชกนิพนธ์เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคกลาง โดยเริ่มทำการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบันในการปฏิบัติและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงรวมถึงปัญหา

อุปสรรคในการดำเนินงานในแต่ละด้านให้ชัดเจน โดยใช้โรงเรียนการกุศลในเขตภาคกลางเป็นตัวแทนในการศึกษา แล้วศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านต่างๆ ที่จะเป็นองค์ประกอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้พัฒนาเป็น กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ และการวางแผนกลยุทธ์
๓. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุน

๑. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - ๑) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มประชากรของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๔๐๐ รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนการกุศลของวัดในเขตภาคกลาง คือ ผู้บริหารและครู ทั้ง ๑๓ โรงเรียน

- ๒) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ จากกลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป/คน

๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับการเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๐ รูป/คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้นของสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพอายุระดับการศึกษา และประสบการณ์ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการเพื่อพิจารณาลักษณะพื้นที่ และสถานที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่าเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

๒) แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการจากกลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

๓) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้องกับการเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย สถานภาพอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

๒) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของสภาพการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาโดยการหาค่าเฉลี่ย

(Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก และการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลางดังต่อไปนี้

๑) ด้านวิชาการ ในภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ มีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนด้านวิชาการขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด มีการกำหนดดัชนีชี้วัดด้านวิชาการขององค์กรอยู่ในระดับมาก และมีการวิเคราะห์โอกาสและภัยคุกคามด้านวิชาการภายนอกองค์กร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิชาการอย่างชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารวิชาการและนำกลับมาปรับปรุงสมองอยู่ในระดับน้อย

๒) ด้านการบริหารงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ มีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการใช้จ่ายงบประมาณอยู่ในระดับมาก มีการปรับปรุงแผนการใช้จ่ายให้

เป็นไปเพื่อการบริหารองค์กรอยู่ในระดับมาก และมีการวิเคราะห์โอกาสและภัยคุกคามของการใช้งบประมาณอยู่ในระดับมาก

๓) ด้านบริหารงานบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ มีการวิเคราะห์โอกาสและภัยคุกคามของแผนพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก วัตถุประสงค์ของการจัดบุคลากรสอดคล้องกับแผนพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก และมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ได้แก่ การกำหนดอัตราของบุคลากรสอดคล้องกับการพัฒนาองค์กร อยู่ในดับปานกลาง มีการกำหนดแผนการบริหารงานบุคคลสอดคล้องกับบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง มีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของบุคลากรในแต่ละหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจัดทำดัชนีชี้วัดการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับน้อย

๔) ด้านบริหารงานทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ มีการวิเคราะห์โอกาสและภัยคุกคามของการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก มีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก และมีดัชนีชี้วัดผลงานของการองค์กรในการบริหารงานทั่วไปด้านต่างๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ได้แก่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารงานทั่วไปอย่างชัดเจน มีการกำหนดแผนการบริหารงานบุคคลสอดคล้องกับบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารงานทั่วไปทั้งภายในและภายนอกองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ส่วนมีการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารงานทั่วไปอย่างต่อเนื่องและชัดเจน

สรุปผลศึกษาการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยทั้ง ๔ ด้าน ด้วยการใช้วิเคราะห์ SWOT Analysis ดังนี้

๑) ด้านวิชาการ (๑) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีโครงการสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการมีงานวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาผู้เรียนมีแผนพัฒนาโรงเรียนเป็นประจำทุกปีการศึกษา และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสถานที่จริง (๒) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมทางวิชาการมีน้อยครั้งขาดโครงการวิจัยที่ต่อเนื่องงานวิจัยที่จัดทำไม่ครอบคลุมและหลักสูตรไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (๓) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงพระสงฆ์ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการและมีแหล่งการเรียนรู้ในสถานที่จริง (๔) สิ่งคุกคาม (Threat) ประกอบด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเด็กขาดความสนใจเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้โฆษณาชวนเชื่อที่ทำให้เกิดการบริโภคในทางที่ผิดมากกว่าการเรียนรู้และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนน้อย

๒) ด้านงบประมาณ (๑) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยได้รับอุปถัมภ์จากผู้มีจิตศรัทธาโดยผ่านพระสงฆ์ให้การหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนและชุมชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป (๒) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยงบประมาณที่ได้จากภาครัฐมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ และงบประมาณที่ได้จากการบริจาคไม่แน่นอน (๓) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยพระสงฆ์ให้การชุมชน และประชาชนทั่วไปให้ความสำคัญสนับสนุนและบริจาคให้โรงเรียนการกุศลของวัด (๔) สิ่งคุกคาม (Threat) ประกอบด้วย

ด้วยภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องและไม่เพียงพอ

๓) ด้านบุคคล (๑) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนการกุศลและมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน (๒) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอและไม่ตรงสายสาขาวิชาการที่ครบถ้วนไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และไม่ได้รับขวัญและกำลังใจและหน้าที่การงานไม่มั่นคง (๓) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วยพระสังฆาธิการและชุมชนให้การสนับสนุนขวัญและกำลังใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา (๔) สิ่งคุกคาม (Threat) ประกอบด้วยครูที่สอนปัจจุบันมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน ขาดครูที่มีความรู้เฉพาะทางเช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี เป็นต้น และขาดหน่วยงานสนับสนุนสวัสดิการและขวัญกำลังใจและไม่มีการบรรจุแต่งตั้งให้บุคลากรทางการศึกษา

๔) ด้านงานทั่วไป (๑) จุดแข็ง (Strength) ประกอบด้วยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและมีวัฒนธรรมองค์กรที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมพระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการและชุมชนให้การสนับสนุน (๒) จุดอ่อน (Weakness) ประกอบด้วยวัสดุและอุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีล้าสมัยและไม่เพียงพอต่อความต้องการ พระสังฆาธิการและชุมชนให้การสนับสนุนไม่เพียงพอและไม่แน่นอน (๓) โอกาส (Opportunity) ประกอบด้วย ภาครัฐและเอกชนสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน และพระสังฆาธิการและชุมชนสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (๔) สิ่งคุกคาม (Threat) ประกอบด้วยกิจกรรมที่สนับสนุนการ

สอนขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนที่ไม่แน่นอนและไม่เพียงพอ

๒. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ และการวางแผนกลยุทธ์ผลการวิจัยพบว่า

การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกภายในสถานศึกษาได้ใช้ความพยายามร่วมกันในการจัดการด้านบริหารตามกระบวนการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ โดยการใช้ทรัพยากรให้เกิดให้คุ้มค่า มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสมกับการบริหารการศึกษาภายในสถานศึกษาเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการการบริหารการศึกษาของเดมมิง (Deming) สำหรับผู้บริหารและครูในยุคโลกาภิวัตน์ ควรรู้จักและทำความเข้าใจกับวงจร PDCA เพื่อประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา ได้แก่

๑) การวางแผน (Plan) การดำเนินการต้องมีการวางแผน ครูต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารการศึกษา ขั้นตอนการวางแผนต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยละเอียดรอบคอบเพื่อให้แผนที่วางไว้สมบูรณ์และดีที่สุด ถ้าการวางแผนดี มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒) การปฏิบัติ (Do) เมื่อวางแผนเสร็จแล้วต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ไม่ใช่วางแผนไว้ก็อย่าง แต่ไปทำอีกอย่าง เช่น ครูวางแผนการเรียนการสอนเพียงเป็นการทำหน้าที่เพื่อส่งให้อำนาจการโรงเรียนตรวจเป็นหลักฐานว่าได้ทำหน้าที่ของความเป็นครูครบแล้ว แต่เวลาสอนกับสอนอีก

อย่าง ไม่สอนตามแผนที่วางไว้ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

๓) ตรวจสอบ (Check) ในระหว่าง การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อยู่ นั้น ต้องมีการ ตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไป เพื่อ วิเคราะห์ผลว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ หรือยังมี ปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร

๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อ พบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือหากประสบ ผลสำเร็จก็วางแผนปรับปรุงให้ได้ดี

โดยกลยุทธ์เป็นวิธิต่างหรือข้อกำหนดที่ องค์การสมควรปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ กำหนด ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อม ภายนอก และขีดความสามารถขององค์การ เป็น การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ กระบวนการ ทำงาน ความต้องการขององค์การ และการ เลือกระบบที่จะนำมาพัฒนา และใช้เป็นแผน แม่บทหรือแผนหลักของการพัฒนาระบบของ องค์การและกลยุทธ์สัมพันธ์กับประเด็นต่างๆ ส่วนกลยุทธ์ เป็นวิธิต่างหรือข้อกำหนดที่ องค์การสมควรปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้ของการบริหารโรงเรียนการกุศลของ วัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งกลยุทธ์ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๑) การกำหนดข้อความวิสัยทัศน์ ข้อความพันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดจุดหมาย

๒) การกำหนดกลยุทธ์ หรือการ วางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดกลยุทธ์ ทางเลือก และเลือกจากทางเลือกซึ่งสามารถ บรรลุจุดประสงค์เป็นแผนที่สำคัญและเป็นแผน ระยะยาว

๓) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ เป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์ให้เป็นการ ปฏิบัติและเป็นผลลัพธ์ คือ การกำหนด

โครงสร้างขององค์การ การจัดระบบการ ปฏิบัติการที่เหมาะสม การยอมรับรูปแบบการ จัดการที่เหมาะสมและการจัดวัฒนธรรมของ องค์การหรือค่านิยม

๔) การประเมินผลและการควบคุม เชิงกลยุทธ์ การควบคุมเชิงกลยุทธ์เป็น กระบวนการพิจารณาว่ากลยุทธ์ได้บรรลุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินงาน หรือไม่

๓. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหาร โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียน การกุศล ของ วัด ใน พระ พุ ทธ ศา สนา ประกอบด้วย

๑) วิสัยทัศน์ (Vision) “จัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาจิตใจเด็กไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข”

๒) พันธกิจ (Mission) (๑) มุ่งจัดการ ศึกษาศาสนสงเคราะห์ (๒) มุ่งพัฒนาเด็กให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านกาย สังคม จิตใจ และ ปัญญา (๓) มุ่งผลิตเด็กให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

๓) วัตถุประสงค์ (Objective) (๑) เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมนำความรู้ และ ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (๒) มีการบริหารงบประมาณด้วยสุจริต ธรรมและสนับสนุนสวัสดิการอย่างทั่วถึง (๓) บุคลากรมีศักยภาพและมีการพัฒนาตนเองอย่าง สม่าเสมอ (๔) ระบบการบริหารงานทั่วไปมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔) กลยุทธ์ ๔ ด้าน ได้แก่

กลยุทธ์ที่ ๑ ด้านวิชาการ คือ พัฒนา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้มี คุณภาพ ประกอบด้วย ๑) พัฒนาเนื้อหา หลักสูตรครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระ และมีความหลากหลายที่สอดคล้องตาม

ภูมิภาคท้องถิ่นในประเทศ ๒) การจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ๓) จัดให้มีสื่อที่ทันสมัย สอดคล้องกับเนื้อหาของการเรียนการสอน ๔) กิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกพื้นที่ตามสภาพจริง ๕) จัดการประเมินผู้เรียนทั้งก่อน กำลังเรียน และหลังเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ๖) ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมาตรฐานเน้นอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ๗) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ๘) สนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาและเตรียมความพร้อมต่อการวัดผลประเมินผลและการประเมินคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๒ ด้านงบประมาณ คือ พัฒนาระบบความสุจริตธรรมและดูแลสวัสดิการอย่างทั่วถึง ประกอบด้วย ๑) ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการทางการศึกษาแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ๓) จัดหาผู้สนับสนุนด้านงบประมาณทั้งจากภาครัฐและเอกชน ๔) จัดให้มีงบประมาณสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านพัฒนาบุคลากร และการบริการอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และวัสดุอุปกรณ์ ๕) จัดสรรงบประมาณด้วยความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้

กลยุทธ์ที่ ๓ ด้านบุคคล คือ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความสุขประกอบด้วย ๑) เร่งรัดปรับปรุงสถานภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษามีสถานภาพเป็นพนักงานของรัฐ ๒) ส่งเสริมครูและบุคลากรมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ๓) ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ๔) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ๕) เสริมสร้างขวัญ

กำลังใจความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพของบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๔ ด้านงานทั่วไป คือ พัฒนาระบบการบริหารงานทั่วไปให้ได้มาตรฐานสากลประกอบด้วย ๑) ส่งเสริมโรงเรียนให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีประสิทธิภาพ ทั้งระดับโรงเรียนและระดับกลุ่มโรงเรียน ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ๓) ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ตามหลักโภชนาการ ๔) สร้างความตระหนักและองค์ความรู้เรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๕) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือวัด ชุมชน และสังคม ๖) ส่งเสริมผู้เรียนให้รักการอ่าน และให้ปลอดจากอบายมุขยาเสพติดและสิ่งมอมเมา ๗) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย ๘) สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน ๙) จัดสภาพห้องสมุด ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมากรองลงมาคือ ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก และการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทศพล วีริยางกูล (๒๕๕๓) พบว่า ๑) โดยทั่วไป

วัดที่พร้อมที่ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความพร้อมไม่เท่ากัน เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจควบคุมดูแลการบริหารจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๖ และบางวัดมีการแต่งตั้งรองหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสและเลขานุการให้ช่วยดูแลการบริหารจัดการ เจ้าอาวาสเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบลงโทษพระที่กระทำความผิด ๒) ภารกิจด้านการบริหารจัดการเป็นภารกิจที่มีความสำคัญมาก และพบว่า คุณสมบัติส่วนตัวของพระไม่มีความสัมพันธ์กับภารกิจด้านการบริหาร ๓) วัดขนาดใหญ่เท่านั้นที่มีการวางแผนการพัฒนาอาคารสถานที่ และการทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆ อย่างชัดเจน งบประมาณในการพัฒนาวัดส่วนใหญ่ได้มาจากการจัดหาทุนของวัดเอง ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการภารกิจคณะสงฆ์ในภาพรวม ความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการภารกิจคณะสงฆ์และผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมของคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการศึกษานั้น คณะสงฆ์ควรเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในแผนกสามัญเอง ส่วนด้านการปกครอง คณะสงฆ์ควรให้พระในวัดทุกรูปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำงานเป็นทีม ด้านสาธารณูปการ คณะสงฆ์ควรจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในการใช้ทรัพยากรและอุปกรณ์ต่างๆ ของวัด เพื่อป้องกันการชำรุดสูญหายและควรจัดให้มีการทำรายงานทรัพย์สินของวัด ๔) หลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับพระควรจัดทำโดยคณะสงฆ์ โดยเปิดโอกาสให้พระทุกระดับมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ๕) กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบกับรูปแบบการบริหารจัดการภารกิจคณะสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัด สิ่งบ่งชี้ว่ามีความเหมาะสม

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็น

การนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ข้อมูลของการศึกษาการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านงานทั่วไป ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) โดยการกำหนดองค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ (Vision) ภารกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) และกลยุทธ์ สรุปผลการพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย ๑) วิสัยทัศน์ (Vision) ๒) พันธกิจ (Mission) ๓) วัตถุประสงค์ (Objective) และกลยุทธ์ ๔ ด้าน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับพระมหาสุภกิจ สุภกิจโจ (ภักดีแสน) (๒๕๕๗) ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร มีการวางแผนงานที่ปฏิบัติกำหนดเป้าหมายด้วยกัน การให้ศึกษาต่อสำรวจความต้องการก่อนแล้วจัดพัฒนาให้ตรงกับความต้องการ ส่งบุคลากรไปอบรม ฝึกร่างกายให้เข้มแข็งกับการทำงาน การยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ การพัฒนาจิตเพื่อให้มีคุณภาพที่ดี มองโลกในแง่ดี คิดเป็นบวกต่อองค์กร มีจิตสาธารณะ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงนำไปสู่การประยุกต์งานต่อยอดความรู้ใหม่ ส่วนกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร และการประยุกต์หลักภavana ๔ ในการกำหนดกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำกลไกการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัด

ในพระพุทธศาสนาไปพัฒนาเป็นคู่มือให้สามารถปฏิบัติได้จริง

๒) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้งบประมาณในการสนับสนุนในการจัดทำยุทธศาสตร์/กลยุทธ์กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

๓) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนโรงเรียนการกุศลของวัดให้เพียงพอต่อความต้องการ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนการกุศลของวัด ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสพัฒนาตนเองด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ที่ขาดแคลน

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนการกุศลของวัดควรมีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณที่สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนทั่วไปในฐานะที่เป็นองค์กรทั้งทางศาสนาและการศึกษา

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนการกุศลของวัด ควรมีการเพิ่มให้สวัสดิการ ขวัญกำลังใจ และความมั่นคงในหน้าที่การงานของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัด

๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนการกุศลของวัดควรให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นของประเทศ รวมทั้งควรมีการสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนการกุศลของวัด

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงควรมีการนำเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ไปทำการวิจัยโดยใช้สถิติขั้นสูง

๒) ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในพระพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ

บรรณานุกรม

- ผ่องศิริ เรียงตระกูล. (๒๕๕๔). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ลำปาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระมหาทวีศักดิ์ คุณธมโม (สระทองล้อม). (๒๕๕๙). การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของโรงเรียนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นเลิศ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศพล วีรียงกุล. (๒๕๕๓). รูปแบบการบริหารจัดการภารกิจคณะสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ (ภักดีแสน). (๒๕๕๗). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ส. ศิวรักษ์. (๒๕๔๕). ปรัชญาการศึกษาศาสตร์และศิลป์แห่งการปฏิรูปการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สำนักงานกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. (๒๕๕๓). โรงเรียนพินิจประสาน อำเภอมือง จังหวัดพะเยา. ปราจีนบุรี: เจตนารมณัณท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๑ ตุลาคม ๒๕๖๐). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งข้อมูล : <https://data.bopp-obec.info>.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐). หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์. แหล่งข้อมูล : <http://www.onab.go.th/articles>

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ
Learning Management by Using Skill Training Subject on Sufficiency
Economy Philosophy of the 1st Secondary School Students at Wat
Bangphlinoi Samut Prakarn Province

พระคณศ ปภัสสร (ทองผา)
PhraKanas Pabhassaro (Thongpha)^๑
สมชัย ศรีนोक Somchai Srinok^๒
บุญเลิศ จีรภัทร์ Boonlert Chirapatr^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๓๔ คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ๑ ชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีประสิทธิภาพ (E1 / E2) เท่ากับ ๘๒.๔๑ / ๘๒.๕๓ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ๘๐ / ๘๐ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากคะแนนระหว่างเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยรวมจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

^๑สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. Email : kongjivon@gmail.com

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Abstract

In this research, the objectives were 1) to study to the learning management by using the skill training subject on the sufficiency economy and 2) to compare the achievement in the learning before and after. This was the experimental research in which the sample was used, consisting of the students, 1st secondary in the second semester, the academic year 2017 in the secondary school namely Wat Bangphlinoi school, Samutprakan province. They were the thirty - four persons in this class where was selected specifically. The used tools were the plan for the learning management by using the skill training subject and the test for finding the achievement on this plan. Its statistics was the percentage, the means, and the standard deviation.

Findings were as follows:

1. The result of its skill training subject on the sufficiency economy of them has the effective (E1 /E2) equally to 82.41 / 82.53. It was higher than the expected standard 80 / 80. They understood the contents well by contemplating the scores in the learning and the achievement in the overview from the learning on the sufficiency economy.
2. The students had got the learning management by using the skill training subject on the sufficiency economy and they had got the achievement in the learning what its result was significantly higher than before learning at the level 0.05 from the comparison of the achievement between before and after learning.

Keywords : Learning Management, Sufficiency Economy Philosophy, Learning Achievement

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ .ศ.พ) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูป (๒๕๖๔-๒๕๖๐) ประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐) ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นปัญหาที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจจนนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ทางสังคม เช่น ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาความรุนแรงต่างๆ ปัญหาการรับค่านิยมวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนไทย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของเยาวชนจะให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม ความฟุ้งเฟ้อ มีความต้องการที่ไม่รู้จักพอ ใช้จ่ายเงินเกินความจำเป็นก็จะทำให้สังคมไทยในอนาคตน่าเป็นห่วง เพราะเยาวชนถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดที่จะพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานให้แก่ประชาชนไทยเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของตนของประชาชน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็น

แนวทางพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต่อต้านและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและปริญญช พิบูลสรารุช, ๒๕๕๒: ๕-๖) ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และมีทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒: ๓)

แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ จากทฤษฎีการลองผิดลองถูกของธอร์นไดค์ (Thorndike) เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การเรียนรู้ (Thorndike, Edward L., 1966: 28 - 29)

ครูผู้สอนจะต้องมีการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมต่างๆ เพื่อนำมาใช้กับระบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และนวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอน คือ สิ่งใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแบบฝึกทักษะเป็นนวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ มีลักษณะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการเรียน

การสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจกระจ่างชัดในเรื่องที่เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ในทักษะต่างๆ ได้เร็วยิ่งขึ้น (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, ๒๕๕๒: ๘)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ จึงเห็นสมควรแก้ปัญหาโดยการสร้างชุดฝึกทักษะการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ

๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

๑. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด ๓๔ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวนนักเรียน ๓๔ คน ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐

๒. ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัย

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๕ กิจกรรมการเรียนรู้

๒) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๓. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

๑) แบบฝึกทักษะ วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๕ แผน ดังนี้

แผนจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง หลักการทรงงานเศรษฐกิจพอเพียง

แผนจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง เราทุกคนหัวใจพอเพียง

แผนจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง ชีวิตเป็นสุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

๒) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัย ก ข ค ง เรื่องละ ๑๐ ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน ๕๐ ข้อ

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ผู้ศึกษาดำเนินการขอหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดบางพลีน้อย เพื่อขอความอนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเริ่มดำเนินการเรียนการสอน ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โดยใช้เวลา ๑ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา ๕ สัปดาห์ รวมเป็นจำนวน ๕ ชั่วโมง

๓) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง โดยการทดสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์สภาพทั่วไปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๓๔ คน

๒) วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่า ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, เบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและโดยรวม

๓) กรอกรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลงในโปรแกรมซึ่งวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่า $t - test$

สรุปผลการวิจัย

๑. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อกระตุ้น ความจำ ความรู้ ความเข้าใจ ของผู้เรียนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทางด้านการฝึกฝน และการฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนเข้าใจ

บทเรียนได้มากขึ้น มีความเชื่อมั่น ฝึกทำงานด้วยตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แบบของการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลังจากผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้นสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนของกระบวนการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เพราะผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง ครูหรือผู้วิจัยเป็นเพียงผู้แนะนำในบางขั้นตอนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกทักษะท้ายบทระหว่างเรียนเท่ากับ ๔๑.๒๑ ที่มีคะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๑ และแสดงว่าคือ $E1 = ๘๒.๔๑$ และค่าประสิทธิภาพหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ ๔๑.๒๖ จากคะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๕๓ แสดงว่าคือ $E2 = ๘๒.๕๓$

๒. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อลงมือสู่ภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้ลงมือจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดังกล่าว พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สรุปลงความรู้ที่ได้จากการวิจัย ได้แก่

๑. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบางพลีน้อย จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษา จะเห็นได้ว่าแบบฝึกทักษะ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ด้าน ความรู้ ความคิด และ ความจำ สารวิชาที่ผู้เรียน ต้องเรียนรู้ หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๕ ส่วน คือ ๑) ความพอประมาณ ๒) ความมี เหตุผล ๓) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ๔) การมี ความรู้ ๕) การมีคุณธรรม นอกจากนั้นยังจะช่วย เพิ่มพูนทักษะให้กับนักเรียนในการเรียนรู้ได้ดี

๒. ครูผู้สอนมีอุปกรณ์การสอนมาช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ให้เกิดทักษะที่มุ่งให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง มีความ รับผิดชอบ ในการวัดผลประเมินผลของนักเรียน ครูได้ประเมินผล ตามสภาพจริงมีความ สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก ทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ผู้วิจัยพบประเด็น สำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑.การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ . เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้น ที่พัฒนาขึ้นเป็นกระบวนการ ๑๕ ปีที่ มัธยมศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อกระตุ้น ฐานความรู้ ประสบการณ์เดิม ความสามารถของผู้เรียน ความ เข้าใจ ของผู้เรียนสามารถปฏิบัติเองเป็น กระบวนการเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ทางการฝึกทักษะ ความรู้ความคิดเพื่อให้ เกิดความสมบูรณ์แบบของการจัดการเรียนรู้ ได้ ยึดหลักในการสร้างแบบฝึกทักษะ โดยสร้างแบบ ฝึกให้สอดคล้องกับผู้เรียนและพัฒนาการของ ผู้เรียน มีกำหนดจุดหมายที่จะฝึก ตรงกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจใน เนื้อหาวิชาดีขึ้น และมีประโยชน์ต่อครูผู้สอน ในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ กัน ได้ดี ประกอบกับกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม จริง และเนื้อหาเหมาะสมกับการทำแบบฝึก ทักษะตรงกับ ความสนใจของนักเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับ ปาฐกถา สุนทรภณกลาง (๒๕๕๐: ๒๓) ได้กล่าวว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนที่ช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะทั้งยังช่วยแบ่ง เบาภาระครูผู้สอน ซึ่งประโยชน์ของแบบฝึกทำ ให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น มีความ เชื่อมมั่น ฝึกทำงานด้วยตนเอง ทำให้มีความ รับผิดชอบ และทำให้ครูทราบปัญหาและ ข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องที่เรียน ทำให้ สามารถแก้ปัญหาได้ทันที นอกจากนี้แบบฝึกยัง เปิดโอกาสให้เด็กฝึกทักษะอย่างเต็มที่ ทั้งยังช่วย ให้คงอยู่ได้นาน และเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังจบบทเรียนแต่ละครั้งอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับชานาธิป พรกุล (๒๕๕๑: ๑๓๓) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ ว่า เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เขียนไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้สอนมีความพร้อมและ มั่นใจว่าจะสามารถสอนได้บรรลุจุดประสงค์ที่ กำหนดไว้ และดำเนินการสอนได้ราบรื่น หลังจากผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นักเรียนมี ความเข้าใจเนื้อหาในการเรียนมากขึ้นสามารถ ดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ตาม

ขั้นตอนกระบวนการ การจัดการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะนำในบางขั้นตอนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกทักษะท้ายบทระหว่างเรียนเท่ากับ ๔๑.๒๑ ที่มีคะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๑ และแสดงว่า คือ $E1 = ๘๒.๔๑$ และค่าประสิทธิภาพหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ ๔๑.๒๖ จากคะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๘๒ แสดงว่า คือ ๕๓.E2 ซึ่ง $๕๓.๘๒ = E1$ คือคะแนนที่ได้จากแบบฝึกทักษะ หรือคะแนนระหว่างเรียน E2 คือ คะแนนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งสอดคล้องกับชวลิต ชูกำแพง (๒๕๕๓:๑๓๑ - ๑๓๓) ที่กล่าวว่า ๑) ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ภายในกิจกรรมที่กำหนดให้โดยมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการและความงอกงามของผู้เรียนได้โดยทั่วไป ๒) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เป็นค่าที่บ่งบอกว่าการจัดการเรียนรู้นั้นส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในการจัดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ซึ่งคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทดสอบหลังเรียน) ของนักเรียนทุกคน การหาประสิทธิภาพจะต้องมีการ

กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณาโดยเกณฑ์ดังกล่าวนิยมใช้หลักการเรียนแบบรอบรู้ คือตั้งเกณฑ์ไว้ที่ร้อยละ ๘๐ และยอมรับความผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ ๒.๕ ดังนั้น ต้องมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่า ๘๐ $๒.๕ = ๗๗.๕$ ส่วนการกำหนดเกณฑ์ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ คือไม่เกินร้อยละ ๕ นอกจากนั้นยังพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น ประเภทของสื่อวัตกรรมการสติปัญญาของกลุ่มผู้เรียน และวุฒิภาวะของผู้เรียน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลิต แสงทอง (๒๕๕๖: ๒๑๓) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง มาตรการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ชุดการสอน เรื่องมาตรการดูแลสุขภาพสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดพิบูลเงินมีประสิทธิภาพ ๘๐.๑๖/๘๐.๖๖ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเมื่อเรียนด้วยชุดการสอนพบว่าสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ ๓) ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน มีค่าเท่ากับ ๐.๗๔ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดการสอนดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ร้อยละ ๗๔ เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๗๔ และ ๔) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่าหลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกันระหว่างคะแนน ๒ กลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ซึ่งคะแนนการทำ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ สามารถพัฒนาความรู้ในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้านความรู้ ความคิด ความจำ และการฝึกทักษะ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมพร เชื้อพันธ์ (๒๕๔๗: ๕) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศรัญญา ศิริวรศิลป์ (๒๕๕๘ : ๑๑๖๙) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ และความสามารถด้านกระบวนการวิจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๒ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) ความสามารถด้านกระบวนการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานอยู่ในระดับสูง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑) จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะสามารถพัฒนาความรู้ของนักเรียนได้ จึงส่งเสริมให้ครูนำไปใช้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทางด้านการฝึกฝน และการฝึกทักษะตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๒) ครูผู้สอนควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ และฝึกกิจกรรมที่ใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ให้เกิดความชำนาญ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรม และเพื่อนำไปพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไป

๓) การใช้แบบฝึกทักษะที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาและลงมือฝึกทำด้วยตนเองต้องเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระที่ง่าย และมีตัวอย่างที่ครอบคลุมชัดเจน

๔) มีการวัดและประเมินผลของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง เพื่อการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนสืบต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาการทำแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับนักเรียน

๒) ครูผู้สอนควรนำเทคนิคการสอนหลายๆ รูปแบบ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพ

๓) ควรมีการติดตามระยะยาว หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เพื่อดูว่าความเข้าใจของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาไปแล้วยังคงอยู่กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๒). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและปริญญ ช พิบูลสรารุณ. (๒๕๕๒). **ตามรอยพ่อชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- ชนาธิป พรกุล. (๒๕๕๑). **การออกแบบการสอน : การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .:
- ชวลิต ชูกำแหง. (๒๕๕๓). **การวิจัยหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวัลกร แสงทอง. (๒๕๕๖). การพัฒนาชุดการสอน เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑. **วารสารวิชาการ e-Journal of Inonvative Education**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-ตุลาคม): ๒๑๓.
- ปาริชาติ สุพรรณกลาง. (๒๕๕๐) **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการอินทิเกรตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรัญญา ศิริวรศิลป์. (๒๕๕๘). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ และความสามารถด้านกระบวนการวิจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม) : ๑๑๖๙.
- สมพร เชื้อพันธ์. (๒๕๕๗). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕ ก๒๕๖ .ย.๐). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒**. แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (๒๕๕๒). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- Thorndike, Edward L. (1966). **Human learning**. Cambridge, Mass. : M.I.T. Press.

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร
A Study of Guideline for Learning and Teaching Development of
Teachers and Students in Phrapariyattidhamma School

พระมหาอมรราช อมรเสวี (เหม้ง)

PhramahaAummarach Amarasevi (Hamang)^๑

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai^๒

ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จำนวน ๓๕๐ รูป/คน และแบบสอบถามนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ตรวจสอบค่า IOC และได้ค่าความสอดคล้องของ IOC เท่ากับ ๐.๘-๑ จากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายที่เป็นนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม สำนักเรียนวัดทองธรรมชาติวรวิหาร เขตคลองสาน จำนวน ๓๐ ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ ๐.๘๖๓ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๕๐ รูป/คน และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน ๗ ท่านให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นครูและนักเรียนทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) กรณีตัวแปรมากกว่าสองกลุ่มทางเดียว (One Way Anova) ทางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ รายการด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ โดยกำหนดระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๔ นอกจากนี้ใน

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประเด็นของหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา พบว่าอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๑๐ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทราบทุกครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒ นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูมีเทคนิคการสอนแต่ละครั้งมีความหลากหลาย ก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๗ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๐ นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ตนเองจากสภาพจริง อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๕ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนพบว่าครูมีการประเมินผลการเรียนประจำปีทุกภาคการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๕ นอกจากนี้ในประเด็นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๑ เป็นลำดับสุดท้าย

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูสอนควรศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอน ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลและเครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอ

คำสำคัญ : การพัฒนา, พระปริยัติธรรม แผนกธรรม, การเรียนการสอน

Abstract

This Research had the objective as 1. To study of Learning and Teaching of Teachers and Students in Phrapariyattidham School Bangkok. 2. To study guideline for Development of Learning and Teaching of Teachers and Students in Phrapariyattidham School Bangkok. 3. To study the suggestions and guideline for Development of Learning and Teaching of Teachers and Students in Phrapariyattidham School Bangkok. The Research Method was question for teachers' concept and students in Phrapariyattidham institute as concern about for Development of Learning and Teaching of Teachers. The example group from teachers and students in Phrapariyattidham institute as number 350 persons. The

questions were taken for expertise 5 persons to prove value IOC and consistency value IOC as equals 0.8-1. After that took them to experiment with another group who were students in Phrapariyattidham at Thongdhammachat institute Klongsan District as number 30 pieces, and then could get confidence value from questionnaire as 0.863, and then took them recorded data with an example group as number 350 persons, and then took interview data from director of Phrapariyattidham as number 7 persons, can get a quality data by analyze statistic and mean as percentage and Standard Deviation, and the comparing with teachers and students concept from t-test and F-test by case study more than two groups by One Way ANOVA, and have significant as 0.05 with both way by Scheff by mean of a significant as 0.05.

The results were found that:

Learning and Teaching of Teachers and Students in Phrapariyattidham School Bangkok :

Part for curriculum learning and teaching had found that, it had substance absolute for learning as the most revel and average value as 4.55 and had standard deviation as 0.64, after these the condition of curriculum had absolute and cause of timeless learning had found that as more revel too. An average as 3.88 and have standard deviation as 1.10 at lasting.

Part for learning and teaching management had found that teacher names the objective for students to know every time and the questioners answers have satisfy as more revel and have significant as 4.45 and have standard deviation as 0.72. After that the condition for teachers have techniques teaching more style in one time as more revel too and had significant as 4.49 and have standard deviation as 7.67 at lasting.

Part for learning and teaching when consider by each condition had found that teacher used media with more teaching as more revel and had significant as 4.41 and have standard deviation as 0.70. After that the condition as teacher uses environment media, that was made students analyzed and could be self-learning from fact as have more revel too and have significant as 4.49 and had significant as 0.79 at lasting.

Part for evaluation from learning and teaching had found that teachers have evaluated every semester had more revel and had significant as 4.44 and have significant as 0.75. After that have conditions for evaluation from students' activities absolutely with lesson plan as more revel significant as 4.20 and had significant as 0.81 at lasting.

The guideline to develop learning and teaching PhrapariyattidhamDhamma Division : 1) Part for curriculum teacher should make sense and understand substance for preparing before teaching. 2) Part for management should have more activities for join learning and teaching. 3) Part for media should have innovation and new technology as for present-day. 4) Part for result and evaluation should have benchmark for them and media as new and sufficient for them.

Keywords : Development, PhrapariyattidhamDhamma Division, Learning and Teaching.

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การศึกษาเป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมเจตคติและวัฒนธรรมในสังคมทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และสังคมโลก อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และค่านิยมตลอดจน วัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทุกอย่างด้านการศึกษา ได้ถูกดำเนินการโดยสถาบันและองค์กรต่างๆ ด้วยแนวทางและยุทธวิธีที่แตกต่างกันหรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า บรรดากิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในองค์กรและช่วยให้การดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดจากการบริหารการศึกษา (พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร, ๒๕๕๕)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมขั้นพื้นฐานและขั้นกลาง เช่นเดียวกับการศึกษาของทางราชอาณาจักรในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เป็นการเรียนพระธรรมวินัยที่นักปราชญ์ได้แปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยแล้ว โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ชั้น คือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรทั่วไปสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึงอันจะเป็นพื้นฐานในการนำไปสู่สัมมาปฏิบัติตลอดจนสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป คือมุ่งเน้นการพัฒนาศรัทธาทายาทให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันได้แก่ ครูสอนพระภิกษุและสามเณรที่เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม พระปริยัติ

ธรรมแผนกบาลี และพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาบางส่วน และครูสอนจริยศึกษาหรือวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนที่เป็นพระภิกษุสงฆ์นั้นมีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน เพราะไม่ได้เรียนวิชาชีพรู ไม่ได้เรียนวิชาจิตวิทยา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔: ๕๕) และสอดคล้องกับรายงานการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พบว่า ด้านครูผู้สอนนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมยังขาดแคลน ครูที่มีความรู้แตกฉานมีน้อยมาก ขาดประสบการณ์การสอนเป็นระบบที่สอนน้อยส่วนใหญ่ทำหน้าที่ในด้านอื่นๆ ด้วย ทำให้ไม่มีเวลาค้นคว้าและเตรียมการสอน ขาดการส่งเสริมอบรมวิชาการศึกษา และขาดขวัญกำลังใจจากสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมดังที่กล่าวมาได้แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของสำนักเรียนต่างๆ ในการที่จะผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่มีความรู้ความสามารถนั้นยังอยู่ในระดับต่ำและลดลงเรื่อยๆ หากไม่ได้รับการแก้ไข จะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้รู้ ได้ปฏิบัติตาม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยที่สำคัญหลายๆ ด้าน ทั้งด้านผู้บริหาร นักเรียน โรงเรียน และการจัดการเรียนการสอน ของ ครู พระ สอน พระ ปริ ยัติ ธรรม เป็นองค์ประกอบที่มีสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนดำเนินไปเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการเรียนรู้และคุณภาพของนักเรียน ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางและสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เท่าทัน

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม เพราะในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างปัญญา และจิตวิญญาณ (ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา, ๒๕๔๓: ๗-๑๙) ในส่วนของนักเรียนนั้นก็มีความปัญหาในการศึกษาหลายประการด้วยกันเช่นไม่ค่อยมีเวลาในการดูหนังสือ ไม่ค่อยใส่ใจในการเรียน เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการศึกษานวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ของคณะสงฆ์ไทย เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดผลดีแก่นักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร
๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร นั้นใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ

- ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐๓ สำนักเรียน มีพระภิกษุสามเณรรวมจำนวน ๓,๙๘๑ รูป

๒) กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้จากกลุ่มประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, ๒๕๕๓ : ๔๙) จากการคำนวณ ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ ๓๕๑ ตัวอย่าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ทั้งหมดคือจำนวน ๓๕๑ รูป

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ผู้วิจัยได้ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อขอรับหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยัง สำนักเรียนวัดราชสิงขร, สำนักเรียนคณะเขตบางคอแหลม วัดเรือยศสุทธาราม, สำนักเรียนวัดยานนาวา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือและแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการ สำนักเรียนวัดราชสิงขร, สำนักเรียนคณะเขตบางคอแหลม วัดเรือยศสุทธาราม, สำนักเรียนวัดยานนาวาพร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้

๓) ผู้วิจัยได้ไปติดต่อด้วยตนเองกับผู้อำนวยการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมโดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุและสามเณรที่ศึกษา

ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม นั้นเก็บข้อมูลโดยอาศัยแบบสอบถาม โดยอาศัยครูผู้สอนประจำเป็นผู้รวบรวม

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

๑) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำ มาหาค่าความถี่(Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒) การวิเคราะห์ข้อมูล ระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ในรายด้านทั้ง ๔ ด้าน นำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินค่าระดับความคิดเห็นเฉลี่ย

๓) วิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

๔) นำแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวของการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีการวิเคราะห์และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร

๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า หลักสูตรมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด นอกจากนี้ในประเด็นของหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทราบทุกครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูมีเทคนิคการสอนแต่ละครั้งมีความหลากหลาย ก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เป็นลำดับสุดท้าย

๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ตนเองจากสภาพจริง อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๔) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าครูมีการประเมินผลการเรียนประจำปีทุกภาคการศึกษา อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ในประเด็นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการสอนอยู่ในระดับมาก

สภาพปัญหาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานครดังนี้

๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่าปัญหาด้านเวลาเรียนและเวลาสอนมีน้อยเกินไป ถ้าสามารถเพิ่มระยะเวลาการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระในการเรียนรู้จะทำให้ผลการเรียนการสอนดีกว่านี้เนื้อหาของหลักสูตรมีพอประมาณกับการศึกษาของนักเรียนอาจจะเป็นเวลาการเรียน การสอนแต่

เนื่องจากนักเรียนจะต้องเรียนภาษาบาลีด้วยทำให้การเรียน การสอนนักเรียนมีเวลาน้อยลงจึงจำเป็นต้องจัดเวลาการเรียน การสอนให้เหมาะสมกัน อายุผู้เรียนแตกต่างกัน การเรียน การสอนหลักสูตรเดียวกันทั้งหมดแต่ภูมิความรู้ของผู้เรียนต่างกันมากทำให้เกิดปัญหามากถ้าสามารถแบ่งกลุ่มอายุผู้เรียน เนื้อหาที่เรียนได้ก็จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนกระทำได้ยากเนื่องจากระยะเวลาการเรียนมีน้อยควรมีการจัดการเปิดภาคการเรียนการสอนก่อนกำหนดเพื่อให้เด็กนักเรียนมีเวลาปรับตัวหรือให้มีเวลาเรียนเพิ่มมากขึ้นนักเรียนไม่สนใจในการเรียนการสอนเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะอายุที่แตกต่างกันบ้างหรือครูสอนไปตามหน้าที่ไม่มีสื่อ นวัตกรรมที่ดึงดูดใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ ผู้บริหารจัดการการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางมากขึ้นอีกครู นักเรียน บุคลากรการศึกษาไม่ได้รับการประสานความร่วมมือกันซึ่งจะต้องมีกิจกรรมสัมพันธ์การมีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการเรียน การสอน

๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเมื่อเทียบกับนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมแล้วมีน้อยไม่ทั่วถึง ควรมีการส่งเสริมและอบรม ศึกษาดูงานให้เกิดประสิทธิภาพอันทันสมัยและนำเทคโนโลยีในปัจจุบันมาช่วยเสริมสื่อการเรียน การสอนให้มากและให้สอดคล้องสอดคล้องกับข้อสอบมีไม่พอกับนักเรียน ครูต้องอำนวยความสะดวกเอกสาร ที่เกี่ยวข้องข้อสอบให้นักเรียนอย่างพอเพียงควรรับการสนับสนุน

งบประมาณจากผู้ต้องการอุปการงบประมาณซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย จากผู้สนใจในอาชีพต่างๆ

๔) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ครูได้สอนเสร็จจะต้องมีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะทำให้แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบหลังการเรียนการสอน แต่ปัจจุบันการทำแบบฝึกหัดอย่างเดียวไม่พอเพียงต่อการวัดผลประเมินผลเพราะจำเป็นต้องนำผลมาแก้ไขและส่งเสริมการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ของนักเรียนแต่ละรูป ครูควรอำนวยความสะดวกในการทดสอบเองหลายๆ ครั้งก่อนที่จะให้ไปประเมินจากผลสอบปลายภาคจากสนามหลวงซึ่งถ้าเกิดการผิดพลาดจะไม่สามารถแก้ไขได้

๓. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูสอนควรศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอน ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อการเรียน การสอน ควรมีสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลและเครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียน พระปริยัติธรรม แผนกธรรม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่จะนำมา อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๑) ด้านหลักสูตรการ

เรียนการสอน ครูสอนควรศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอน ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมียุทธศาสตร์ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน ควรมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลและเครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสาร์กิจไพศาล (ธรรมจินดา) (๒๕๕๘) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ด้านหลักสูตรควรมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและครูสอนควรทำความเข้าใจหลักสูตรให้มีความชัดเจน มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนทำตามหน้าที่/ภารกิจที่มอบหมาย ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีแหล่งการเรียนรู้หลักธรรมแก่นักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ควรมีเกณฑ์วัดผลและประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อนำผลการวัดและประเมินผลไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมต่อไป ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร (แยมเดช) (๒๕๕๕) ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรจัดให้มีคณะกรรมการบริหารที่ชัดเจน และควรมีการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมที่ประกอบการเรียนรู้และ

น่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัยด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน ควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเมธา ยุธะชัย (๒๕๕๐) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี คือ ๑) ด้านหลักสูตรการสอน ควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกับพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาในแต่ละวิชา ครูผู้สอนต้องประยุกต์เนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและสอดคล้องกับระยะเวลาเรียน และควรออกกฎระเบียบหรือจัดตารางเรียนให้เป็นระบบมีมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หรือการเรียนรู้แบบบูรณาการและผู้บริหารสำนักเรียนหรือโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการอบรมวิธีการสอนหรือจัดให้มีพระนิเทศมาช่วยดูแลเทศการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เนื้อหา วัตถุประสงค์ เลือกสื่อที่น่าสนใจทันสมัย เหมาะกับวัยและกิจกรรมผู้เรียนและผู้บริหารสำนักเรียนควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และ ๔) ด้านการวัดและประเมินผล ควรคำนึงถึงการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินทั้งด้านผู้เรียนและด้านผู้สอน และผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ

ประเมินตามสภาพจริงแก่ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรสร้างรูปแบบของหลักสูตรการเรียนการสอนให้ชัดเจน ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระเข้าใจง่ายครูสอนควรศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอน

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนควรมีแหล่งการเรียนรู้หลักธรรมที่เพียงพอและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน

๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ควรมีสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และมีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอ

๔) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการติดตามผลการเรียน มีการวัดผลอย่างสม่ำเสมอและ ควรมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ผลจากการวิจัยทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากยังพบประเด็นปัญหาที่ควรนำไป

ปฏิบัติการต่อไป คือเรื่องการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย

๒) ผลจากการวิจัยทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากยังพบประเด็นปัญหาที่ควรนำไปปฏิบัติการต่อไป คือเรื่องสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมกรุงเทพมหานคร” ในกลุ่มประชากรที่กว้างและหลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นการเปรียบเทียบเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างทั่วถึง

๒) ควรเพิ่มการศึกษาวิจัยในด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่จะส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนจุดด้อย มาเสริมเป็นจุดเด่นตามสมัย

๓) ควรทำการศึกษาวิจัยกระบวนการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่กำลังได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาทางสังคม ปัญหาความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางครอบครัวทั้งสิ่งยั่วและอบายมุขต่างๆ

๔) ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้น นอกเหนือจากการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรม หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด

บรรณานุกรม

- ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา. (๒๕๔๓). การพัฒนาระบบการสอน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. ๑ (๒): (มีนาคม-เมษายน) : ๗-๑๙.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ, (๒๕๕๓). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์.
- พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร (แย้มเดช). (๒๕๕๕). การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร (แย้มเดช). (๒๕๕๕). การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสารกิจไพศาล (ธรรมจินดา). (๒๕๕๘). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุเมธา ยุระชัย. (๒๕๕๐). สภาพและแนวทางการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๔๔). รายงานการเสวนาทางวิชาการเรื่อง การศึกษาของคณะสงฆ์กับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑
Academic Management Community Participation to Sangkahavatthu 4
in Primary Schools Administration Under Nonthaburi Provincial
Administration Organization Group 1

เปรมปวีร์ รักความชื่อ Prampawee Ragkwamsuc^๑

อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๒

วิชชุดา หุ่นวิไล Vichuda Hoonvilai^๓

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพของงานวิจัย และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชน จำนวน ๒๑๔ คน ๖ โรงเรียน ใช้สถิติหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบค่าที (t-test) (F-test) กรณีตัวแปรมากสองกลุ่มแบบ One Way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า

๑. ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ ภาพรวม ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ภาพรวม หาค่า (t-test) ปรากฏว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชน ที่เป็นชาย มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมี

^๑สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
pop_aum12@hotmail.com

^๒คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สูงกว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนที่เป็นหญิง

๓. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้นำชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกลุ่ม ๑ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ รายด้าน มีด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็น แตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน

๔. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเื้อเพื่อ อาหารกลางวันแก่นักเรียน ร่วมมือพัฒนางานวิชาการ จัดหางบประมาณซื้อสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษา ๒) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ชุมชนร่วมส่งเสริมคุณธรรมทุกด้านให้กับนักเรียน และร่วมการสร้างความคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๓) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนกับโรงเรียน ๔) ด้านการนิเทศการศึกษา มีกิจกรรมสร้างภาวะความเป็นผู้นำตามระบอบการปกครองตามประชาธิปไตย มีความเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยยึดประโยชน์ส่วนรวม และการวางตนเองเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน, หลักสังคหวัตถุ ๔, โรงเรียนประถมศึกษา,

Abstract

The objectives of this research were; 1) To study the opinion towards community participatory academic administration based on Sangahavatthu in primary schools Under Nonthaburi Provincial Administration Organization Group 1, 2) To compare the opinion towards community participatory academic administration based on Sangahavatthu in primary schools Under Nonthaburi Provincial Administration Organization Group 1, and 3) To study suggestions in community participatory academic administration based on Sangahavatthu in primary schools Under Nonthaburi Provincial Administration Organization Group 1. The mixed research methodology was used in the study. The data were collected from 214 samples in 6 schools consisting of school administrators, teachers, school board and community leaders. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study found that:

1. The opinion of school administrators, teachers, school board and community leaders towards community participatory academic administration based on

Sangahavatthu in primary schools Under Nonthaburi Provincial Administration Organization Group 1 was at the high level overall in every aspect; measurement and evaluation, curriculum development, learning process development, and education supervision.

2. The comparison result based on genders, the opinion of male school administrators, teachers, school board and community leaders towards community participatory academic administration based on Sangahavatthu was higher than of the female subjects.

3. The comparison result based on ages, the school administrators, teachers, school board and community leaders with different ages had overall different levels of opinion towards community participatory academic administration based on Sangahavatthu with a significant statistic figure at 0.05. In aspect, the difference was also found in measurement and evaluation, but not found by Scheffe test method.

4. Guidelines in community participatory academic administration based on Sangahavatthu in primary schools Under Nonthaburi Provincial Administration Organization Group 1 were as follows; 1) In curriculum development, community should have a role in providing lunch for children, participation in academic development, and raise the fund for school. 2) In learning process development, community should participate in training and framing school children with morality and desirable attributes. 3) In learning measurement and evaluation, school and community should work together in learning measurement and evaluation of children. 4) In education supervision, the school should arrange activities encouraging democratic leadership, public sacrifice, neutrality and respect to different opinions.

Keywords : Academic Management Community Participation, Sangkahavatthu 4,
Primary Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด เพื่อพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ ซึ่งต้องนำนโยบายทางการศึกษาลงไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสำเร็จโรงเรียน ประถมศึกษา เป็นสถาบันการศึกษา ที่จัดการศึกษาภาคบังคับตามกฎหมายของรัฐบาลมีความสำคัญต่อทุกส่วนของชุมชนที่อยู่รอบ ซึ่งมีหลักในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ หมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข” และมาตราที่ ๘ (๒) กล่าวว่า “การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), ๒๕๔๗: ๕) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุบงกชนาโควงศ์ (๒๕๔๗: ๑) ที่พบว่า ควรจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โรงเรียนต้องทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมเลือกสรร และร่วมดำเนินการ

ในการที่จะดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและอาศัยปัจจัยนำเข้าที่จะเป็นส่วนช่วยในการนำโรงเรียนไปสู่การเป็นโรงเรียนที่เป็นเลิศทางวิชาการซึ่งโรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานเพียงลำพังได้ในสภาพความเป็นจริงแต่ละโรงเรียนมีปัจจัยนำเข้าในการดำเนินงานที่มีลักษณะเหมือนกันและแตกต่างกันบ้างซึ่งอาจขึ้นกับสภาพโรงเรียนและท้องถิ่นนั้นความพร้อมของชุมชน การบริหารจัดการ งบประมาณ ประเพณี วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ไว้ว่า เนื่องจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนปัจจุบันครูเป็นผู้คอยกำกับ และเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitators) มากกว่าการเป็นผู้สอน (instructors) เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รอบข้าง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาในยุคนี้จึงแตกต่างจากก่อนที่มีการปฏิรูปการศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการศึกษาเรียนรู้ คือ การเพิ่มบทบาทของชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนต้องดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาเพิ่มบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน ในการรับรู้การจัดการศึกษาของโรงเรียน การคอยกำกับดูแลการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ติดตามความก้าวหน้า สนับสนุนกิจกรรมการเรียน การศึกษา ให้ชุมชน และโรงเรียนต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดจึงจะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ (กิตติศักดิ์ ส่องแสง, ๒๕๔๙: ๒-๓)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะทราบสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

วิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ ใน ๔ ด้านคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑

๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครู/คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนระดับประถมศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกลุ่ม ๑ จำนวน ๖ โรงเรียน จำนวน ๔๗๖ คน และเนื่องจากว่าประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่ละ

โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ มีจำนวนไม่เท่ากันจึงใช้วิธีการสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง R. V.Krejcie และ D.W.Morgan (อ้าง ใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, ๒๕๕๑: ๔๘-๔๙) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๑๔ คน ใช้เป็นกลุ่มตัวเพื่อดำเนินวิจัยทั้งหมด

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ จำนวน ๖ คน

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพท้องถิ่น การให้ความร่วมมือของชุมชนศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒) ติดต่อกับทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัยสาขาวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือเกี่ยวกับขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑

๓) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๑๔ ฉบับ และเก็บรวบรวมโดยกำหนดวันเก็บ ๒ สัปดาห์หลังจากที่ได้จัดส่งแบบสอบถาม และประสานงานเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

๔) หลังจากเก็บข้อมูลจากสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๕๖ ฉบับ แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามของแต่ละฉบับ เมื่อตรวจสอบแล้ว

พบว่า การตอบแบบสอบถามนั้นสมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบบสอบถามมี ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละของทุกข้อคำถาม

ตอนที่ ๒ สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารวิชาการ ของโรงเรียนบ้านใหม่ และโรงเรียนสามแยกบางคูวัดแต่ละข้อเข้าด้วยกัน และทำการแจกแจงความถี่ของคะแนน คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑. ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ พบว่า ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่ม ๑ โดยภาพรวม รายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ด้าน

การวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ คือ

๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา : ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ชุมชนร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพิจารณาหลักสูตร ชุมชนเสนอแนะวิธีพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

๒) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับมากและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ชุมชนสนับสนุนการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนใช้วาจาไพเราะ ชุมชนยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการผลงานทางวิชาการและชุมชนร่วมจัดหาแหล่งงานหรือสถานประกอบการให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้พิเศษระหว่างเรียน ตามลำดับ

๓) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมากและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ชุมชน

สนับสนุนให้ครูไปศึกษาดูงาน พัฒนาตนเอง ชุมชนสนับสนุนให้โรงเรียนแก้ปัญหาให้ตรงกับ จุดประสงค์ และชุมชนส่วนร่วมในการพิจารณา แนวทางปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและ คุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการ เรียนรู้ ตามลำดับ

๔) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมี ความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมี ส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดย ภาพรวม ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับ มากและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจาก มากไปหาน้อย คือ ชุมชนสนับสนุนและจัด บรรยายภาคสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียนใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้สวยงาม ชุมชน สนับสนุนให้โรงเรียนเชิญวิทยากรที่เป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศ ภายในให้สัมพันธ์กับความต้องการของครูและ นักเรียน ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้นำชุมชนมีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมี ส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นนทบุรี กลุ่ม ๑ ทั้ง ๔ ด้าน ตามปัจจัยส่วน บุคคล เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง อาชีพ มี ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกลุ่ม ๑ เพื่อ การหาค่า t-test ความคิดเห็นระหว่างชายกับ หญิง ภาพรวม ๔ ด้าน ตามเพศ ปรากฏว่า

ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ ผู้นำชุมชน เป็นชาย มีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ สูงกว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนที่เป็น หญิง จึงไม่สอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกลุ่ม ๑ หาค่า ความแปรปรวน One-Way ANOVA โดย ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และรายด้าน มีด้านการวัดผลประเมินผล การเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ที่เหลือทั้งหมดไม่แตกต่างกัน จึงทำ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ด้านอายุ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชน ปรากฏว่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนที่มีวุฒิ การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงาน วิชาการของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนนทบุรีกลุ่ม ๑ โดยภาพรวม ไม่แตกต่าง กัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มี ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการ มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นันทบุรีกลุ่ม ๑ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรีกลุ่ม ๑ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางจากผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ชุมชน ทั้ง ๔ ด้าน

๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในความเอื้อเฟื้อ ด้านพืชผักที่ใช้ประกอบอาหารกลางวันแก่นักเรียน เช่น แตงกวา พริก ผักชี ต้นหอม และร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาจัดการเรียนการสอนกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียนชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์รวมทั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อสอดคล้องและรองรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๒) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ คือ ชุมชนร่วมส่งเสริมคุณธรรมทุกด้านให้กับนักเรียนโดยจัดให้มีโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องคุณธรรมทุกด้าน เช่น ฝึกให้เด็กพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ ช่วยอบรมบุตรหลานให้พูดไพเราะตั้งแต่ที่บ้าน และตลอดเวลาให้เด็กเกิดเป็นนิสัยเป็นการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดกระบวนการเรียนรู้

๓) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน คือ มีส่วนร่วมทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ในการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

๔) ด้านการนิเทศการศึกษา คือ มีกิจกรรมการสร้างภาวะความเป็นผู้นำ ในด้านต่างๆ ตามระบอบการปกครองตามประชาธิปไตยมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนช่วยเหลือผู้อื่นโดยยึดประโยชน์ส่วนรวม ชี้แนะข้อถูกต้อง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการวางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรี กลุ่ม ๑ โดยภาพรวม รายด้านทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ การวัดผลประเมินผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้อ การนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณณี ภาณุวัฒน์สุข (๒๕๔๓) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษากส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพิจารณาหลักสูตร ชุมชนเสนอแนะวิธีพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ และชุมชนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมาย

มาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา แป้นเจริญ (๒๕๔๖) ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากด้านสนับสนุนส่งเสริมจัดการศึกษา ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการศึกษาด้านการบริหารจัดการ ผู้นำชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการเรียนการสอนและหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณณี ภาณุวัฒน์สุข (๒๕๔๓) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการปรับหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากชุมชนกับโรงเรียนขาดการประสานงานที่ดี ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการจัดทำหลักสูตร ปรับหลักสูตรตามความต้องการของชุมชนให้โอกาสชุมชนในการให้ความรู้ มีส่วนร่วมด้านหลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเจริญพงษ์ ธมมทีโป (วิชัย) (๒๕๔๖) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรกำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ และชี้แจงแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และควรมีการจัดอบรมชี้แจงให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบบทบาทหน้าที่ของตน ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก และรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนสนับสนุนการประชุมอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ใช้วาจาไพเราะ ชุมชนยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการผลงานทางวิชาการ และชุมชนร่วมจัดหาแหล่งงานหรือสถานประกอบการให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้พิเศษ

ระหว่างเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำทิพย์ เสือสารรัตน์ (๒๕๔๖) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ฐานะเป็นผู้สนับสนุนสถานศึกษา ให้ความร่วมมือตามข้อกำหนดของโรงเรียน การสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยแจ้งข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองจะได้วางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครอง และผลการวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียน ที่พบว่า ผู้บริหารครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยภาพรวม ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับมากและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนสนับสนุนให้ครูไปศึกษาดูงาน พัฒนาตนเอง ชุมชนสนับสนุนให้โรงเรียนแก้ปัญหาให้ตรงกับจุดประสงค์ และชุมชนส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณณี ภาณุวัฒน์สุข (๒๕๔๓) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการปรับหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากชุมชนกับโรงเรียนขาดการประสานงานที่ดี การให้โรงเรียนได้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน และมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมังคช นาโควงษ์ (๒๕๔๗) ที่ผลการศึกษาพบว่า การประกันคุณภาพการศึกษานั้น ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับทีมงาน นับตั้งแต่ผู้บริหารลงมาถึงเจ้าหน้าที่ประจำ ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมการพัฒนาาระบบประกัน และขับเคลื่อนองค์กรต่อไป การประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะได้ผลหรือไม่ได้ผล ขึ้นอยู่กับการ

วางแผนระบบงาน สร้างระบบ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนก็จะมีส่วนร่วมงานก็เป็นไปตามระบบกลไกของงาน การประกันคุณภาพการศึกษาจึงสำเร็จไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การประสานความร่วมมือจากชุมชนในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน

๒) การประสานขอความช่วยเหลือจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการของบประมาณมาพัฒนางานวิชาการโรงเรียนให้มีคุณภาพ

๓) จัดทำคู่มือเผยแพร่งานวิชาการโรงเรียนสู่ชุมชนหรือการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการโรงเรียนทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๔) ส่งเสริมชุมชนให้เรียนรู้งานด้านวิชาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนและดูแลระบบเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานวิชาการ

๒) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) จากการวิจัยที่ผ่านมา ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังมีปัญหาบางประเด็น ต้องมีการปรับปรุงพัฒนา คือ การพัฒนาหลักสูตร จะต้องมีการส่งเสริมศึกษา

ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

๒) จากการวิจัยที่ผ่านมา ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังมีปัญหาบางประเด็นต้องมีการปรับปรุงพัฒนา คือ การนิเทศการศึกษา ต้องส่งเสริมสนับสนุน เครือข่ายการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนเนื่องจากในชุมชน เป็นชุมชน ควรเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาเรื่องศึกษาระบบการบริหารงานวิชาการในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่มีความใกล้เคียงกับสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

๒) ควรศึกษาเรื่องศึกษาระบบการบริหารงานวิชาการและการมีส่วนร่วมของชุมชนเชิงคุณภาพในเขตการศึกษาอื่นๆ ทั้งในระดับจังหวัด

๓) ควรศึกษาเรื่องชุมชนส่วนร่วมพิจารณาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้

๔) ควรศึกษาเรื่อง ศึกษาการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ส่องแสง. (๒๕๕๙). การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาใน
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ. (๒๕๕๑). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ ๙.
กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.พรินต์แมสโปรดักส์.
- น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์. (๒๕๕๖). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา แป้นเจริญ. (๒๕๕๖). สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาขั้น
พื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์
ธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระเจริญพงษ์ ทุมมทีโป (วิชัย). (๒๕๕๖). การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพนม จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข. (๒๕๕๓). บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (๒๕๕๗).
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๕๕๕. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุบงก นาโควงษ์. (๒๕๕๗). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการตามความคาดหวัง
ของผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษาระยะปี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางการศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางพระพุทธศาสนาและบูรณาการการศึกษา กับศาสตร์สมัยใหม่ โดยจัดพิมพ์ออกเผยแพร่ปีละ ๓ ฉบับ (ประจำเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน, เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม, และเดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

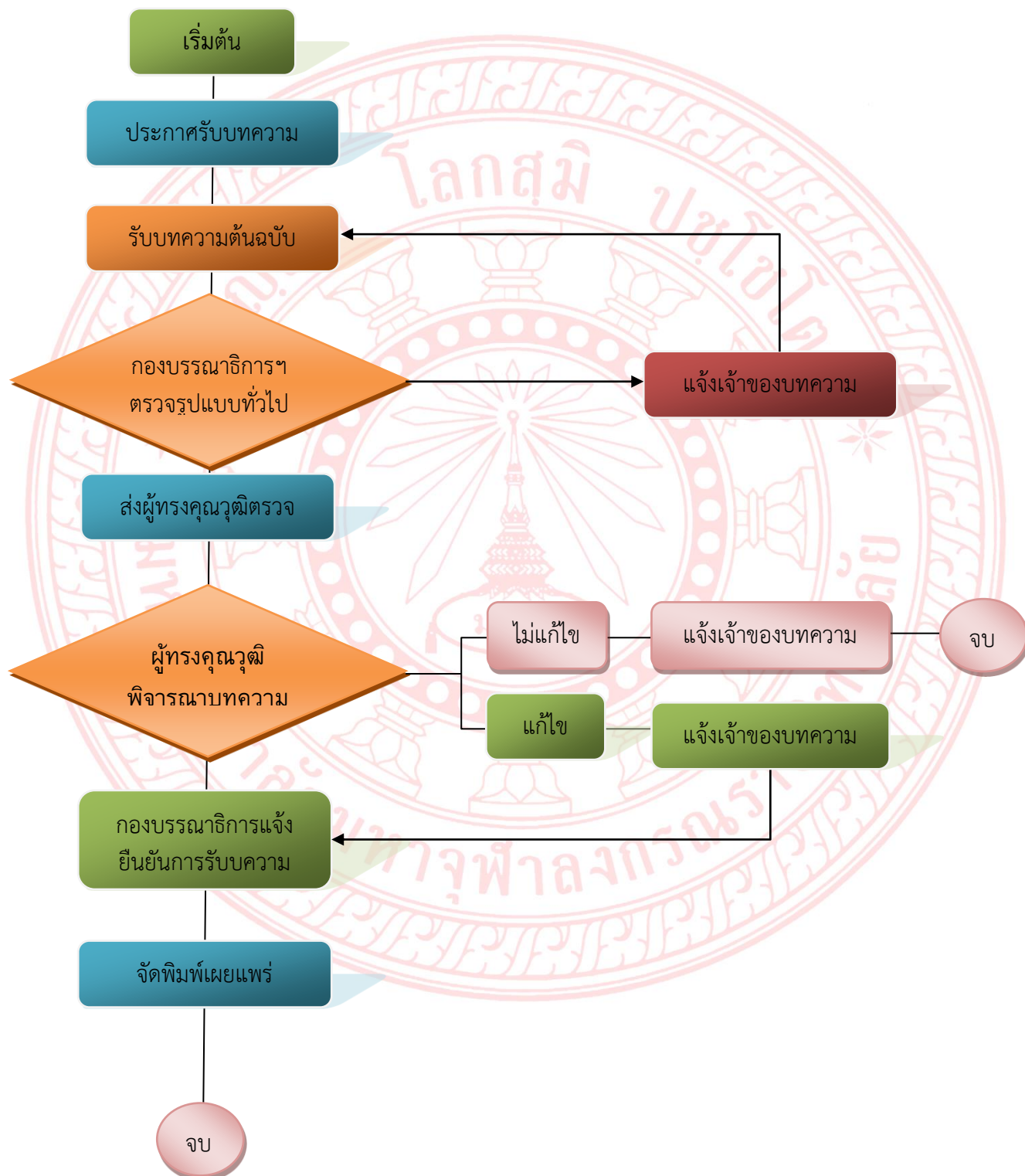
๑. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
๒. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
๓. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่านประเมินต้นฉบับ จำนวน ๒ ท่าน/เรื่อง
๔. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
๕. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
๗. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

ระยะเวลาการเปิด-ปิดรับต้นฉบับ (ในรอบปี)

ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน)	เปิดรับเดือน พฤศจิกายน	ปิดรับ ธันวาคม
ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม)	เปิดรับเดือน มีนาคม	ปิดรับ เมษายน
ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม)	เปิดรับเดือน กรกฎาคม	ปิดรับ สิงหาคม

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
๒. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
๓. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
๔. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
๕. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) แล้ว
๖. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

๑. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ ๔ โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ ๓.๕ เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ ๒.๕ เซนติเมตร

๑.๒ รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

๑) หัวกระดาษ ประกอบด้วย

ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

เลขหน้า ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

๒) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

๓) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

๔) ชื่อผู้เขียน ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มิอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

๕) ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อผู้เขียน

๖) หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด ๑๘ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ได้ที่อยู่/หน่วยงานสังกัดของผู้เขียน

๗) เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น ๑ Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

๘) หัวข้อเรื่อง ขนาด ๑๖ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

๙) หัวข้อย่อย ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น ๑ Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

๑๐) เนื้อหา ขนาด ๑๖ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

๑.๓ จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า ๑๐ หน้าแต่ไม่เกิน ๑๒ หน้า

๒. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อนเนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

ก. บทความวิจัย

๑. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน ๑๐๐ ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

๒. ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

๓. ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

๔. บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน ๒๕๐ คำ หรือ ๑๕ บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

๕. บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

๖. วัตถุประสงค์การวิจัย ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

๗. วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตัวแปร (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

๘. สรุปผลการวิจัย เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน ๕ ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูปกรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

๙. อภิปรายผลการวิจัย เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

๑๐. ข้อเสนอแนะ เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

๑๑. บรรณานุกรม เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า ๓ คน ให้ใส่ชื่อ ๓ คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ข. บทความวิชาการ

๑. **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน ๑๐๐ ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

๒. **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

๓. **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

๔. **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน ๒๕๐ คำ หรือ ๑๕ บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

๕. **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา และควรอ้างอิงบทความ หรืองานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

๖. **วัตถุประสงค์** (อาจมีหรือไม่ก็ได้) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

๗. **เนื้อหา** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

๘. **บทสรุป** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งประเด็นที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล หรือเสนอแนะผลการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาในด้านใดได้บ้าง

๙. **บรรณานุกรม** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า ๓ คน ให้ใส่ชื่อ ๓ คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรม

๑. หนังสือ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

๒. รายงานทางวิชาการ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่องานวิจัย**. เมืองที่พิมพ์/สังกัด: หน่วยงานที่เผยแพร่.

๓. วิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. ชื่อวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต/วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. ชื่อคณะ/บัณฑิตวิทยาลัย : ชื่อสถานศึกษา.

๔. รายงานการประชุม

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม**. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. เลขหน้า.

๕. วารสาร

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์) : เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

๖. หนังสือพิมพ์

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

๗. สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (วัน เดือน ปี ที่อ้างอิง). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา: URL : <http://>.

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

๓. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน ๓ ชุด พร้อมแผ่นดิสก์ ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซนซี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ : ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔, ๐๙๔-๙๖๑-๕๖๙๙, ๐๘๙-๖๙๑-๕๙๕๑

<http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/edmcu>

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

๔. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน ๒ ท่านต่อเรื่อง และส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

๕. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

๖. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

๑. ข้าพเจ้า

๒. วุฒิกการศึกษาขั้นสูงสุด..... ตำแหน่งวิชาการ.....

๓. สถานภาพผู้เขียน

☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....

สาขาวิชา..... คณะ.....

☐ บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน)

๔. ขอส่ง

☐ บทความวิชาการ/วิจัย เรื่อง.....

.....

.....

๕. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

๖. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่

ถนน.....

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

๗. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน ๓ ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(.....)

วันที่...../...../.....